

UrbanCrime

Χαρτογράφηση της εγκληματικότητας και της ανασφάλειας στην εποχή της οικονομικής κρίσης: Τάσεις, διαστάσεις και συσχετισμοί

Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στα πλαίσια της «1η Προκήρυξη ερευνητικών έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για την ενίσχυση των μελών ΔΕΠ και Ερευνητών/τριών και την προμήθεια ερευνητικού εξοπλισμού μεγάλης αξίας» με αριθμό πρότασης 3898

Επιστημονικό Πεδίο: Εγκληματολογία

ΔΡΑΣΗ 2.4

Επεξεργασία δεδομένων ερωτηματολογίων

Παραδοτέο 2.3

Μελέτη σχετικά με την έρευνα

Ημερομηνία παραδοτέου: 30/9/2021

Πακέτο: 2

Διανομή: Δημόσιο

Προτείνεται η χρήση της ετεροαναφοράς: Ζαραφωνίτου Χ.,(Επιστ. Υπεύθ.) (2021). *Τίτλος παραδοτέου, Παραδοτέο Πχ.χ του προγράμματος «Χαρτογράφηση της εγκληματικότητας και της ανασφάλειας στην εποχή της οικονομικής κρίσης: Τάσεις, διαστάσεις και συσχετισμοί», χρηματοδοτούμενο από το Ελληνικό*

Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.), πρόταση με αριθμό 3898. Εργαστήριο Αστυνομικής Εγκληματολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο. Διαθέσιμο από www.urbancrime.gr

Περίληψη

Στο παρόν κείμενο αρχικά περιγράφεται η φυσιογνωμία της έρευνας που διενεργήθηκε στους Δήμους Αθηναίων, Κορυδαλλού και Φιλοθέης-Ψυχικού σε επίπεδο Δημοτικού Διαμερίσματος. Εδώ παρουσιάζεται το δειγματοληπτικό πλαίσιο και το δείγμα που απαιτείται σε επίπεδο Δημοτικού Διαμερίσματος, παρουσιάζεται η διαδικασία της συλλογής των δεδομένων καθώς και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την στατιστική ανάλυση των δεδομένων.

Στη συνέχεια ακολουθεί η στατιστική ανάλυση του δείγματος, η οποία διαχωρίζεται σε τέσσερις ενότητες με βάση τη δομή του ερωτηματολογίου.

Η πρώτη ενότητα περιέχει την πληροφορία για τα δημογραφικά και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά του δείγματος.

Η δεύτερη εξετάζει τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης τη δεκαετία 2009-2019 τόσο στην Ελλάδα όσο και σε επίπεδο Δήμου, νοικοκυριού αλλά και σε ατομικό επίπεδο.

Η τρίτη ενότητα αναφέρεται στο εγκληματικό φαινόμενο την περίοδο 2020-2021 και την εξέλιξή του τη δεκαετία 2009-2019, σε επίπεδο χώρας και Δήμου, περιλαμβάνοντας και ερωτήσεις που αφορούν το φόβο του εγκλήματος, το αίσθημα ανασφάλειας και τη θυματοποίηση.

Η τελευταία ενότητα αφορά τον επίσημο κοινωνικό έλεγχο, όπου και αξιολογείται το έργο του αστυνομικού τμήματος του τόπου κατοικίας των ερωτώμενων, περιλαμβάνοντας προτάσεις από τους ερωτηθέντες, ενώ εξετάζονται και οι πηγές πληροφόρησης γύρω από το εγκληματικό φαινόμενο.

Το κείμενο ολοκληρώνεται με τη συνόψιση των βασικών αποτελεσμάτων ομαδοποιημένων σε παραγράφους με βάση την ενότητα που αφορούν, ενώ ακολουθούν τα συμπεράσματα και οι προτάσεις αντεγκληματικής πολιτικής.

Οι τομείς της ανεργίας, της φτώχειας, του εμπορίου, της ποιότητας ζωής και της εγκληματικότητας επηρεάστηκαν περισσότερο από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης. Επιπρόσθετα, όσον αφορά τα εγκλήματα που αυξήθηκαν και στους τρεις δήμους, πρόκειται για εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, τα οποία αφορούν την προσωπική σφαίρα και την καθημερινή ζωή, όπως κλοπές και διαρρήξεις. Το εισόδημα και η αποταμιευτική δυνατότητα των νοικοκυριών φαίνεται να έχουν υποστεί, βάσει των απαντήσεων των ερωτώμενων του δείγματος, τη σημαντικότερη αρνητική επίπτωση από την οικονομική κρίση. Όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο επηρεάστηκαν οι ίδιοι οι ερωτώμενοι, σε ατομικό επίπεδο, από την οικονομική κρίση, φαίνεται ότι οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης αφορούν κυρίως στάσεις, αναπαραστάσεις και κοινωνικά προβλήματα και λιγότερο εργασιακά θέματα και ζητήματα ατομικής ασφάλειας.

Οι σημαντικότερες αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης στο δήμο κατοικίας των ερωτώμενων εντοπίζονται στο κλείσιμο των καταστημάτων καθώς και στην αύξηση της ανεργίας. Κατά την αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης των νοικοκυριών μετά το 2019, οι ίδιοι οι ερωτώμενοι, στην πλειονότητά τους, θεωρούν ότι η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους παρέμεινε σταθερή.

Όσον αφορά το εγκληματικό φαινόμενο, τη δεκαετία της οικονομικής κρίσης (2009-2019), τόσο στην Ελλάδα όσο και στην περιοχή κατοικίας τους, η αντίληψη των ερωτώμενων αντανάκλα μια αυξητική τάση της εγκληματικότητας. Κατά τη χρονική περίοδο 2020-2021, είναι σαφής η εντύπωση των ερωτώμενων περί αύξησης της εγκληματικότητας στην Ελλάδα, ενώ στην περιοχή κατοικίας τους η αντίληψη των ερωτώμενων περιγράφει μια σταθεροποιητική τάση. Στο πλαίσιο αυτό, τα ποσοστά άμεσης θυματοποίησης που καταγράφηκαν για την περίοδο 2020-2021 θεωρούνται σχετικά μικρά (14,9%). Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019) τα ποσοστά άμεσης θυματοποίησης που αναφέρθηκαν ανέρχονται σε 33,3%.

Αναφορικά με τις διαστάσεις της ανασφάλειας κατά την περίοδο 2020-2021, η συνολική εικόνα που απορρέει είναι ότι η πλειονότητα του δείγματος (64,9%) αισθάνεται πολλή ή αρκετή ασφάλεια. Στην ίδια κατεύθυνση, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-19), στην πλειονότητά τους οι ερωτώμενοι αισθάνονται «πολύ» ή «αρκετά» ασφαλείς (αθροιστικό ποσοστό 66,2%). Ωστόσο, από τη διασταύρωση τριών δεικτών, οι οποίοι αναπτύχθηκαν για την επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο νοικοκυριού, ατομικό επίπεδο καθώς και σε επίπεδο Δήμου, με το αίσθημα της ανασφάλειας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης διαπιστώθηκε θετική και στατιστικά σημαντική σχέση, αναδεικνύοντας έτσι τη συνάρτηση του φόβου του εγκλήματος και της ανασφάλειας με την οικονομική κρίση.

Τέλος, οι ερωτώμενοι, αξιολογούν σε μεγαλύτερο ποσοστό ως «πολύ» ή «αρκετά» αποτελεσματικό το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής τους στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας κατά την περίοδο 2020-2021, σε σχέση με την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019).

Ιστορικό εκδόσεων

Έκδοση	Ημερομηνία	Σχόλια, αλλαγές, Κατάσταση
0.1	Version 1 (draft version)	1/9/2021
0.2	Version 2 (final version)	30/9/2021

Συγγραφείς

Όνομα	Επώνυμο	Email
Χριστίνα	Ζαραφονίτου	chrizara@panteion.gr
Άγγελος	Μιμής	mimis@panteion.gr
Δημήτριος	Καλαμάρας	jkalamgr@hotmail.com
Ελένη	Κοντοπούλου	elekont@yahoo.gr
Χαράλαμπος	Καραγιαννίδης	chkaragi@law.auth.gr
Μελλομένη	Χατζίκου	mhatzikou@gmail.com

Πίνακας Περιεχομένων

1. Εισαγωγή.....	16
2. Σκοπός της έρευνας-Υποθέσεις	16
3. Φυσιογνωμία της έρευνας.....	17
4. Δημογραφικά και κοινωνικό - οικονομικά χαρακτηριστικά του δείγματος.....	23
5. Ερευνητικά ευρήματα.....	34
5.1. Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης.....	34
5.2. Δείκτες επίπτωσης της οικονομικής κρίσης.....	46
5.2.1. Δείκτης Επίπτωσης της Οικονομικής κρίσης στα Νοικοκυριά.....	46
5.2.2. Δείκτης επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε ατομικό επίπεδο	48
5.2.3. Δείκτης επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στον Δήμο κατοικίας.....	50
5.3. Το εγκληματικό φαινόμενο.....	53
Εγκληματικό φαινόμενο κατά την περίοδο 2020-2021.....	53
Εγκληματικό φαινόμενο κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019).....	57
5.4. Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης	60
5.5. Ανασφάλεια – Φόβος του εγκλήματος.....	65
Την περίοδο 2020-2021	65
Την περίοδο της οικονομικής κρίσης 2009-2019.....	72
Διασταυρώσεις.....	79
5.6. Στάσεις Απέναντι στον Επίσημο Κοινωνικό Έλεγχο	90
Διασταυρώσεις.....	93
6. Σύνοψη ερευνητικών ευρημάτων.....	103
6.1. Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης.....	103
Τομείς που επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση στην Ελλάδα.....	103
Κατηγορίες εγκλημάτων που αυξήθηκαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης:.....	103
Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στα νοικοκυριά	103
Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης σε ατομικό επίπεδο	104
Οι επιπτώσεις της κρίσης στο Δήμο κατοικίας	104
Εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης των νοικοκυριών μετά την οικονομική κρίση.....	104
6.2. Εγκληματικό Φαινόμενο	105
Εξέλιξη της εγκληματικότητάς κατά την περίοδο 2020-2021	105
Εξέλιξη της εγκληματικότητάς στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019	105
Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης	106

Ανασφάλεια	106
Στάσεις Απέναντι στον Επίσημο Κοινωνικό Έλεγχο	107
7. Συμπεράσματα	108
7.1. Εισαγωγικά.....	108
7.2. Χαρακτηριστικά του δείγματος της έρευνας.....	111
7.3. Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης.....	114
7.4. Εγκληματικό φαινόμενο.....	124
7.5. Στάσεις απέναντι στον επίσημο κοινωνικό έλεγχο.....	133
7.6. Προτάσεις αντεγκληματικής πολιτικής.....	144
8. Επίλογος.....	154
9. Βιβλιογραφία	156
10. Παραρτήματα Α: Ερωτηματολόγιο	166
11. Παραρτήματα Β: Πίνακες υπολογισμού ελάχιστου απαιτούμενου μεγέθους δείγματος	188

Λίστα με Διαγράμματα

Διάγραμμα 1: Κατανομή ερωτώμενων ανάλογα με το φύλο.....	26
Διάγραμμα 2: Κατανομή ερωτώμενων ανάλογα με την ηλικία	26
Διάγραμμα 3: Κατανομή των ηλικιακών κατηγοριών των ερωτώμενων ανάλογα με το φύλο τους,....	27
Διάγραμμα 4: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την οικογενειακή τους κατάσταση.....	27
Διάγραμμα 5: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το πλήθος των παιδιών	28
Διάγραμμα 6: Κατανομή των νοικοκυριών ανάλογα με το πλήθος των προστατευόμενων παιδιών ..	29
Διάγραμμα 7: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την επαγγελματική τους κατάσταση.....	29
Διάγραμμα 8: Κατανομή των νοικοκυριών ανάλογα με το εκπαιδευτικό τους επίπεδο.....	30
Διάγραμμα 9: Κατανομή των νοικοκυριών ανάλογα με την οικονομική τους κατάσταση	31
Διάγραμμα 10: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το Δήμο Διαμονής τους.....	31
Διάγραμμα 11: Κατανομή των ερωτώμενων του Δήμου Αθηναίων ανάλογα με το Δημοτικό Διαμέρισμα διαμονής τους	32
Διάγραμμα 12: Έτη διαμονής των ερωτώμενων στην περιοχή του Δήμου.....	33
Διάγραμμα 13: Ταξινόμηση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων.....	35
Διάγραμμα 14: Ιεράρχηση των εγκληματικών συμπεριφορών που σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων αυξήθηκαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019.....	36
Διάγραμμα 15: Ταξινόμηση τελεσθέντων αδικημάτων στην Ελληνική Επικράτεια κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)	38
Διάγραμμα 16: Ταξινόμηση τελεσθέντων αδικημάτων στην Περιφέρεια Αττικής κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)	38
Διάγραμμα 17: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το αν η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους βελτιώθηκε ή χειροτέρευσε από την οικονομική κρίση.....	40
Διάγραμμα 18: Ιεράρχηση των τομέων που επηρέασε η οικονομική κρίση(2009-2019) στην Ελλάδα τα νοικοκυριά	41
Διάγραμμα 19: Ιεράρχηση της επίδρασης της οικονομικής κρίσης (2009-2019) στη Ελλάδα, σε κάθε ερωτώμενο προσωπικά	42
Διάγραμμα 20: Ιεράρχηση της επίδρασης της οικονομικής κρίσης (2009-2019) στο Δήμο	42
Διάγραμμα 21: Η κατανομή της επίδρασης της οικονομικής κρίσης (2009-2019) στο Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων	44
Διάγραμμα 22: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης του νοικοκυριού τους μετά το 2019.....	45
Διάγραμμα 23: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της Οικονομικής Κρίσης σε επίπεδο Νοικοκυριού για το σύνολο του δείγματος.....	47
Διάγραμμα 24: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της Οικονομικής Κρίσης σε επίπεδο Νοικοκυριού ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων	48
Διάγραμμα 25: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της Οικονομικής Κρίσης σε Ατομικό επίπεδο για το σύνολο του δείγματος	49
Διάγραμμα 26: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της Οικονομικής Κρίσης σε Ατομικό επίπεδο ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων	50

Διάγραμμα 27: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Δήμου για το σύνολο του δείγματος	52
Διάγραμμα 28: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Δήμου ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων.....	52
Διάγραμμα 29: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας κατά την περίοδο 2020-2021 στην Ελλάδα ανά Δήμο.....	54
Διάγραμμα 30: Κατανομή απαντήσεων των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας την περίοδο 2020-2021 στην περιοχή του τόπου κατοικίας τους, ανά Δήμο κατοικίας	55
Διάγραμμα 31: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας την περίοδο 2020-2021 στην περιοχή κατοικίας τους, ανά Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων.....	56
Διάγραμμα 32: Η εξέλιξη της εγκληματικότητας (2009-2021) στην Ελλάδα και στην Αττική σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά εγκληματικότητας της Αστυνομίας	56
Διάγραμμα 33:Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην Ελλάδα ανά Δήμο τη δεκαετία 2009-2019	57
Διάγραμμα 34: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην περιοχή κατοικίας τους ανά Δήμο τη δεκαετία 2009-2019	59
Διάγραμμα 35: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην περιοχή κατοικίας τους, ανά Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων, τη δεκαετία 2009-2019 ..	59
Διάγραμμα 36: Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης ανά Δήμο κατοικίας κατά την περίοδο 2020-2021	61
Διάγραμμα 37: Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης κατά τη δεκαετία 2009 - 2019.....	63
Διάγραμμα 38: Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης, κατά την περίοδο 2020-2021 και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων	63
Διάγραμμα 39: Αίσθημα ασφάλειας των ερωτώμενων κατά την περίοδο 2020-2021, ανά Δήμο κατοικίας. Κατανομή όσων απάντησαν ότι αισθάνονται «πολύ» ή «αρκετά» ασφαλείς	66
Διάγραμμα 40: Κατανομή των εγκληματικών συμπεριφορών που προξενούν ανασφάλεια στους κατοίκους για την περίοδο 2020-2021	67
Διάγραμμα 41: Κατανομή των λόγων που συνδέονται με την ανασφάλεια κατά την περίοδο 2020-2021	69
Διάγραμμα 42: Αίσθημα ασφάλειας των ερωτώμενων κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019), ανά Δήμο κατοικίας. Κατανομή όσων απάντησαν ότι αισθάνονται «Πολύ ασφαλείς» ή «Αρκετά ασφαλείς»	73
Διάγραμμα 43: Κατανομή των εγκληματικών συμπεριφορών που προξενούσαν ανασφάλεια στους κατοίκους, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)	74
Διάγραμμα 44: Κατανομή των λόγων που συνδέονται με την ανασφάλεια των ερωτώμενων την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019).....	76
Διάγραμμα 45: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος της περιοχής κατοικίας των ερωτώμενων στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας (περίοδος 2020-2021)	90
Διάγραμμα 46: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας ανά Δήμο κατοικίας κατά την περίοδο 2020-2021	91
Διάγραμμα 47: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, ανά Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθήνας (περίοδος 2020-2021)	91

Διάγραμμα 48: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος της περιοχής κατοικίας των ερωτώμενων στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019).....	92
Διάγραμμα 49: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας ανά Δήμο κατοικίας, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης.....	93
Διάγραμμα 50: Ιεράρχηση των απαντήσεων αναφορικά τα μέτρα που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε μια περιοχή προκειμένου οι κάτοικοι να αισθάνονται ασφαλείς.....	99
Διάγραμμα 51: Πηγές πληροφόρησης σχετικά με τη γενική οικονομική κατάσταση	101
Διάγραμμα 52: Πηγές πληροφόρησης σχετικά με το εγκληματικό φαινόμενο	101
Διάγραμμα 53: Τρόπος προβολής του εγκλήματος από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.....	102

Χωνοδιαγράμματα

Χωνοδιάγραμμα 1: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που συμβάλουν στην ανασφάλεια στο Δήμο Αθήνας κατά την περίοδο 2020-2021	68
Χωνοδιάγραμμα 2: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που συμβάλουν στην ανασφάλεια στο Δήμο Κορυδαλλού κατά την περίοδο 2020-2021	68
Χωνοδιάγραμμα 3: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που συμβάλουν στην ανασφάλεια στον Δήμο Φιλοθέης Ψυχικού κατά την περίοδο 2020-2021	69
Χωνοδιάγραμμα 4: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στο Δήμο Αθήνας κατά την περίοδο 2020-2021	70
Χωνοδιάγραμμα 5: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στον Δήμο Κορυδαλλού κατά την περίοδο 2020-2021	71
Χωνοδιάγραμμα 6: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στο Δήμο Φιλοθέης - Ψυχικού κατά την περίοδο 2020-2021	71
Χωνοδιάγραμμα 7: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που προκαλούσαν ανασφάλεια στο Δήμο Αθήνας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009 – 2019)	75
Χωνοδιάγραμμα 8: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που προκαλούσαν ανασφάλεια στο Δήμο Κορυδαλλού, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009 – 2019)	75
Χωνοδιάγραμμα 9: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που προκαλούσαν ανασφάλεια στον Δήμο Φιλοθέης Ψυχικού κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης.....	76
Χωνοδιάγραμμα 10: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στο Δήμο Αθήνας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019).....	77
Χωνοδιάγραμμα 11: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στο Δήμο Κορυδαλλού κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)	78
Χωνοδιάγραμμα 12: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στο Δήμο Φιλοθέης - Ψυχικού κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης.....	78

Λίστα με Σχήματα

Σχήμα 1: Συννεφόμετρο των σημαντικότερων λόγων αύξησης της εγκληματικότητας στο σύνολο του δείγματος και ανά Δήμο Διαμονής των ερωτώμενων, κατά την περίοδο 2009-2019	60
Σχήμα 2: Συννεφόμετρο των αδικημάτων που ανέφεραν όσοι θυματοποιήθηκαν κατά την περίοδο 2020-2021 συνολικά και ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων.....	62
Σχήμα 3: Συννεφόμετρο των αδικημάτων που ανέφεραν όσοι θυματοποιήθηκαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019) συνολικά και ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων	64
Σχήμα 4: Συννεφόμετρο των συχνότερα αναφερόμενων προτάσεων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής συνολικά και ανά Διαμονής των ερωτώμενων (εξαιρείται το Δ.Δ Νέου Ψυχικού)	100

Λίστα με Πίνακες

Πίνακας 1: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή, επαγγελματική κατάσταση το επίπεδο εκπαίδευσης και την οικονομική τους κατάσταση.....	23
Πίνακας 2: Έτη διαμονής των ερωτώμενων στην περιοχή του Δήμου κατοικίας τους.....	32
Πίνακας 3: Συνέπειες της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων.....	34
Πίνακας 4: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το αν επηρέασε η οικονομική κρίση την οικονομική τους κατάσταση	39
Πίνακας 5: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης του νοικοκυριού τους μετά το 2019.....	45
Πίνακας 6: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2020-2021.....	53
Πίνακας 7: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την αξιολόγηση της εγκληματικότητας την περίοδο 2020-2021 στην περιοχή του τόπου κατοικίας τους.....	54
Πίνακας 8: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019.....	57
Πίνακας 9: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην περιοχή του τόπου κατοικίας τους τη δεκαετία 2009-2019.....	58
Πίνακας 10: Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης κατά την περίοδο 2020 – 2021.....	61
Πίνακας 11: Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης κατά τη δεκαετία 2009 - 2019.....	62
Πίνακας 12: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το φόβο του εγκλήματος στην περιοχή τους κατά την περίοδο 2020-2021.....	65
Πίνακας 13: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το φόβο του εγκλήματος στο διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-2019) στην περιοχή τους.....	72
Πίνακας 14: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος της περιοχής κατοικίας των ερωτώμενων στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας (περίοδος 2020-2021).....	90
Πίνακας 15: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος της περιοχής κατοικίας των ερωτώμενων στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019).....	92
Πίνακας 16: Τρόπος προβολής του εγκλήματος από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.....	102

Λίστα με Πίνακες Διασταύρωσης

Πίνακας Διασταύρωσης 1: Φόβος εγκλήματος ανάλογα με το φύλο,	79
Πίνακας Διασταύρωσης 2: Φόβος εγκλήματος ανάλογα με την ηλικία.....	80
Πίνακας Διασταύρωσης 3: Φόβος εγκλήματος ανάλογα με τον Δήμο κατοικίας.....	82
Πίνακας Διασταύρωσης 4: Φόβος εγκλήματος ανάλογα με την εμπειρία άμεσης θυματοποίησης ...	84
Πίνακας Διασταύρωσης 5: Φόβος εγκλήματος ανάλογα με την οικονομική κατάσταση.....	85
Πίνακας Διασταύρωσης 6: Φόβος εγκλήματος (κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης) ανάλογα με το Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Νοικοκυριών	87
Πίνακας Διασταύρωσης 7: Φόβος εγκλήματος (κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης) ανάλογα με το Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε Ατομικό επίπεδο	88
Πίνακας Διασταύρωσης 8: Φόβος εγκλήματος (κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης) ανάλογα με το Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στο Δήμο κατοικίας	89
Πίνακας Διασταύρωσης 9: Αποτελεσματικότητα του Α.Τ. ανάλογα με τον Δήμο	94
Πίνακας Διασταύρωσης 10: Αποτελεσματικότητα του Α.Τ. ανάλογα με το φόβο του εγκλήματος /αίσθημα ανασφάλειας	96
Πίνακας Διασταύρωσης 11: Αποτελεσματικότητα του Α.Τ. ανάλογα με την προηγούμενη εμπειρία άμεσης θυματοποίησης.....	98

1. Εισαγωγή

Προκειμένου να εξετάσουμε την εξέλιξη της εγκληματικότητας, της ανασφάλειας καθώς και το φόβο του εγκλήματος που δημιουργείται κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, σχεδιάστηκε η παρούσα έρευνα, η οποία διενεργήθηκε στους Δήμους Αθηναίων, Κορυδαλλού και Φιλοθέης-Ψυχικού σε επίπεδο Δημοτικού Διαμερίσματος. Η έρευνα σχεδιάστηκε ώστε να υλοποιηθεί σε επίπεδο Δ.Δ., με κέντρο τα 7 Δ.Δ. του Δήμου Αθηναίων καθώς και σε δύο ακόμα γεωγραφικά και κοινωνικοοικονομικά αντίθετους δήμους της ευρύτερης μητροπολιτικής Αθήνας. Για τον σκοπό αυτό επιλέχθηκε το Δ.Δ. Κορυδαλλού (Δήμος Κορυδαλλού) και τα Δ.Δ. Φιλοθέης και Ψυχικού (καθώς αποτελούσαν Δήμους πριν το Πρόγραμμα Καλλικράτης - ν.3852/2010) που ανήκουν αλλά δεν εξαντλούν τον Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού.

Η έρευνα χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες με βάση τη δομή του ερωτηματολογίου. Η πρώτη ενότητα περιέχει πληροφορίες για τα δημογραφικά και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά του δείγματος. Η δεύτερη εξετάζει τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης κατά τη δεκαετία 2009-2019 τόσο στην Ελλάδα σε επίπεδο Δήμου, νοικοκυριού αλλά και σε ατομικό επίπεδο. Η τρίτη ενότητα αναφέρεται στο εγκληματικό φαινόμενο κατά την περίοδο 2020-2021 αλλά και στην εξέλιξή του τη δεκαετία 2009-2019, σε επίπεδο χώρας και δήμου, περιέχοντας ερωτήσεις που αφορούν το φόβο του εγκλήματος, το αίσθημα ανασφάλειας και τη θυματοποίηση. Η τελευταία ενότητα αφορά τις στάσεις των ερωτώμενων απέναντι στον επίσημο κοινωνικό έλεγχο, και δη στην αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος της περιοχής κατοικίας τους, περιέχονται προτάσεις από τους ερωτηθέντες ενώ τέλος, εξετάζονται οι πηγές πληροφόρησης για το εγκληματικό φαινόμενο καθώς και για την οικονομική κρίση.

Στις επόμενες ενότητες περιγράφεται η φυσιογνωμία της έρευνας, ενώ ακολούθως παρουσιάζονται τα κύρια πορίσματα που προέκυψαν από τη στατιστική επεξεργασία των απαντήσεων των ερωτώμενων, συνολικά και εντός των τριών Δήμων υλοποίησης.

2. Σκοπός της έρευνας-Υποθέσεις

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη στους Δήμους Αθηναίων, Φιλοθέης-Ψυχικού και Κορυδαλλού κατά το χρονικό διάστημα από την 01/02/2021 έως τις 30/09/2021¹, στο πλαίσιο της υλοποίησης του ερευνητικού προγράμματος με τίτλο *“Urban Crime: Spatial of Crime and Insecurity in the Era of Economic Crisis: Trends, Dimensions and Correlations”* - «Χαρτογράφηση της εγκληματικότητας και της ανασφάλειας στην εποχή της οικονομικής κρίσης: Τάσεις, διαστάσεις και συσχετισμοί», το οποίο χρηματοδοτείται από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.). Εντάχθηκε δε στην «1η Προκήρυξης ερευνητικών έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για την ενίσχυση των μελών ΔΕΠ και Ερευνητών/τριών και την προμήθεια ερευνητικού εξοπλισμού μεγάλης αξίας». Το συγκεκριμένο ερευνητικό Έργο αποσκοπεί στο να δοθούν επιστημονικές απαντήσεις σε βασικά ερωτήματα και να μελετηθούν

¹ Στο διάστημα αυτό πραγματοποιήθηκε ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου και της μεθοδολογίας, η συλλογή των δεδομένων, η επεξεργασία τους και η διατύπωση των ερευνητικών πορισμάτων.

σημαντικές παράμετροι για τα ζητήματα εγκληματικότητας και ανασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας.

Η εμπειρική μελέτη επικεντρώνεται στους παρακάτω θεματικούς άξονες-ερευνητικά ερωτήματα:

- Κλιμακώνεται το έγκλημα σε περιόδους οικονομικής κρίσης;
- Η σχέση μεταξύ οικονομικής κρίσης και εγκληματικότητας διαφοροποιείται ανάλογα με τη μορφή του εγκλήματος (εγκλήματα ιδιοκτησίας, βίαια εγκλήματα);
- Είναι η χωρική κατανομή του εγκλήματος ανάλογη του μεγέθους της υποβάθμισης των γειτονιών λόγω οικονομικής κρίσης;
- Ο φόβος του εγκλήματος και η ανασφάλεια εντείνονται σε περιόδους οικονομικής κρίσης;
- Εντείνονται ο φόβος του εγκλήματος και η ανασφάλεια σε περιοχές με εντονότερη οικονομικά προβλήματα;

3. Φυσιογνωμία της έρευνας

Η έρευνα χωρίστηκε σε 3 στάδια:

Πρώτο στάδιο: Δειγματοληψία. Το δειγματοληπτικό σχέδιο που εφαρμόστηκε για την επιλογή του ελάχιστου απαιτούμενου δείγματος από τον υπό διερεύνηση πληθυσμό, είναι αυτό της πολυδιάστατης στρωματοποιημένης δειγματοληψίας για πεπερασμένους πληθυσμούς. Τα κύρια και δευτερεύοντα στρώματα δειγματοληψίας ορίστηκαν με βάση τα στοιχεία για το μόνιμο πληθυσμό της απογραφής πληθυσμού 2011 της ΕΛ.ΣΤΑΤ.², ώστε να εξασφαλιστεί η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Η γεωγραφική διαίρεση του υπό διερεύνηση πληθυσμού περιλαμβάνει τρία κύρια στρώματα που αντιστοιχούν στους κατοίκους του Δήμου Αθηναίων, του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού και του Δήμου Κορυδαλλού, ενώ τα Δημοτικά Διαμερίσματα των Δήμων Αθήνας και Φιλοθέης - Ψυχικού αποτελούν τα δευτερεύοντα στρώματα δειγματοληψίας. Ως μονάδα δειγματοληψίας στο εσωτερικό του κάθε στρώματος ορίζεται το νοικοκυριό, ενώ ο πληθυσμός στα κύρια στρώματα (strata) και στα δευτερεύοντα στρώματα (substrata) κατανέμεται ως εξής:

Πληθυσμός (Strata)	Δήμος	Πλήθος Νοικοκυριών
1	Δήμος Αθήνας	294476
2	Δήμος Κορυδαλλού	23701
3	Δήμος Φιλοθέης	2738
4	Δήμος Ψυχικού	3789
Υποπληθυσμός (Substrata)	Δημοτικό Διαμέρισμα	Πλήθος Νοικοκυριών

² Τα οποία ήταν τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία για το μόνιμο πληθυσμό της Ελλάδας, κατά την περίοδο συγγραφής του παρόντος, καθώς δεν είχαν δημοσιευτεί τα στατιστικά στοιχεία της απογραφής πληθυσμού του έτους 2021.

1	1ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	58814
2	2ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	47801
3	3ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	35720
4	4ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	57192
5	5ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	40666
6	6ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	34671
7	7ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	19612

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Μόνιμος πληθυσμός της Ελλάδας, Απογραφή Πληθυσμού 2011

Στο Χάρτη 1 που ακολουθεί παρουσιάζονται τα χωρικά όρια των Δήμων Αθήνας, Φιλοθέης-Ψυχικού και Κορυδαλλού, που αντιστοιχούν στα τρία κύρια στρώματα συλλογής δεδομένων της έρευνας. Παρουσιάζονται, επίσης, και τα Δημοτικά Διαμερίσματα των Δήμων Αθήνας και Φιλοθέης – Ψυχικού, τα οποία και αντιστοιχούν στα δευτερεύοντα στρώματα συλλογής δεδομένων.

Στον Χάρτη 2 παρουσιάζονται τα χωρικά όρια των επτά Δημοτικών Διαμερισμάτων, στα οποία διαιρείται διοικητικά ο Δήμος Αθήνας, τα οποία αριθμούνται σε 1^ο, 2^ο, 3^ο, 4^ο, 5^ο, 6^ο και 7^ο, καθώς και οι συνοικίες που τα αποτελούν. Πιο συγκεκριμένα:

Το 1ο Δημοτικό Διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει το κέντρο των Αθηνών, δηλαδή το λεγόμενο εμπορικό τρίγωνο (Στάδιο-Ομόνοια-Πλάκα). Συγκεκριμένα περιλαμβάνει τις περιοχές: Κουκάκι, Πλάκα, Κολωνάκι, Σύνταγμα – Ομόνοια – Μοναστηράκι, Εξάρχεια, Ιλίσια και Νεάπολη κ.α.

Το 2^ο Δημοτικό Διαμέρισμα Αθήνας, εκτείνεται από το Νέο Κόσμο μέχρι το Στάδιο. Περιλαμβάνει τις νοτιοανατολικές συνοικίες του Δήμου και συγκεκριμένα τις περιοχές: Μετς, Νέο Κόσμο, Άγιο Αρτέμιο και Παγκράτι κ.α.

Το 3^ο Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθήνας περιλαμβάνει τις νοτιοδυτικές Συνοικίες του Δήμου. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει τις περιοχές: Βοτανικός, Μεταξουργείο, Γκάζι, Πετράλωνα, Ρουφ και Θησείο κ.α.

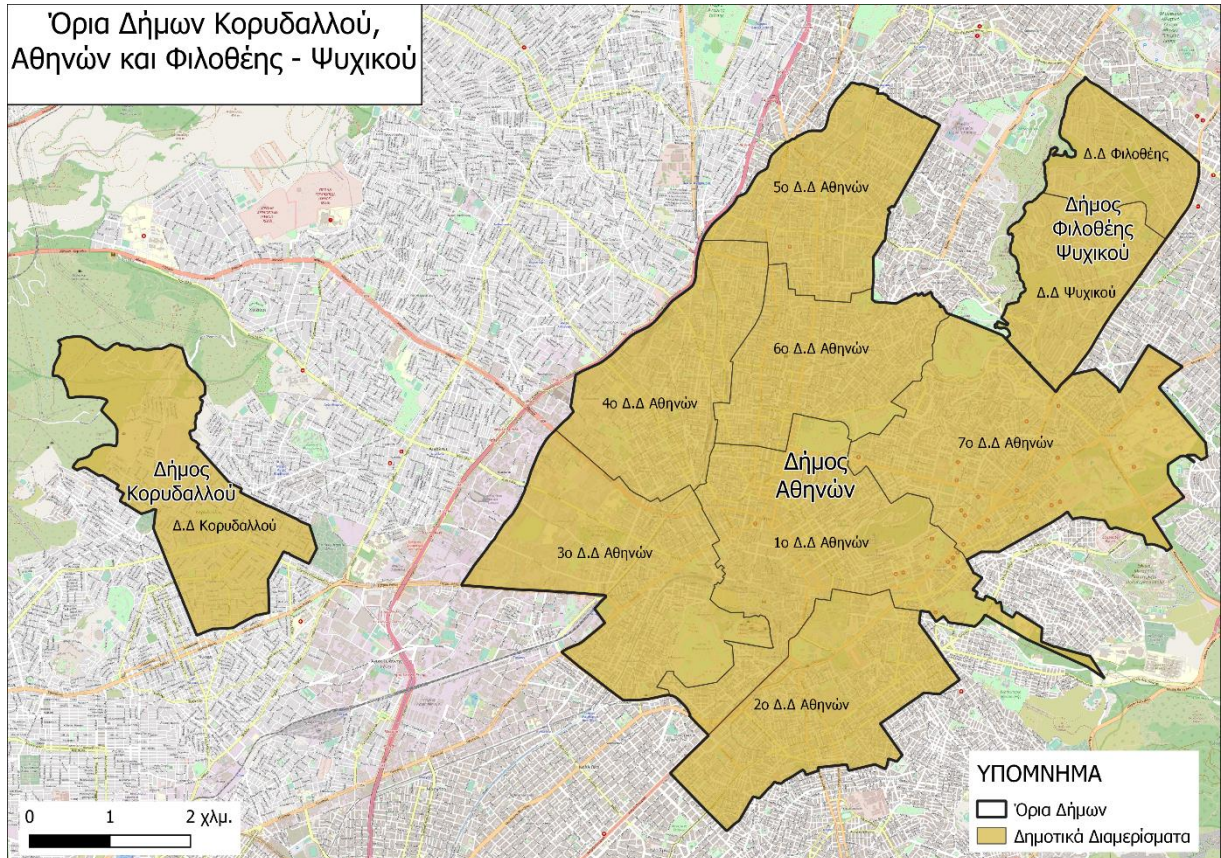
Το 4^ο Δημοτικό Διαμέρισμα της Αθήνας αποτελείται από τις δυτικές συνοικίες του Δήμου (Κολωνού, Ακαδημίας Πλάτωνος, Σεπόλια μέχρι Πατήσια). Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει τις περιοχές: Ακαδημία Πλάτωνος, Κολοκυνθού, Κολωνό, Σεπόλια, Άγιο Νικόλαο και Πλατεία Αττικής κ.α.

Το 5^ο Δημοτικό Διαμέρισμα της Αθήνας, περιλαμβάνει τις βορειοδυτικές συνοικίες του Δήμου Αθηναίων και συγκεκριμένα τις περιοχές: Ριζούπολη, Πατήσια, Άγιο Ελευθέριο κ.ά.

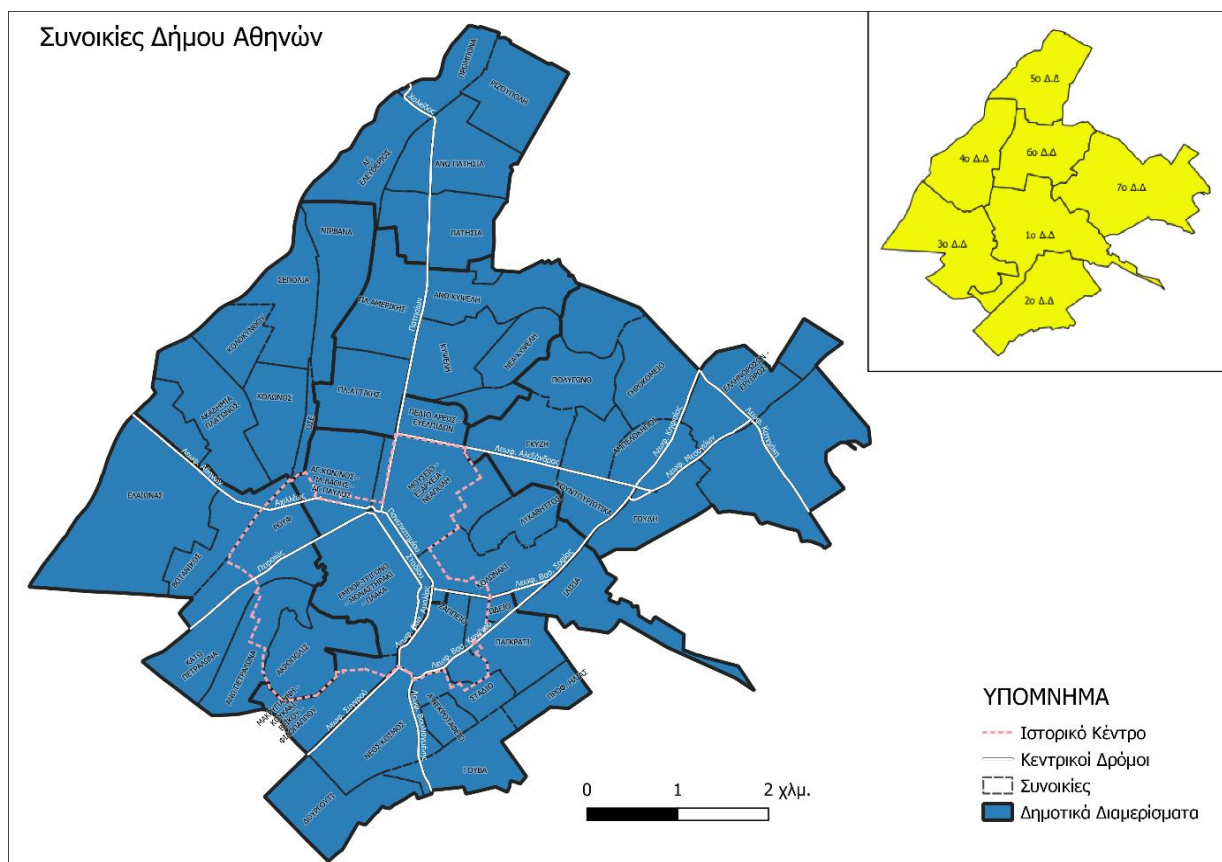
Το 6^ο Δημοτικό Διαμέρισμα της Αθήνας, περιλαμβάνει τις κεντροβόρειες συνοικίες (Πατήσια Κυψέλη). Συγκεκριμένα περιλαμβάνει τις περιοχές: Πλατεία Κολιάτσου, Πλατεία Βικτωρίας, Σταθμό Λαρίσης, Πεδίον του Άρεως, Πατήσια και Κυψέλη κ.α.

Τέλος, το 7^ο Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθήνας περιλαμβάνει τις βορειοανατολικές συνοικίες που αντιστοιχούν στις περιοχές: Πολύγωνο, Γκύζη, Νέα Κυψέλη, Αμπελόκηποι, Ελληνορώσων κ.ά.

Χάρτης 1: Χωρικά όρια των Δήμων Αθήνας, Φιλοθέης-Ψυχικού και Κορυδαλλού.

Χάρτης 2 Χωρικά όρια των επτά Δημοτικών Διαμερισμάτων του Δήμου Αθήνας και οι συνοικίες που τα αποτελούν

Στη συνέχεια, από κάθε στρώμα επιλέχτηκε το ελάχιστο απαιτούμενο δείγμα (βλ. Παράρτημα) σύμφωνα με τις αρχές της απλής τυχαίας δειγματοληψίας για πεπερασμένους πληθυσμούς, όπως περιγράφεται παρακάτω. Τέλος, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αναλογικότητα της δειγματοληψίας, τα δείγματα επιλέχθηκαν με τέτοιο τρόπο, ώστε σε κάθε στρώμα η αναλογία του μεγέθους του δείγματος προς το μέγεθος του συνολικού δείγματος να είναι ίση με την αναλογία του μεγέθους του πληθυσμού του στρώματος προς το μέγεθος του συνολικού πληθυσμού. Έτσι, το συνολικό δείγμα είναι μια αναλογική μικρογραφία του πληθυσμού. Μέσω της αναλογικής αυτής στρωματοποιημένης δειγματοληψίας είναι δυνατή η χρήση του συνόλου δεδομένων που συλλέχθηκαν για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εκτίμηση του συνολικού ελάχιστου μεγέθους δείγματος, στο εσωτερικό κάθε στρώματος, είναι αυτή της απλής τυχαίας δειγματοληψίας για πεπερασμένο πληθυσμό, στο εσωτερικό κάθε στρώματος και υποστρώματος, όπως έχει προταθεί από τους Snedecor & Cochran³.

Η μέθοδος αυτή αξιοποιεί την τιμή του τυπικού σφάλματος $\left(se = \sqrt{\frac{p \times (1-p)}{n}} \right)$, στην εκτίμηση του ελάχιστου συνολικού μεγέθους (ανεξαρτήτου στρώματος) από την παρακάτω σχέση:

³Snedecor, G. W., Cochran, W. G. (1989). *Statistical Methods*. Eighth Edition, Iowa State University Press.

$$n = \frac{z_{1-\alpha/2} \times p \times (1-p)}{p^2} \quad \text{Σχέση:1}$$

όπου $z_{1-\alpha/2}$ η κρίσιμη τιμή της κανονικής κατανομής για σφάλμα α και p η αναλογία του μεγέθους του δείγματος κάθε στρώματος προς το συνολικό υπό διερεύνηση πληθυσμού.

Στην περίπτωση μας, ωστόσο, όπου πρόκειται για πεπερασμένο (γνωστού μεγέθους) πληθυσμό, ο υπολογισμός της τιμής του τυπικού σφάλματος δίδεται από τη σχέση

$$SE = \sqrt{\frac{p \times (1-p)}{n}} \times \sqrt{\frac{N-n}{n-1}} \quad \text{Σχέση:2}$$

όπου με N συμβολίζεται ο συνολικός πληθυσμός αναφοράς και με n το ελάχιστο μέγεθος του δείγματος (ανεξάρτητα από το μέγεθος του πληθυσμού) όπως εκτιμάται από τη Σχέση 1.

Η ποσότητα $\sqrt{\frac{N-n}{n-1}}$ της παραπάνω σχέσης ονομάζεται **Διόρθωση Λόγω Πεπερασμένου Πλήθους**, χρησιμοποιείται στην περίπτωση στρωματοποιημένης δειγματοληψίας από πληθυσμό πεπερασμένου (γνωστού) μεγέθους.

Τελικά, το ελάχιστο μέγεθος δείγματος για κάθε στρώμα (λαμβάνοντας υπόψη το συνολικό μέγεθος του πληθυσμού αλλά και το μέγεθος του κάθε επιμέρους στρώματος k) δίνεται από τη σχέση

$$n_k = \frac{n}{1 + \left(\frac{n}{N_k}\right)} \quad \text{Σχέση:3}$$

Όπου n_k είναι το ελάχιστο μέγεθος δείγματος στο εσωτερικό κάθε στρώματος και N_k ο συνολικός πληθυσμός του κάθε K στρώματος.

Το ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος δείγματος, μετά την εφαρμογή του παραπάνω δειγματοληπτικού σχεδιασμού στον πληθυσμό αναφοράς της παρούσας έρευνας, εκτιμήθηκε σε 730 νοικοκυριά (δειγματοληπτικό σφάλμα 5%), όπως κατανέμονται παρακάτω.

Δημοτικό Διαμέρισμα	Ελάχιστο απαιτούμενο δείγμα νοικοκυριών
1ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	97
2ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	82
3ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	64
4ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	95
5ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	72
6ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	63
7ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων	37
Δημοτικό Διαμέρισμα Φιλοθέης	62
Δημοτικό Διαμέρισμα Ψυχικού	87
Δημοτικό Διαμέρισμα Κορυδαλλού	71

Σε κάθε περίπτωση, όμως, ο προτεινόμενος δειγματοληπτικός σχεδιασμός ήταν δυνατό να αναδιαμορφωθεί από τον εξωτερικό ανάδοχο, ανάλογα με τα ποσοστά απόκρισης των ερωτώμενων που θα αντιμετώπιζε σε κάθε Δημοτικό Διαμέρισμα.

Δεύτερο στάδιο: Συλλογή των δεδομένων. Για τη συλλογή των δεδομένων από μόνιμους κατοίκους των τριών Δήμων προτάθηκε η μέθοδος της τηλεφωνικής έρευνας, η οποία πραγματοποιήθηκε με τηλεφωνικές συνεντεύξεις σε νοικοκυριά της υπό διερεύνηση περιοχής, με τη μέθοδο CATI (Computer Assisted Telephone Interview).

Κατά τη συλλογή δεδομένων προτάθηκε στον ανάδοχο να ληφθούν υπόψιν οι ποσοστώσεις (quotas) φύλου και ηλικίας, βάσει των στοιχείων απογραφής πληθυσμού 2011 της ΕΛΣΤΑΤ, ώστε να εξασφαλιστεί η αναλογικότητα του δείγματος ως προς τις διαστάσεις του φύλου και ηλικίας, στο εσωτερικό κάθε στρώματος.

Ως κατάλογοι του δείγματος χρησιμοποιήθηκαν οι ηλεκτρονικοί τηλεφωνικοί κατάλογοι σταθερών οικιακών συνδέσεων στην περιοχή έρευνας, όπως έχουν αριθμοδοτηθεί από τον Ο.Τ.Ε., καθώς ο Ο.Τ.Ε. είναι ο φορέας που έχει επιφορτιστεί με το έργο της αριθμοδότησης των τηλεφωνικών συνδέσεων στην Ελλάδα.

Η διαδικασία συλλογής των δεδομένων σχεδιάστηκε ως εξής: Μετά την εφαρμογή του προαναφερόμενου σχεδίου στρωματοποιημένης δειγματοληψίας στα τρία στρώματα της έρευνας, δηλαδή στο Δήμο Αθηναίων, στο Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού και στο Δήμο Κορυδαλλού, επιλέχθηκαν με συστηματικό τρόπο τα νοικοκυριά, ανά Δημοτικό Διαμέρισμα, κάνοντας χρήση του ενδεδειγμένου βήματος και ξεκινώντας από τον τυχαίο αριθμό που προέκυψε από γεννήτρια τυχαίων αριθμών. Κατόπιν, οι συνεντευκτές κάλεσαν τα επιλεγμένα στο δείγμα νοικοκυριά και ζήτησαν να μιλήσουν με κάποιον μόνιμο κάτοικο της περιοχής έρευνας (Δήμοι Αθηναίων, Φιλοθέης-Ψυχικού και Κορυδαλλού). Ο κάθε ερωτώμενος επιλέχθηκε με τη μέθοδο της απλής τυχαίας δειγματοληψίας στο νοικοκυριό, όπου διαμένει. Η λήψη των δεδομένων από τον ανάδοχο έγινε από τις 2/6/2021 έως τις 23/6/2021 και συλλέχθηκαν 736 ερωτηματολόγια.

Τρίτο στάδιο: Ανάλυση. Τέλος, το τρίτο στάδιο της έρευνας αφορά την στατιστική ανάλυση τόσο των ποσοτικών όσο και των ποιοτικών δεδομένων, που συλλέχθηκαν. Η ερευνητική ομάδα επεξεργάστηκε όλα τα δεδομένα στην πλατφόρμα του SPSS, μετασχημάτισε τα αναγκαία δεδομένα με τη χρήση της γλώσσας προγραμματισμού R και εισήγαγε μέρος αυτών στο λογισμικό απεικόνισης Power Bi.

4. Δημογραφικά και κοινωνικό - οικονομικά χαρακτηριστικά του δείγματος

Το δείγμα της έρευνας αντανακλά σε μεγάλο βαθμό την αντιπροσώπευση του πληθυσμού των υπό διερεύνηση δήμων, στη βάση των παρακάτω δημογραφικών και κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών. Πιο συγκεκριμένα, προκύπτει ότι οι περισσότεροι συνεντευξιαζόμενοι είναι γυναίκες με ποσοστό 54,2%, έναντι του ποσοστού των ανδρών, το οποίο είναι 45,8% (Πίνακας 1 & Διάγραμμα 1). Αναφορικά με την ηλικία των ερωτώμενων (Πίνακας 1 & Διάγραμμα 2), το επικρατούν διάστημα ηλικιών είναι 55 έως 64 έτη και εδώ περιλαμβάνεται το 27,1% των ερωτώμενων. Ακολουθούν οι μικρότεροι ηλικιακά ερωτώμενοι, 45 έως 54 ετών και οι γηραιότεροι ερωτώμενοι ηλικίας 65 ετών και άνω, που αντιπροσωπεύουν το 22,0% και το 20,7% αντίστοιχα των ερωτώμενων. Τέλος, οι ηλικιακές ομάδες 17 έως 44 ετών υποεκπροσωπούνται με αντίστοιχα ποσοστά 5,3% (17 έως 24 ετών), 8,2% (25 έως 34 ετών) και 16,7% (35 έως 44 ετών).

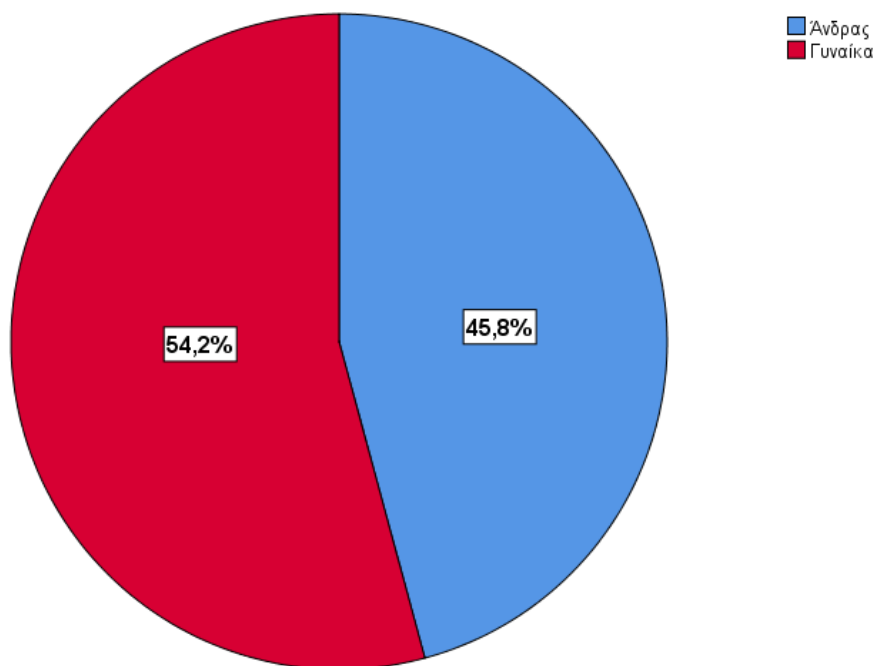
Πίνακας 1: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή, επαγγελματική κατάσταση το επίπεδο εκπαίδευσης και την οικονομική τους κατάσταση

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό ⁴	Αθροιστικά Ποσοστά
Φύλο	Άνδρας	337	45,8	45,8	45,8
	Γυναίκα	399	54,2	54,2	100,0
	Σύνολο	736	100,0	100,0	
Ηλικία	17-24 ετών	39	5,3	5,3	5.3
	25-34 ετών	60	8,2	8,2	13.5
	35-44 ετών	123	16,7	16,7	30.2
	45-54 ετών	162	22,0	22,0	52.2
	55-64 ετών	199	27,0	27,1	79.3
	65 ετών και άνω	152	20,7	20,7	100.0
	Σύνολο	735	99,9	100,0	
	Ελλιπής τιμές	1	,1		
Σύνολο	736	100,0			
Οικ. Κατάσταση	Άγαμος/η	180	24,5	24,5	24,5
	Έγγαμος-η /Σύμφωνο συμβίωσης	482	65,5	65,5	89,9

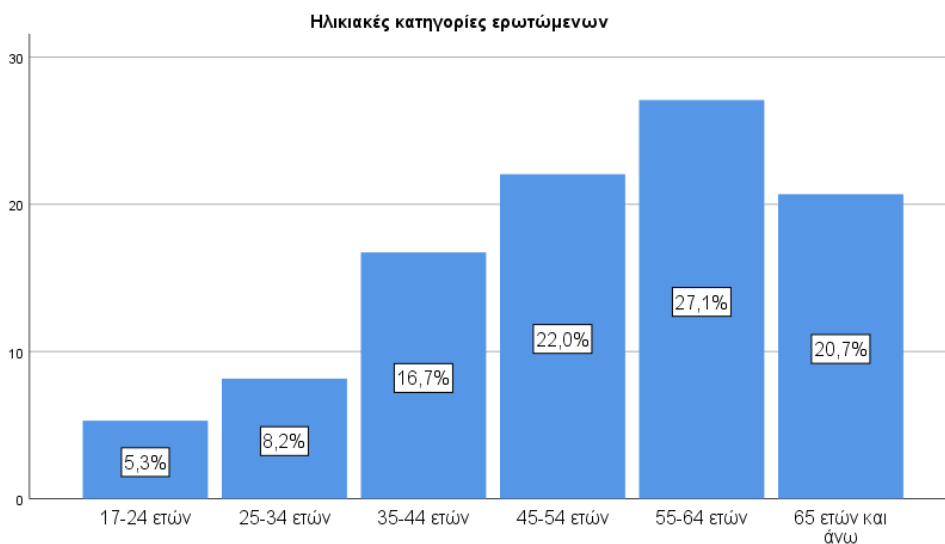
⁴ Η συγκεκριμένη στήλη παρουσιάζει τα «επί τοις εκατό» ποσοστά σε κάθε πίνακα στην περίπτωση που αυτά υπολογίστηκαν μόνο στο σύνολο των «έγκυρων απαντήσεων», δηλαδή των απαντήσεων κάθε ερώτησης από τις οποίες εξαιρέθηκαν οι επιλογές «Δεν Ξέρω (ΔΞ) ή Δεν Απαντώ (ΔΑ)».

	Χήρος / Διαζευγμένος / Σε διάσταση	71	9,6	9,6	99,6
	Άλλο	1	0,1	0,1	99,7
	ΔΑ	2	,3	,3	100,0
	Σύνολο	736	100,0	100,0	
Επαγλκη Κατάσταση	Άνεργος	68	9,2	9,2	9,2
	Συνταξιούχος	186	25,3	25,3	34,5
	Φοιτητής/τρια	38	5,2	5,2	39,7
	Δημόσιος Υπάλληλος	91	12,4	12,4	52,0
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	193	26,2	26,2	78,3
	Ελεύθερος Επαγγελματίας	101	13,7	13,7	92,0
	Έμπορος-Επιχειρηματίας	10	1,4	1,4	93,3
	Οικιακά	46	6,3	6,3	99,6
	Άλλο τι;	3	,4	,4	100,0
		Σύνολο	736	100,0	100,0
Εκπαιδευτικό Επίπεδο	Ορισμένες τάξεις του Δημοτικού	1	,1	,1	,1
	Απόφοιτος Δημοτικού	6	,8	,8	1,0
	Απόφοιτος Γυμνασίου	26	3,5	3,5	4,5
	Απόφοιτος Λυκείου	147	20,0	20,0	24,5
	Πτυχιούχος μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (IEK, Κολέγια κ.λπ.)	69	9,4	9,4	33,8
	Πτυχιούχος ΑΕΙ-ΤΕΙ	313	42,5	42,5	76,4

	Κάτοχος Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού	174	23,6	23,6	100,0
	Σύνολο	736	100,0	100,0	
Οικονομική Κατάσταση	Πολύ καλή (Φτάνει για να ζούμε καλά και περισσεύει για αποταμίευση)	66	9,0	9,0	9,0
	Καλή (Φτάνει για όσα είναι αναγκαία)	278	37,8	37,9	46,9
	Μέτρια (Φτάνει μόνο για τα αναγκαία και υπάρχουν δυσκολίες)	319	43,3	43,5	90,3
	Κακή (Δεν φτάνει ούτε για τα αναγκαία, υπάρχουν μεγάλες δυσκολίες)	71	9,6	9,7	100,0
	Σύνολο	734	99,7	100,0	
Ελλιπείς τιμές	Δεν απαντώ	2	,3		
	Σύνολο	736	100,0		

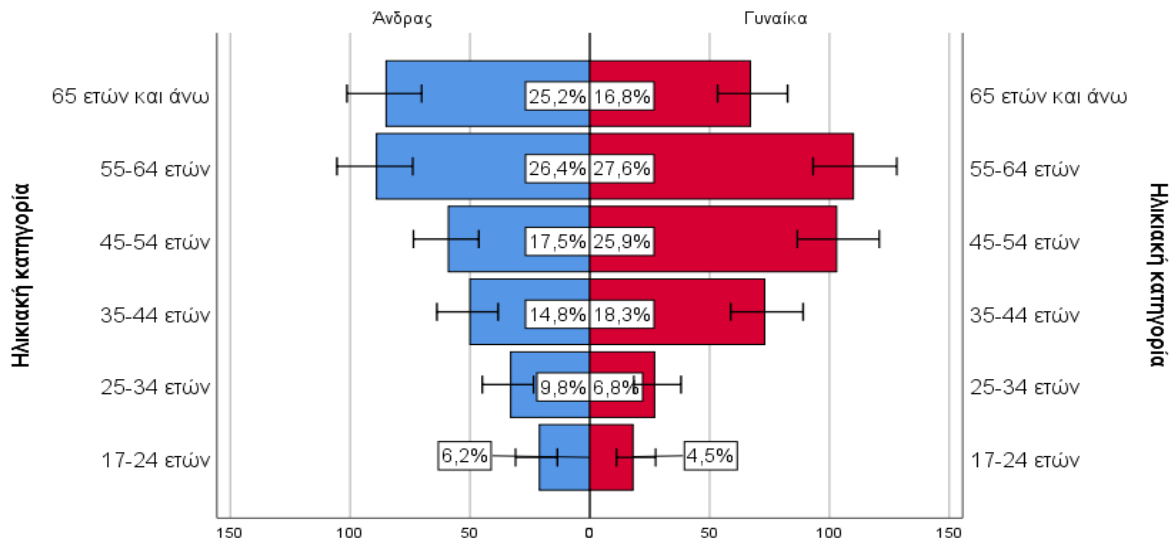

Διάγραμμα 1: Κατανομή ερωτώμενων ανάλογα με το φύλο

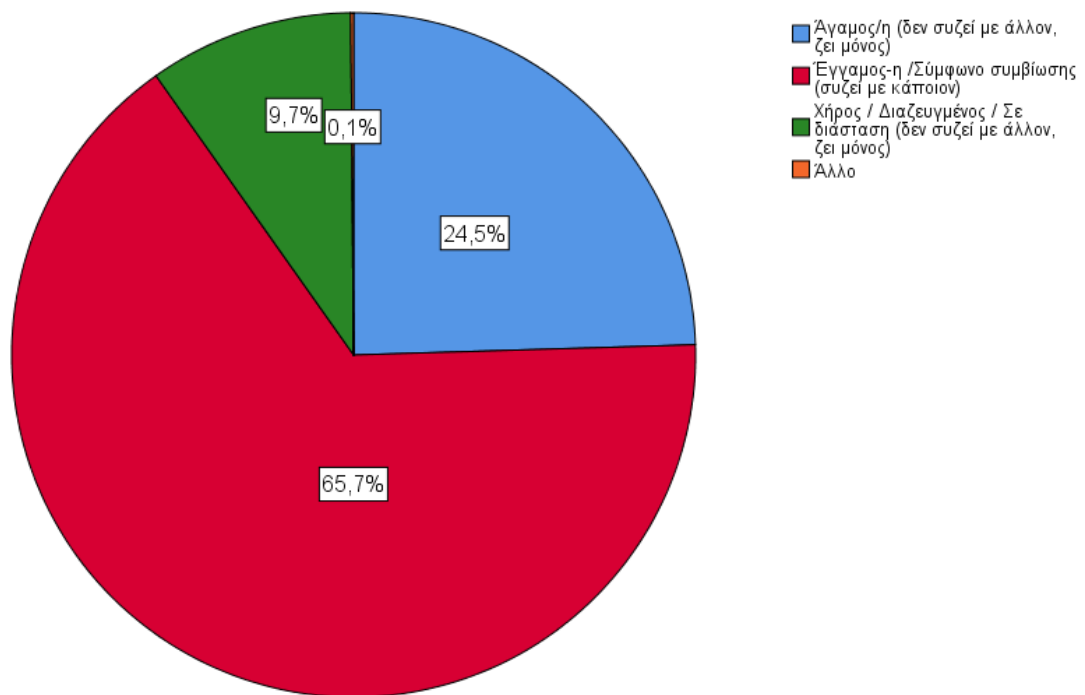
Διάγραμμα 2: Κατανομή ερωτώμενων ανάλογα με την ηλικία

Όπως προκύπτει από το παρακάτω διάγραμμα, αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των ηλικιακών κατηγοριών των συμμετεχόντων, ανάμεσα στα δύο φύλα οι γυναίκες υπερεκπροσωπούνται στις ηλικιακές κατηγορίες 35 έως 64 ετών και υποεκπροσωπούνται στις υπόλοιπες ηλικιακές κατηγορίες.

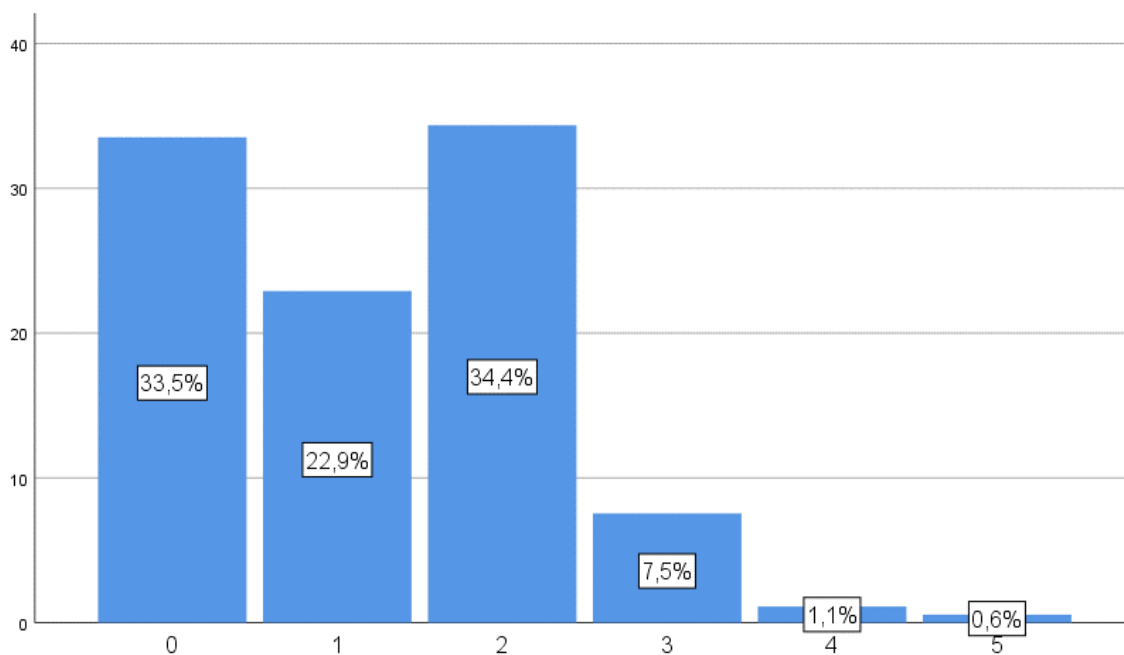
Διάγραμμα 3: Κατανομή των ηλικιακών κατηγοριών των ερωτώμενων ανάλογα με το φύλο τους

Σε σχέση με την οικογενειακή τους κατάσταση, το 65,7% των συμμετεχόντων είναι παντρεμένοι ή έχουν κάποιο σύμφωνο συμβίωσης, ενώ το 24,5% είναι άγαμοι. Το 9,7% βρίσκεται σε διάσταση ή έχει πάρει διαζύγιο ή έχει χηρέψει. Ένας μόνο ερωτώμενος (0,1%) δηλώνει ότι βρίσκεται σε μια άλλη οικογενειακή κατάσταση από τις προαναφερθείσες, ενώ δύο ερωτώμενοι αρνήθηκαν να δηλώσουν την οικογενειακή τους κατάσταση.

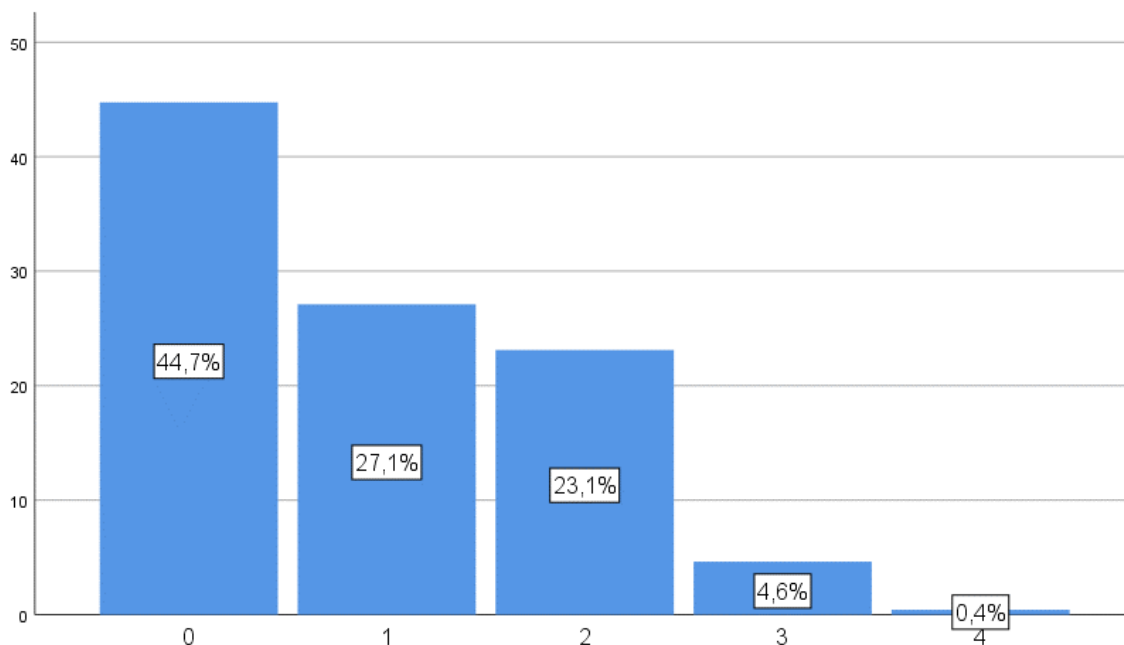

Διάγραμμα 4: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την οικογενειακή τους κατάσταση

Επιπρόσθετα, η συντριπτική πλειονότητα των ερωτηθέντων (βλ. Διάγραμμα που ακολουθεί) δηλώνει, σε αθροιστικό ποσοστό που αγγίζει το 90,8%, ότι έχουν από 0 έως 2 παιδιά. Συγκεκριμένα, το 33,5% εξ αυτών δηλώνουν ότι δεν έχουν παιδιά, το 22,9% δηλώνουν γονείς ενός παιδιού, ενώ το 34,4% δηλώνουν ότι είναι γονείς δύο παιδιών. Όσον αφορά το πλήθος των προστατευόμενων μελών κάθε νοικοκυριού (Διάγραμμα 6), οι απαντήσεις των ερωτώμενων υποδεικνύουν ότι το ένα τέταρτο και πλέον των νοικοκυριών της έρευνας (44,7%) δεν έχουν προστατευόμενα τέκνα. Από τα υπόλοιπα νοικοκυριά, το 27,1% και 23,1% έχουν αντίστοιχα ένα και δύο προστατευόμενα τέκνα, καθώς μόνο το 5% των νοικοκυριών δηλώνουν τρία και τέσσερα προστατευόμενα τέκνα (ποσοστά 4,6% και 0,4% αντίστοιχα).

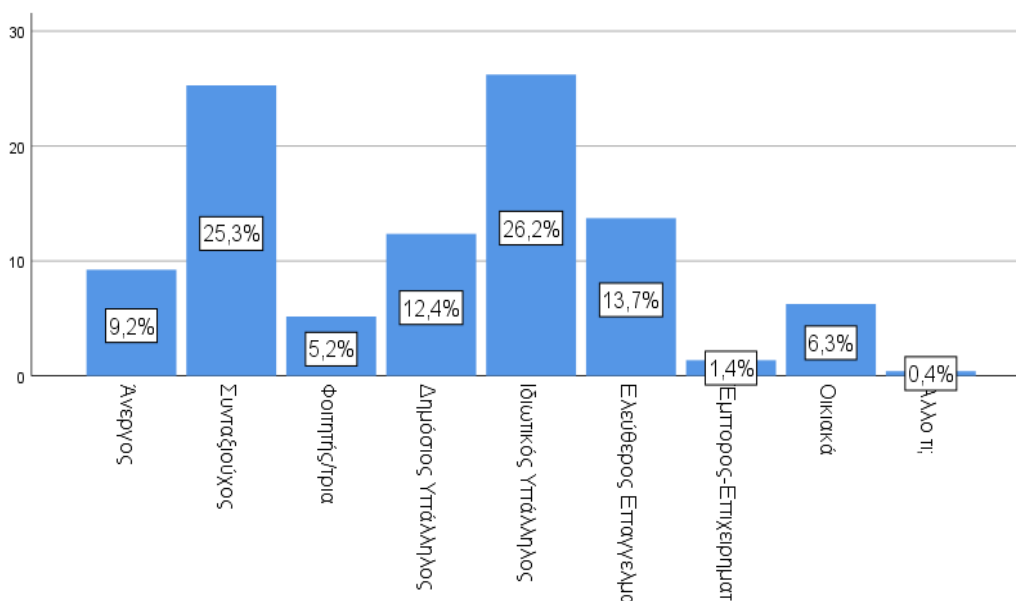

Διάγραμμα 5: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το πλήθος των παιδιών

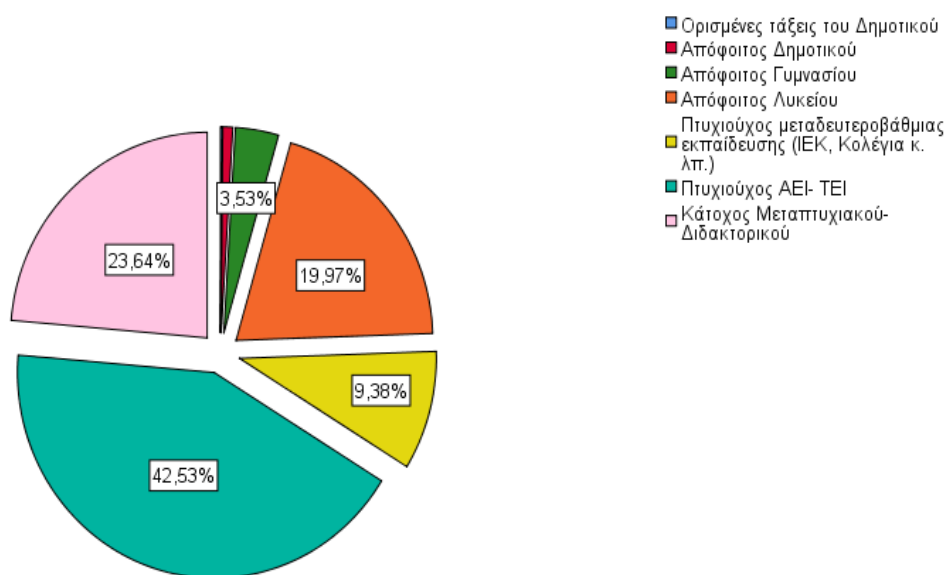
Διάγραμμα 6: Κατανομή των νοικοκυριών ανάλογα με το πλήθος των προστατευόμενων παιδιών

Όσον αφορά την **επαγγελματική κατάσταση των ερωτώμενων (κατά το χρόνο διεξαγωγής της έρευνας)**: οι ιδιωτικοί υπάλληλοι είναι περισσότεροι από τους δημόσιους (26,2% έναντι 12,4%), ενώ μεγάλη είναι και η αντιπροσώπευση των συνταξιούχων (25,3%) και των ελεύθερων επαγγελματιών (13,7%). Μικρότερα ποσοστά κατέγραψαν οι εξής κατηγορίες: άνεργοι (9,2%), φοιτητές (5,2%), έμποροι-επιχειρηματίες (1,4%). Τέλος, το 6,3% των ερωτώμενων δήλωσε ως απασχόληση τα οικιακά και το 0,4% δεν δήλωσε κανένα από τα παραπάνω επαγγέλματα.

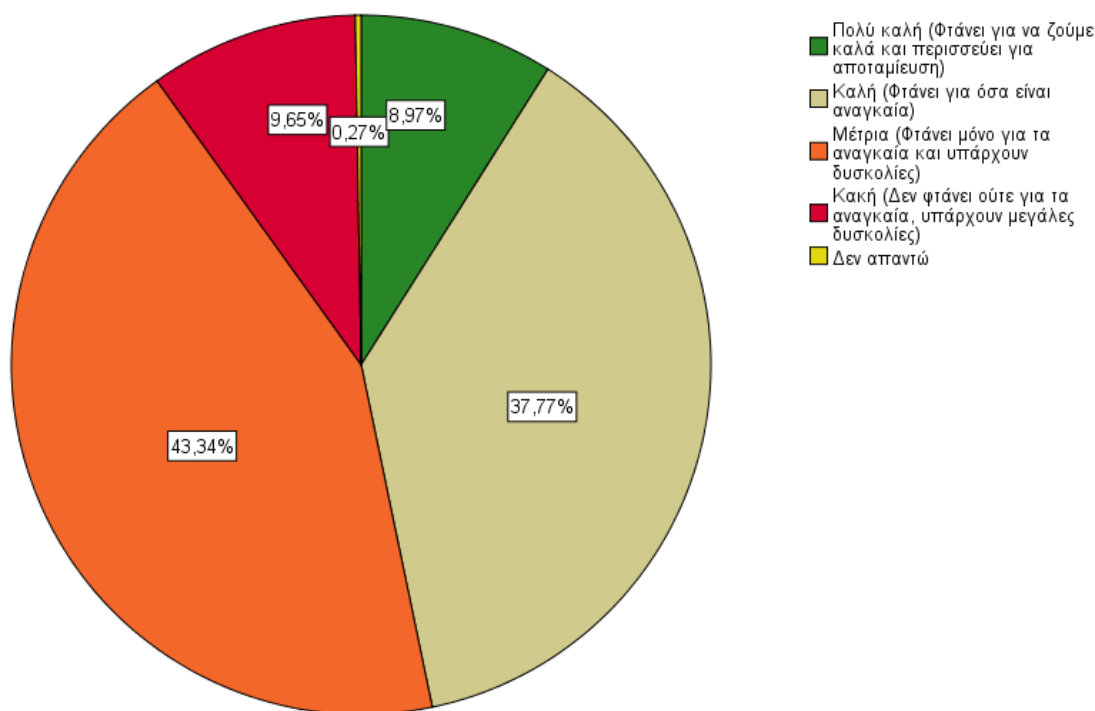
Διάγραμμα 7: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την επαγγελματική τους κατάσταση

Ανάλογα με την εκπαίδευσή τους και συγκεκριμένα το ανώτερο εκπαιδευτικό επίπεδο που έχουν ολοκληρώσει, οι ερωτηθέντες αντιπροσωπεύουν εν γένει υψηλό ή πολύ υψηλό μορφωτικό επίπεδο, εφόσον οι περισσότεροι δήλωσαν πτυχιούχοι ΑΕΙ – ΤΕΙ (42,5%) ή κάτοχοι Μεταπτυχιακού – Διδακτορικού (23,6%). Ακολουθούν οι απόφοιτοι λυκείου 20,0% και οι απόφοιτοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, ιδιωτικά Κολλέγια κ.λπ.) σε σαφώς μικρότερο ποσοστό, της τάξεως του 9,4%. Τέλος, ελάχιστοι είναι αυτοί που απάντησαν ότι είναι απόφοιτοι δημοτικού σχολείου (0,8%), ενώ μόνο ένας ερωτώμενος δήλωσε ότι ολοκλήρωσε ορισμένες τάξεις του δημοτικού.

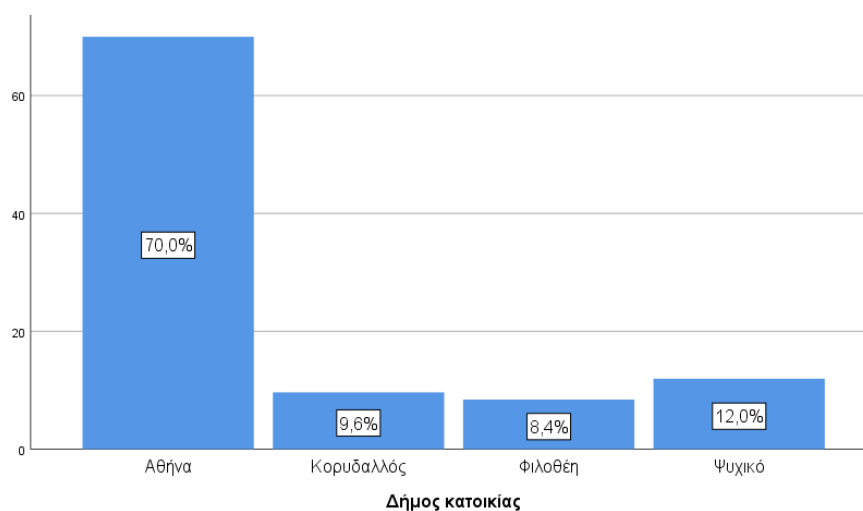
Διάγραμμα 8: Κατανομή των νοικοκυριών ανάλογα με το εκπαιδευτικό τους επίπεδο

Αναφορικά με την οικονομική κατάσταση, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να την αξιολογήσουν μόνοι τους, επιλέγοντας μία από τις τέσσερις απαντήσεις του Πίνακα 1. Βάσει των απαντήσεών τους (Διάγραμμα 9), καταγράφηκε ότι το 43,3% αξιολογεί την οικονομική του κατάσταση ως «μέτρια», το 37,9% ως «καλή» και το 9,7% ως «κακή», ενώ μικρότερο είναι το ποσοστό όσων απάντησαν ότι η οικονομική τους κατάσταση είναι «πολύ παλή» (9,0%). Η συνολική εικόνα που απορρέει αντανακλά, μια μέτρια προς καλή οικονομική κατάσταση.

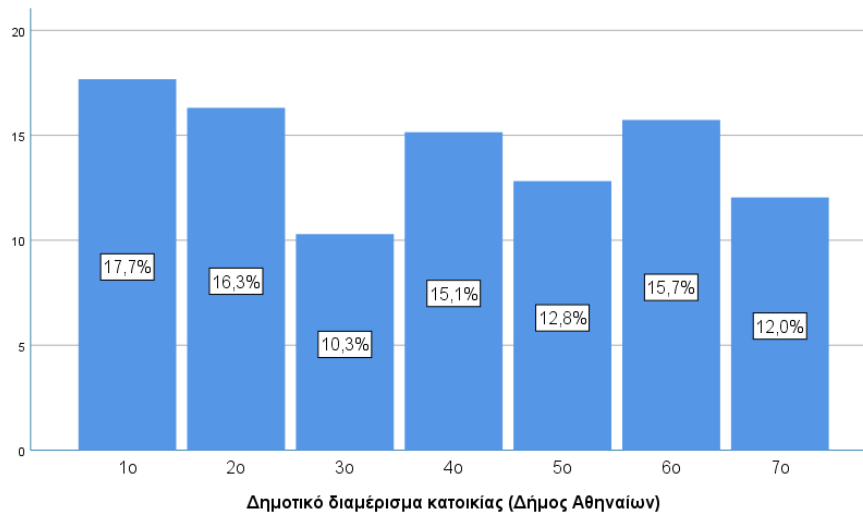

Διάγραμμα 9: Κατανομή των νοικοκυριών ανάλογα με την οικονομική τους κατάσταση

Ως προς το Δήμο διαμονής των ερωτώμενων, σύμφωνα με το δειγματοληπτικό σχεδιασμό που αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, υπερεκπροσωπούνται οι κάτοικοι του Δήμου Αθηναίων σε ποσοστό 70%. Εντός του συγκεκριμένου Δήμου, υπερεκπροσωπούνται οι κάτοικοι του 1^{ου} και 2^{ου} Δημοτικού Διαμερίσματος, με τους κατοίκους του 4^{ου} και 6^{ου} να ακολουθούν. Τα χαμηλότερα ποσοστά εκπροσώπησης εμφανίζονται στο 3^ο, 5^ο και 7^ο Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου. Όσον αφορά τους υπόλοιπους Δήμους, οι κάτοικοι του Δήμου Ψυχικού ακολουθούν (ποσοστό 12%) και έπονται οι κάτοικοι του Δήμου Κορυδαλλού (9,6%) και Φιλοθέης (8,4%).

Διάγραμμα 10: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το Δήμο Διαμονής τους

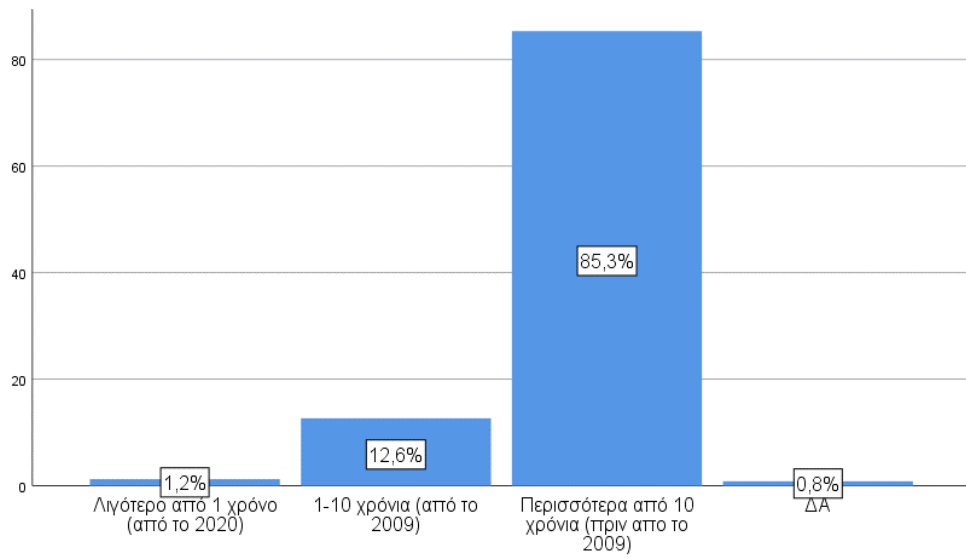

Διάγραμμα 11: Κατανομή των ερωτώμενων του Δήμου Αθηναίων ανάλογα με το Δημοτικό Διαμέρισμα διαμονής τους

Όπως προκύπτει από τον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα, όπου κατανέμονται οι απαντήσεις σχετικά με το χρόνο διαμονής των ερωτηθέντων στην περιοχή κατοικίας τους, το ποσοστό των ερωτηθέντων που διαμένουν στην περιοχή του Δήμου για περίοδο μεγαλύτερη των 10 ετών ξεπερνά το 85%. Ακολουθούν, με σαφώς χαμηλότερο ποσοστό (12,6%) οι ερωτώμενοι που δήλωσαν ότι διαμένουν στην περιοχή του Δήμου κατοικίας τους 1 έως 10 έτη. Τέλος, μόνο 9 εκ των ερωτώμενων (ποσοστό 1,2%) δήλωσαν ότι διαμένουν για λιγότερο από 1 έτος στην περιοχή του Δήμου κατοικίας τους.

Πίνακας 2: Έτη διαμονής των ερωτώμενων στην περιοχή του Δήμου κατοικίας τους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Λιγότερο από 1 χρόνο (από το 2020)	9	1,2	1,2	1,2
1-10 χρόνια (από το 2009)	93	12,6	12,6	13,9
Περισσότερα από 10 χρόνια (πριν από το 2009)	628	85,3	85,3	99,2
ΔΑ	6	0,8	0,8	100,0
Σύνολο	736	100,0	100,0	

Διάγραμμα 12: Έτη διαμονής των ερωτώμενων στην περιοχή του Δήμου

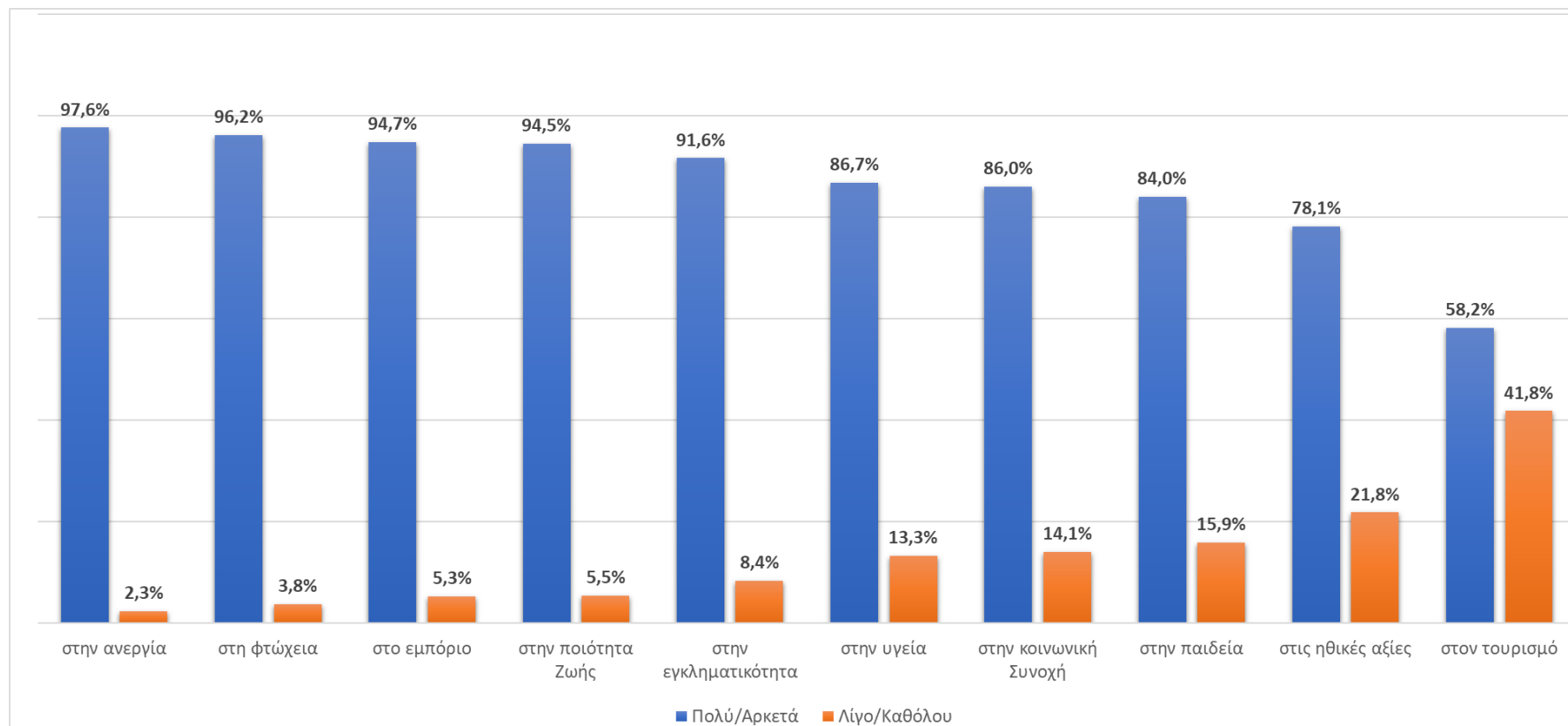
5. Ερευνητικά ευρήματα

5.1. Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης

Στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να προσδιορίσουν τους τομείς, οι οποίοι επηρεάστηκαν στην Ελλάδα από την οικονομική κρίση της περιόδου 2009-2019. Η αξιολόγηση της αποδιδόμενης από τους κατοίκους επίπτωσης στα προβλήματα αυτά συναρτήθηκε με τη συχνότητα αναφοράς τους, όπως φαίνεται και στον πίνακα και το διάγραμμα που ακολουθεί.

Πίνακας 3: Συνέπειες της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων

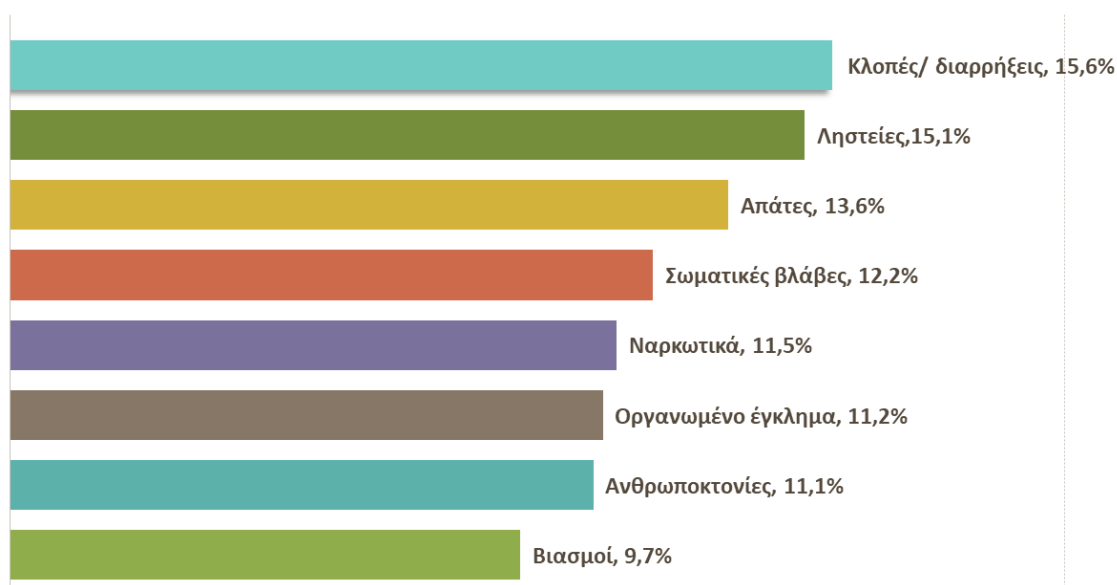
Τομέας		Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Εμπόριο	Τιμές	421	259	35	3
	Ποσοστό %	58,6%	36,1%	4,9%	0,4%
Τουρισμός	Τιμές	175	234	204	89
	Ποσοστό %	24,9%	33,3%	29,1%	12,7%
Ανεργία	Τιμές	569	144	12	5
	Ποσοστό %	77,9%	19,7%	1,6%	0,7%
Εγκληματικότητα	Τιμές	397	270	56	5
	Ποσοστό %	54,5%	37,1%	7,7%	0,7%
Παιδεία	Τιμές	350	244	88	25
	Ποσοστό %	49,5%	34,5%	12,4%	3,5%
Υγεία	Τιμές	377	250	77	19
	Ποσοστό %	52,1%	34,6%	10,7%	2,6%
Κοινωνική Συνοχή	Τιμές	368	256	87	15
	Ποσοστό %	50,7%	35,3%	12,0%	2,1%
Φτώχεια	Τιμές	529	177	23	5
	Ποσοστό %	72,1%	24,1%	3,1%	0,7%
Ηθικές Αξίες	Τιμές	316	250	123	35
	Ποσοστό %	43,6%	34,5%	17,0%	4,8%
Ποιότητα Ζωής	Τιμές	449	243	32	8
	Ποσοστό %	61,3%	33,2%	4,4%	1,1%

Διάγραμμα 13: Ταξινόμηση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων

Στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να προσδιορίσουν τους τομείς, οι οποίοι επηρεάστηκαν στην Ελλάδα από την οικονομική κρίση. Κρίση της οποίας η θεωρητική αρχή της τοποθετείται το έτος 2009 και η θεωρητική λήξη της το έτος 2019. Η αξιολόγηση της αποδιδόμενης, από τους ερωτώμενους, επίπτωσης της κρίσης σε δέκα τομείς συναρτήθηκε με βάση τη συχνότητα αναφοράς τους, όπως φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί και από το οποίο προκύπτει η επικέντρωση των απαντήσεων σε τρεις κατηγορίες με υψηλή (>90%), μέση (>80%) και χαμηλή επίπτωση (<80%) ως εξής:

- Πρωτίστως θεωρήθηκε ότι επηρεάστηκαν οι τομείς της **ανεργίας** (97,6%), της **φτώχειας** (96,2%), του **εμπορίου** (94,7%), της **ποιότητας ζωής** (94,5%) και της **εγκληματικότητας** (91,6%).
- Ακολουθούν οι τομείς της **υγείας** (86,7%), της **κοινωνικής συνοχής** (86,0%) και της **παιδείας** (84,0%).
- Χαμηλότερα ποσοστά κατέγραψαν απαντήσεις οι οποίες αναφέρονται στους τομείς των **ηθικών αξιών** (78,1%) και του **τουρισμού**, τομέας ο οποίος εμφανίζει τη μικρότερη επίπτωση σε σχέση με τους υπόλοιπους (58,2%).

Διάγραμμα 14: Ιεράρχηση των εγκληματικών συμπεριφορών που σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων αυξήθηκαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019

Από την παραπάνω ιεράρχηση των εγκλημάτων, τα οποία αναφέρονται (από τους ερωτηθέντες κατοίκους των τριών Δήμων της έρευνας) ως αυτά που αυξήθηκαν κατά την περίοδο της κρίσης, προκύπτει ότι αυτά έχουν να κάνουν πρωτίστως με εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και αφορούν την προσωπική σφαίρα και την καθημερινή ζωή, όπως:

- Κλοπές/ διαρρήξεις, 15,6%

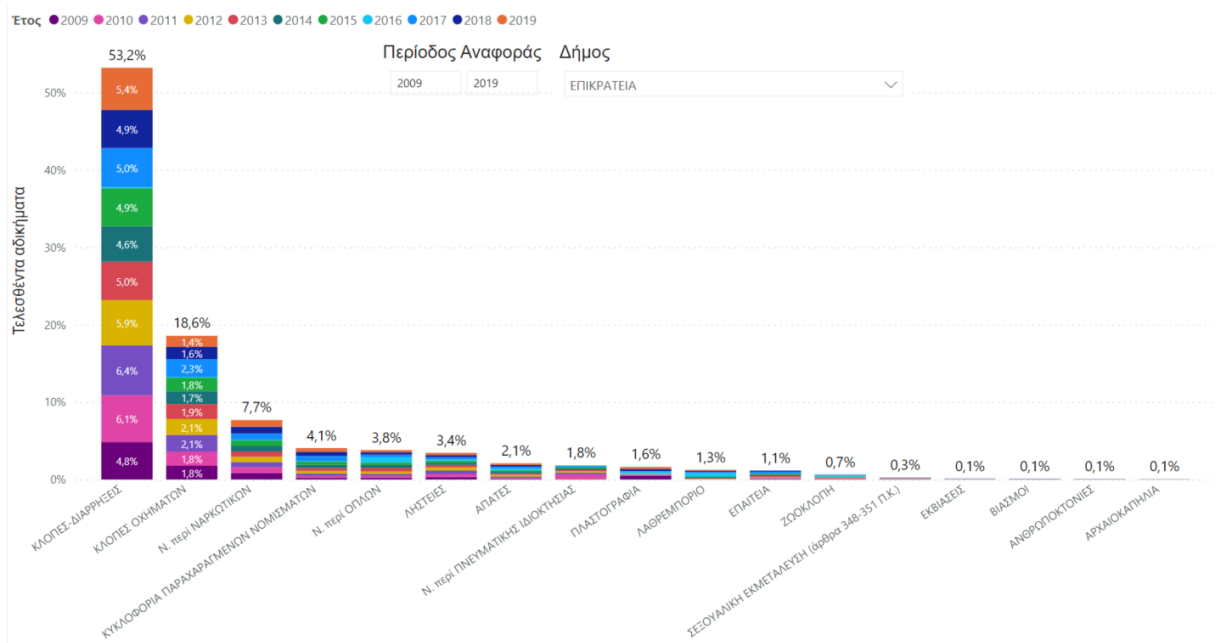
- Ληστείες, 15,1%
- Απάτες, 13,6%
- Σωματικές βλάβες, 12,2%
- Ναρκωτικά, 11,5%
- Οργανωμένο έγκλημα, 11,2%
- Ανθρωποκτονίες, 11,1%
- Βιασμοί, 9,7%

Από την κατάταξη αυτή προκύπτει ότι οι κάτοικοι που συμμετείχαν στο δείγμα της παρούσας έρευνας, ιεραρχούν ως σημαντικότερα:

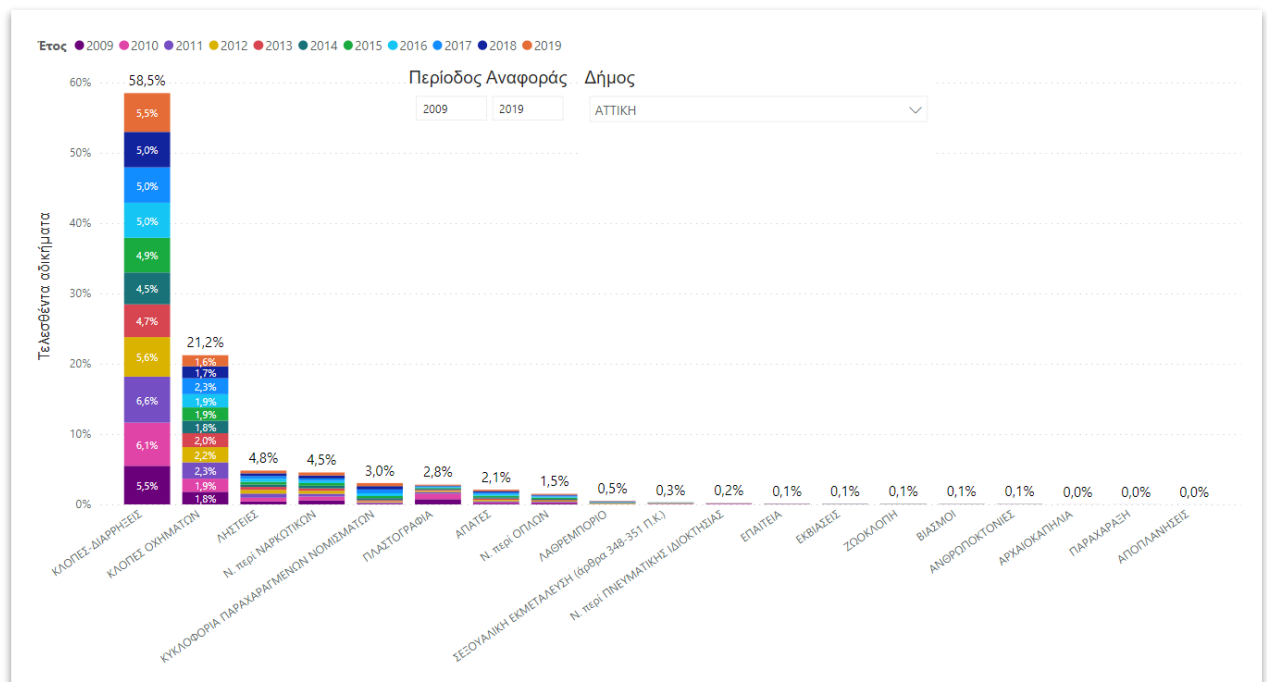
- Πρωτίστως τα θέματα της εγκληματικότητας κατά της ιδιοκτησίας που αφορούν την προσωπική σφαίρα και την καθημερινή ζωή (κλοπές και διαρρήξεις) με στοιχεία ενίοτε και βίας κατά των προσώπων (ληστεία) και
- Δευτερευόντως θέματα που εκλαμβάνονται ως κοινωνικά όπως ναρκωτικά οργανωμένο έγκλημα, βιασμοί.

Από την επιμέρους χωροχρονική ανάλυση των επίσημων στατιστικών εγκληματικότητας της Ελληνικής Αστυνομίας για επτά κατηγορίες αδικημάτων (Ανθρωποκτονίες, Εγκλήματα κατά της Περιουσίας, Εγκλήματα κατά της Γενετήσιας Ελευθέριας, Πλαστογραφίες - Παραχαράξεις - Λαθρεμπόριο, Ληστείες, Ν. Περί Οπλών, Ν. Περί Ναρκωτικών) προέκυψαν τα εξής ευρήματα, για την περίοδο της οικονομικής κρίσης:

Για το σύνολο της ελληνικής επικράτειας (Διάγραμμα 15), τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, αν εξαιρεθούν τα αδικήματα που αφορούν το νόμο περί Ναρκωτικών, είναι τα πιο συχνά εμφανιζόμενα αδικήματα την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009 – 2019). Συγκεκριμένα, οι κλοπές-διαρρήξεις εμφανίζονται με μεγαλύτερη συχνότητα συγκριτικά με τα υπόλοιπα αδικήματα. Ακολουθούν οι κλοπές των οχημάτων και η παραβίαση του νόμου περί Ναρκωτικών και η κυκλοφορία παραχαραγμένων νομισμάτων. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι οι κλοπές-διαρρήξεις παρουσιάζουν ποσοστιαία αύξηση της τάξης του 0,6% μεταξύ 2009 και 2019. Αντίθετα, στα υπόλοιπα αδικήματα παρουσιάζουν πτωτική τάση ή σταθεροποίηση των ποσοστών κατά την προαναφερόμενη περίοδο.

Διάγραμμα 15: Ταξινόμηση τελεσθέντων αδικημάτων στην Ελληνική Επικράτεια κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)

Διάγραμμα 16: Ταξινόμηση τελεσθέντων αδικημάτων στην Περιφέρεια Αττικής κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)

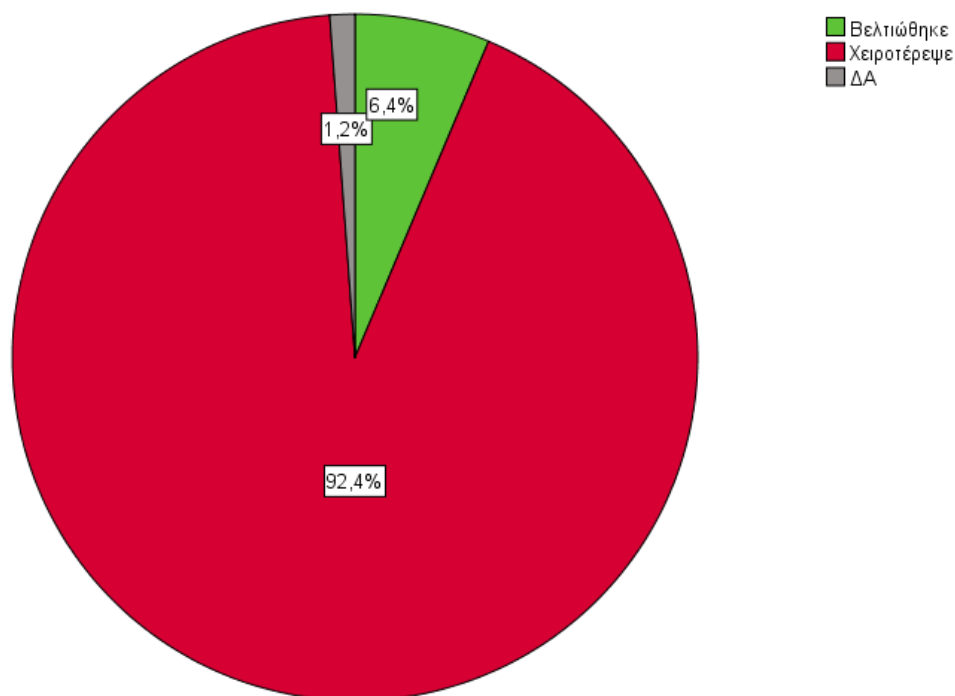
Στην περίπτωση της Περιφέρειας Αττικής (Διάγραμμα 16) το προαναφερόμενο μοτίβο (επικράτηση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας) επαναλαμβάνεται με τη διαφορά ότι οι ληστείες προηγούνται ελαφρά των αδικημάτων που σχετίζονται με ναρκωτικά (4,8% έναντι 4,5%). Συγκρίνοντας την εξέλιξη

των ποσοστών των δύο συχνότερα εμφανιζόμενων αδικημάτων κατά τη δεκαετία αναφοράς, διακρίνεται μια σταθερότητα των ποσοστών τους.

Οι συνεντευξιζόμενοι κλήθηκαν, επίσης, να δηλώσουν αν επηρεάστηκε η οικονομική τους κατάσταση. Από τα ευρήματα της ανάλυσης, όπως παρουσιάζονται στον παραπάνω πίνακα και στο αντίστοιχο διάγραμμα, διαπιστώνεται ότι η πλειονότητα των ερωτώμενων (81,0%) θεωρούν ότι η οικονομική τους κατάσταση επηρεάστηκε με κάποιον τρόπο από την οικονομική κρίση. Όσον αφορά το αν επηρεάστηκαν θετικά ή αρνητικά από την κρίση, οι απαντήσεις τους, όπως παρουσιάζονται στο διάγραμμα 15, συγκλίνουν στο ότι η επίδραση της οικονομικής κρίσης ήταν αρνητική ως προς την οικονομική τους κατάσταση. Πράγματι, στη συντριπτική τους πλειοψηφία (92,4%) οι απαντήσεις των ερωτώμενων συγκλίνουν στο ότι η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους χειροτέρεψε από την οικονομική κρίση

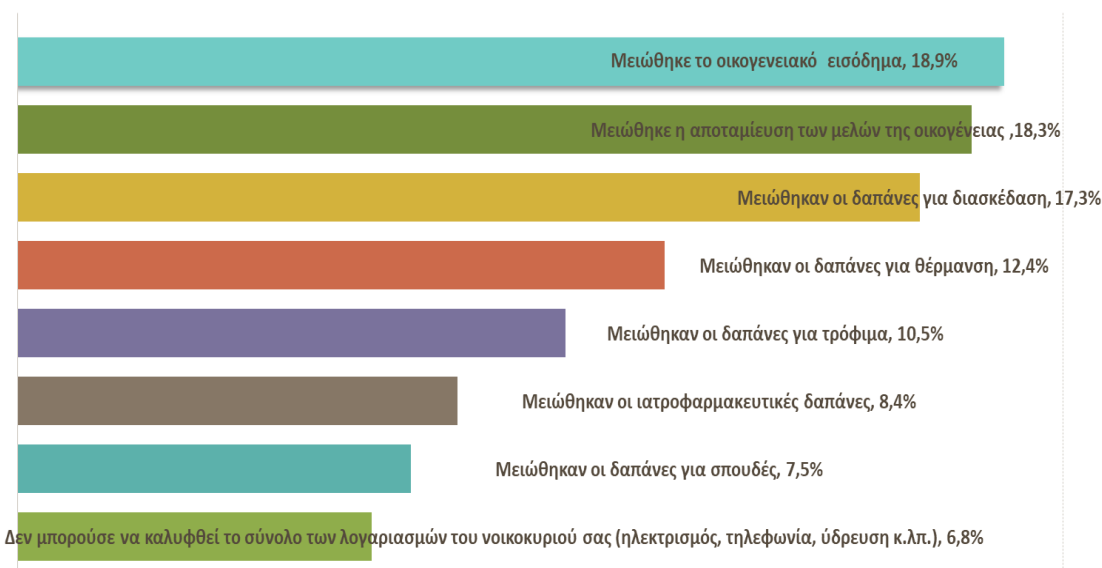
Πίνακας 4: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το αν επηρέασε η οικονομική κρίση την οικονομική τους κατάσταση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Ναι	596	81,0	81,0	81,0
Όχι	137	18,6	18,6	99,6
ΔΓ	1	0,1	0,1	99,7
ΔΑ	2	0,3	0,3	100,0
Σύνολο	736	100.0	100.0	

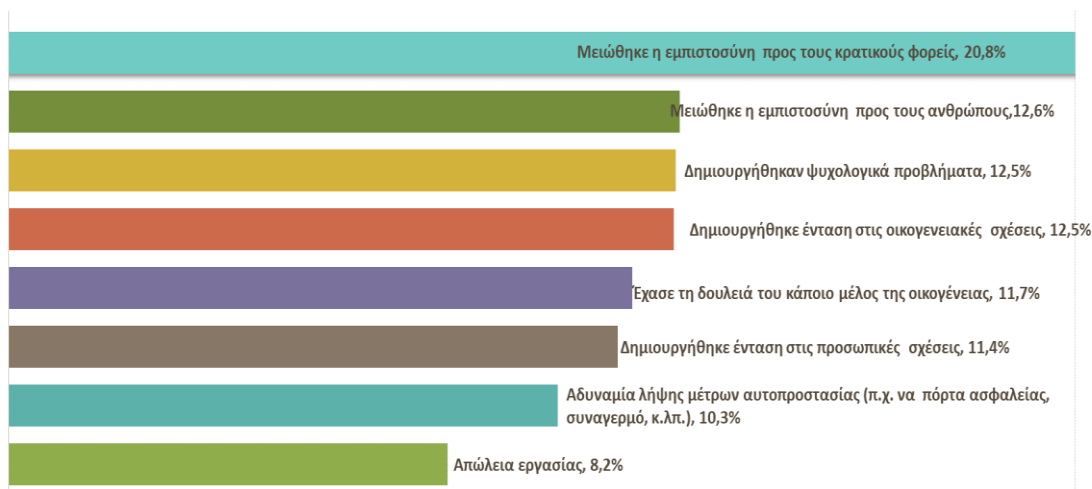
Διάγραμμα 17: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το αν η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους βελτιώθηκε ή χειροτέρεψε από την οικονομική κρίση

Στο επόμενο διάγραμμα ιεραρχούνται οι τομείς των νοικοκυριών, οι οποίοι επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση, με το εισόδημα και την αποταμιευτική δυνατότητα των νοικοκυριών να έχουν υποστεί τη σημαντικότερη αρνητική επίδραση (18,9% και 18,3% αντίστοιχα). Όσον αφορά τις περικοπές στις δαπάνες των νοικοκυριών που επέφερε η οικονομική κρίση, φαίνεται ότι οι δαπάνες για διασκέδαση είναι αυτές στις οποίες επήλθε η υψηλότερη περικοπή (17,3%), με τις δαπάνες για θέρμανση να ακολουθούν (12,4%). Οι περικοπές των δαπανών για τρόφιμα καθώς και για ιατροφαρμακευτικές δαπάνες εμφανίζονται να επηρεάστηκαν αλλά σε σαφώς χαμηλότερα ποσοστά (10,5% και 8,4% αντίστοιχα), ενώ οι δαπάνες για σπουδές καθώς και για την κάλυψη των λογαριασμών του νοικοκυριού φαίνεται να επηρεάστηκαν το λιγότερο από την οικονομική κρίση, αφού τα ποσοστά περικοπής τους είναι τα χαμηλότερα (7,5% και 6,8% αντίστοιχα).

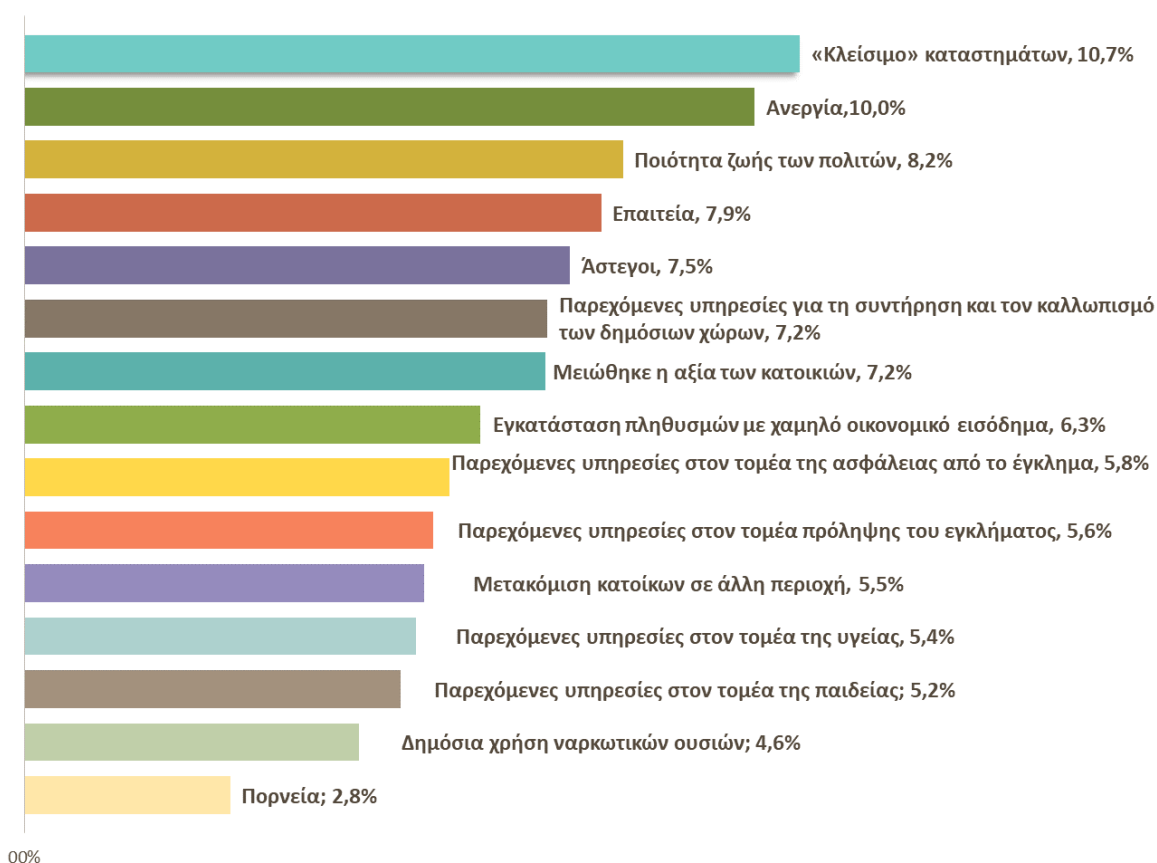

Διάγραμμα 18: Ιεράρχηση των τομέων που επηρέασε η οικονομική κρίση(2009-2019) στην Ελλάδα τα νοικοκυριά

Όσον αφορά το πως επηρεάστηκαν οι ερωτώμενοι προσωπικά από την οικονομική κρίση (Διάγραμμα 17), σύμφωνα με την ιεράρχηση των απαντήσεων τους, φαίνεται ότι η σημαντικότερη αρνητική επίπτωση της κρίσης επικεντρώνεται στις στάσεις απέναντι στους κρατικούς φορείς. Πράγματι σε υψηλότερο ποσοστό (20,8%) οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι η οικονομική κρίση επέφερε μείωση της εμπιστοσύνης στους κρατικούς φορείς. Ακολουθούν, με ποσοστά λίγο πάνω από το 12%, η μειωμένη εμπιστοσύνη στους ανθρώπους, τα διάφορα ψυχολογικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν αλλά και οι εντάσεις στο οικογενειακό περιβάλλον. Χαμηλότερα ποσοστά εμφανίζουν οι απαντήσεις που αναφέρονται στην απώλεια εργασίας κάποιου μέλους της οικογένειας (11,7%) και σε εντάσεις που δημιουργήθηκαν στις διαπροσωπικές σχέσεις (11,4%). Τα χαμηλότερα ποσοστά εμφανίζουν οι απαντήσεις που αναφέρονται στην αδυναμία λήψης μέτρων αυτοπροστασίας (10,3%) και κυρίως στην απώλεια της εργασίας του ίδιου του ερωτώμενου(8,2%).

Διάγραμμα 19: Ιεράρχηση της επίδρασης της οικονομικής κρίσης (2009-2019) στη Ελλάδα, σε κάθε ερωτώμενο προσωπικά

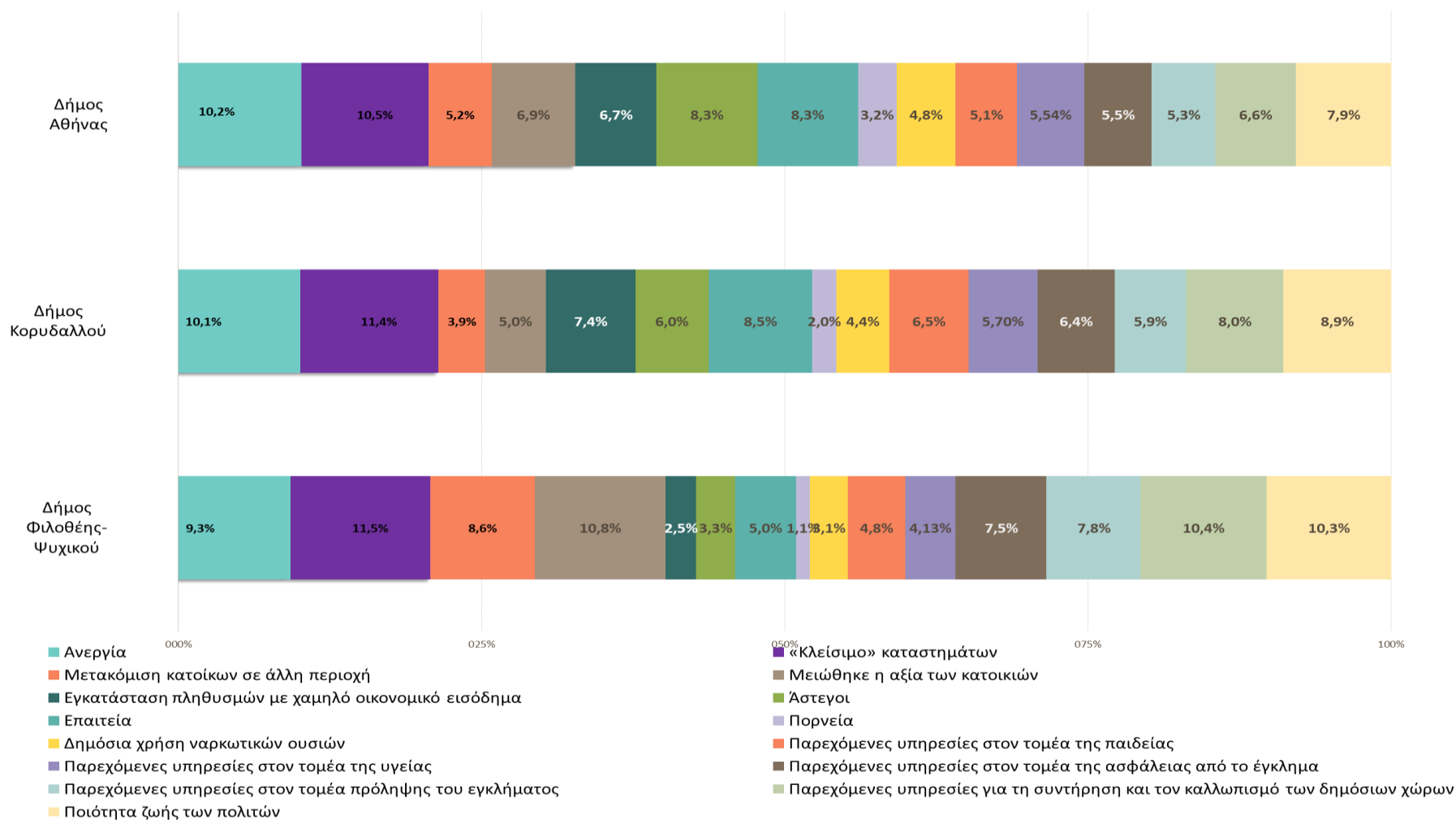
Διάγραμμα 20: Ιεράρχηση της επίδρασης της οικονομικής κρίσης (2009-2019) στο Δήμο

Όσον αφορά την επίδραση της οικονομικής κρίσης στο Δήμο, από τις σχετικές απαντήσεις που ταξινομούνται στο παραπάνω Διάγραμμα, προκύπτουν τα εξής:

Οι σημαντικότερες αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης εντοπίζονται στο κλείσιμο των καταστημάτων (10,7%) καθώς και στην αύξηση της ανεργίας στον Δήμο (10,0%). Ακολουθούν απαντήσεις που αναφέρονται σε παράγοντες κοινωνικής υποβάθμισης και στη χειροτέρευση της ποιότητας ζωής των δημοτών. Συγκεκριμένα, το 8,2% των ερωτώμενων θεωρεί ότι επηρεάστηκε η ποιότητα ζωής, το 7,9% και 7,5% θεωρεί ότι επηρεάστηκαν, αντίστοιχα, η επαιτεία και το φαινόμενο των αστέγων. Ακολουθούν όσοι θεωρούν ότι υποβαθμίστηκε η περιοχή του Δήμου κατοικίας τους, λόγω της μείωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών καλλωπισμού και συντήρησης του δημόσιου χώρου, της μείωσης της αξίας των ακινήτων (7,2%) και της εγκατάστασης πληθυσμών με χαμηλό οικονομικό εισόδημα (6,3%). Οι επόμενοι τομείς που οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι επηρεάστηκαν είναι οι παρεχόμενες υπηρεσίες πρόληψης του εγκλήματος (5,6%) καθώς και οι υπηρεσίες που σχετίζονται με την ασφάλεια από το έγκλημα (5,8%). Ακολουθούν με παρόμοια ποσοστά οι παρεχόμενες υπηρεσίες του Δήμου στους τομείς υγείας (5,4%) και παιδείας (5,2%), ενώ τέλος τη μικρότερη επίδραση φαίνεται να έχουν υποστεί η δημόσια χρήση ναρκωτικών (4,6%) και κυρίως η πορνεία (2,8%).

Η κατανομή των παραπάνω απαντήσεων, αναφορικά με την επίδραση της οικονομικής κρίσης, ανά Δήμο διαμονής των ερωτώμενων παρουσιάζονται αναλυτικά στο Διάγραμμα 21 που ακολουθεί. Παρατηρούμε ότι οι απαντήσεις αυτές διαφοροποιούνται ανάλογα με το Δήμο διαμονής. Ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω:

Στο Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού, ο οποίος θεωρείται ένας Δήμος με υψηλό οικονομικό και βιοτικό επίπεδο, οι ερωτώμενοι θεωρούν, σε ποσοστό 10,8%, ότι μειώθηκε η αξία των κατοικιών. Τα αντίστοιχα ποσοστά είναι σαφώς μικρότερα στο Δήμο Αθήνας (6,9%) και λιγότερο από τα μισά (5,0%) μεταξύ των κατοίκων του Δήμου Κορυδαλλού. Αντίθετη είναι η εικόνα που σχηματίζεται στην περίπτωση των αστέγων, όπου τα ποσοστά που καταγράφονται μεταξύ των κατοίκων του Δήμου Αθήνας (8,3%) είναι σαφώς αυξημένα συγκριτικά με τα αντίστοιχα ποσοστά στο Δήμο Κορυδαλλού (6,0%) και υπερδιπλάσια σε σχέση με το Δήμο Φιλοθέης – Ψυχικού (3,3%). Επιπλέον το ποσοστό όσων θεωρούν η οικονομική κρίση συνέβαλε στη μετοίκιση κατοίκων σε άλλες περιοχές, είναι υψηλότερο μεταξύ των ερωτώμενων του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού (8,6%), συγκρινόμενο με το Δήμο Αθήνας (5,2%) και ακόμη περισσότερο με το Δήμο Κορυδαλλού, όπου καταγράφονται τα χαμηλότερα ποσοστά ανάλογων απόψεων (3,9%).

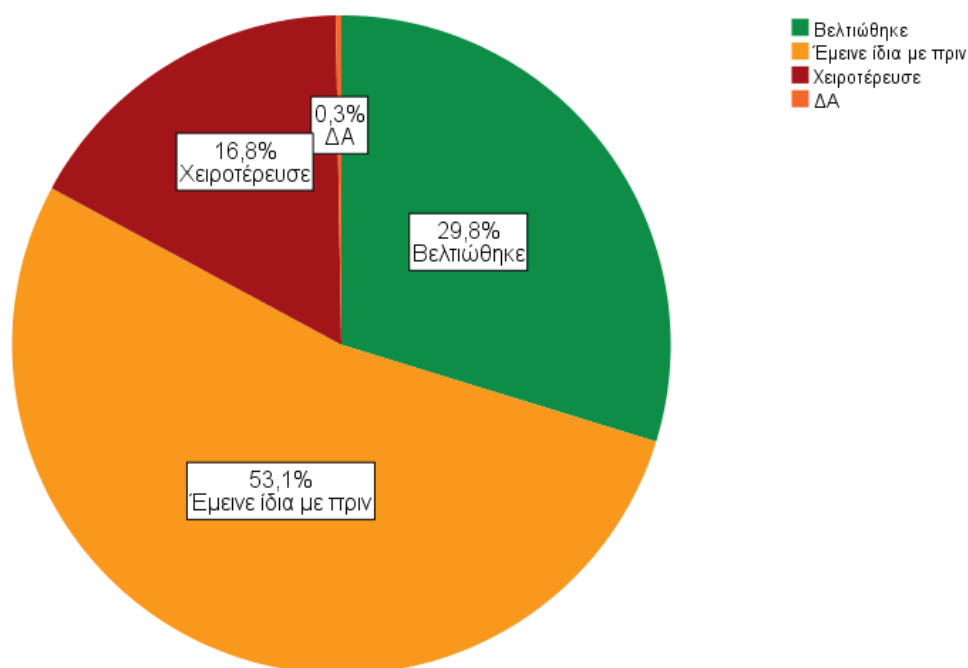

Διάγραμμα 21: Η κατανομή της επίδρασης της οικονομικής κρίσης (2009-2019) στο Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων

Πίνακας 5: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης του νοικοκυριού τους μετά το 2019

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Βελτιώθηκε	219	29,8	29,8	29,8
Έμεινε ίδια με πριν	391	53,1	53,1	82,9
Χειροτέρευσε	124	16,8	16,8	99,7
ΔΑ	2	,3	,3	100,0
Σύνολο	736	100,0	100,0	

Οι συνεντευξιαζόμενοι κλήθηκαν επίσης να δηλώσουν την εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης του νοικοκυριού τους μετά το 2019, περίοδο κατά την οποία θεωρείται ότι οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης έχουν αμβλυνθεί. Η πλειονότητα των ερωτώμενων (53,1%) θεωρούν ότι η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους παρέμεινε σταθερή, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι το ένα τρίτο των ερωτηθέντων (29,8%) θεωρεί ότι η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους βελτιώθηκε. Αντίθετα, τα χαμηλότερα ποσοστά απαντήσεων (16,8%) αναφέρονται στους ερωτώμενους που θεωρούν ότι μετά το 2019 το νοικοκυριό τους βρίσκεται σε χειρότερη οικονομική κατάσταση.

Διάγραμμα 22: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης του νοικοκυριού τους μετά το 2019

5.2. Δείκτες επίπτωσης της οικονομικής κρίσης

Οι παρακάτω δείκτες αποτυπώνουν συνδυαστικά την επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε ατομικό επίπεδο, σε επίπεδο νοικοκυριού αλλά και δήμου. Οι δείκτες υπολογίστηκαν στη βάση της από κοινού κατανομής των απαντήσεων των ερωτώμενων σε συγκεκριμένες ερωτήσεις που αφορούν τους ίδιους, την οικογένειά τους καθώς και το δήμο διαμονής τους. Επιπλέον, στόχος των συγκεκριμένων δεικτών είναι η συσχέτισή τους με το φόβο του εγκλήματος και την ανασφάλεια.

5.2.1. Δείκτης Επίπτωσης της Οικονομικής κρίσης στα Νοικοκυριά

Σε επίπεδο νοικοκυριού, ο δείκτης επίπτωσης της οικονομικής κρίσης αποτυπώνεται από τη συνολική απόκριση των ερωτώμενων σε σχετική ερώτηση που αφορά τους τομείς που επηρέασε η οικονομική κρίση τα νοικοκυριά. Για να γίνει αυτό, χρησιμοποιήθηκαν οι οκτώ διαθέσιμες κατηγορίες της ερώτησης 11 (βλ. παράρτημα Α) προκειμένου να υπολογιστεί η συνολική από κοινού βαθμολογία τους. Οι διαθέσιμες αυτές επιλογές είναι:

- **Ερώτηση 11 “Σε ποιους τομείς επηρέασε η οικονομική κρίση, το νοικοκυριό σας;”** με τις εξής κατηγορίες: 1= Μειώθηκε το οικογενειακό μου εισόδημα, 2= Μειώθηκε η αποταμίευση των μελών της οικογένειάς μου, 3= Μειώθηκαν οι δαπάνες για τρόφιμα, 4= Μειώθηκαν οι δαπάνες για σπουδές, 5= Μειώθηκαν οι δαπάνες για θέρμανση, 6= Μειώθηκαν οι ιατροφαρμακευτικές δαπάνες, 7= Μειώθηκαν οι δαπάνες για διασκέδαση, 8= Δεν μπορούσαμε να καλύψουμε το σύνολο των λογαριασμών του νοικοκυριού (ηλεκτρισμός, τηλεφωνία, ύδρευση κ.λπ.).

Η συνολική από κοινού ποσοστιαία βαθμολογία του **Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στα Νοικοκυριά (ΔΕΝ)** μπορεί να υπολογιστεί στη βάση της παρακάτω μαθηματικής σχέσης:

$$\Delta EN = \frac{1}{\Delta EN_{\text{Βαθμολογία(max)}}} \times \left(+ \sum_{i=1}^8 \text{Question 11}(i) \right)$$

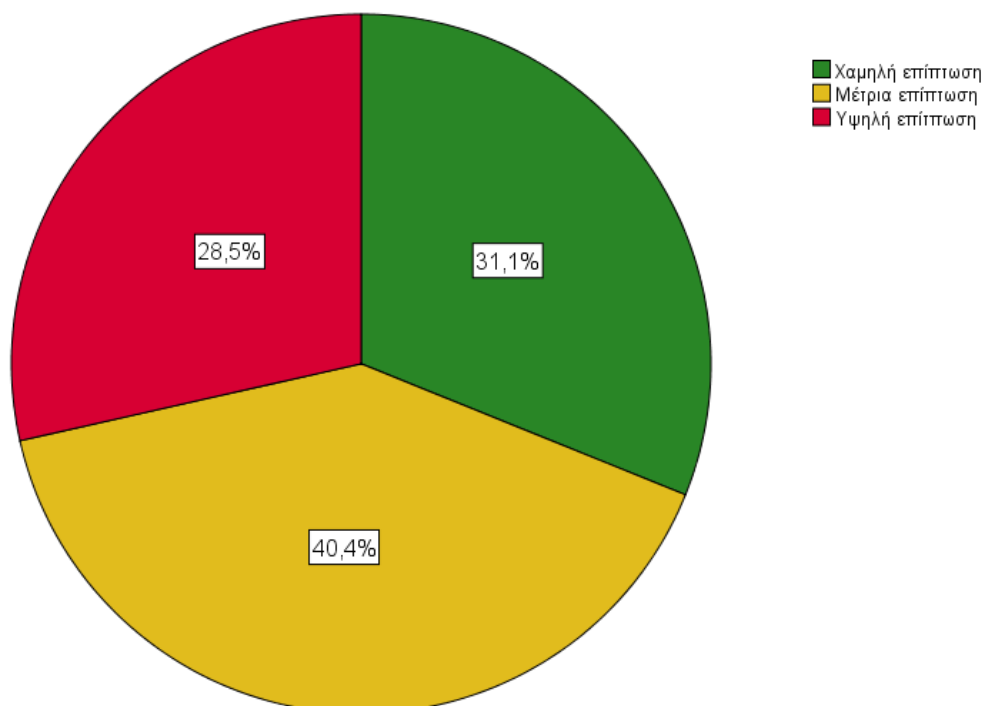
Όπου το, $i = 1,2,\dots,8$ αντιστοιχεί στο πλήθος των διαθέσιμων κατηγοριών της Ερώτησης 11, και αντιπροσωπεύει το πλήθος των τομέων που επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση σε επίπεδο νοικοκυριού, όπως έχουν επιλεγεί από τον εκάστοτε ερωτώμενο που απάντησε στην Ερώτηση 11.

Έτσι ο **Δείκτης Επίπτωσης της Οικονομικής κρίσης στα Νοικοκυριά (ΔΕΝ)**, αποτελεί ένα από κοινού ποσοστό των απαντήσεων στην Ερώτηση 11, το οποίο κυμαίνεται από 0%, που αντιστοιχεί στην “χαμηλότερη επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο νοικοκυριό” έως 100%, που αντιστοιχεί στην “υψηλότερη επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο νοικοκυριό”.

Επιπλέον, οι τιμές του **Δείκτη Επίπτωσης της Οικονομικής κρίσης στα Νοικοκυριά (ΔΕΝ)** είναι δυνατό να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες, βάσει της ακόλουθης κωδικοποίησης των ποσοστών της

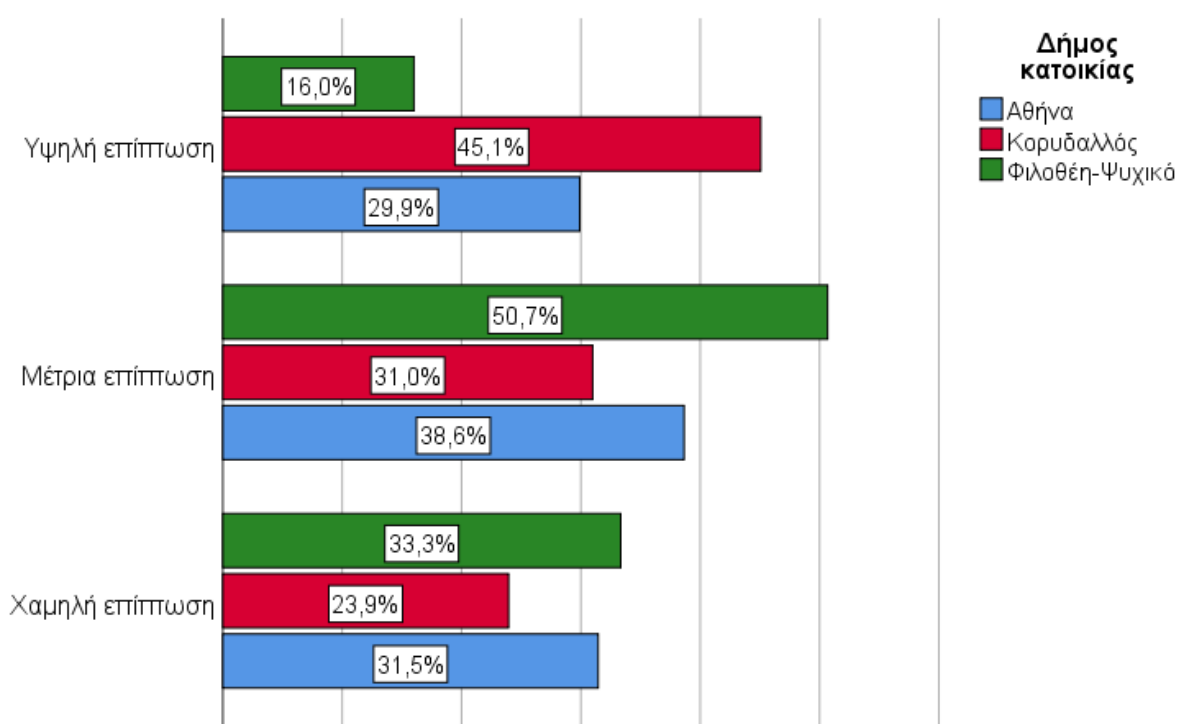
$$\Delta EN_{(κατηγορίες)} = \begin{cases} 1 = \text{“Μικρή επίπτωση”}, & \text{αν } \Delta EN \geq 0\% \ \& \ \Delta EN \leq 37,5\% \\ 2 = \text{“Μέτρια Επίπτωση”} & \text{αν } \Delta EN > 37,5\% \ \& \ \Delta EN \leq 75,0\% \\ 3 = \text{“Υψηλή επίπτωση”} & \text{αν } \Delta EN > 75,0\% \end{cases}$$

Η πλειονότητα των ερωτώμενων (40,4%) θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης στο νοικοκυριό τους ήταν μέτρια, ενώ ακολουθούν όσοι θεωρούν ότι η προαναφερόμενη επίπτωση της οικονομικής κρίσης ήταν χαμηλή (31,1%). Αξίζει να σημειωθεί ότι το ένα τρίτο των ερωτηθέντων (28,5%) θεωρεί ότι η επίπτωση οικονομικής κρίσης στο νοικοκυριό τους ήταν υψηλή (Διάγραμμα 23).

Διάγραμμα 23: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της Οικονομικής Κρίσης σε επίπεδο Νοικοκυριού για το σύνολο του δείγματος

Λαμβάνοντας υπ' όψιν το Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων (Διάγραμμα 24), προκύπτει ότι η υψηλότερη επίπτωση της οικονομικής κρίσης (σε επίπεδο νοικοκυριού) καταγράφεται μεταξύ των κατοίκων του Δήμου Κορυδαλλού (45,1%), ενώ ακολουθεί ο Δήμος Αθήνας (29,9%). Τα χαμηλότερα ποσοστά εντοπίζονται στους κατοίκους του Δήμου Φιλοθέης - Ψυχικού (16,0%).

Διάγραμμα 24: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της Οικονομικής Κρίσης σε επίπεδο Νοικοκυριού ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων

5.2.2. Δείκτης επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε ατομικό επίπεδο

Για την καταγραφή της επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε ατομικό επίπεδο υπολογίστηκε ο αντίστοιχος δείκτης, ο οποίος αποτυπώνει τις συνολικές απαντήσεις των ερωτώμενων σε σχετική ερώτηση που αφορά τους τομείς που επηρέασε η οικονομική κρίση τους ίδιους. Για να γίνει αυτό, χρησιμοποιήθηκαν οι οκτώ διαθέσιμες κατηγορίες της ερώτησης 12 (βλ. παράρτημα Α) προκειμένου να υπολογιστεί η συνολική από κοινού βαθμολογία τους. Οι διαθέσιμες αυτές επιλογές είναι:

- **Ερώτηση 12 “ Ποια από τα παρακάτω σάς συνέβησαν, κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης;”** με τις εξής κατηγορίες: 1= Έχασα τη δουλειά μου, 2= Έχασα τη δουλειά του κάποιο μέλος της οικογένειάς μου, 3= Δημιουργήθηκε ένταση στις προσωπικές μου σχέσεις, 4= Δημιουργήθηκε ένταση στις οικογενειακές μου σχέσεις, 5= Είχα αδυναμία λήψης μέτρων αυτοπροστασίας (π.χ. να βάλω πόρτα ασφαλείας, συναγερμό, κ.λπ.), 6= Μου δημιουργήθηκαν ψυχολογικά προβλήματα, 7= Μειώθηκε η εμπιστοσύνη μου προς τους ανθρώπους, 8= Μειώθηκε η εμπιστοσύνη μου προς τους κρατικούς φορείς, 9= Μειώθηκε η εμπιστοσύνη μου προς την εκκλησία.

Η συνολική από κοινού ποσοστιαία βαθμολογία του Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε ΑΤομικό επίπεδο (ΔΕΑΤ) μπορεί να υπολογιστεί στη βάση της παρακάτω μαθηματικής σχέσης:

$$\Delta EAT = \frac{1}{\Delta EAT_{\text{Βαθμολογία(max)}}} \times \left(+ \sum_{j=1}^9 \text{Question 12}(j) \right)$$

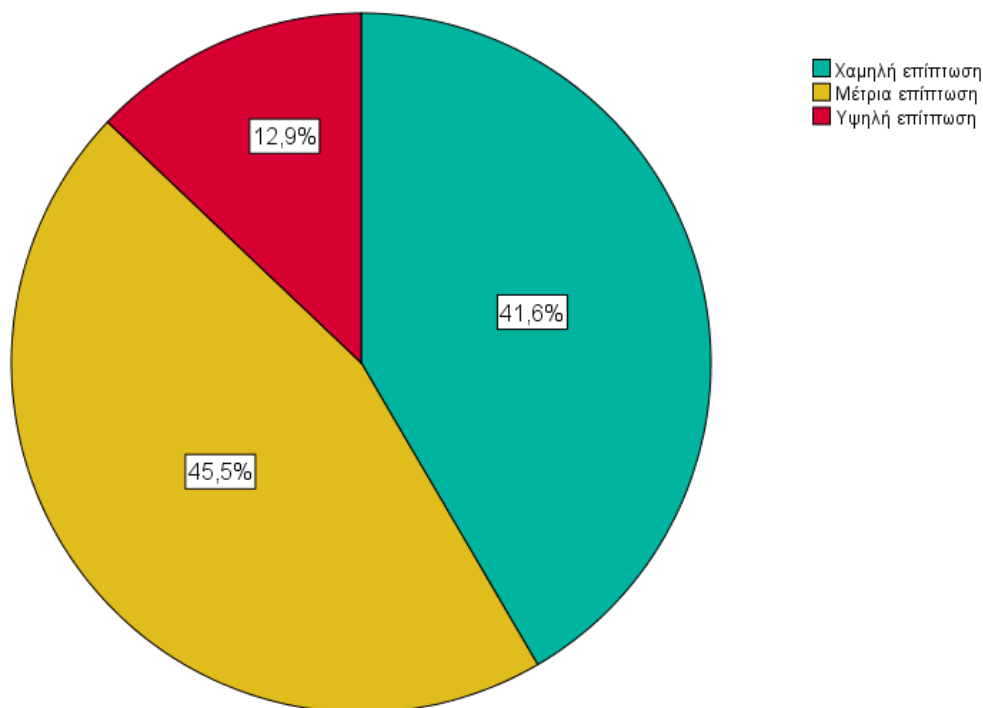
Όπου το, $j = 1, 2, \dots, 9$ αντιστοιχεί στο πλήθος των διαθέσιμων κατηγοριών της Ερώτησης 12, και αντιπροσωπεύει το πλήθος των τομέων που επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση, σε ατομικό επίπεδο, όπως έχουν επιλεγεί από τον εκάστοτε ερωτώμενο που απάντησε στην Ερώτηση 12.

Κατ' αυτόν τον τρόπο ο **Δείκτης Επίπτωσης της Οικονομικής κρίσης σε Ατομικό επίπεδο (ΔΕΑΤ)**, αντιστοιχεί ξανά σε ένα από κοινού ποσοστό των απαντήσεων στην Ερώτηση 12, το οποίο κυμαίνεται από 0%, που αντιστοιχεί στην "χαμηλότερη επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε ατομικό επίπεδο" έως 100%, που αντιστοιχεί στην "υψηλότερη επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε ατομικό επίπεδο".

Επιπλέον οι τιμές του **Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε Ατομικό επίπεδο (ΔΕΑΤ)** είναι δυνατό να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες, βάσει της ακόλουθης κωδικοποίησης των ποσοστών της

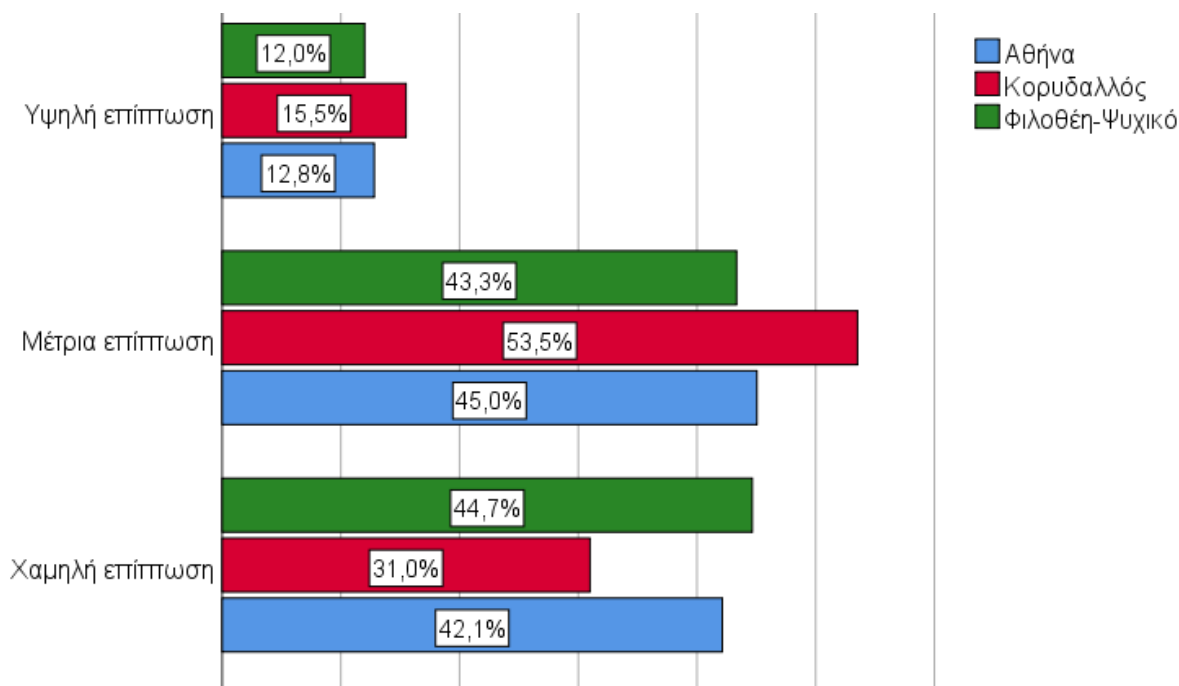
$$\Delta EAT_{\text{(κατηγορίες)}} = \begin{cases} 1 = \text{"Μικρή επίπτωση"} & \text{αν } \Delta EAT \geq 0\% \ \& \ \Delta EAT \leq 37,5\% \\ 2 = \text{"Μέτρια Επίπτωση"} & \text{αν } \Delta EAT > 37,5\% \ \& \ \Delta EAT \leq 75,0\% \\ 3 = \text{"Υψηλή επίπτωση"} & \text{αν } \Delta EAT > 75,0\% \end{cases}$$

Η πλειονότητα των απαντήσεων των ερωτώμενων, περίπου, ισοκατανέμονται μεταξύ όσων θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε ατομικό επίπεδο υπήρξε μέτρια (45,5%) ή χαμηλή (41,6%), ενώ χαμηλότερο συνολικό ποσοστό των ερωτηθέντων (12,9%) θεωρεί ότι η οικονομική κρίση επέφερε υψηλή επίπτωση σε ατομικό επίπεδο.

Διάγραμμα 25: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της Οικονομικής Κρίσης σε Ατομικό επίπεδο για το σύνολο του δείγματος

Σε επίπεδο Δήμων κατοικίας των ερωτώμενων (Διάγραμμα 26), προκύπτει ξανά ότι η υψηλότερη επίπτωση της οικονομικής κρίσης (σε ατομικό επίπεδο) καταγράφεται μεταξύ των κατοίκων του Δήμου Κορυδαλλού (15,5%), ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά που εντοπίζονται μεταξύ των κατοίκων του Δήμου Αθήνας (12,8%), και Δήμου Φιλοθέης - Ψυχικού (12,0%) δεν παρουσιάζουν μεγάλη διαφορά.

Διάγραμμα 26: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της Οικονομικής Κρίσης σε Ατομικό επίπεδο ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων

5.2.3. Δείκτης επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στον Δήμο κατοικίας

Τέλος, στο επίπεδο του Δήμου κατοικίας, ο αντίστοιχος δείκτης επίπτωσης της οικονομικής κρίσης αποτυπώνεται από την από κοινού συνολική καταγραφή των απαντήσεων των ερωτώμενων σε σχετική ερώτηση. Πιο συγκεκριμένα, για την από κοινού αυτή καταγραφή των απαντήσεων, χρησιμοποιήθηκαν οι 15 διαθέσιμες κατηγορίες της ερώτησης 12β του ερωτηματολογίου (βλ. παράρτημα Α). Οι διαθέσιμες αυτές κατηγορίες είναι:

- **Ερώτηση 12β “ Ποιοι τομείς επηρεάστηκαν λόγω της οικονομικής κρίσης, στο Δήμο σας;”** με τις εξής κατηγορίες: 1= Ανεργία, 2= «Κλείσιμο» καταστημάτων, 3= Μετακόμιση κατοίκων σε άλλη περιοχή, 4= Μειώθηκε η αξία των κατοικιών, 5= Εγκατάσταση πληθυσμών με χαμηλό οικονομικό εισόδημα, 6= Άστεγοι, 7= Επαιτεία, 8= Πορνεία, 9= Δημόσια χρήση ναρκωτικών ουσιών, 10= Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα της παιδείας, 11= Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα της υγείας, 12= Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα της ασφάλειας από το έγκλημα, 13= Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα πρόληψης του εγκλήματος, 14= Παρεχόμενες υπηρεσίες για τη συντήρηση και τον καλλωπισμό των δημόσιων χώρων, 15= Ποιότητα ζωής των πολιτών.

Η συνολική από κοινού ποσοστιαία βαθμολογία του Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στον Δήμο κατοικίας (ΔΕΔ) μπορεί να υπολογιστεί στη βάση της παρακάτω μαθηματικής σχέσης:

$$\Delta E \Delta = \frac{1}{\Delta E \Delta_{\text{Βαθμολογία(max)}}} \times \left(+ \sum_{k=1}^{15} \text{Question 12}\beta(k) \right)$$

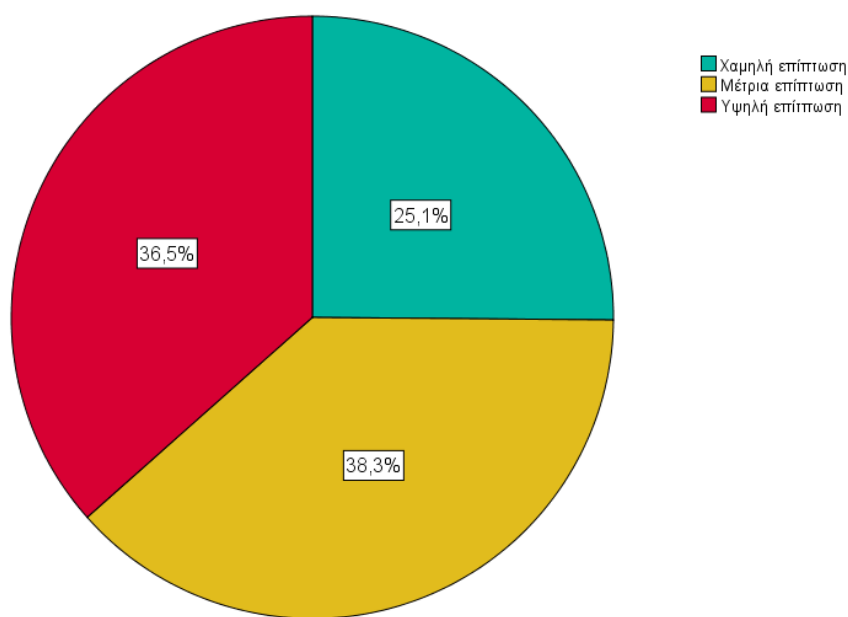
Όπου το, $k = 1, 2, \dots, 15$ αντιστοιχεί στο πλήθος των διαθέσιμων κατηγοριών της Ερώτησης 12β, και αντιπροσωπεύει το πλήθος των τομέων που επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση, σε επίπεδο Δήμου, όπως έχουν επιλεγεί από τον εκάστοτε ερωτώμενο που απάντησε στην Ερώτηση 12β.

Έτσι, ο Δείκτης Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στους Δήμους (ΔΕΔ), αποτελεί ένα από κοινού ποσοστό των απαντήσεων στην Ερώτηση 12β, το οποίο κυμαίνεται από 0% και αντιστοιχεί στην “χαμηλότερη επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Δήμου” έως 100% που αντιστοιχεί στην “υψηλότερη επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Δήμου”.

Επιπλέον, οι τιμές του Δείκτης Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στους Δήμους (ΔΕΔ), είναι δυνατό να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες, βάσει της ακόλουθης κωδικοποίησης των ποσοστών της

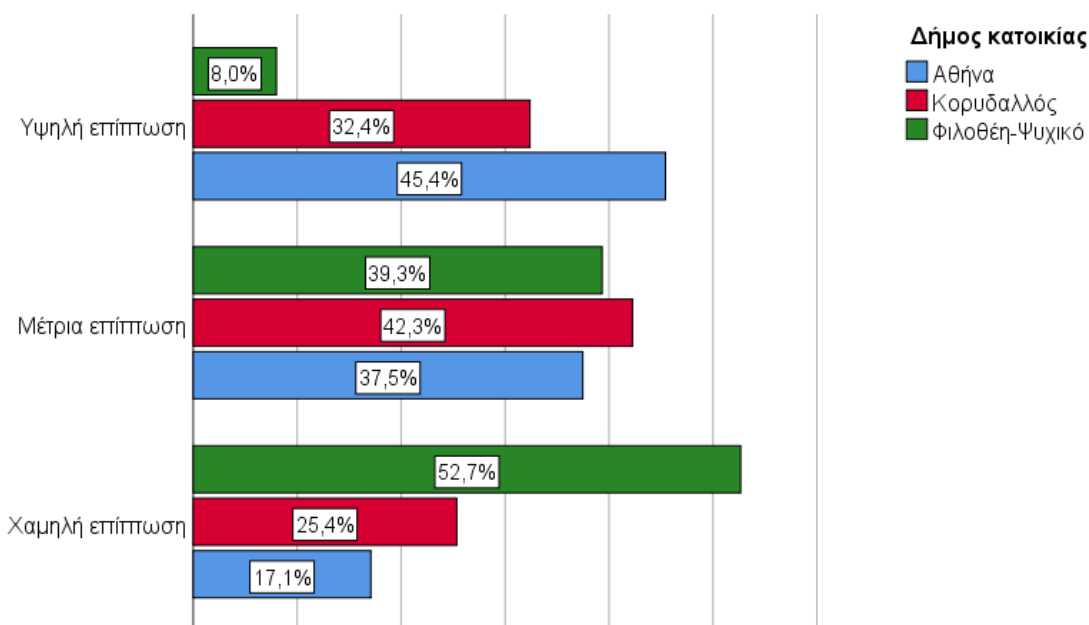
$$\Delta E \Delta_{(\text{κατηγορίες})} = \begin{cases} 1 = \text{“Μικρή επίπτωση”}, & \text{αν } \Delta E \Delta \geq 0\% \ \& \ \Delta E \Delta \leq 33,3\% \\ 2 = \text{“Μέτρια Επίπτωση”} & \text{αν } \Delta E \Delta > 33,3\% \ \& \ \Delta E \Delta \leq 66,7\% \\ 3 = \text{“Υψηλή επίπτωση”} & \text{αν } \Delta E \Delta > 66,7\% \end{cases}$$

Στην περίπτωση του συγκεκριμένου δείκτη το μοτίβο των απαντήσεων διαφοροποιείται σε σχέση με τους δύο προηγούμενους δείκτες (Διάγραμμα 27). Ειδικότερα, είναι τώρα οι απαντήσεις των ερωτώμενων που θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης στο Δήμο κατοικίας ήταν μέτρια (38,3%) ή υψηλή (36,5%), οι οποίες εμφανίζονται με τα υψηλότερα ποσοστά μεταξύ των ερωτώμενων. Αντίθετα, τα ποσοστά όσων θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης στο Δήμο κατοικίας τους ήταν χαμηλή, εμφανίζονται με τη μικρότερη συχνότητα (25,1%).

Διάγραμμα 27: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Δήμου για το σύνολο του δείγματος

Λαμβάνοντας υπ' όψιν την κατανομή του συγκεκριμένου δείκτη ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων (Διάγραμμα 28), προκύπτει ότι είναι πλέον ο Δήμος Αθήνας, στον οποίο καταγράφονται τα μεγαλύτερα ποσοστά (45,5%) υψηλής επίπτωσης από την οικονομική κρίση. Ο Δήμος Κορυδαλλού, στον οποίο καταγράφηκαν τα υψηλότερα ποσοστά στους δύο προηγούμενους δείκτες, εμφανίζεται τώρα με σαφώς μικρότερα ποσοστά σε σχέση με το Δήμο Αθήνας (32,4%). Τέλος, τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται ξανά στο Δήμο Φιλοθέης - Ψυχικού (μόλις 8,0%).

Διάγραμμα 28: Κατανομή του Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Δήμου ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων

5.3. Το εγκληματικό φαινόμενο

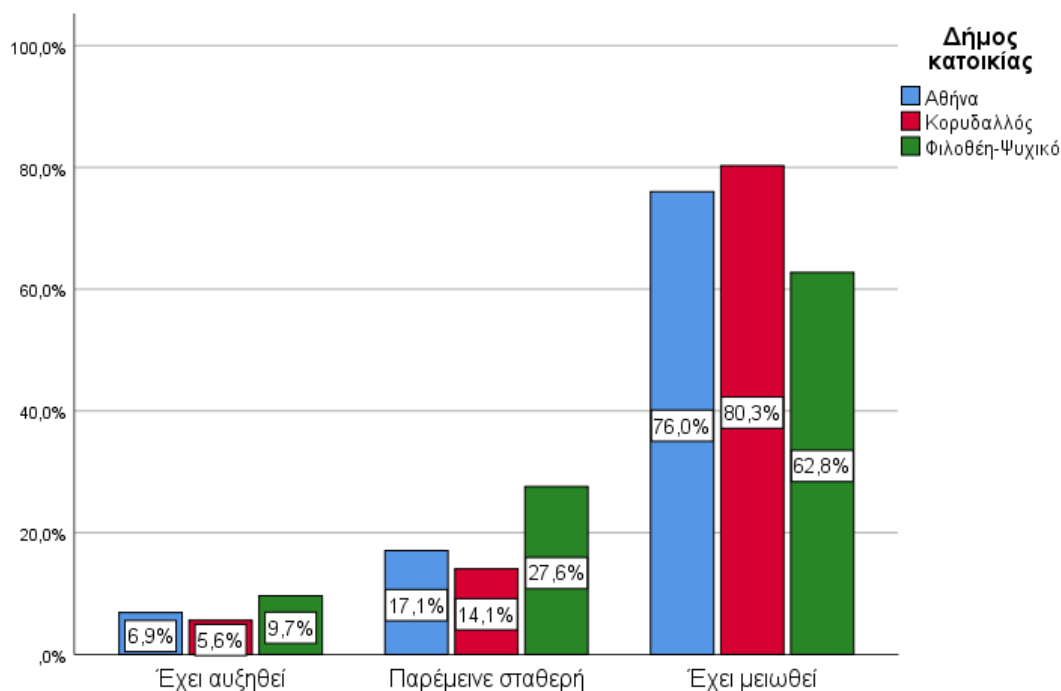
Εγκληματικό φαινόμενο κατά την περίοδο 2020-2021

Στην ερώτηση σχετικά με την εξέλιξη της εγκληματικότητας κατά την περίοδο 2020-2021 στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις απαντήσεις που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα, είναι σαφής η εντύπωση περί αύξησης της εγκληματικότητας. Συγκεκριμένα, λαμβάνοντας υπ' όψιν τα ποσοστά έγκυρων απαντήσεων (εξαιρώντας την κατηγορία «Δε γνωρίζω»), οι ερωτώμενοι σε πολύ υψηλό ποσοστό (73,7%) θεωρούν πως η εγκληματικότητα έχει αυξηθεί, ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξης του 7,3% πιστεύει πως έχει μειωθεί. Αντίστοιχα, το 18,9% του δείγματος απαντούν ότι έχει παραμείνει ίδια.

Πίνακας 6: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2020-2021

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Έχει μειωθεί	52	7,1	7.3	7.3
Παρέμεινε σταθερή	134	18,2	18.9	26.3
Έχει αυξηθεί	522	70,9	73.7	100.0
Δεν γνωρίζω	28	3,8	100.0	
Σύνολο	736	100,0		

Λαμβάνοντας υπ' όψιν το Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων και τις απαντήσεις όσων πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα αυξήθηκε, προκύπτει ότι η αύξηση αυτή αναφέρεται κυρίως από τους ερωτώμενους που κατοικούν στο Δήμο Κορυδαλλού (80,3%) καθώς και στο Δήμο Αθήνας (76,0%), ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά εντοπίζονται στους κατοίκους του Δήμου Φιλοθέης - Ψυχικού (62,8).

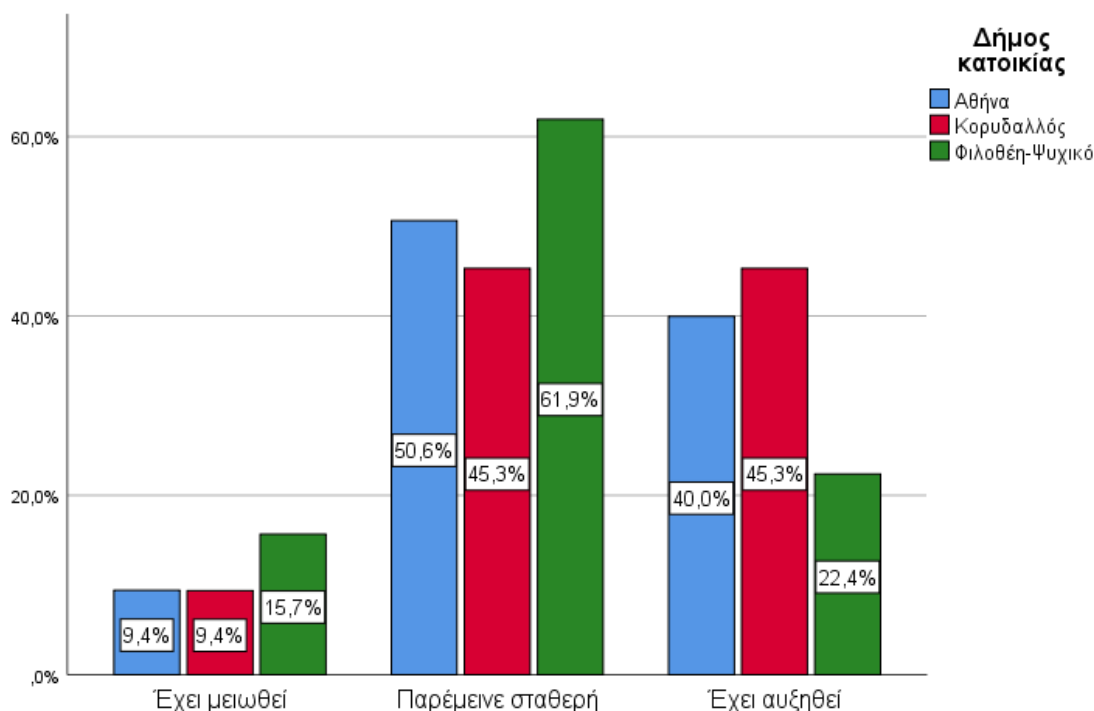

Διάγραμμα 29: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας κατά την περίοδο 2020-2021 στην Ελλάδα ανά Δήμο

Προχωρώντας στην ερώτηση αναφορικά με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην περιοχή του τόπου κατοικίας κατά την περίοδο 2020-2021, είναι σαφές ότι οι απαντήσεις των ερωτώμενων περιγράφουν μια σταθεροποιητική τάση, μιας και κατά πλειοψηφία (52,4% λαμβάνοντας υπ' όψιν τα έγκυρα ποσοστά ή 48,1% λαμβάνοντας υπόψιν και όσους δήλωσαν «Δεν Απαντώ») πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα στην περιοχή τους παρέμεινε σταθερή. Οι ερωτώμενοι που πιστεύουν πως η εγκληματικότητα μειώθηκε αντιπροσωπεύονται με τα χαμηλότερα ποσοστά απαντήσεων (10,7%), ενώ το ένα τρίτο και πλέον των ερωτώμενων του δείγματος (34,0%) θεωρούν ότι η εγκληματικότητα στην περιοχή τους αυξήθηκε (Πίνακας 7).

Πίνακας 7: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την αξιολόγηση της εγκληματικότητας την περίοδο 2020-2021 στην περιοχή του τόπου κατοικίας τους

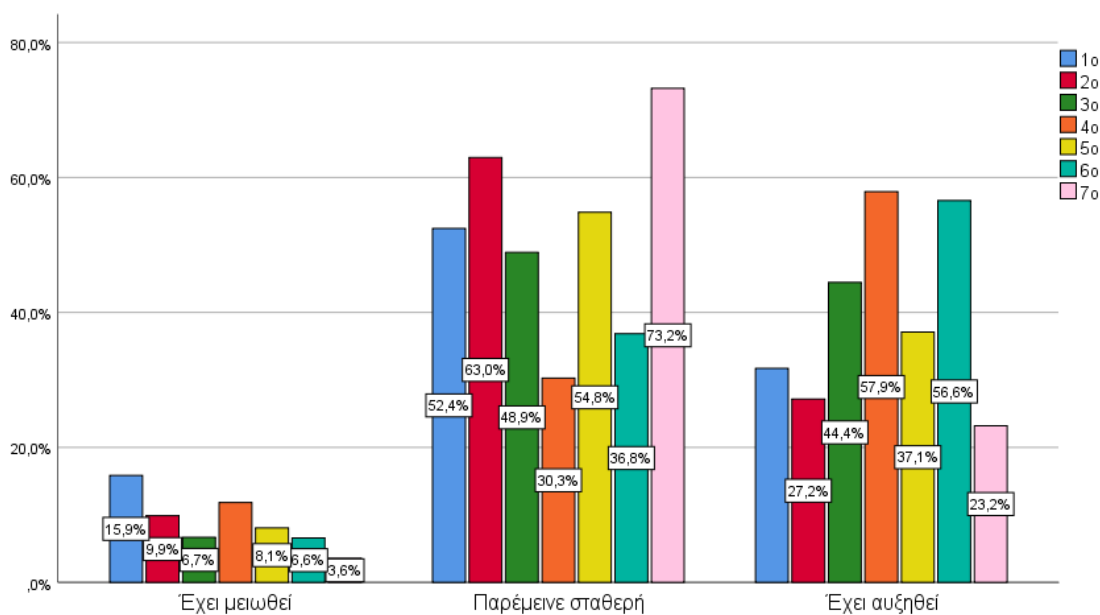
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Έχει μειωθεί	72	9,8	10,7	10,7
Παρέμεινε σταθερή	354	48,1	52,4	63,0
Έχει αυξηθεί	250	34,0	37,0	100,0
Δεν γνωρίζω	59	8,0	100,0	
ΔΑ	1	,1		
Σύνολο	736	100,0		

Διάγραμμα 30: Κατανομή απαντήσεων των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας την περίοδο 2020-2021 στην περιοχή του τόπου κατοικίας τους, ανά Δήμο κατοικίας

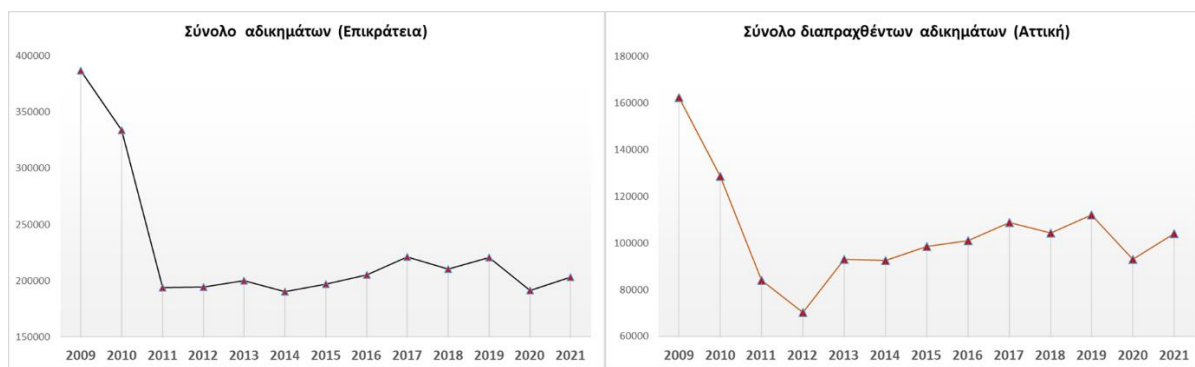
Λαμβάνοντας υπ' όψιν το Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων και τις απαντήσεις όσων πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα αυξήθηκε (Διάγραμμα 30), προκύπτει ότι η αύξηση αυτή αναφέρεται ξανά, πρωτίστως από τους κατοίκους του Δήμου Κορυδαλλού (45,3%) και ακολουθούν οι κάτοικοι του Δήμου Αθήνας (40,0%). Αντίθετα, το 20 περίπου τις εκατό (22,4%) των κατοίκων του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού εκτιμούν ότι αυξήθηκε η εγκληματικότητα στην περιοχή τους.

Ειδικά όσον αφορά το Δήμο Αθήνας, ο επιπλέον «κερματισμός» των απαντήσεων (Διάγραμμα 31) υποδεικνύει ότι η αντίληψη περί αύξησης του φαινομένου της εγκληματικότητας, επικεντρώνεται κυρίως στους κατοίκους του 4^{ου} Δημοτικού Διαμερίσματος (Δυτικές συνοικίες, Κολωνός, Ακαδημία Πλάτωνος, Σεπόλια έως Πατήσια) και 6^{ου} Δημοτικού Διαμερίσματος (Βορειοκεντρικές συνοικίες, Πατησιά, Κυψέλη).

Διάγραμμα 31: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας την περίοδο 2020-2021 στην περιοχή κατοικίας τους, ανά Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων

Η εντύπωση των ερωτώμενων περί **αύξης της συνολικής εγκληματικότητας** φαίνεται να επιβεβαιώνεται και από τα επίσημα στατιστικά της Αστυνομίας (Διάγραμμα 32) όπου, αν εξαιρεθεί η μείωση μεταξύ των ετών 2010-2011 στον αριθμό των διαπραχθέντων ποινικών αδικημάτων και η οποία οφείλεται στην μετατροπή ποινών πλημμεληματικού χαρακτήρα σε πταισματικού, παρατηρείται άνοδος της συνολικής εγκληματικότητας. Ειδικά στην Αττική η άνοδος της συνολικής εγκληματικότητας είναι εντονότερη σε σχέση με την ελληνική επικράτεια, όπου η εγκληματικότητα παρουσιάζει μια μάλλον σταθεροποιητική πορεία με μικρές διακυμάνσεις κατά την περίοδο 2009-2019.

Διάγραμμα 32: Η εξέλιξη της εγκληματικότητας (2009-2021) στην Ελλάδα και στην Αττική σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά εγκληματικότητας της Αστυνομίας⁵

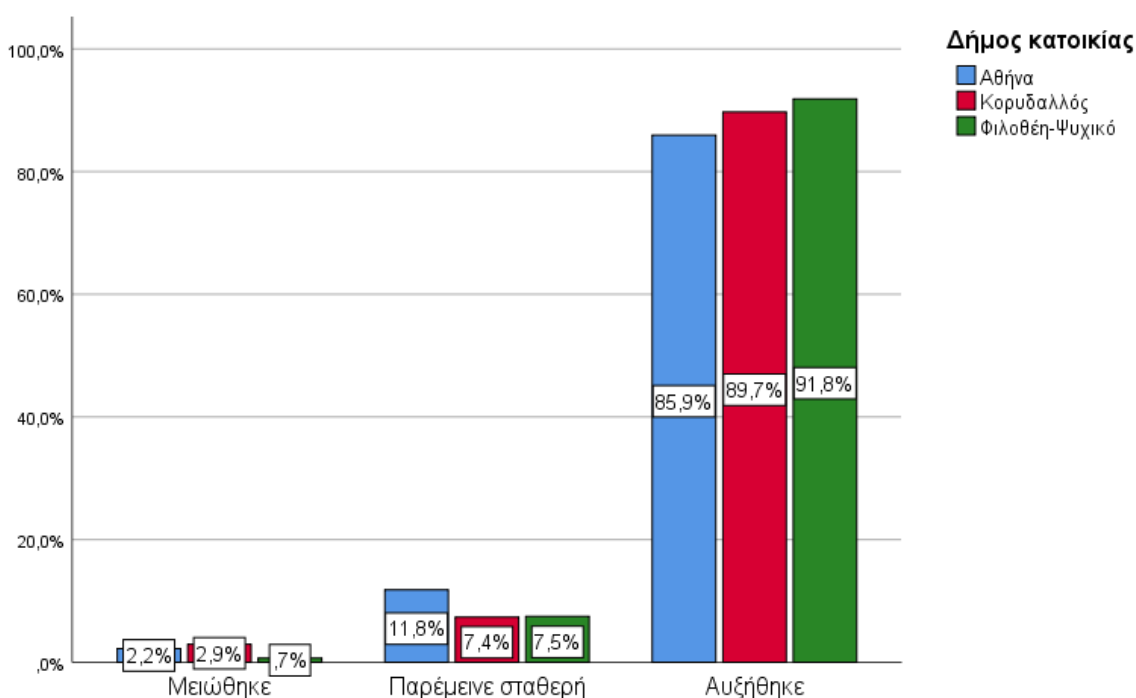
⁵ Περιλαμβάνονται κακουργήματα και πλημμελήματα, τετελεσμένα και απόπειρες, Πηγές: Δημοσιευμένα στατιστικά δεδομένα εγκληματικότητας της Ελληνικής Αστυνομίας (για τα έτη 2008-2019), Στατιστικές επετηρίδες έτους 2020, 2021

Εγκληματικό φαινόμενο κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)

Όσον αφορά στην ερώτηση σχετικά με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην Ελλάδα (λαμβάνοντας ξανά υπόψιν τα έγκυρα ποσοστά του Πίνακα 8) κατά τη δεκαετία 2009-2019, είναι σαφές ότι η εντύπωση των ερωτώμενων, είναι αυτή της αύξησης της εγκληματικότητας, σε ποσοστό 87,5%. Αντίθετα, ένα πολύ μικρό ποσοστό, της τάξης του 2,0%, πιστεύει ότι η εγκληματικότητα μειώθηκε.

Πίνακας 8: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Μειώθηκε	14	1,9	2,0	2,0
Παρέμεινε σταθερή	74	10,1	10,5	12,5
Αυξήθηκε	618	84,0	87,5	100,0
Δε γνωρίζω	30	4,1	100,0	
Σύνολο	736	100,0		

Διάγραμμα 33: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην Ελλάδα ανά Δήμο τη δεκαετία 2009-2019

Λαμβάνοντας υπόψιν το Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων (Διάγραμμα 33) και τις απαντήσεις όσων πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα αυξήθηκε, προκύπτει ότι η αύξηση αυτή αναφέρεται κυρίως από τους ερωτώμενους στο Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού (91,8%), ενώ χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στους κατοίκους των Δήμων Αθήνας και Κορυδαλλού (85,9% και 89,7αντίστοιχα).

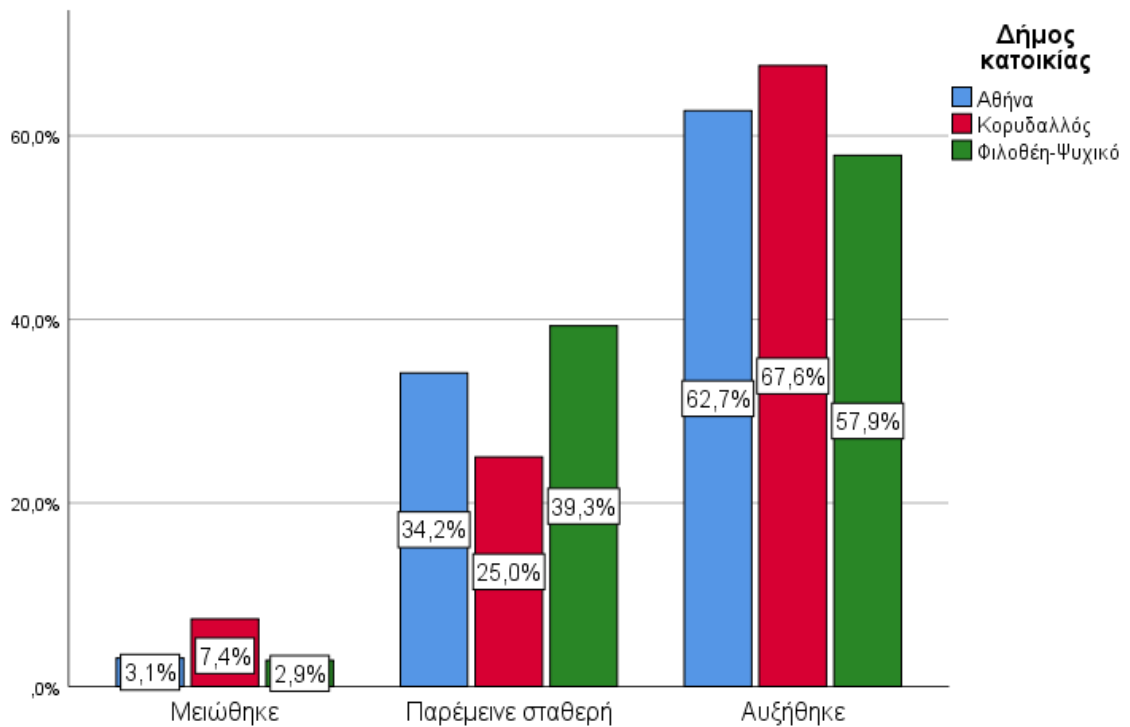
Προχωρώντας στην ερώτηση αναφορικά με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην περιοχή του τόπου κατοικίας τη δεκαετία 2009-2019, είναι σαφές (Πίνακας 9) ότι η αντίληψη των ερωτώμενων περιγράφει μια αυξητική τάση της εγκληματικότητας, καθώς 62,2% εξ αυτών πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα στην περιοχή τους αυξήθηκε (το αντίστοιχο ποσοστό λαμβάνοντας υπόψη και όσους απάντησαν «Δε Γνωρίζω/Δεν Απαντώ» διαμορφώνεται στο 58,4%). Πλέον του ενός τρίτου των ερωτώμενων (34,3%) πιστεύουν πως η εγκληματικότητα παρέμεινε σταθερή, ενώ μόνο το 3,5% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα στην περιοχή τους μειώθηκε (κατά τη δεκαετία 2009-2019).

Πίνακας 9: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην περιοχή του τόπου κατοικίας τους τη δεκαετία 2009-2019

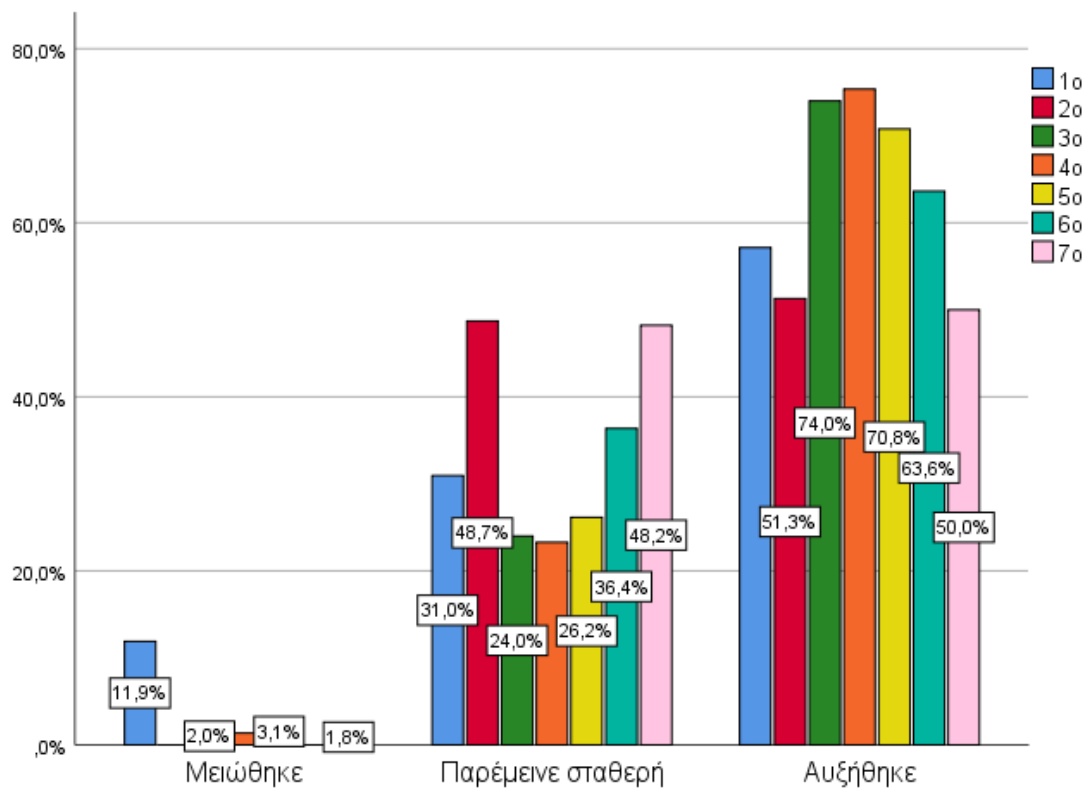
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Μειώθηκε	24	3,3	3,5	3,5
Παρέμεινε σταθερή	237	32,2	34,3	37,8
Αυξήθηκε	430	58,4	62,2	100,0
Δε γνωρίζω	43	5,8	100,0	
ΔΑ	2	,3		
Σύνολο	736	100,0		

Λαμβάνοντας υπ' όψιν το Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων (Διάγραμμα 34), προκύπτει ότι η αντίληψη περί αύξησης της εγκληματικότητας εντοπίζεται ξανά, πρωτίστως στους κατοίκους του Δήμου Κορυδαλλού (67,6%) και του Δήμου Αθήνας (62,7%). Επίσης, οι μισοί και πλέον εκ των κατοίκων του Δήμου Φιλοθέης – Ψυχικού (57,9%) έχουν την ίδια αντίληψη.

Ειδικότερα, όσον αφορά το Δήμο Αθήνας (Διάγραμμα 35), η αντίληψη περί αύξησης της εγκληματικότητας, εκφράζεται κυρίως από τους κατοίκους του 3^{ου}, 4^{ου} και 5^{ου} Δημοτικού Διαμερίσματος.

Διάγραμμα 34: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην περιοχή κατοικίας τους ανά Δήμο τη δεκαετία 2009-2019

Διάγραμμα 35: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην περιοχή κατοικίας τους, ανά Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων, τη δεκαετία 2009-2019

Από τις απαντήσεις όσων πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα αυξήθηκε (είτε στην Ελλάδα, είτε στην περιοχή τους), προκύπτουν οι παρακάτω αναλύσεις (συννεφόμελα) αναφορικά με τους σημαντικότερους λόγους αύξησης της εγκληματικότητας, συνολικά αλλά και ανά Δήμο διαμονής των ερωτώμενων (Σχήμα 1). Ως τέτοιοι αναφέρονται συχνότερα η οικονομία, η ανεργία η φτώχεια η μετανάστευση αλλά και λόγοι που σχετίζονται με τη μειωμένη αστυνόμευση, τους επιεικείς νόμους, τη μείωση του εισοδήματος, καθώς και θέματα που σχετίζονται την παιδεία.

Σχήμα 1: Συννεφόμελο των σημαντικότερων λόγων αύξησης της εγκληματικότητας στο σύνολο του δείγματος και ανά Δήμο Διαμονής των ερωτώμενων, κατά την περίοδο 2009-2019

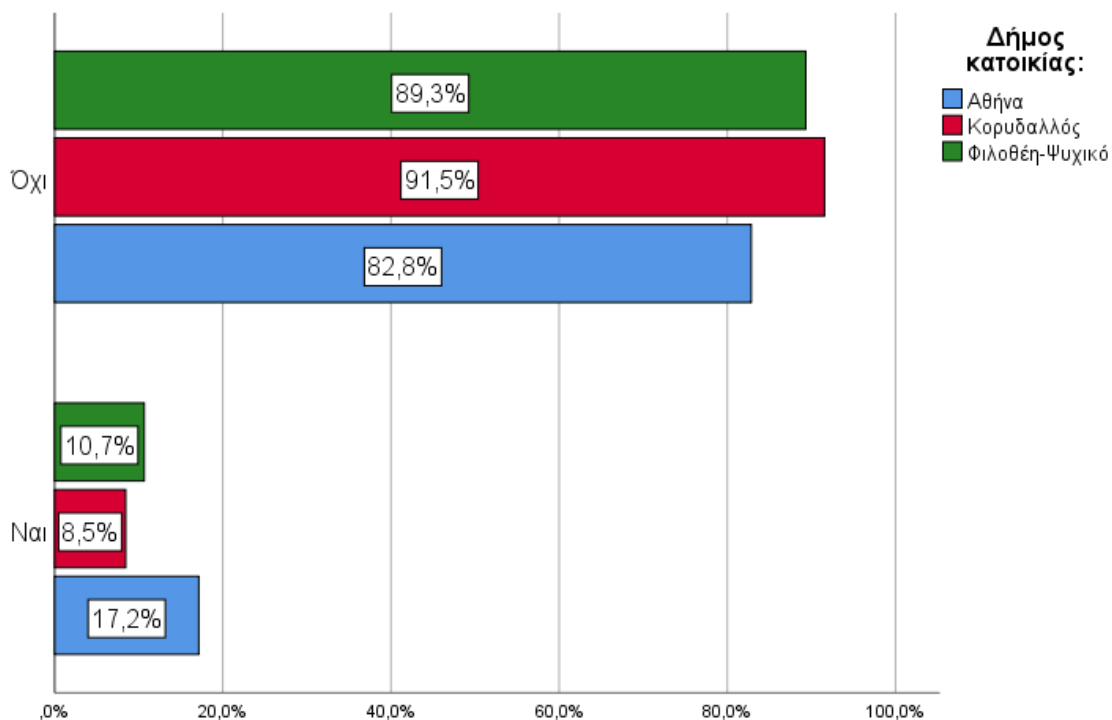
5.4. Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης

Προκειμένου να διαγνωσθεί η προέλευση της ανασφάλειας των κατοίκων, εξετάστηκε η προηγούμενη εμπειρία θυματοποίησής τους (ή κάποιου μέλους της οικογένειάς τους) μέσα από την ερώτηση «Μέσα στο χρόνο που πέρασε, γίνατε θύμα ενός ή περισσότερων ποινικών αδικημάτων;», οι απαντήσεις στην οποία περιλαμβάνονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 10: Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης κατά την περίοδο 2020 – 2021

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Ναι	110	14,9	15,0	15,0
Όχι	624	84,8	85	100,0
Σύνολο	734	99,7	100,0	
ΔΑ	2	,3		
Σύνολο	736	100,0		

Τα ποσοστά θυματοποίησης που αναφέρθηκαν από το δείγμα της έρευνας θεωρούνται χαμηλά (15,0%), γεγονός που εξηγείται ως ένα βαθμό από τα χαμηλά ποσοστά θυματοποίησης που παρατηρούνται, στους δύο περιφερειακούς Δήμους της έρευνας, συγκριτικά με το Δήμο Αθηναίων (Διάγραμμα 36).

Διάγραμμα 36: Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης ανά Δήμο κατοικίας κατά την περίοδο 2020-2021

Από τα αδικήματα που ανέφεραν όσοι έγιναν οι ίδιοι (ή κάποιο μέλος της οικογένειάς τους) θύματα ενός ή περισσότερων ποινικών αδικημάτων κατά την περίοδο 2020 – 2021, προέκυψαν οι παρακάτω αναλύσεις (συννεφέλεξα) αναφορικά με τα συχνότερα αναφερόμενα εξ αυτών. Ως τέτοια αναφέρονται κυρίως η κλοπή (συνήθως πορτοφολιού) στο δρόμο αλλά και στα μέσα μαζικής μεταφοράς (ειδικά στον Δήμο Αθήνας) και η διάρρηξη (Σχήμα 2).

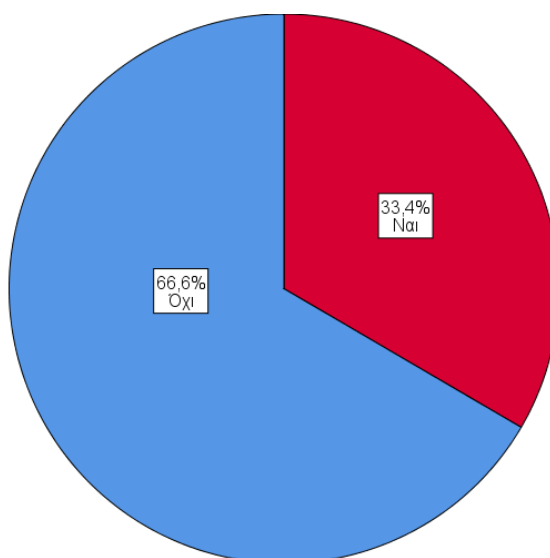

Σχήμα 2: Συννεφώλεξο των αδικημάτων που ανέφεραν όσοι θυματοποιήθηκαν κατά την περίοδο 2020-2021 συνολικά και ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων

Τα ποσοστά άμεσης θυματοποίησης που αναφέρθηκαν για τη δεκαετία 2009-2019 ανήλθαν στο 33,4% και είναι μεγαλύτερα των γενικώς ισχυόντων (Πίνακας 11).

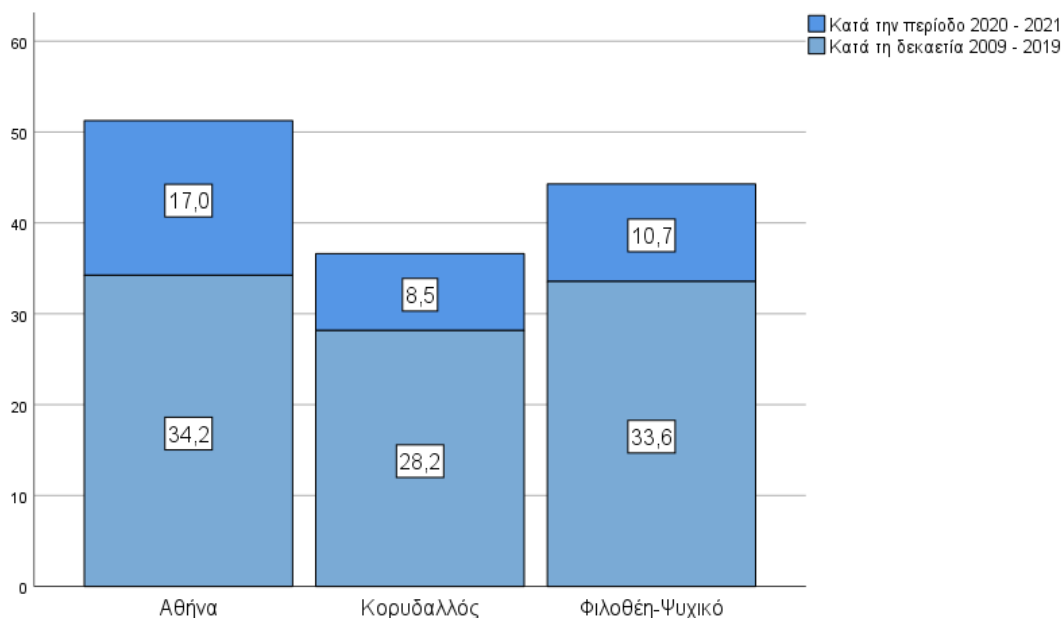
Πίνακας 11: Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης κατά τη δεκαετία 2009 - 2019

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Ναι	245	33,3	33,4	33,4
Όχι	488	66,3	66,6	100,0
Σύνολο	733	99,6	100,0	
ΔΑ	3	0,4		
Σύνολο	736	736	100,0	

Διάγραμμα 37: Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης κατά τη δεκαετία 2009 - 2019

Περαιτέρω ανάλυση των απαντήσεων, ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων, υποδεικνύει ότι τα υψηλότερα ποσοστά άμεσης θυματοποίησης για την περίοδο 2009 – 2019 καταγράφονται στο Δήμο Αθήνας και στο Δήμο Φιλοθέης – Ψυχικού. Αντίθετα, στο Δήμο Κορυδαλλού καταγράφηκαν τα χαμηλότερα ποσοστά θυματοποίησης σε σχέση με τους υπόλοιπους δήμους του δείγματος. Το ίδιο μοτίβο, συγκριτικά στους τρεις δήμους του δείγματος παρατηρείται και στην περίοδο 2020 – 2021, όπου και πάλι οι Δήμοι Αθηναίων και Φιλοθέης – Ψυχικού εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά θυματοποίησης (Διάγραμμα 38).

Διάγραμμα 38: Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης, κατά την περίοδο 2020-2021 και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων

5.5. Ανασφάλεια – Φόβος του εγκλήματος

Την περίοδο 2020-2021

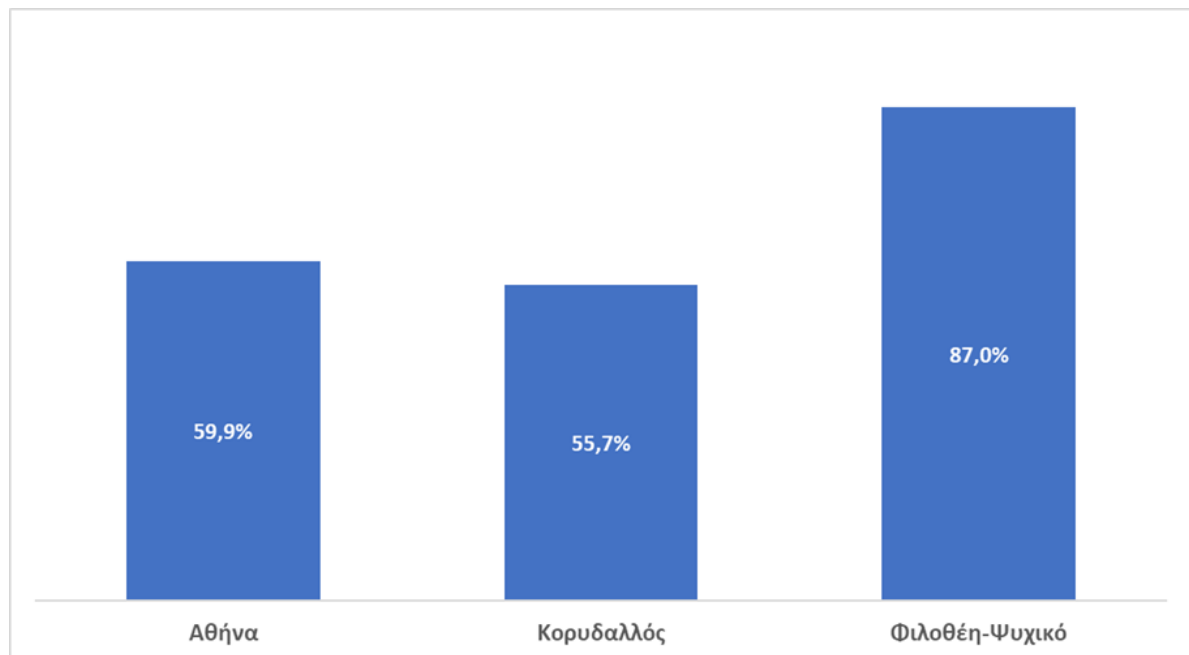
Στην ερώτηση «Πόσο ασφαλείς αισθάνεστε όταν κυκλοφορείτε μόνος/η στην περιοχή του δήμου που κατοικείτε, όταν βραδιάζει», η οποία αποτελεί τη συνήθη ερώτηση που χρησιμοποιείται διεθνώς για τη διάγνωση των διαστάσεων του φόβου του εγκλήματος, οι απαντήσεις, για την περίοδο 2020-2021 περιλαμβάνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 12: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το φόβο του εγκλήματος στην περιοχή τους κατά την περίοδο 2020-2021

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Πολύ	171	23,2	23,5	23,5
Αρκετά	301	40,9	41,4	64,9
Λίγο	123	16,7	16,9	81,8
Καθόλου	132	17,9	18,2	100,0
Σύνολο	727	98,8	100,0	
ΔΑ	9	1,2		
Σύνολο	736	100,0		

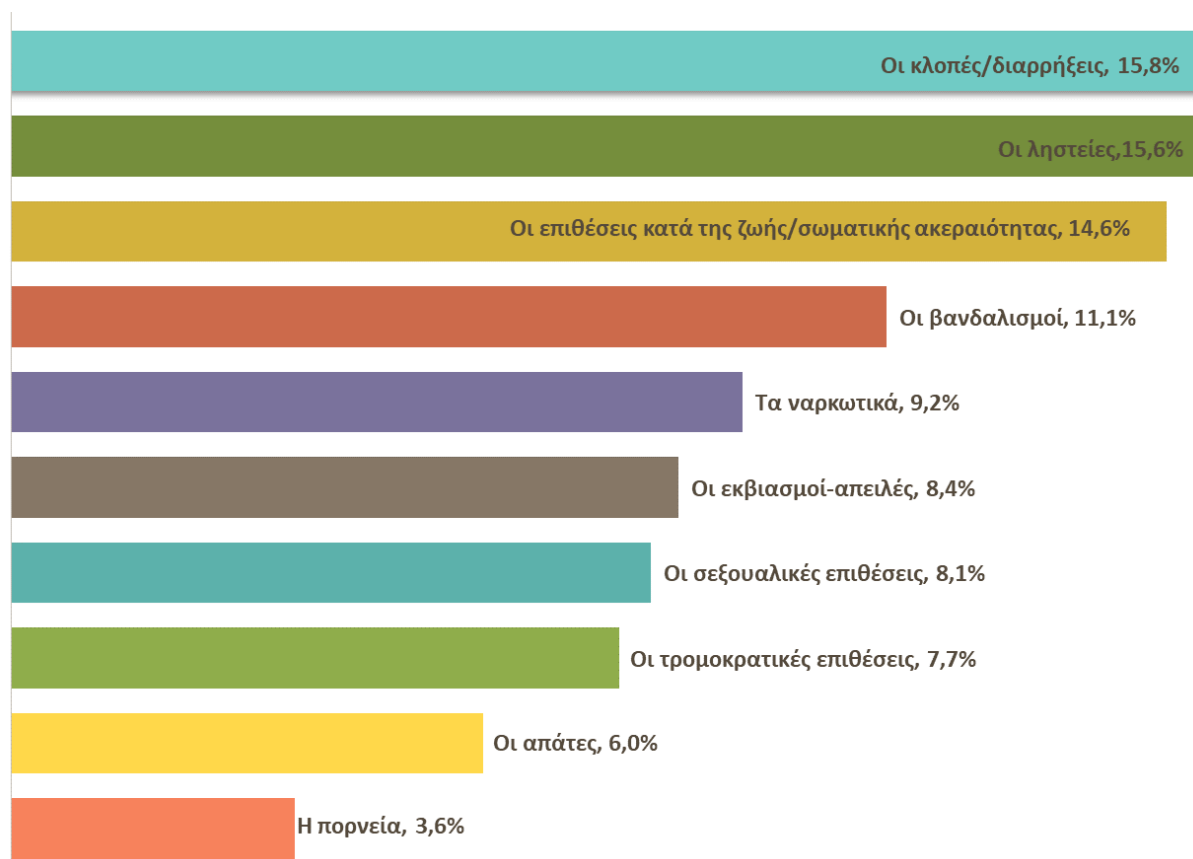
Τα έγκυρα ποσοστά (εξαιρώντας τις 9 περιπτώσεις που απάντησαν ΔΑ) της απάντησης «λίγο ασφαλής» είναι τα μικρότερα (16,9%) όλων και ακολουθεί η απάντηση «καθόλου ασφαλής» (18,2%). Ωστόσο, το μεγαλύτερο ποσοστό (41,4%) συγκεντρώνει η απάντηση «αρκετά» ασφαλής και δεδομένου ότι η απάντηση «λίγο ασφαλής» αντιπροσωπεύει το 16,9%, η συνολική εικόνα που απορρέει από το παραπάνω ερώτημα είναι απαντήσεις που περιγράφουν υψηλό αίσθημα ασφάλειας («πολύ ασφαλής» και «αρκετά ασφαλής»). Η αθροιστική πλειονότητα του δείγματος (64,9%) αισθάνεται πολλή ή αρκετή ασφάλεια έναντι του 35,1% που αισθάνεται λιγότερη ή καθόλου ασφάλεια. Παρότι το ποσοστό αυτό (35,1%) είναι σαφώς μικρότερο, δεν παύει να είναι σημαντικό.

Περαιτέρω μάλιστα ανάλυση των απαντήσεων, ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων (Διάγραμμα 39), υποδεικνύει ότι τα υψηλότερα ποσοστά ασφάλειας για την περίοδο 2020 – 2021 καταγράφονται στο Δήμο Φιλοθέης – Ψυχικού και στο Δήμο Αθηναίων. Αντίθετα, στο Δήμο Κορυδαλλού καταγράφηκαν τα χαμηλότερα ποσοστά ασφάλειας σε σχέση με τους υπόλοιπους Δήμους του δείγματος.

Διάγραμμα 39: Αίσθημα ασφάλειας των ερωτώμενων κατά την περίοδο 2020-2021, ανά Δήμο κατοικίας. Κατανομή όσων απάντησαν ότι αισθάνονται «πολύ» ή «αρκετά» ασφαλείς

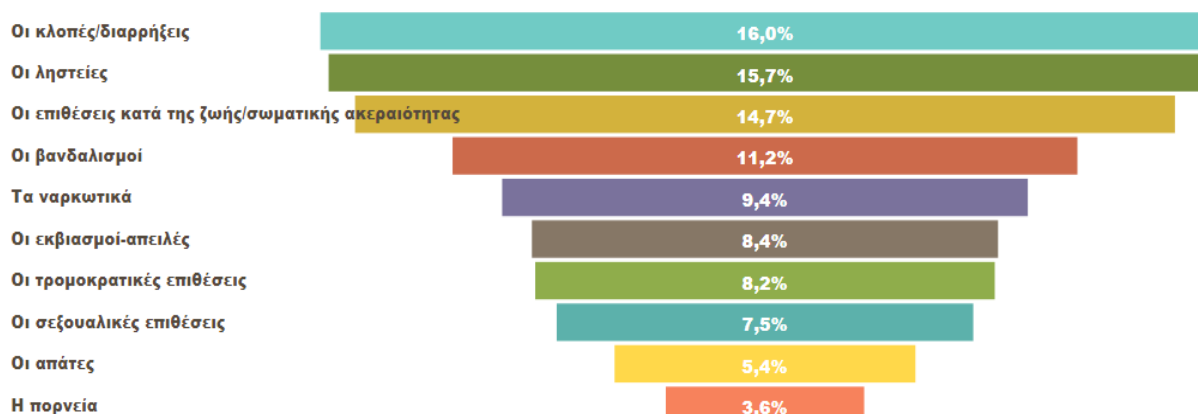
Επιπλέον, ζητήθηκε από τα άτομα τα οποία απάντησαν ότι αισθάνονται λίγο ή καθόλου ασφαλείς να αναφέρουν τις εγκληματικές συμπεριφορές που τους προξενούν αυτή την ανασφάλεια (Διάγραμμα 40). Η ανασφάλεια, βάσει των απαντήσεων του δείγματος, φαίνεται να είναι απόρροια –κατά κύριο λόγο- των κλοπών/διαρρήξεων (15,8%), των ληστειών (15,6%), των επιθέσεων κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας (14,6%) και των βανδαλισμών (11,1%).

Διάγραμμα 40: Κατανομή των εγκληματικών συμπεριφορών που προξενούν ανασφάλεια στους κατοίκους για την περίοδο 2020-2021

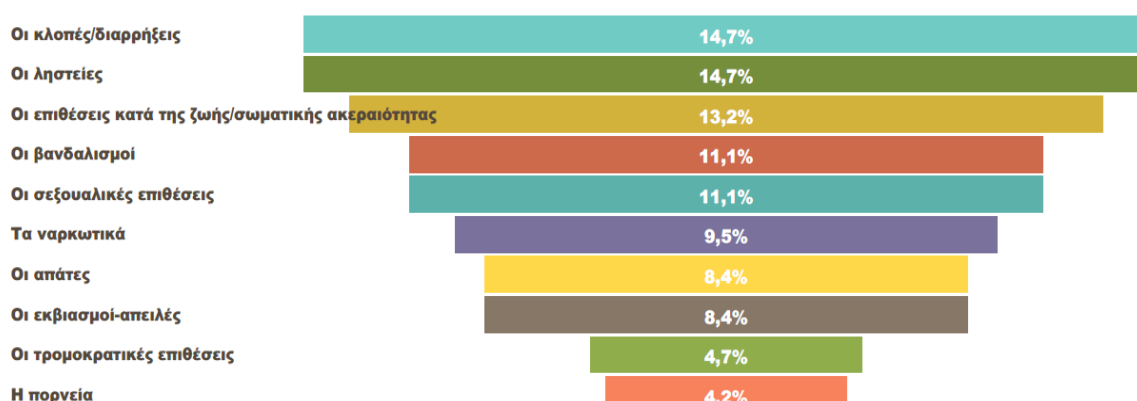
Τέλος, τα παρακάτω διαγράμματα, στα οποία ταξινομούνται οι εγκληματικές συμπεριφορές που προκαλούν ανασφάλεια ανά Δήμο κατοικίας, κατά την περίοδο 2020-2021, προκύπτουν τα εξής:

- Όσον αφορά το Δήμο Αθήνας (Χωνοδιάγραμμα 1), οι εγκληματικές συμπεριφορές που προκαλούν ανασφάλεια αφορούν κλοπές/διαρρήξεις, ληστείες, επιθέσεις κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας και βανδαλισμούς. Ακολουθούν εγκλήματα που σχετίζονται με ναρκωτικά, εκβιάσεις – απειλές καθώς και τρομοκρατικές – σεξουαλικές επιθέσεις. Τέλος, οι απάτες και η πορνεία αντιπροσωπεύονται με τα χαμηλότερα ποσοστά.

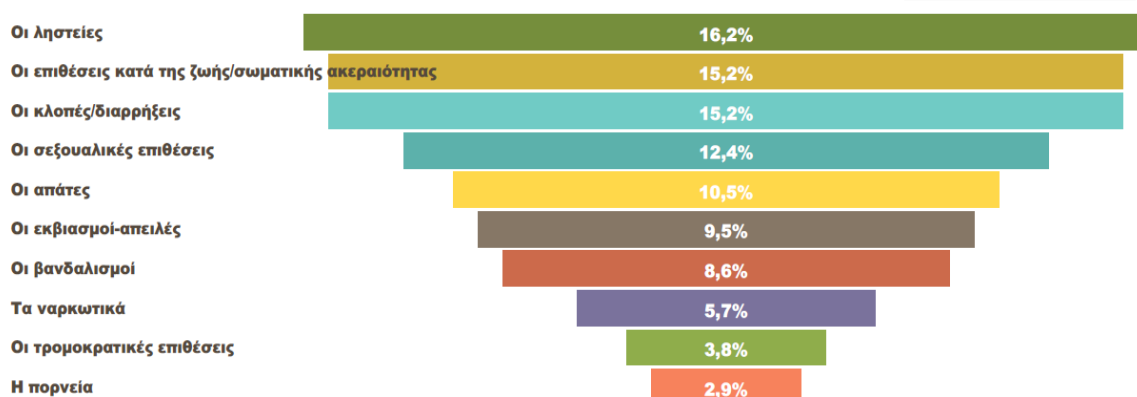
Χωνοδιάγραμμα 1: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που συμβάλουν στην ανασφάλεια στο Δήμο Αθήνας κατά την περίοδο 2020-2021

- Όσον αφορά το Δήμο Κορυδαλλού (Χωνοδιάγραμμα 2) οι εγκληματικές συμπεριφορές που προκαλούν ανασφάλεια αφορούν κλοπές/διαρρήξεις, ληστείες και επιθέσεις κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας. Ακολουθούν οι βανδαλισμοί, οι σεξουαλικές επιθέσεις καθώς και προβλήματα που αφορούν την παραβίαση του Νόμου περί Ναρκωτικών. Οι απάτες και οι εκβιασμοί αντιπροσωπεύονται με χαμηλότερα ποσοστά. Τέλος, σε μικρότερα ποσοστά γίνεται αναφορά στις τρομοκρατικές επιθέσεις και την πορνεία.

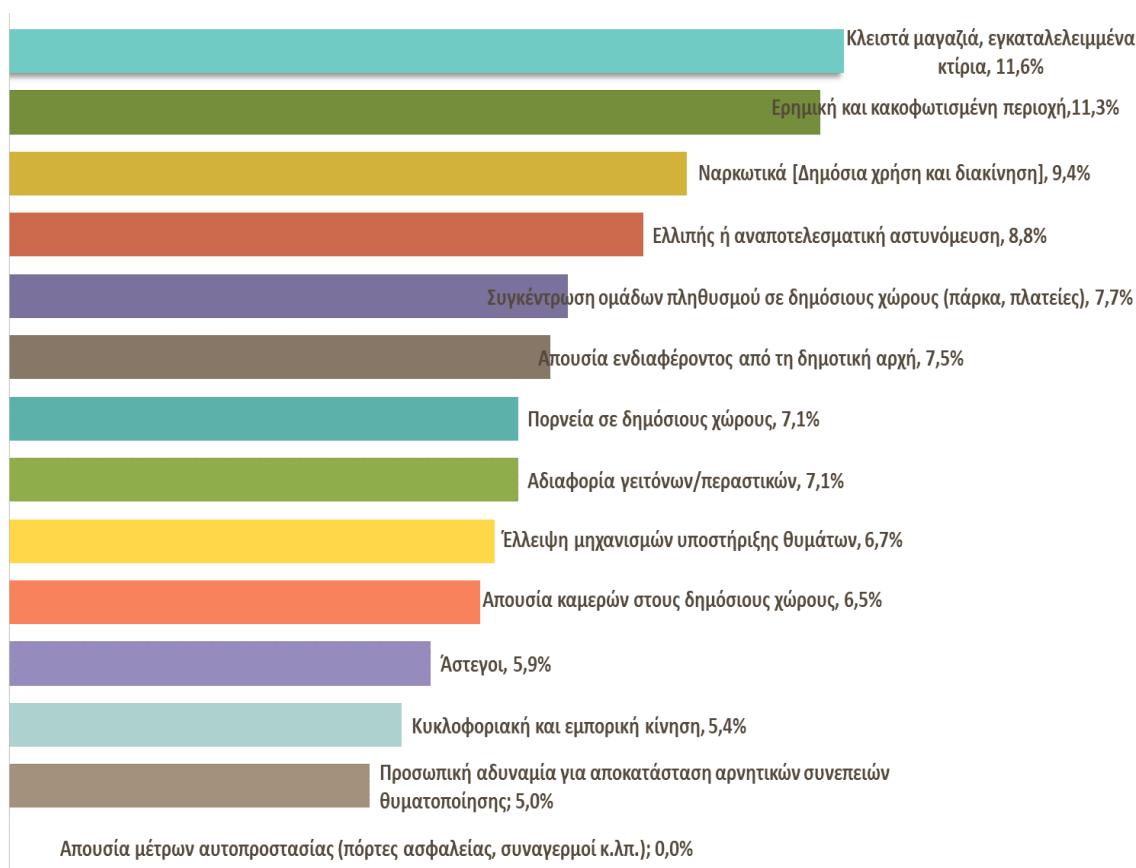
Χωνοδιάγραμμα 2: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που συμβάλουν στην ανασφάλεια στο Δήμο Κορυδαλλού κατά την περίοδο 2020-2021

- Τέλος, στο Δήμο Φιλοθέης – Ψυχικού (Χωνοδιάγραμμα 3) οι ληστείες, οι επιθέσεις κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας και οι κλοπές/διαρρήξεις αντιπροσωπεύουν τις εγκληματικές συμπεριφορές που επηρεάζουν περισσότερο, σε σχέση με τις υπόλοιπες, το αίσθημα ανασφάλειας των κατοίκων. Οι σεξουαλικές επιθέσεις, οι απάτες, οι εκβιασμοί – απειλές ακολουθούν, με παρόμοια ποσοστά. Τέλος, οι παραβιάσεις του Νόμου περί Ναρκωτικών, οι τρομοκρατικές επιθέσεις, καθώς και η παράνομη πορνεία προκαλούν τη μικρότερη ανασφάλεια στους κατοίκους του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού.

Χωνοδιάγραμμα 3: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που συμβάλουν στην ανασφάλεια στον Δήμο Φιλοθέης Ψυχικού κατά την περίοδο 2020-2021

Αντίστοιχα, τοποθετήθηκαν οι ερωτώμενοι και για τους λόγους με τους οποίους συνδέεται η ανασφάλειά τους σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο επόμενο Διάγραμμα 41.

Διάγραμμα 41: Κατανομή των λόγων που συνδέονται με την ανασφάλεια κατά την περίοδο 2020-2021

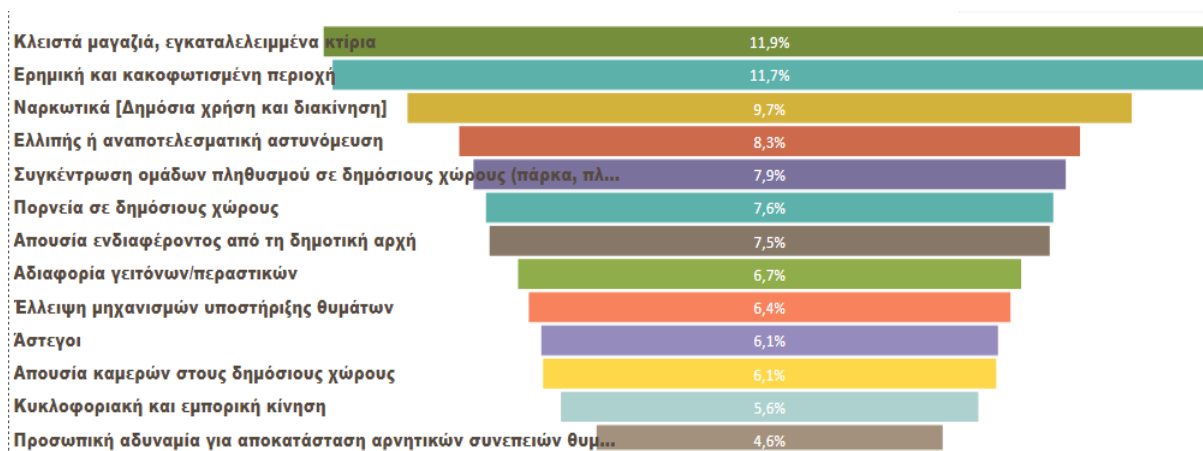
Στο πλαίσιο αυτό, οι ερωτηθέντες που αισθάνονται ανασφαλείς ιεράρχησαν ως σημαντικότερους λόγους που συνδέονται με την ανασφάλειά τους:

- Κλειστά μαγαζιά, εγκαταλελειμμένα κτίρια (11,6%)
- Ερημική και κακοφωτισμένη περιοχή (11,3%)
- Δημόσια χρήση ναρκωτικών ουσιών (9,4%)
- Ελλιπής ή αναποτελεσματική αστυνόμευση (8,8%)
- Συγκέντρωση ομάδων πληθυσμού σε δημόσιους χώρους όπως πάρκα, πλατείες (7,7%)
- Απουσία ενδιαφέροντος από τη δημοτική αρχή (7,5%)

Ακολουθούν η πορνεία σε δημόσιους χώρους (7,1%) η αδιαφορία κατοίκων και περαστικών (7,1%) και άλλοι λόγοι με μικρότερα ποσοστά.

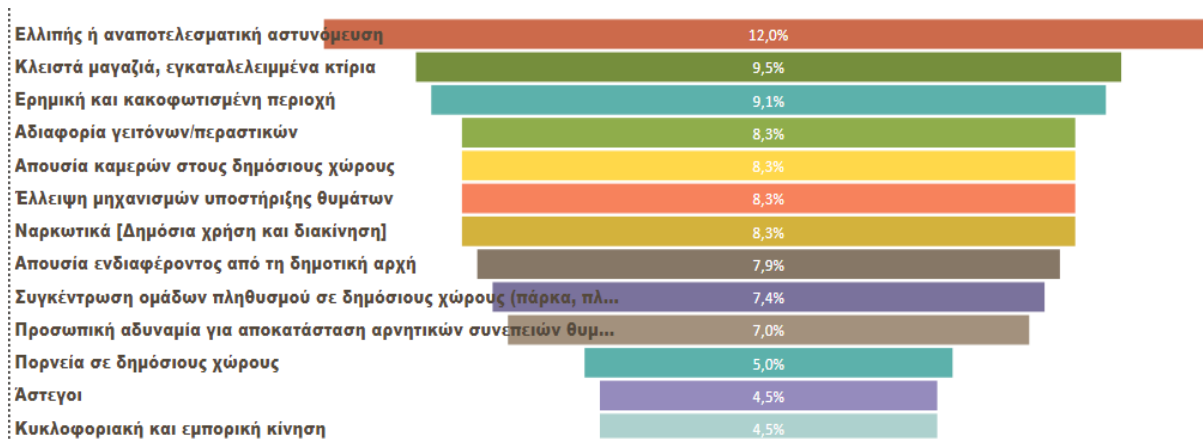
Στα παρακάτω διαγράμματα ταξινομούνται οι παράγοντες που συντελούν στο ανασφάλεια ανά Δήμο κατοικίας, κατά την περίοδο 2020-2021. Πιο συγκεκριμένα:

- Όσον αφορά το Δήμο Αθήνας οι παράγοντες που σχετίζονται με την ανασφάλεια έχουν να κάνουν κυρίως με το κλείσιμο των καταστημάτων και τα ερημωμένα κτίρια, την ερήμωση και τον κακό φωτισμό των περιοχών, τη δημόσια χρήση και διακίνηση ναρκωτικών και την ελλιπή αστυνόμευση. Οι υπόλοιποι παράγοντες ταξινομούνται με χαμηλότερα ποσοστά (βλ. Χωνοδιάγραμμα 4).

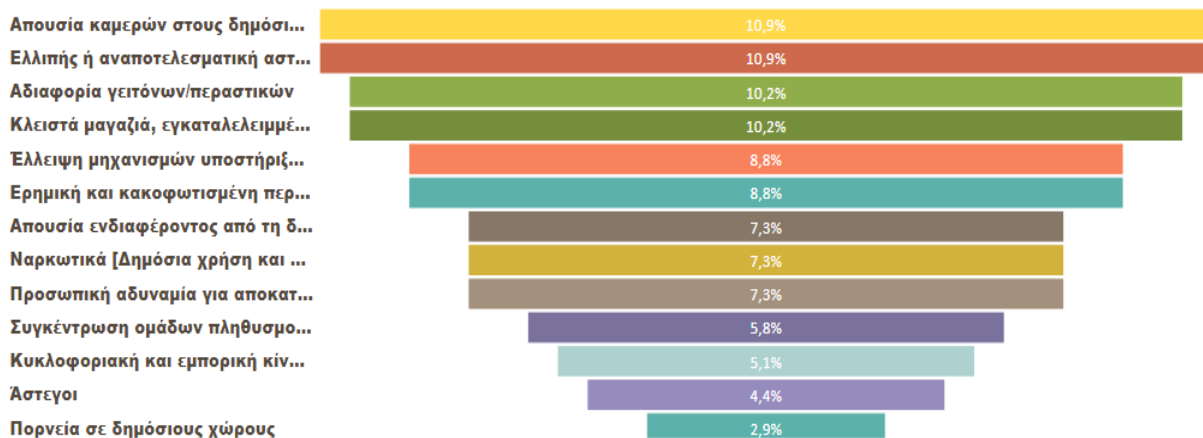
Χωνοδιάγραμμα 4: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στο Δήμο Αθήνας κατά την περίοδο 2020-2021

- Στο Δήμο Κορυδαλλού οι παράγοντες που σχετίζονται με την ανασφάλεια έχουν να κάνουν κυρίως με την ελλιπή αστυνόμευση, το κλείσιμο των καταστημάτων και τις έρημες και κακοφωτισμένες περιοχές. Ακολουθούν όμως με υψηλά ποσοστά, η αδιαφορία των γειτόνων/περαστικών, η απουσία καμερών στους δημόσιους χώρους, η έλλειψη μηχανισμών στήριξης των θυμάτων και η δημόσια χρήση και διακίνηση ναρκωτικών (βλ. Χωνοδιάγραμμα 5).

Χωνοδιάγραμμα 5: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στον Δήμο Κορυδαλλού κατά την περίοδο 2020-2021

- Στο Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού όμως οι παράγοντες που συντελούν στην ανασφάλεια των κατοίκων φαίνεται να διαφοροποιούνται σε σχέση με τους υπόλοιπους δύο Δήμους. Έτσι κυριαρχούν παράγοντες όπως η απουσία καμερών στους δημόσιους χώρους, η ελλιπής αστυνόμευση, η αδιαφορία γειτόνων/περαστικών και το κλείσιμο των καταστημάτων. Ακολουθούν η έλλειψη μηχανισμών υποστήριξης των θυμάτων και οι ερημικές και κακοφωτισμένες περιοχές. Ενώ οι υπόλοιποι παράγοντες εμφανίζονται με χαμηλότερα ποσοστά (Χωνοδιάγραμμα 6).

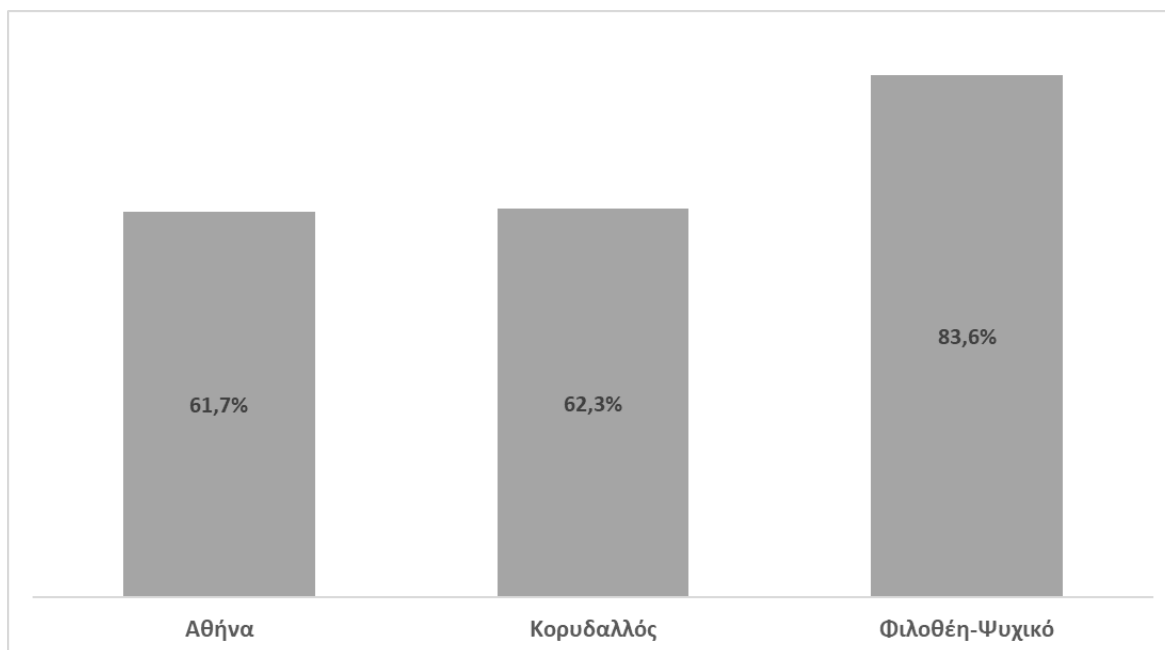
Χωνοδιάγραμμα 6: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στο Δήμο Φιλοθέης - Ψυχικού κατά την περίοδο 2020-2021

Την περίοδο της οικονομικής κρίσης 2009-2019

Στην αντίστοιχη ερώτηση που τέθηκε αναφορικά με την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019), τα έγκυρα ποσοστά (εξαιρώντας τις 15φ περιπτώσεις που απάντησαν ΔΑ) της απάντησης «καθόλου ασφαλής» είναι τα μικρότερα (11,5%) όλων και ακολουθεί η απάντηση «πολύ ασφαλής» (21,8%). Ωστόσο, το μεγαλύτερο ποσοστό (44,4%) συγκεντρώνει η απάντηση «αρκετά ασφαλής» και δεδομένου ότι η απάντηση «λίγο ασφαλής» αντιπροσωπεύει το 22,3%, η συνολική εικόνα που απορρέει από το παραπάνω ερώτημα είναι απαντήσεις που κατά τα 2/3 τους περιγράφουν υψηλό αίσθημα ασφάλειας (Πολύ/Αρκετά ασφαλής). Με άλλα λόγια, η αθροιστική πλειονότητα του δείγματος (66,2%) αισθάνεται πολλή ή αρκετή ασφάλεια έναντι υπολοίπου 1/3 περίπου των απαντήσεων (33,8%) που αντιστοιχούν σε εκείνους που κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης αισθάνονται λίγο ή καθόλου ασφαλείς.

Πίνακας 13: Κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το φόβο του εγκλήματος στο διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-2019) στην περιοχή τους

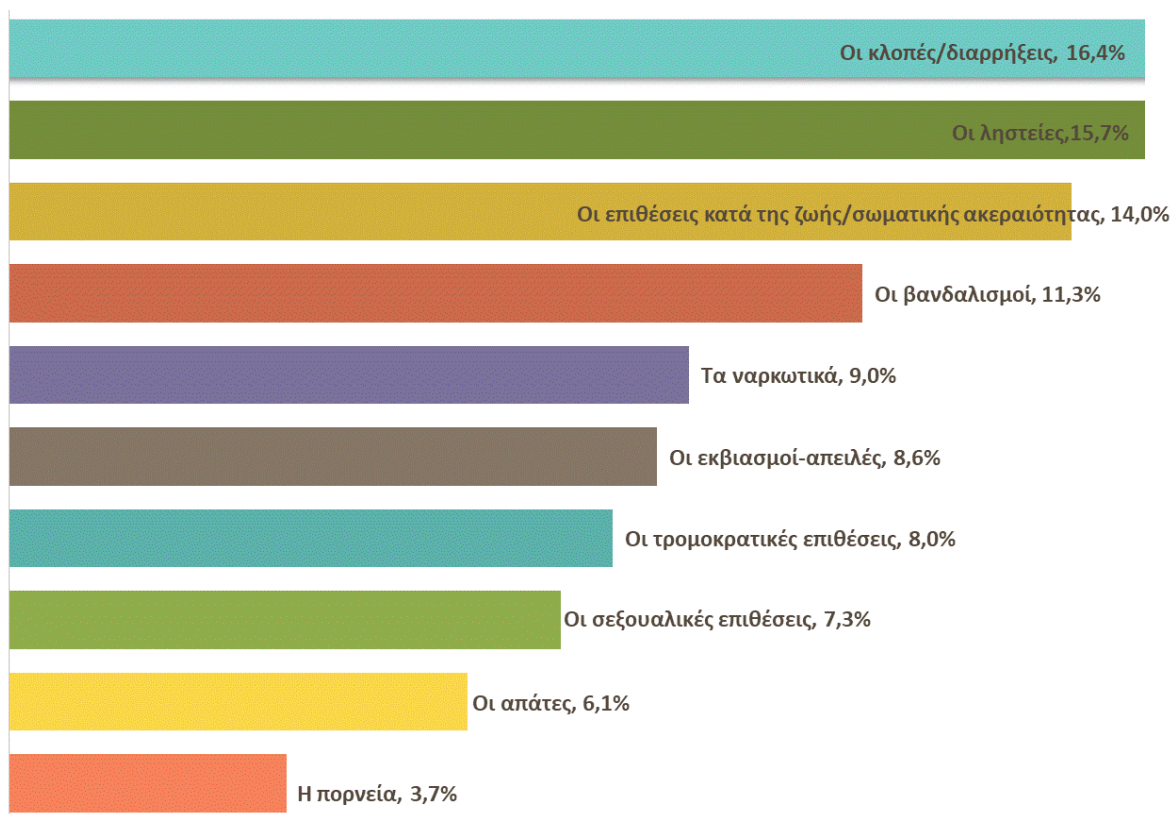
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Πολύ	157	21,3	21,8	21.8
Αρκετά	320	43,5	44,4	66.2
Λίγο	161	21,9	22,3	88.5
Καθόλου	83	11,3	11,5	100.0
Σύνολο	721	98,0	100,0	
ΔΑ	15	2,0		
	736	100,0		

Διάγραμμα 42: Αίσθημα ασφάλειας των ερωτώμενων κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019), ανά Δήμο κατοικίας. Κατανομή όσων απάντησαν ότι αισθάνονται «Πολύ ασφαλείς» ή «Αρκετά ασφαλείς»

Στους Δήμους Κορυδαλλού και Φιλοθέης-Ψυχικού καταγράφονται τα υψηλότερα ποσοστά ασφάλειας, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, ενώ αντίθετα ο Δήμος Αθήνας εμφανίζεται με τα χαμηλότερα ποσοστά ασφάλειας μεταξύ των τριών Δήμων .

Στη συνέχεια ζητήθηκε από του ερωτώμενους που απάντησαν ότι αισθάνονται λίγο ή καθόλου ασφαλείς να κατονομάσουν ποιες εγκληματικές συμπεριφορές τους προξενούσαν αυτή την ανασφάλεια κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (Διάγραμμα. 43). Η ανασφάλεια, βάσει των απαντήσεων του δείγματος, φαίνεται να είναι απόρροια –κατά κύριο λόγο- των κλοπών/διαρρήξεων (16,4%), των λησθειών (15,7%), των επιθέσεων κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας (14,0%) και των βανδαλισμών (11,3%).

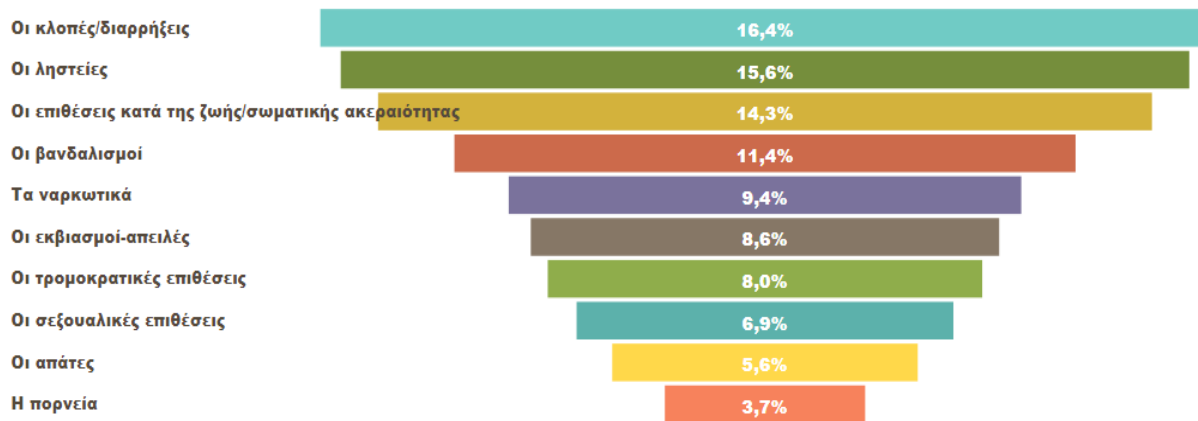

Διάγραμμα 43: Κατανομή των εγκληματικών συμπεριφορών που προξενούσαν ανασφάλεια στους κατοίκους, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)

Επιπλέον, στα παρακάτω χωνοδιαγράμματα παρουσιάζονται οι εγκληματικές συμπεριφορές που προκαλούσαν ανασφάλεια ανά Δήμο κατοικίας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Από την ανάγνωση των διαγραμμάτων προκύπτουν τα εξής:

Όσον αφορά το Δήμο Αθήνας οι εγκληματικές αυτές συμπεριφορές αφορούν κλοπές/διαρρήξεις, ληστείες, επιθέσεις κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας και βανδαλισμούς. Ακολουθούν εγκλήματα που σχετίζονται με την παραβίαση του νόμου περί ναρκωτικών, εκβιάσεις – απειλές καθώς και τρομοκρατικές – σεξουαλικές επιθέσεις. Τέλος, οι απάτες και η πορνεία αντιπροσωπεύονται με τα χαμηλότερα ποσοστά (Χωνοδιάγραμμα 7).

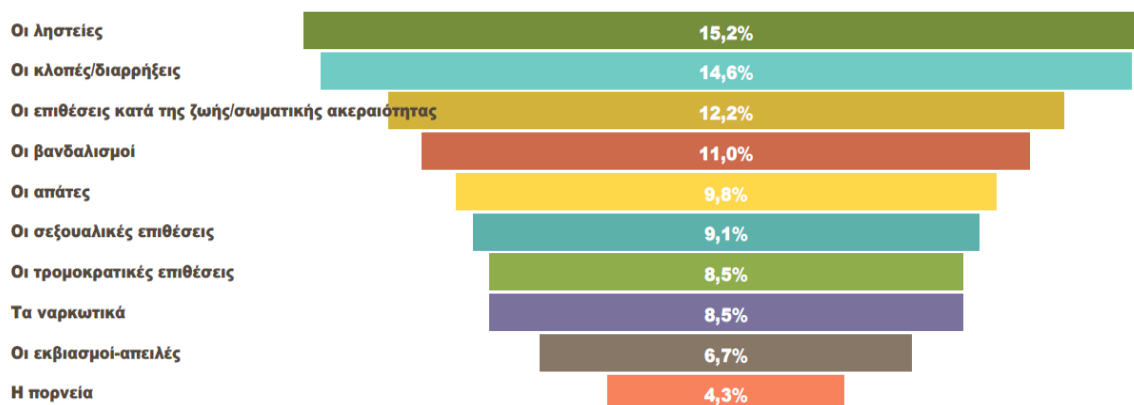
Εγκληματικές συμπεριφορές που προξενούσαν ανασφάλεια το διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19)

Χωνοδιάγραμμα 7: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που προκαλούσαν ανασφάλεια στο Δήμο Αθήνας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009 – 2019)

- Στο Δήμο Κορυδαλλού (Χωνοδιάγραμμα 8), κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, οι εγκληματικές συμπεριφορές, οι οποίες σύμφωνα με τους ερωτώμενους προκαλούσαν ανασφάλεια, αντιστοιχούν κυρίως στις ληστείες, κλοπές/διαρρήξεις, επιθέσεις κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας και βανδαλισμούς. Ακολουθούν, οι απάτες, οι σεξουαλικές και τρομοκρατικές επιθέσεις καθώς οι παραβάσεις του Ν. περί Ναρκωτικών. Τέλος, οι εγκληματικές συμπεριφορές που προκαλούν τη μικρότερη ανασφάλεια στους κατοίκους του Δήμου Κορυδαλλού είναι οι εκβιασμοί-απειλές ενώ από τους ερωτώμενους αναφέρθηκε και η πορνεία.

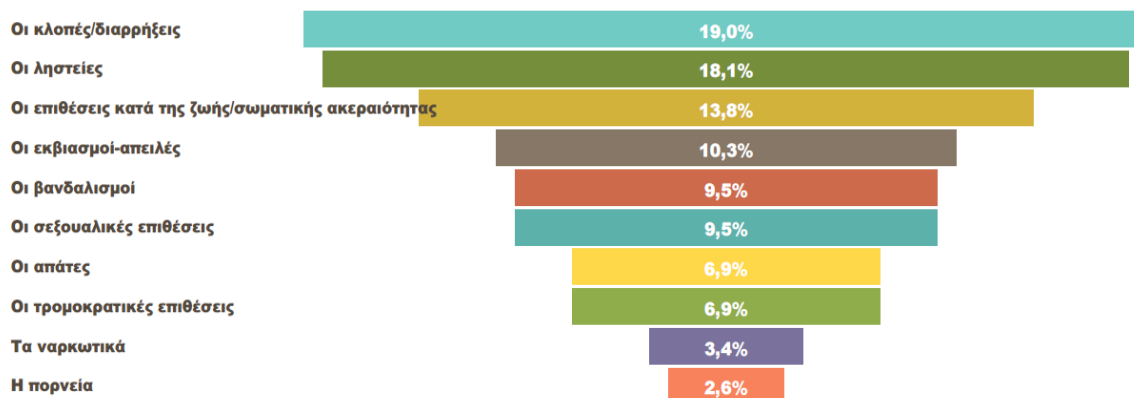
Εγκληματικές συμπεριφορές που προξενούσαν ανασφάλεια το διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19)

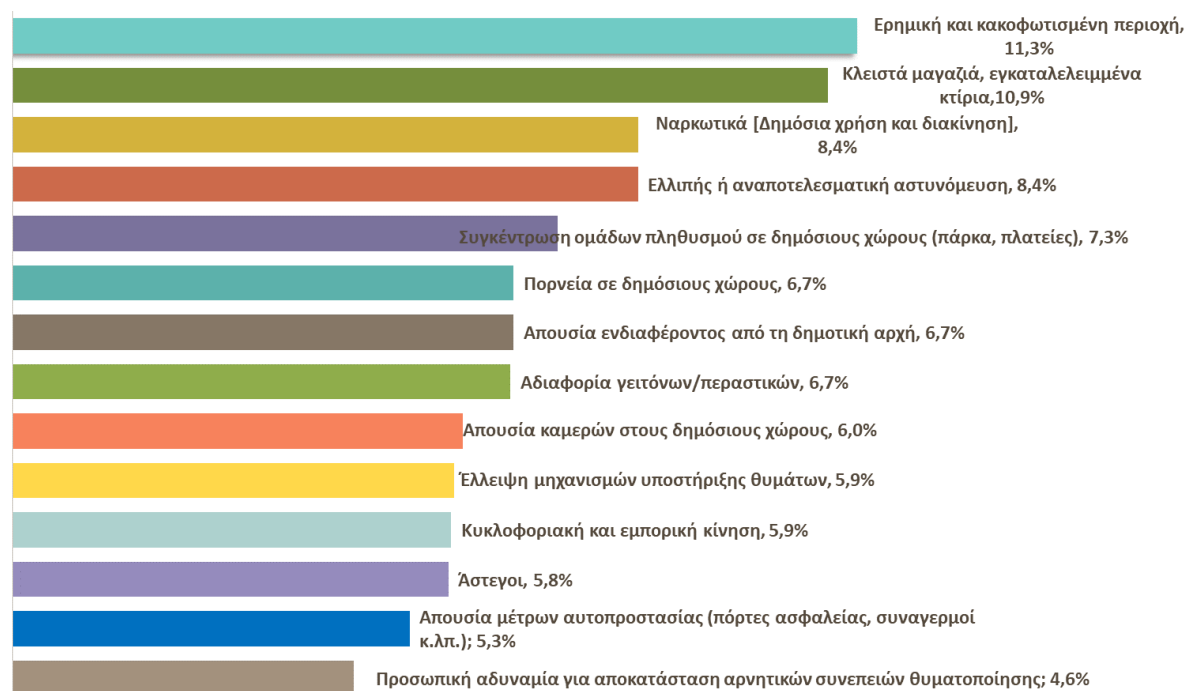
Χωνοδιάγραμμα 8: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που προκαλούσαν ανασφάλεια στο Δήμο Κορυδαλλού, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009 – 2019)

- Τέλος, στο Δήμο Φιλοθέης – Ψυχικού (Χωνοδιάγραμμα 9) οι εγκληματικές συμπεριφορές που επηρεάζουν περισσότερο, σε σχέση με τις υπόλοιπες, το αίσθημα ανασφάλειας των κατοίκων είναι οι κλοπές/διαρρήξεις, οι ληστείες και οι επιθέσεις κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας. Οι εκβιασμοί- απειλές, οι βανδαλισμοί και οι σεξουαλικές επιθέσεις έπονται, με παρόμοια, μεταξύ τους ποσοστά. Ακολουθούν οι απάτες και οι τρομοκρατικές επιθέσεις, ενώ οι παραβάσεις του Νόμου περί Ναρκωτικών και η παράνομη πορνεία προκαλούν τη μικρότερη ανασφάλεια στους κατοίκους του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού.

Εγκληματικές συμπεριφορές που προξενούσαν ανασφάλεια το διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19)

Χωνοδιάγραμμα 9: Ταξινόμηση των εγκληματικών συμπεριφορών που προκαλούσαν ανασφάλεια στον Δήμο Φιλοθέης Ψυχικού κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης

Διάγραμμα 44: Κατανομή των λόγων που συνδέονται με την ανασφάλεια των ερωτώμενων την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)

Όσον αφορά την ιεράρχηση των λόγων που συνδέονται με την ανασφάλειά των κατοίκων κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης αυτή εμφανίζεται όπως παρακάτω:

- Ερημική και κακοφωτισμένη περιοχή (11,3%)
- Κλειστά μαγαζιά, εγκαταλελειμμένα κτίρια (10,9%)
- Ναρκωτικά -Δημόσια χρήση και διακίνηση (8,4%)
- Ελλιπής ή αναποτελεσματική αστυνόμευση (8,4%)
- Συγκέντρωση ομάδων πληθυσμού σε δημόσιους χώρους -πάρκα, πλατείες (7,3%)
- Πορνεία σε δημόσιους χώρους (6,7%)
- Απουσία ενδιαφέροντος από τη δημοτική αρχή (6,7%)
- Αδιαφορία γειτόνων/περαστικών (6,7%)
- Απουσία καμερών στους δημόσιους χώρους (6,0%)
- Έλλειψη μηχανισμών υποστήριξης θυμάτων (5,9%)
- Κυκλοφοριακή και εμπορική κίνηση (5,9%)
- Άστεγοι (5,8%)
- Απουσία μέτρων αυτοπροστασίας -πόρτες ασφαλείας, συναγερμοί κ.λπ. (5,3%)
- Προσωπική αδυναμία για αποκατάσταση αρνητικών συνεπειών θυματοποίησης (4,6%)

Στα παρακάτω διαγράμματα ταξινομούνται οι παράγοντες που συντελούσαν στην ανασφάλεια ανά Δήμο κατοικίας, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019). Πιο συγκεκριμένα:

- Όσον αφορά το Δήμο Αθήνας, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης οι παράγοντες που σχετίζονται με την ανασφάλεια έχουν να κάνουν κυρίως με την ερήμωση και τον κακό φωτισμό των περιοχών, το κλείσιμο των καταστημάτων και τα εγκαταλελειμμένα κτίρια, τη δημόσια χρήση και διακίνηση ναρκωτικών και την ελλιπή αστυνόμευση. Οι υπόλοιποι παράγοντες ταξινομούνται με χαμηλότερα ποσοστά (βλ. Χωνοδιάγραμμα 10).

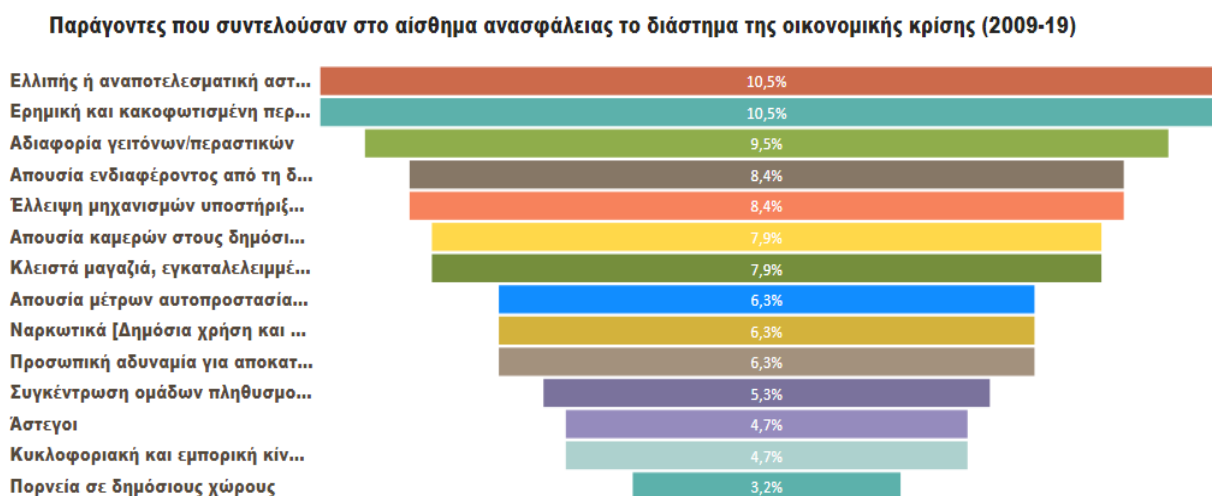
Χωνοδιάγραμμα 10: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στο Δήμο Αθήνας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)

- Στο Δήμο Κορυδαλλού, για την περίοδο της οικονομικής κρίσης, οι παράγοντες που σχετίζονται με την ανασφάλεια έχουν να κάνουν κυρίως με την ελλιπή αστυνόμευση, το κλείσιμο των καταστημάτων και τα εγκαταλελειμμένα κτίρια ενώ ακολουθούν με υψηλά ποσοστά τόσο οι έρημες και κακοφωτισμένες περιοχές όσο και η δημόσια χρήση και διακίνηση ναρκωτικών. Οι υπόλοιποι παράγοντες ταξινομούνται με μικρότερα ποσοστά (βλ. Χωνοδιάγραμμα 11).

Χωνοδιάγραμμα 11: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στο Δήμο Κορυδαλλού κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)

- Τέλος, στην περίπτωση του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού, η ελλιπή αστυνόμευση, οι ερημικές και κακοφωτισμένες περιοχές, η αδιαφορία των γειτόνων – περαστικών, καθώς και η απουσία ενδιαφέροντος από τη δημοτική αρχή κυριαρχούσαν, ενώ μια σειρά από άλλοι παράγοντες ταξινομούνται σε χαμηλότερη θέση (βλ. Χωνοδιάγραμμα 12).

Χωνοδιάγραμμα 12: Ταξινόμηση των παραγόντων που συντελούν στην ανασφάλεια στο Δήμο Φιλοθέης - Ψυχικού κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης

Διασταυρώσεις

Προκειμένου να εξετασθεί εις βάθος η προέλευση του φόβου του εγκλήματος, εξετάστηκαν αρχικά τα χαρακτηριστικά των υποκειμένων της έρευνας που δήλωσαν λίγο ή καθόλου ασφαλείς. Η εικόνα που προκύπτει από τη διασταυρωμένη ανάλυση των δεδομένων είναι η ακόλουθη.

Πίνακας Διασταύρωσης 1: Φόβος εγκλήματος ανάλογα με το φύλο,

		Πόσο ασφαλής αισθάνεστε όταν κυκλοφορείτε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο
		Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
Άνδρας	Απαντήσεις	252	83	335
	% Ποσοστά	75,2%	24,8%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	5,4	-5,4	
Γυναίκα	Απαντήσεις	220	172	392
	% Ποσοστά	56,1%	43,9%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-5,4	5,4	
Σύνολο	Απαντήσεις	472	255	727
	% Ποσοστά	64,9%	35,1%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 28,94, 1 \beta. \epsilon, p < 0,01$)

		Στο διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19), πόσο ασφαλής αισθανόσασταν όταν κυκλοφορούσατε μόνος/η, στην περιοχή		Σύνολο
		Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
Άνδρας	Απαντήσεις	247	84	331
	% Ποσοστά	74,6%	25,4%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	4,4	-4,4	
Γυναίκα	Απαντήσεις	230	160	390
	% Ποσοστά	59,0%	41,0%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-4,4	4,4	
Σύνολο	Απαντήσεις	477	477	721
	% Ποσοστά	66,2%	66,2%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 19,58, 1 \beta. \epsilon, p < 0,01$)

Στα δεδομένα εφαρμόστηκε ο στατιστικός έλεγχος χ^2 προκειμένου να διαπιστωθεί αν ο φόβος εγκλήματος σχετίζεται με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων. Αρχικά εξετάστηκε, αν υπάρχει εξάρτηση μεταξύ του φύλου (άντρας – γυναίκα) και του αίσθηματος ανασφάλειας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική εξάρτηση τόσο κατά το προηγούμενο έτος όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Πιο συγκεκριμένα οι **άνδρες** (σε ποσοστά 75,2% και 74,6% αντίστοιχα) εμφανίζουν αρνητική εξάρτηση με το αίσθημα ανασφάλειας (τιμή κανονικοποιημένων υπολοίπων -5,4 και -4,4 αντίστοιχα) κάτι που υποδεικνύει ότι αισθάνονται **πιο ασφαλείς όταν κυκλοφορούν μόνοι όταν βραδιάζει σε σύγκριση με τις γυναίκες**. Αντίθετα οι γυναίκες (ποσοστά 56,1% και 59,0%) εμφανίζονται θετικά συσχετιζόμενες με το αίσθημα ανασφάλειας και κατά συνέπεια με το φόβο του εγκλήματος, τόσο κατά το προηγούμενο έτος, όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (τιμή κανονικοποιημένων υπολοίπων 5,4 και 4,4 αντίστοιχα).

Πίνακας Διασταύρωσης 2: Φόβος εγκλήματος ανάλογα με την ηλικία

		Πόσο ασφαλής αισθάνεστε όταν κυκλοφορείτε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει		Σύνολο
		Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
17-24 ετών	Απαντήσεις	28	11	39
	% Ποσοστά	71,8%	28,2%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	,9	-,9	
25-34 ετών	Απαντήσεις	39	21	60
	% Ποσοστά	65,0%	35,0%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	,0	,0	
35-44 ετών	Απαντήσεις	81	40	121
	% Ποσοστά	66,9%	33,1%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	,5	-,5	
45-54 ετών	Απαντήσεις	101	60	161
	% Ποσοστά	62,7%	37,3%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-,6	,6	
55-64 ετών	Απαντήσεις	131	66	197
	% Ποσοστά	66,5%	33,5%	100,0%

	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	,6	-,6	
65 ετών και άνω	Απαντήσεις	91	57	148
	% Ποσοστά	61,5%	38,5%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-1,0	1,0	
Σύνολο	Απαντήσεις	471	255	726
	% Ποσοστά	64,9%	35,1%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών δεν είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 2,344, 1 \beta. \epsilon, p = 0,80$)

		Στο διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19), πόσο ασφαλής αισθανόσασταν όταν κυκλοφορούσατε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο
		Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
17-24 ετών	Απαντήσεις	24	14	38
	% Ποσοστά	63,2%	36,8%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-,4	,4	
25-34 ετών	Απαντήσεις	38	19	57
	% Ποσοστά	66,7%	33,3%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	,1	-,1	
35-44 ετών	Απαντήσεις	82	38	120
	% Ποσοστά	68,3%	31,7%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	,6	-,6	
45-54 ετών	Απαντήσεις	99	60	159
	% Ποσοστά	62,3%	37,7%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-1,2	1,2	
55-64 ετών	Απαντήσεις	131	67	198
	% Ποσοστά	66,2%	33,8%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	,0	,0	
65 ετών και άνω	Απαντήσεις	102	46	148
	% Ποσοστά	68,9%	31,1%	100,0%

	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	,8	-,8	
Σύνολο	Απαντήσεις	476	244	720
	% Ποσοστά	66,1%	33,9%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών δεν είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 1,992, 1 \beta. \epsilon, p = 0,85$)

Εξετάζοντας το φόβο του εγκλήματος σε σχέση με την ηλικία των ερωτηθέντων δεν προκύπτει μια ανάλογη σχέση μεταξύ ηλικίας και ανασφάλειας.

Πίνακας Διασταύρωσης 3: Φόβος εγκλήματος ανάλογα με τον Δήμο κατοικίας

		Πόσο ασφαλής αισθάνεστε όταν κυκλοφορείτε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο
		Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
Αθήνα	Απαντήσεις	306	205	511
	% Ποσοστά	59,9%	40,1%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-4,4	4,4	
Κορυδαλλός	Απαντήσεις	39	31	70
	% Ποσοστά	55,7%	44,3%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-1,7	1,7	
Φιλοθέη-Ψυχικό	Απαντήσεις	127	19	146
	% Ποσοστά	87,0%	13,0%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	6,2	-6,2	
Σύνολο	Απαντήσεις	472	255	727
	% Ποσοστά	64,9%	35,1%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 39,517, 1 \beta. \epsilon, p < 0,01$)

		Στο διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19), πόσο ασφαλής αισθανόσασταν όταν κυκλοφορούσατε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο
		Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	

Αθήνα	Απαντήσεις	312	194	506
	% Ποσοστά	61,7%	38,3%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-3,9	3,9	
Κορυδαλλός	Απαντήσεις	43	26	69
	% Ποσοστά	62,3%	37,7%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-,7	,7	
Φιλοθέη-Ψυχικό	Απαντήσεις	122	24	146
	% Ποσοστά	83,6%	16,4%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	5,0	-5,0	
Σύνολο	Απαντήσεις	477	244	721
	% Ποσοστά	66,2%	33,8%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 24,778, 1 \beta. \epsilon, p < 0,01$)

Στη συνέχεια εξετάστηκε, αν υπάρχει εξάρτηση μεταξύ του Δήμου κατοικίας των ερωτώμενων και του φόβου εγκλήματος. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική εξάρτηση, τόσο κατά την περίοδο 2020-2021 όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Πιο συγκεκριμένα οι κάτοικοι του Δήμου Αθηνών (σε ποσοστά 59,9% και 61,7% αντίστοιχα) εμφανίζουν θετική και στατιστικά σημαντική συσχέτιση με το αίσθημα ανασφάλειας (τιμή κανονικοποιημένων υπολοίπων 4,4 και 3,9 αντίστοιχα), υπό την έννοια ότι αισθάνονται λίγο ή καθόλου ασφαλείς να κυκλοφορούν μόνοι όταν βραδιάζει.

Αντίθετα, οι κάτοικοι του Δήμου Φιλοθέης - Ψυχικού συσχετίζονται αρνητικά και στατιστικά σημαντικά με το αίσθημα ανασφάλειας τόσο κατά τον προηγούμενο χρόνο όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (τιμές κανονικοποιημένων υπολοίπων -6,2 και -5 αντίστοιχα).

Τέλος, στην περίπτωση του Δήμου Κορυδαλλού δεν εντοπίζεται στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ όσον αφορά το αίσθημα ανασφάλειας (τιμές κανονικοποιημένων υπολοίπων μικρότερες του 1,96, ήτοι 1,7 και 0,7 αντίστοιχα).

Πίνακας Διασταύρωσης 4: Φόβος εγκλήματος ανάλογα με την εμπειρία άμεσης θυματοποίησης

		Πόσο ασφαλής αισθάνεστε όταν κυκλοφορείτε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο	
		Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου		
Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης μέσα στο χρόνο που πέρασε (2020 - 2021)	Ναι	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	62 56,4% -2,0	48 43,6% 2,0	110 100,0%
	Όχι	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	408 66,3% 2,0	207 33,7% -2,0	615 100,0%
Σύνολο		Απαντήσεις % Ποσοστά	470 64,8%	255 35,2%	725 100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 4,074, 1 \beta. \epsilon, p < 0,05$)

		Στο διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19), πόσο ασφαλής αισθανόσασταν όταν κυκλοφορούσατε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο	
		Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου		
Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης Κατά τη δεκαετία 2009 - 2019	Ναι	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	151 62,4% -1,5	91 37,6% 1,5	242 100,0%
	Όχι	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	324 68,1% 1,5	152 31,9% -1,5	476 100,0%
Σύνολο		Απαντήσεις % Ποσοστά	475 66,2%	243 33,8%	718 100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών δεν είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 2,304, 1 \beta. \epsilon, p = 0,129$)

Όσον αφορά τη συσχέτιση μεταξύ του αισθήματος ανασφάλειας και εμπειρίας άμεσης θυματοποίησης, διαπιστώθηκε ότι αυτή είναι θετική και στατιστικά σημαντική μόνο κατά την περίοδο 2020-2021. Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019) εντοπίζεται μεν μια διαφοροποίηση των ποσοστών ανασφάλειας μεταξύ όσων έχουν βιώσει εμπειρία άμεσης θυματοποίησης (37,6%) και όσων δεν έχουν βιώσει παρόμοια εμπειρία (31,9%), αλλά αυτή η διαφοροποίηση δεν είναι στατιστικά σημαντική (τιμές κανονικοποιημένων υπολοίπων 1,5 και -1,5 αντίστοιχα).

Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα ποσοστά του αισθήματος ανασφάλειας, είναι υψηλότερα μεταξύ όσων έχουν βιώσει εμπειρία άμεσης θυματοποίησης κατά την περίοδο 2020-2021 (43,6%, τιμή κανονικοποιημένου υπολοίπου=2) έναντι όσων δε βίωσαν κάτι αντίστοιχο (33,7%, τιμή κανονικοποιημένου υπολοίπου=-2). Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι όσοι, εντός του 2020-2021, έχουν βιώσει εμπειρία άμεσης θυματοποίησης είναι πιο πιθανό να αισθάνονται ανασφαλείς όταν κυκλοφορούν μόνοι τους στην όταν βραδιάζει αλλά και το αντίστροφο.

Πίνακας Διασταύρωσης 5: Φόβος εγκλήματος ανάλογα με την οικονομική κατάσταση

			Πόσο ασφαλής αισθάνεστε όταν κυκλοφορείτε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο
			Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
Οικονομική κατάσταση	Πολύ καλή	Απαντήσεις	55	10	65
		% Ποσοστά	84,6%	15,4%	100,0%
		Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	3,5	-3,5	
	Καλή	Απαντήσεις	200	75	275
% Ποσοστά		72,7%	27,3%	100,0%	
Κανονικοποιημένο υπόλοιπο		3,4	-3,4		
Μέτρια	Απαντήσεις	189	125	314	
	% Ποσοστά	60,2%	39,8%	100,0%	
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-2,4	2,4		
Κακή	Απαντήσεις	27	44	71	
	% Ποσοστά	38,0%	62,0%	100,0%	
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-5,0	5,0		
Σύνολο		Απαντήσεις	471	254	725
		% Ποσοστά	65,0%	35,0%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 44,086, 3 \beta. \epsilon, p < 0,01$)

			Στο διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19), πόσο ασφαλής αισθανόσασταν όταν κυκλοφορούσατε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο
			Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
Οικονομική κατάσταση	Πολύ καλή	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	55 84,6% 3,5	14 22,2% -2,0	63 100,0%
	Καλή	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	200 72,7% 3,4	75 27,3% -2,9	275 100,0%
	Μέτρια	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	189 60,2% -2,4	117 37,4% 1,8	313 100,0%
	Κακή	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	27 38,0% -5,0	37 54,4% 3,8	68 100,0%
Σύνολο	Απαντήσεις % Ποσοστά	476 66,2%	243 33,8%	719 100,0%	

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών δεν είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 23,716, 1 \beta. \epsilon, p < 0,01$)

Αντίστοιχες στατιστικά σημαντικές εξαρτήσεις καταγράφηκαν μεταξύ αφενός της μέτριας ή κακής οικονομικής κατάστασης και ανασφάλειας και αφετέρου της πολύ καλής ή καλής οικονομικής κατάστασης και ασφάλειας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική εξάρτηση, τόσο κατά την περίοδο 2020-2021, όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Πιο συγκεκριμένα όσοι αξιολόγησαν την οικονομική τους κατάσταση ως «πολύ καλή» ή «καλή» σχετίζονται αρνητικά με το αίσθημα της ανασφάλειας, υπό την έννοια ότι αισθάνονται περισσότερο ασφαλείς όταν κυκλοφορούν (ή κυκλοφορούσαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης) μόνοι, στην περιοχή του τόπου κατοικίας τους. Αντίθετα, όσοι αξιολόγησαν «μέτρια» ή «κακή» την οικονομική τους κατάσταση σχετίζονται θετικά με το αίσθημα της ανασφάλειας, κάτι που στην περίπτωση τους σημαίνει ότι αισθάνονται ανασφαλείς όταν κυκλοφορούν μόνοι, στην περιοχή του τόπου κατοικίας τους (ή κυκλοφορούσαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης).

Πίνακας Διασταύρωσης 6: Φόβος εγκλήματος (κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης) ανάλογα με το Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Νοικοκυριών

Δείκτης Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στα Νοικοκυριά (ΔΕΝ)		Στο διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19), πόσο ασφαλής αισθανόσασταν όταν κυκλοφορούσατε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο
		Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
Χαμηλή επίπτωση	Απαντήσεις	143	80	223
	% Ποσοστά	64,1%	35,9%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-,8	,8	
Μέτρια επίπτωση	Απαντήσεις	207	83	290
	% Ποσοστά	71,4%	28,6%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	2,4	-2,4	
Υψηλή επίπτωση	Απαντήσεις	127	81	208
	% Ποσοστά	61,1%	38,9%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-1,8	1,8	
Σύνολο	Απαντήσεις	477	477	721
	% Ποσοστά	66,2%	66,2%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 6,359, 2 \beta. \epsilon, p < 0,05$)

Η σύνδεση του αισθήματος ανασφάλειας (κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης⁶) και του Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στα Νοικοκυριά (ΔΕΝ), είναι θετική και στατιστικά σημαντική. Συγκεκριμένα, όσοι θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο νοικοκυριού υπήρξε υψηλή εμφανίζονται ανασφαλείς σε μεγαλύτερο ποσοστό (38,9%, τιμή κανονικοποιημένου υπολοίπου 1,8) σε σχέση με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης υπήρξε μέτρια (28,6%) αλλά και σε σχέση με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης στα νοικοκυριά υπήρξε χαμηλή (35,9%).

⁶ Περίοδος κατά την οποία έχει νόημα ο έλεγχος της εξάρτησης μεταξύ των δύο αυτών μεταβλητών

Πίνακας Διασταύρωσης 7: Φόβος εγκλήματος (κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης) ανάλογα με το Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε Ατομικό επίπεδο

Δείκτης Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε ΑΤομικό επίπεδο (ΔΕΑΤ)		Στο διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19), πόσο ασφαλής αισθανόσασταν όταν κυκλοφορούσατε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο
		Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
Χαμηλή επίπτωση	Απαντήσεις	213	83	296
	% Ποσοστά	72,0%	28,0%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	2,7	-2,7	
Μέτρια επίπτωση	Απαντήσεις	221	110	331
	% Ποσοστά	66,8%	33,2%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	,3	-,3	
Υψηλή επίπτωση	Απαντήσεις	43	51	94
	% Ποσοστά	45,7%	54,3%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-4,5	4,5	
Σύνολο	Απαντήσεις	477	244	721
	% Ποσοστά	66,2%	33,8%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 22,000, 2 \beta. \epsilon, p < 0,01$)
7

Η σύνδεση του αισθήματος ανασφάλειας (κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης) και του **Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε ΑΤομικό επίπεδο (ΔΕΑΤ)**, είναι εκ νέου θετική και στατιστικά σημαντική. Πράγματι, όσοι θεωρούν ότι, σε ατομικό επίπεδο, η επίπτωση της οικονομικής κρίσης υπήρξε υψηλή εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά ανασφάλειας (54,3%, τιμή κανονικοποιημένου υπολοίπου 4,5) σε σχέση με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης υπήρξε μέτρια (33,2%) αλλά και κυρίως σε σχέση με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης σε ατομικό επίπεδο υπήρξε χαμηλή (28,0%).

⁷ Περίοδος κατά την οποία έχει νόημα ο έλεγχος της εξάρτησης μεταξύ των δύο αυτών μεταβλητών

Πίνακας Διασταύρωσης 8: Φόβος εγκλήματος (κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης) ανάλογα με το Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στο Δήμο κατοικίας

Δείκτης Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στον Δήμο κατοικίας (ΔΕΔ)		Στο διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19), πόσο ασφαλής αισθανόσασταν όταν κυκλοφορούσατε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο
		Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
Χαμηλή επίπτωση	Απαντήσεις	148	32	180
	% Ποσοστά	82,2%	17,8%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	5,3	-5,3	
Μέτρια επίπτωση	Απαντήσεις	184	91	275
	% Ποσοστά	66,9%	33,1%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	,3	-,3	
Υψηλή επίπτωση	Απαντήσεις	145	121	266
	% Ποσοστά	54,5%	45,5%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-5,1	5,1	
Σύνολο	Απαντήσεις	477	244	721
	% Ποσοστά	66,2%	33,8%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 36,932, 2 \beta. \epsilon, p < 0,01$)⁸

Η σύνδεση του αισθήματος ανασφάλειας (κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης) και του Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης στο Δήμο κατοικίας (ΔΕΔ), είναι επίσης θετική και στατιστικά σημαντική. Ειδικότερα, όσοι θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης, σε επίπεδο Δήμου, υπήρξε υψηλή εμφανίζονται πιο ανασφαλείς (45,5%, τιμή κανονικοποιημένου υπολοίπου 5,1) σε σχέση με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης υπήρξε μέτρια (33,1%) αλλά και κυρίως σε σχέση με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης σε επίπεδο Δήμου υπήρξε χαμηλή (17,8%).

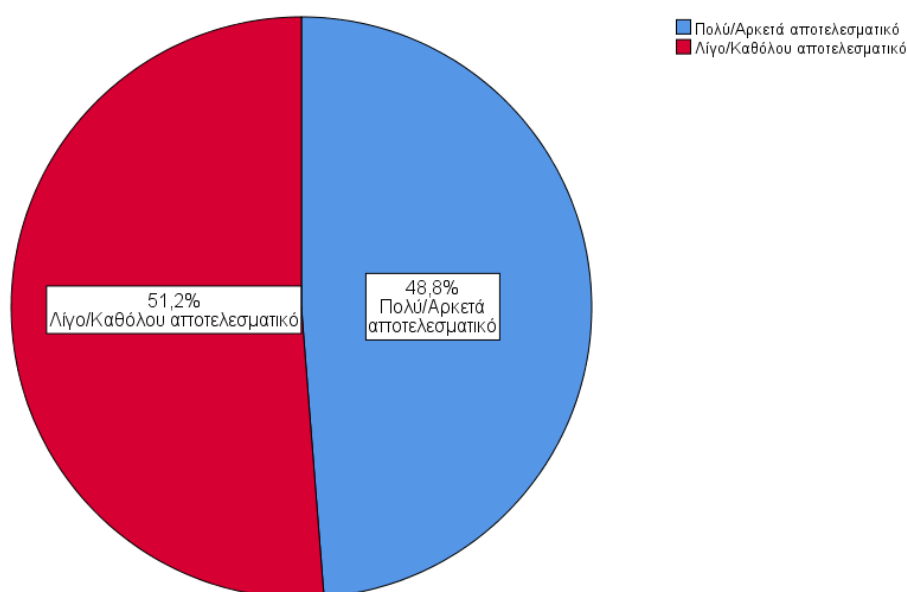
⁸ Περίοδος κατά την οποία έχει νόημα ο έλεγχος της εξάρτησης μεταξύ των δύο αυτών μεταβλητών

5.6. Στάσεις Απέναντι στον Επίσημο Κοινωνικό Έλεγχο

Σημαντική για την κατανόηση των αντιδράσεων των πολιτών αλλά και των προβλημάτων που συνδέονται με αυτές είναι η εικόνα τους για το ρόλο των φορέων του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος και κατά κύριο λόγο της αστυνομίας. Στο πλαίσιο αυτό, κλήθηκαν να αξιολογήσουν το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής κατοικίας τους, κατά την περίοδο 2020-2021, όπως αναφέρει ο Πίνακας 14 και το Διάγραμμα 39 που ακολουθούν. Οι ερωτώμενοι σε αθροιστικό ποσοστό 48,7% αξιολογούν «πολύ» ή «αρκετά» αποτελεσματικό το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής τους στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας.

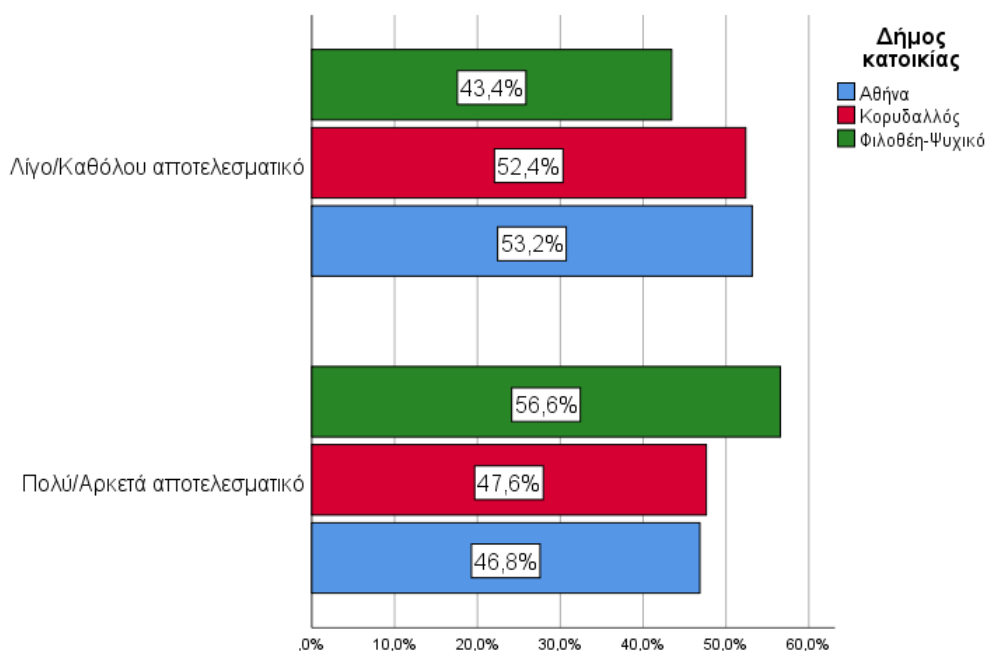
Πίνακας 14: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος της περιοχής κατοικίας των ερωτώμενων στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας (περίοδος 2020-2021)

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Πολύ αποτελεσματικό	69	9,4	10,7	10,7
Αρκετά αποτελεσματικό	245	33,3	38,0	48,8
Λίγο αποτελεσματικό	208	28,3	32,3	81,1
Καθόλου αποτελεσματικό	122	16,6	18,9	100,0
Σύνολο	644	87,5	100,0	
ΔΓ	83	11,3		
ΔΑ	9	1,2		
Σύνολο	92	12,5		
Σύνολο	736	100,0		

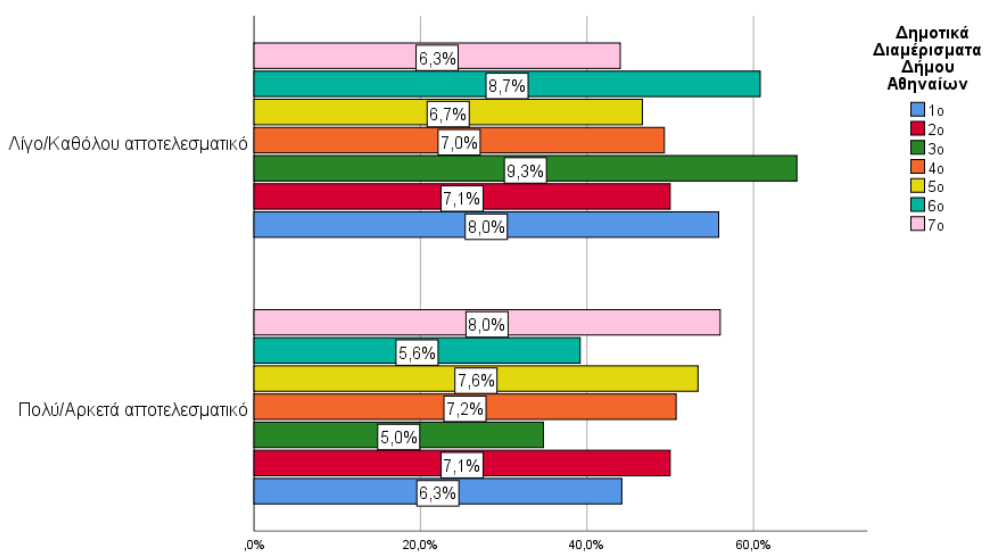

Διάγραμμα 45: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος της περιοχής κατοικίας των ερωτώμενων στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας (περίοδος 2020-2021)

Επιπλέον ανάλυση των ευρημάτων ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων (Διάγραμμα 46) καταδεικνύει υψηλότερα ποσοστά θετικής αξιολόγησης, της αποτελεσματικότητας του έργου του Α.Τ. κυρίως στο Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού (56,6%). Χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στο Δήμο Κορυδαλλού (47,6%) και κυρίως στο Δήμο Αθήνας (46,8%). Ειδικότερα, στο Δήμο Αθηναίων οι θετικότερες αξιολογήσεις εντοπίζονται στους κατοίκους του 7^{ου} και 5^{ου} Δημοτικού Διαμερίσματος και οι αρνητικότερες στους κατοίκους του 3^{ου} και 6^{ου} Δημοτικού Διαμερίσματος (Διάγραμμα 47).

Διάγραμμα 46: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας ανά Δήμο κατοικίας κατά την περίοδο 2020-2021

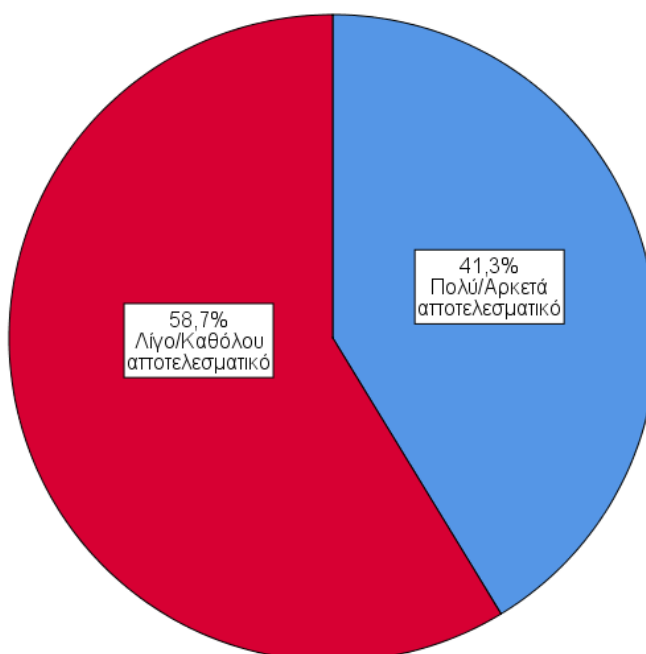

Διάγραμμα 47: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, ανά Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθήνας (περίοδος 2020-2021)

Στον παρακάτω Πίνακα 15, και στο διάγραμμα που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους ερωτώμενους στην ίδια ερώτηση, (αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του έργου Α.Τ. της περιοχής τους), αλλά για την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019). Οι ερωτώμενοι αξιολογούν ως «πολύ» ή «αρκετά» αποτελεσματικό το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής τους στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας σε αθροιστικό ποσοστό 41,3%.

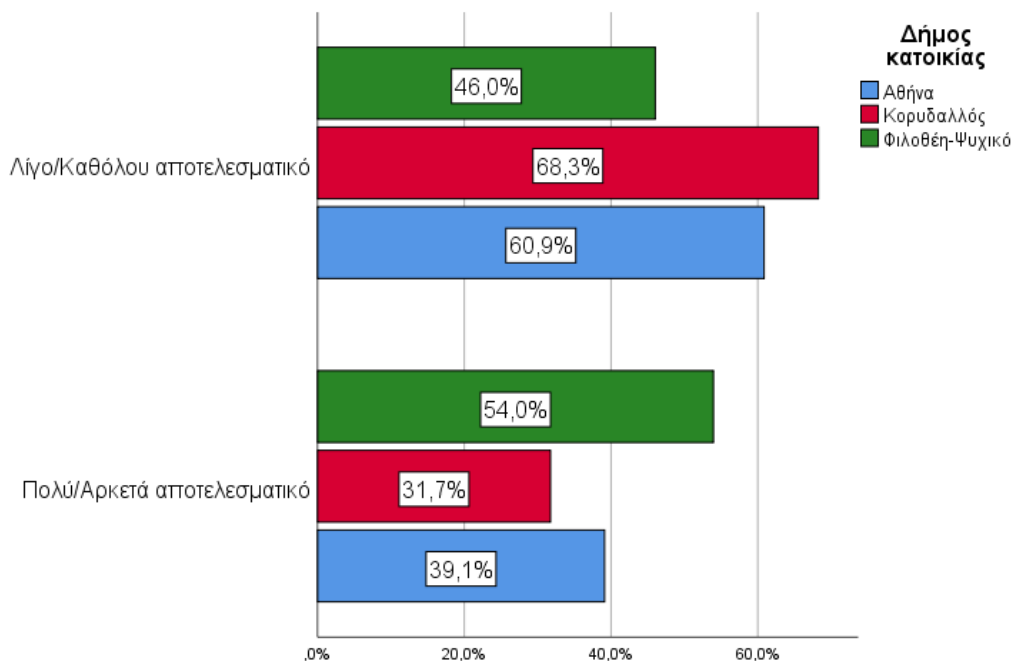
Πίνακας 15: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος της περιοχής κατοικίας των ερωτώμενων στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Πολύ αποτελεσματικό	48	6,5	7,4	7,4
Αρκετά αποτελεσματικό	220	29,9	33,9	41,3
Λίγο αποτελεσματικό	263	35,7	40,5	81,8
Καθόλου αποτελεσματικό	118	16,0	18,2	100,0
Σύνολο	649	88,2	100,0	
ΔΓ	85	11,5		
ΔΑ	2	,3		
Σύνολο	87	11,8		
Σύνολο	736	736	100,0	

Διάγραμμα 48: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος της περιοχής κατοικίας των ερωτώμενων στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)

Επιπλέον, όπως προκύπτει από την επιμέρους ανάλυση των απαντήσεων ανά Δήμο κατοικίας, οι ερωτώμενοι στους Δήμους Κορυδαλλού και Αθηναίων, ανέφεραν χαμηλότερα ποσοστά ικανοποίησης από το έργο του Α.Τ. της περιοχής τους, σε σύγκριση με τους ερωτώμενους στην περίπτωση του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού. Ειδικότερα, στην περίπτωση του Δήμου Κορυδαλλού τα ποσοστά ικανοποίησης από το ρόλο του Α.Τ. αντιστοιχούν στο 31,7% ενώ στους Δήμους Αθηναίων και Φιλοθέης- Ψυχικού στο 39,1% και 54,0% αντίστοιχα.(βλ. Διάγραμμα 49).

Διάγραμμα 49: Αξιολόγηση του έργου του αστυνομικού τμήματος στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας ανά Δήμο κατοικίας, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης

Διασταυρώσεις

Η διασταυρωμένη ανάλυση των παραπάνω ευρημάτων με το Δήμο κατοικίας, το φόβο του εγκλήματος και τη θυματοποίηση είναι σημαντική για την καλύτερη κατανόηση τους.

Εξετάζοντας την αποτελεσματικότητα του αστυνομικού τμήματος σε σχέση με το Δήμο κατοικίας προκύπτουν τα εξής (Πίνακας Διασταύρωσης 9):

- κατά την περίοδο 2020-2021, δε φαίνεται να προκύπτει σημαντική διαφοροποίηση των ποσοστών ικανοποίησης των ερωτώμενων, μεταξύ των τριών Δήμων, όσον αφορά την αποτελεσματικότητα του Α.Τ. Προκύπτει μεν αυξημένη ικανοποίηση μεταξύ των κατοίκων του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού (56,6%) σε σχέση με τα ποσοστά ικανοποίησης που καταγράφηκαν στους Δήμους Αθήνας και Κορυδαλλού, με το Δήμο Αθήνας να εμφανίζει τα χαμηλότερα ποσοστά ικανοποίησης (46,8% και 47,6% αντίστοιχα), ωστόσο, οι διαφορές αυτές δεν προέκυψαν ως στατιστικά σημαντικές ($\chi^2 = 3,678, 2 \beta. \epsilon, p = 0,159$).
- Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης καταγράφονται όμως σημαντικές διαφοροποιήσεις των ποσοστών ικανοποίησης των ερωτώμενων, μεταξύ των τριών Δήμων. Συγκεκριμένα οι

κάτοικοι των Δήμων Αθήνας και Κορυδαλλού εμφανίζουν ξανά χαμηλότερα ποσοστά ικανοποίησης (39,1% και 31,7%) και κάτοικοι του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού τα υψηλότερα ποσοστά ικανοποίησης (54,0%). Ωστόσο, αυτές οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των ποσοστών είναι στατιστικά σημαντικές. Επιπλέον είναι οι κάτοικοι του Δήμου Κορυδαλλού που εμφανίζουν τα χαμηλότερα ποσοστά ικανοποίησης από το ρόλο του Α.Τ. του Δήμου τους κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Πίνακας Διασταύρωσης 9: Αποτελεσματικότητα του Α.Τ. ανάλογα με τον Δήμο

		Πώς κρίνετε το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής σας, στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, σήμερα;		Σύνολο
		Πολύ/Αρκετά αποτελεσματικό	Λίγο/Καθόλου αποτελεσματικό	
Αθήνα	Απαντήσεις	215	244	459
	% Ποσοστά γραμμών	46,8%	53,2%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-1,5	1,5	
Κορυδαλλός	Απαντήσεις	30	33	63
	% Ποσοστά γραμμών	47,6%	52,4%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-,2	,2	
Φιλοθέη-Ψυχικό	Απαντήσεις	69	53	122
	% Ποσοστά γραμμών	56,6%	43,4%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	1,9	-1,9	
Σύνολο	Απαντήσεις	314	330	644
	% Ποσοστά γραμμών	48,8%	51,2%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών δεν είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 3,678, 2 \beta. \epsilon, p = 0,159$)

		Πώς κρίνετε το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής σας, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)		Σύνολο
		Πολύ/Αρκετά αποτελεσματικό	Λίγο/Καθόλου αποτελεσματικό	
Αθήνα	Απαντήσεις	180	280	460

	% Ποσοστά γραμμών	39,1%	60,9%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-1,7	1,7	
Κορυδαλλός	Απαντήσεις	20	43	63
	% Ποσοστά γραμμών	31,7%	68,3%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-1,6	1,6	
Φιλοθέη-Ψυχικό	Απαντήσεις	68	58	126
	% Ποσοστά γραμμών	54,0%	46,0%	100,0%
	Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	3,2	-3,2	
Σύνολο	Απαντήσεις	268	381	649
	% Ποσοστά γραμμών	41,3%	58,7%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 11,607, 2 \beta. \epsilon, p < 0,01$)

Αναφορικά με το φόβο εγκλήματος σε σχέση με την αποτελεσματικότητα του Α.Τ. (Πίνακας Διασταύρωσης 10), προκύπτει ότι η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική και αμφίδρομη, τόσο κατά το έτος που πέρασε όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019). Πιο συγκεκριμένα:

- όσοι θεωρούν ότι, κατά την περίοδο 2020-2021, ότι το Α.Τ. της περιοχής κατοικίας τους είναι «πολύ» ή «αρκετά» αποτελεσματικό στην πρόληψη της εγκληματικότητας, αισθάνονται πιο ασφαλείς σε σχέση με τους υπόλοιπους (72,3% έναντι 53,4%, Κανονικοποιημένο υπόλοιπο= 5). Ανάλογα, όσοι δήλωσαν ότι κατά την περίοδο 2020-2021, αισθάνονταν ασφαλείς, αξιολόγησαν ως αποτελεσματικό το ρόλο του Α.Τ. της περιοχής τους (56,3% έναντι 36,0%, Κανονικοποιημένο υπόλοιπο= 5)
- κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης όσοι θεωρούν ότι το Α.Τ. είναι «πολύ» ή «αρκετά» αποτελεσματικό στην πρόληψη της εγκληματικότητας, αισθάνονται πιο ασφαλείς σε σχέση με τους υπόλοιπους (74,9% έναντι 56,3%, Κανονικοποιημένο υπόλοιπο= 4,8). Ανάλογα, όσοι δήλωσαν ότι κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης αισθάνονταν ασφαλείς, αξιολόγησαν ως αποτελεσματικό το ρόλο του Α.Τ. της περιοχής τους (48,0% έναντι 28,6, Κανονικοποιημένο υπόλοιπο= 4,8).

Πίνακας Διασταύρωσης 10: Αποτελεσματικότητα του Α.Τ. ανάλογα με το φόβο του εγκλήματος /αίσθημα ανασφάλειας

			Πόσο ασφαλής αισθάνεστε όταν κυκλοφορείτε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο
			Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
Πως κρίνετε το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής σας, στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας σήμερα;	Πολύ/Αρκετά αποτελεσματικό	Απαντήσεις % Ποσοστά γραμμών	225	86	311
		% Ποσοστά στηλών	72,3%	27,7%	100,0%
		Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	56,3%	36,0%	48,7%
	Λίγο/Καθόλου αποτελεσματικό	Απαντήσεις % Ποσοστά γραμμών	5,0	-5,0	
		% Ποσοστά στηλών	175	153	328
		Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	53,4%	46,6%	100,0%
Σύνολο	Απαντήσεις % Ποσοστά γραμμών	43,8%	64,0%	51,3%	
	% Ποσοστά στηλών	-5,0	5,0		
	Απαντήσεις % Ποσοστά γραμμών	400	239	639	
	% Ποσοστά στηλών	62,6%	37,4%	100,0%	
		100,0%	100,0%	100,0%	

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 24,598, 1 \beta. \epsilon, p < 0,01$)

			Στο διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19), πόσο ασφαλής αισθανόσασταν όταν κυκλοφορούσατε μόνος/η, στην περιοχή που κατοικείτε, όταν βραδιάζει;		Σύνολο
			Πολύ/Αρκετά	Λίγο/Καθόλου	
Πως κρίνετε το έργο του αστυνομικού	Πολύ/Αρκετά αποτελεσματικό	Απαντήσεις % Ποσοστά γραμμών	197	66	263
			74,9%	25,1%	100,0%

τμήματος της περιοχής σας, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)		% Ποσοστά στηλών	48,0%	28,6%	41,0%
		Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	4,8	-4,8	
	Λίγο/Καθόλου αποτελεσματικό	Απαντήσεις	213	165	378
		% Ποσοστά γραμμών	56,3%	43,7%	100,0%
		% Ποσοστά στηλών	52,0%	71,4%	59,0%
		Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	-4,8	4,8	
	Σύνολο	Απαντήσεις	410	231	641
		% Ποσοστά γραμμών	64,0%	36,0%	100,0%
		% Ποσοστά στηλών	100,0%	100,0%	100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 23,167, 1 \beta. \epsilon, p < 0,01$)

Η διασταυρωμένη ανάλυση των δεδομένων που αφορούν την εμπειρία θυματοποίησης με την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του Α.Τ., τόσο την περίοδο 2020-2021, όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης θεμελιώνει σημαντική εξάρτηση, με τις απαντήσεις των θυμάτων να είναι σαφώς αρνητικότερες συγκριτικά με εκείνες των μη θυμάτων (Πίνακας Διασταύρωσης 11).

Πίνακας Διασταύρωσης 11: Αποτελεσματικότητα του Α.Τ. ανάλογα με την προηγούμενη εμπειρία άμεσης θυματοποίησης

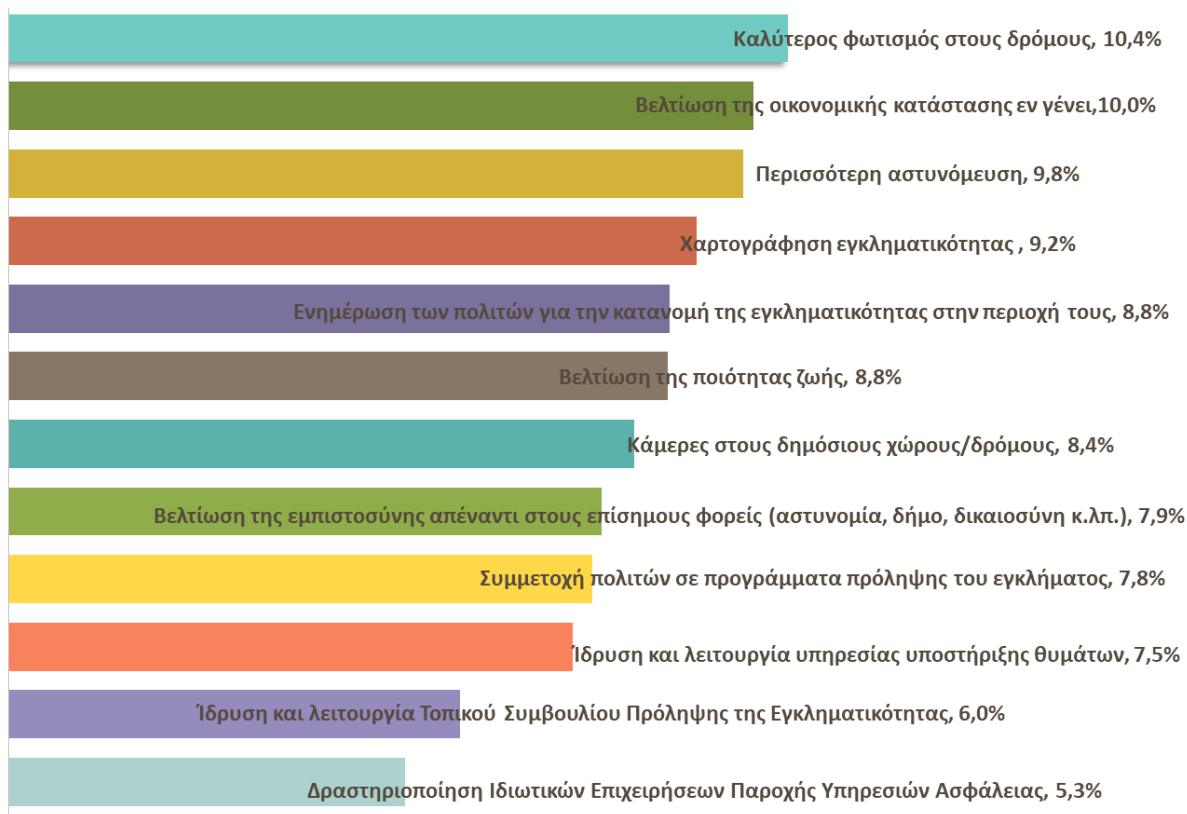
			Πώς κρίνετε το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής σας, στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, σήμερα;		Σύνολο
			Πολύ/Αρκετά αποτελεσματικό	Λίγο/Καθόλου αποτελεσματικό	
Μέσα στο χρόνο που πέρασε (2020 - 2021), εσείς ή κάποιο μέλος της οικογένειάς σας, γίνατε θύμα ενός ή περισσότερων ποινικών αδικημάτων ή όχι;	Ναι	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	29 28,4% -4,5	73 71,6% 4,5	102 100,0%
	Όχι	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	284 52,5% 4,5	257 47,5% -4,5	541 100,0%
Σύνολο		Απαντήσεις % Ποσοστά	313 48,7%	330 51,3%	643 100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 19,982, 1 \beta. \epsilon, p < 0,01$)

			Πώς κρίνετε το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής σας, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)		Σύνολο
			Πολύ/Αρκετά αποτελεσματικό	Λίγο/Καθόλου αποτελεσματικό	
Κατά τη δεκαετία 2009 - 2019, εσείς ή κάποιο μέλος της οικογένειάς σας, γίνατε θύμα ενός ή περισσότερων ποινικών αδικημάτων;	Ναι	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	74 32,7% -3,2	152 67,3% 3,2	226 100,0%
	Όχι	Απαντήσεις % Ποσοστά Κανονικοποιημένο υπόλοιπο	192 45,6% 3,2	229 54,4% -3,2	421 100,0%
Σύνολο		Απαντήσεις % Ποσοστά	266 41,1%	381 58,9%	647 100,0%

Σημείωση: Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 10,049, 1 \beta. \epsilon, p < 0,05$)

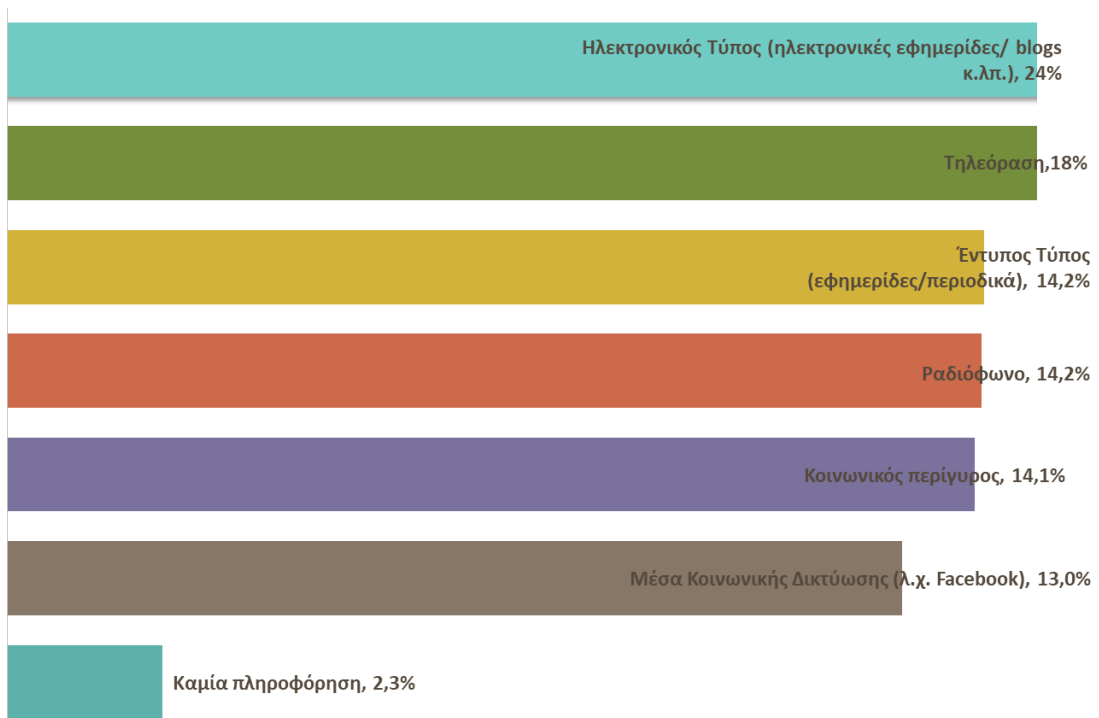
Εκτός από την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του Α.Τ., εξετάσθηκαν στη συνέχεια και οι απόψεις των κατοίκων για τα μέτρα που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε μια περιοχή προκειμένου οι κάτοικοι να αισθάνονται ασφαλείς. Οι απαντήσεις τους υπολογίστηκαν συγκεντρωτικά και ιεραρχούνται στο Διάγραμμα που ακολουθεί.

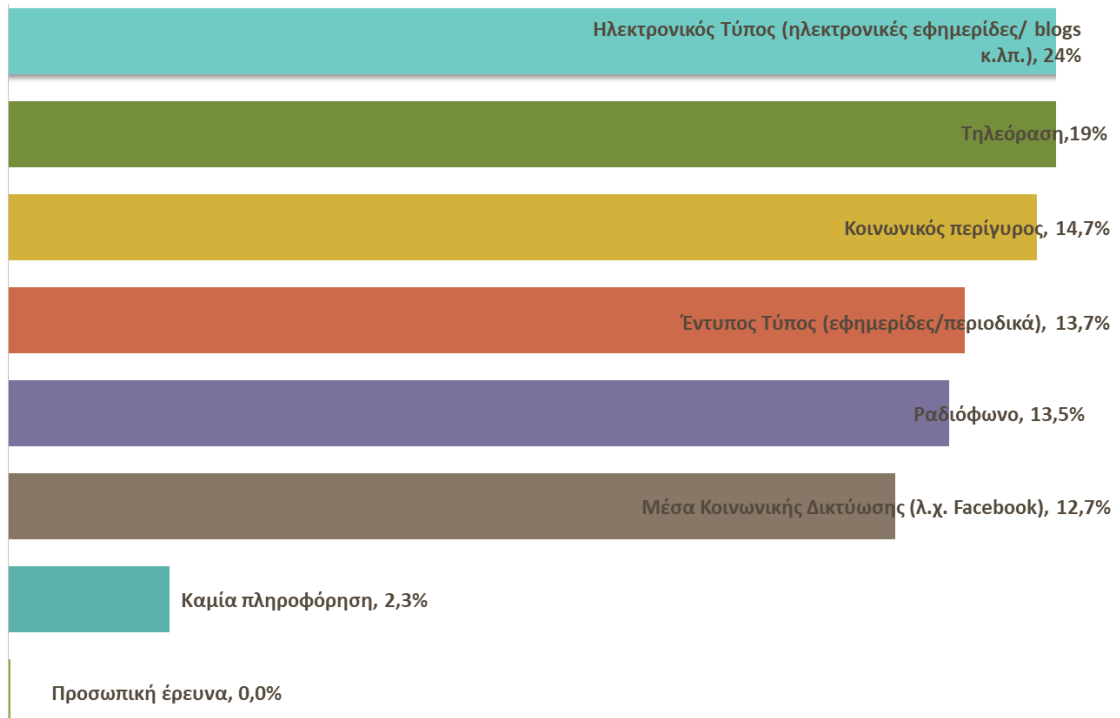
Διάγραμμα 50: Ιεράρχηση των απαντήσεων αναφορικά τα μέτρα που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε μια περιοχή προκειμένου οι κάτοικοι να αισθάνονται ασφαλείς

Τα μέτρα που προκρίνουν για την ασφάλειά τους ως σημαντικότερα είναι:

- Καλύτερος φωτισμός στους δρόμους, 10,4%
- Βελτίωση της οικονομικής κατάστασης εν γένει, 10,0%
- Περισσότερη αστυνόμευση, 9,8%
- Χαρτογράφηση εγκληματικότητας, 9,2%
- Ενημέρωση των πολιτών για την κατανομή της εγκληματικότητας στην περιοχή τους, 8,8%
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής, 8,8%
- Κάμερες στους δημόσιους χώρους/δρόμους, 8,4%

Διάγραμμα 51: Πηγές πληροφόρησης σχετικά με τη γενική οικονομική κατάσταση

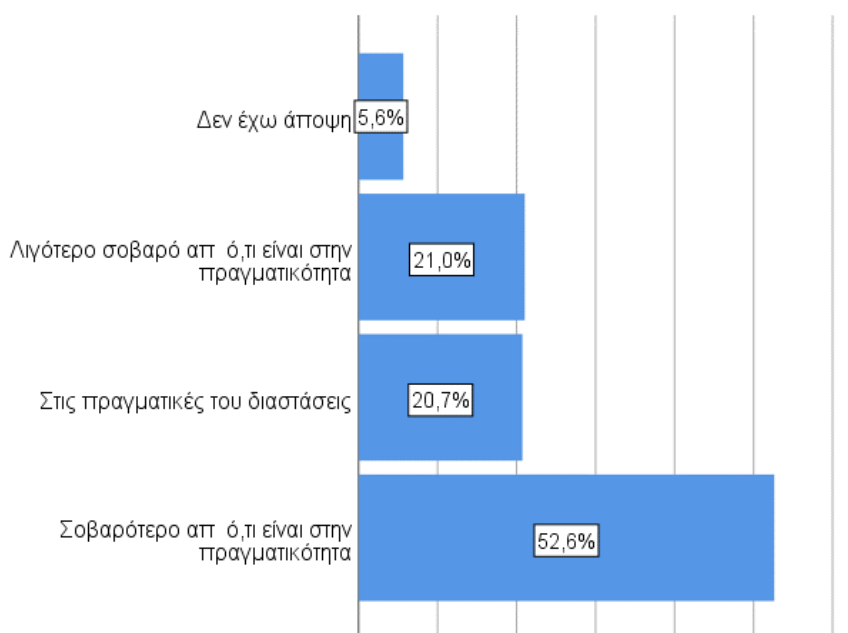

Διάγραμμα 52: Πηγές πληροφόρησης σχετικά με το εγκληματικό φαινόμενο

Με εξαίρεση, τον ηλεκτρονικό τύπο, και τον κοινωνικό περίγυρο πρόκειται για αποκλειστικά «παραδοσιακά» μέσα ενημέρωσης (τηλεόραση, έντυπος τύπος, ραδιόφωνο) τα οποία φαίνεται ότι δεν έχουν υποκατασταθεί πλήρως ή στο μεγαλύτερο μέρος τους από τα ηλεκτρονικά μέσα (π.χ. μέσα κοινωνικής δικτύωσης). Το υψηλό ποσοστό αναφοράς του κοινωνικού περιγύρου αντανακλά, ωστόσο, το χαρακτήρα «γειτονιάς» που επιδρά στις γενικότερες στάσεις του δείγματος. Όσον αφορά, τέλος, τον τρόπο προβολής του εγκλήματος από τα ΜΜΕ, οι μισοί περίπου από τους ερωτώμενους του δείγματος (50,7%) θεωρούν ότι αυτά παρουσιάζουν το έγκλημα σοβαρότερο απ' ό,τι είναι στην πραγματικότητα. Τα ποσοστά των υπολοίπων απαντήσεων ισοκατανέμονται, με όσους θεωρούν ότι το έγκλημα παρουσιάζεται στις πραγματικές τους διαστάσεις να αντιστοιχούν στο 20% του δείγματος, όπως άλλωστε και όσοι θεωρούν ότι το έγκλημα παρουσιάζεται από τα ΜΜΕ λιγότερο σοβαρό απ' ό,τι είναι.

Πίνακας 16: Τρόπος προβολής του εγκλήματος από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικά Ποσοστά
Σοβαρότερο απ' ό,τι είναι στην πραγματικότητα	373	50,7	52,6	52,6
Στις πραγματικές του διαστάσεις	147	20,0	20,7	73,3
Λιγότερο σοβαρό απ' ό,τι είναι στην πραγματικότητα	149	20,2	21,0	94,4
Δεν έχω άποψη	40	5,4	5,6	100,0
Σύνολο	709	96,3	100,0	
Δεν απαντώ	27	3,7		
Σύνολο	736	100,0		

Διάγραμμα 53: Τρόπος προβολής του εγκλήματος από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

6. Σύνοψη ερευνητικών ευρημάτων

6.1. Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης

Τομείς που επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Κυρίαρχη παρατήρηση από την αξιολόγηση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019 είναι η επικέντρωση των απαντήσεων σε τρεις κατηγορίες με υψηλή (>90%), μέση (>80%) και χαμηλή επίπτωση (<80%) αντίστοιχα. Στην κατηγορία υψηλής επίπτωσης εντάσσονται οι τομείς της ανεργίας (97,6%), της φτώχειας (96,2%), του εμπορίου (94,7%), της ποιότητα ζωής (94,5%) και εγκληματικότητας (91,6%). Η κατηγορία μέτριας επίπτωσης περιλαμβάνει τους τομείς της υγείας (86,7%), της κοινωνικής συνοχής (86,0%) και της παιδείας (84,0%). Τέλος η κατηγορία χαμηλής επίπτωσης περιλαμβάνει τους τομείς των ηθικών αξιών (78,1%) και του τουρισμού, ο οποίος είναι και ο τομέας που καταγράφει τη μικρότερη επίπτωση σε σχέση με τους υπόλοιπους (58,2%).

Κατηγορίες εγκλημάτων που αυξήθηκαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης:

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα στοιχεία, προκύπτει ότι τα σημαντικότερα εγκλήματα που αναφέρονται από τους ερωτηθέντες κατοίκους των τριών Δήμων της έρευνας ως αυτά που αυξήθηκαν κατά την περίοδο της κρίσης έχουν να κάνουν: α) πρωτίστως με εγκλήματα που αναφέρονται κατά της ιδιοκτησίας και αφορούν την προσωπική σφαίρα και την καθημερινή ζωή, όπως κλοπές και διαρρήξεις (15,6%), με στοιχεία ενίοτε και βίας κατά των προσώπων όπως ληστείες (15,1%). Στην κατάταξη ακολουθούν οι απάτες (13,6%) και οι σωματικές βλάβες (12,2%). Εγκλήματα τα οποία αφορούν τη σφαίρα της κοινωνίας, όπως ναρκωτικά και οργανωμένο έγκλημα κατατάσσονται σε χαμηλότερη θέση στην κατάταξη, με ποσοστά 11,5% και 11,2%, αντίστοιχα. Στις χαμηλότερες θέσεις κατατάχθηκαν οι ανθρωποκτονίες (11,1%) και οι βιασμοί (9,7%).

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στα νοικοκυριά

Το εισόδημα και η αποταμιευτική δυνατότητα των νοικοκυριών φαίνεται να έχουν υποστεί βάσει των απαντήσεων των ερωτώμενων του δείγματος, τη σημαντικότερη αρνητική επίπτωση (18,9% και 18,3% αντίστοιχα) από την οικονομική κρίση. Η οικονομική κρίση φαίνεται πως επέφερε περικοπές και σε άλλους τομείς με τις δαπάνες για διασκέδαση (17,3%) αλλά και τις δαπάνες για θέρμανση να ακολουθούν (12,4%). Αντίθετα, οι περικοπές δαπανών των νοικοκυριών για τρόφιμα καθώς και οι ιατροφαρμακευτικές δαπάνες υφίστανται περικοπές σε σαφώς χαμηλότερα ποσοστά (10,5% και 8,4% αντίστοιχα). Τέλος, οι δαπάνες των νοικοκυριών που επηρεάστηκαν λιγότερο από την κρίση είναι αυτές που σχετίζονται με τις σπουδές καθώς και με την κάλυψη των λογαριασμών του νοικοκυριού, (7,5% και 6,8% αντίστοιχα). Όσον αφορά τον δείκτη που αποτυπώνει τις απαντήσεις των ερωτώμενων σε συνολικό επίπεδο αναφορικά με την επίπτωση της οικονομικής κρίσης στα νοικοκυριά, η πλειονότητα των ερωτώμενων (40,4%) θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης στο νοικοκυριό τους ήταν μέτρια, ενώ ακολουθούν όσοι θεωρούν ότι η προαναφερόμενη επίπτωση της οικονομικής κρίσης ήταν χαμηλή (31,1%) και έπονται όσοι θεωρούν ότι η επίπτωση ήταν υψηλή.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης σε ατομικό επίπεδο

Όσον αφορά το πως επηρεάστηκαν οι ίδιοι ερωτώμενοι, σε ατομικό επίπεδο, από την οικονομική κρίση, φαίνεται ότι οι επιπτώσεις καταγράφονται κυρίως στις στάσεις, αναπαραστάσεις καθώς και σε κοινωνικά προβλήματα των ερωτώμενων και λιγότερο σε θέματα εργασιακά και ατομικής ασφάλειας. Πράγματι, σύμφωνα πάντα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων του δείγματος, η οικονομική κρίση επέφερε πρωτίστως μείωση της εμπιστοσύνης στους κρατικούς φορείς (20,8%) και στους ανθρώπους (12,6%), δημιούργησε διάφορα ψυχολογικά προβλήματα (12,5%) και προκάλεσε εντάσεις στο οικογενειακό περιβάλλον (12,5%). Ακολουθούν απαντήσεις που αναφέρονται στην απώλεια εργασίας κάποιου μέλους της οικογένειας (11,7%) και στις εντάσεις που δημιουργήθηκαν στις διαπροσωπικές σχέσεις (11,4%). Αντίθετα, τα χαμηλότερα ποσοστά εμφανίζουν οι απαντήσεις που αναφέρονται στην αδυναμία λήψης μέτρων αυτοπροστασίας (10,3%) και κυρίως στην προσωπική απώλεια της εργασίας (8,2%). Όσον αφορά τον δείκτη που αποτυπώνει τις απαντήσεις των ερωτώμενων συνολικά και αναφορικά με την επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε ατομικό επίπεδο, οι απαντήσεις περίπου ισοκατανέμονται μεταξύ όσων θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης υπήρξε μέτρια (45,5%) ή χαμηλή (41,6%).

Οι επιπτώσεις της κρίσης στο Δήμο κατοικίας

Οι σημαντικότερες αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης στον Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων εντοπίζονται στο κλείσιμο των καταστημάτων (10,7%) καθώς και στην αύξηση της ανεργίας (10,0%). Πολύ κοντά όμως εμφανίζονται και οι επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής (8,2%), με συνακόλουθη την αύξηση της επαιτείας και των αστέγων (7,9% και 7,5% αντίστοιχα). Ακολουθούν επιπτώσεις που έχουν να κάνουν με τη μείωση της αξίας των ακινήτων και τη μείωση των παρεχόμενων υπηρεσιών για τη συντήρηση και τον καλλωπισμό δημόσιων χώρων (7,2%) αλλά και την εγκατάσταση πληθυσμών με χαμηλό εισόδημα (6,3%) στην περιοχή του Δήμου. Οι υπηρεσίες που σχετίζονται με την ασφάλεια από το έγκλημα (5,8%) αλλά και την πρόληψη του εγκλήματος (5,6%) καθώς και η μετακόμιση κατοίκων σε άλλη περιοχή ακολουθούν στην κατάταξη ενώ με παρόμοια ποσοστά εμφανίζονται οι παρεχόμενες υπηρεσίες του Δήμου στους τομείς Υγείας (5,4%) και Παιδείας (5,2%). Τέλος, στη χαμηλότερη θέση κατατάσσεται η δημόσια χρήση ναρκωτικών ουσιών με ποσοστό 4,6%. Τέλος, όσον αφορά την αποτύπωση της επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Δήμων, οι τιμές του σχετικού δείκτη διαφοροποιούνται σε σχέση με τους δύο προηγούμενους δείκτες, καθώς οι απαντήσεις των ερωτώμενων που θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης στο Δήμο κατοικίας ήταν μέτρια (38,3%) ή υψηλή (36,5%) εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά.

Εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης των νοικοκυριών μετά την οικονομική κρίση

Κατά την αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης των νοικοκυριών μετά το 2019, από τους ίδιους τους ερωτώμενους, στην πλειοψηφία τους (53,1%) θεωρούν ότι η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους παρέμεινε σταθερή, ενώ το ένα τρίτο σχεδόν εξ αυτών (29,8%) θεωρεί ότι η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους βελτιώθηκε. Αντίθετα, όσοι ανέφεραν ότι μετά το 2019

το νοικοκυριό τους βρίσκεται σε χειρότερη οικονομική κατάσταση σχέση με πριν αντιστοιχούν στο 16,8% των απαντήσεων.

6.2. Εγκληματικό Φαινόμενο

Εξέλιξη της εγκληματικότητάς κατά την περίοδο 2020-2021

Στην Ελλάδα: σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν είναι σαφής η εντύπωση περί αύξησης της εγκληματικότητας στην Ελλάδα, κατά την περίοδο 2020-2021. Οι ερωτώμενοι στην πλειοψηφία τους (73,7%) πιστεύουν πως η εγκληματικότητα έχει αυξηθεί, ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό, της τάξης του 7,3%, πιστεύει πως έχει μειωθεί. **Επίσης, σε ποσοστό 18,9% οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι η εγκληματικότητα στην Ελλάδα παρέμεινε σταθερή.** Λαμβάνοντας υπ' όψιν το Δήμο διαμονής, προκύπτει ότι η αύξηση της εγκληματικότητας αναφέρεται κυρίως από ερωτώμενους που κατοικούν στο Δήμο Κορυδαλλού (80,3%) και στο Δήμο Αθήνας (76,0%), ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά αναφέρονται από κατοίκους του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού (62,8%).

Στην περιοχή του τόπου κατοικίας: η αντίληψη των ερωτώμενων περιγράφει μια σταθεροποιητική τάση, μιας και κατά πλειοψηφία (52,4%) πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα στην περιουτούς παρέμεινε σταθερή. Οι ερωτώμενοι που πιστεύουν πως η εγκληματικότητα έχει μειωθεί αντιπροσωπεύονται με τα χαμηλότερα ποσοστά απαντήσεων (10,7%), ενώ πλέον του ενός τρίτου του δείγματος (37,0%) θεωρούν ότι η εγκληματικότητα στην περιοχή τους έχει αυξηθεί. Λαμβάνοντας υπ' όψιν το Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων προκύπτει ότι η αύξηση της εγκληματικότητας αναφέρεται ξανά από ερωτώμενους που κατοικούν στο Δήμο Κορυδαλλού (45,3%) και ακολουθούν οι Δήμοι Αθήνας (40,0%) και Φιλοθέης-Ψυχικού (22,4%).

Εξέλιξη της εγκληματικότητάς στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019

Στην Ελλάδα: Η εντύπωση των ερωτώμενων (σε ποσοστό 87,5%), ότι τη δεκαετία της κρίσης (2009-2019) το φαινόμενο της εγκληματικότητας αυξήθηκε είναι σαφής. Αντίθετα ένα πολύ μικρό ποσοστό, της τάξης του 2,0%, πιστεύει πως η εγκληματικότητα έχει μειωθεί. Αντίστοιχα, το 10,5% των ερωτώμενων του δείγματος απαντούν ότι έχει παραμείνει ίδια.

Στην περιοχή του τόπου κατοικίας: η αντίληψη των ερωτώμενων περιγράφει μια αυξητική τάση της εγκληματικότητας, καθώς και 62,2% εξ αυτών πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα στην περιοχή τους έχει αυξηθεί. Λαμβάνοντας μάλιστα υπ' όψιν το Δήμο διαμονής των ερωτώμενων η αντίληψη περί αύξησης της εγκληματικότητας προέρχεται, πρωτίστως από τους κατοίκους του Δήμου Κορυδαλλού (67,6%) και του Δήμου Αθήνας (62,7%) και λιγότερο από τους κατοίκους του Δήμου Φιλοθέης – Ψυχικού (57,9%).

Τέλος, από τη σύγκριση των απαντήσεων των ερωτώμενων με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία εγκληματικότητας της Αστυνομίας, προκύπτουν τα ακόλουθα:

Όσον αφορά τη συνολική εγκληματικότητα η εικόνα περί αύξησής της, η οποία καταγράφεται στις απαντήσεις των ερωτώμενων επιβεβαιώνεται στην Αττική, όπου παρατηρείται άνοδος της συνολικής εγκληματικότητας. Αντίθετα, η συνολική εγκληματικότητα στην Ελληνική Επικράτεια παρουσιάζει μια μάλλον σταθεροποιητική πορεία με μικρές διακυμάνσεις κατά την περίοδο 2009-2019.

Όσον αφορά τις κλοπές, διαρρήξεις καθώς και τις ληστείες, η καταγεγραμμένη από τις απαντήσεις των ερωτώμενων αύξησή τους επιβεβαιώνεται επίσης, τόσο στην επικράτεια όσο και στην Αττική. Αντίθετα, οι ανθρωποκτονίες καθώς και τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οι βιασμοί παρουσιάζουν αυξομειώσεις χωρίς να διαγράφεται μια σαφής ανοδική τάση.

Εμπειρία άμεσης θυματοποίησης

Κατά την περίοδο 2020-2021: Τα ποσοστά θυματοποίησης που αναφέρθηκαν από το δείγμα της έρευνας (για την περίοδο 2020-2021) θεωρούνται σχετικά μικρά των γενικώς ισχυόντων (14,9%). Επίσης αξίζει να σημειωθεί ότι, στους δύο περιφερειακούς δήμους της έρευνας καταγράφονται χαμηλά ποσοστά θυματοποίησης, συγκριτικά με το Δήμο Αθηναίων.

Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-19): τα ποσοστά άμεσης θυματοποίησης που αναφέρθηκαν ανέρχονται σε 33,3% και μεγαλύτερα των γενικώς ισχυόντων. Περαιτέρω ανάλυση ανά Δήμο υποδεικνύει μάλιστα υψηλά ποσοστά άμεσης θυματοποίησης σε όλους τους Δήμους κατά την δεκαετία 2009-2019 με τα υψηλότερα να καταγράφονται στους Δήμους Φιλοθέης-Ψυχικού και Αθηναίων.

Ανασφάλεια

Κατά την περίοδο 2020-2021: Αναφορικά με τις διαστάσεις της ανασφάλειας, η συνολική εικόνα που απορρέει είναι ότι η πλειονότητα του δείγματος (64,9%) αισθάνεται πολλή ή αρκετή ασφάλεια. Από τα άτομα που απάντησαν ότι αισθάνονται λίγο ή καθόλου ασφαλείς (35,1%) προκύπτει ότι η ανασφάλεια αυτή είναι απόρροια –κατά κύριο λόγο– των κλοπών/διαρρήξεων (15,8%), των ληστειών (15,6%), των επιθέσεων κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας (14,6%) και των βανδαλισμών (11,1%). Όσον αφορά τους λόγους που συνδέονται με αυτήν την ανασφάλεια, κυριαρχούν τα κλειστά μαγαζιά, εγκαταλελειμμένα κτίρια (11,6%), η ερημική και κακοφωτισμένη περιοχή (11,3%), τα ναρκωτικά (9,4%), η ελλιπής αστυνόμευση (8,8%) και συγκέντρωση ομάδων πληθυσμού σε δημόσιους χώρους π.χ. πάρκα, πλατείες (7,7%).

Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019): η πλειονότητα των ερωτώμενων αισθάνονται πολλή ή αρκετή ασφάλεια (αθροιστικό ποσοστό 66,2%), έναντι υπολοίπου 1/3 περίπου των ερωτώμενων (αθροιστικό ποσοστό 33,8%) που αντιστοιχούν σε εκείνους που κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης αισθάνονται λίγο ή καθόλου ασφαλείς. Αξίζει να σημειωθεί ότι από τη διασταύρωση και των τριών δεικτών επίπτωσης της οικονομικής κρίσης με το αίσθημα ανασφάλειας, πρόκυψε ότι **η σύνδεση των δύο αυτών μεταβλητών είναι θετική και στατιστικά σημαντική**. Πιο συγκεκριμένα, τόσο σε επίπεδο νοικοκυριών, όσο και σε ατομικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο Δήμου κατοικίας, υψηλές τιμές των δεικτών επίπτωσης της οικονομικής κρίσης, συνδέονται με υψηλά ποσοστά ανασφάλειας.

Η ανασφάλεια, των κατοίκων κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, φαίνεται να είναι απόρροια των κλοπών/διαρρήξεων (16,4%), των ληστειών (15,7%), των επιθέσεων κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας (14,0%) και των βανδαλισμών (11,3%). Όσον αφορά τους λόγους που συνδέονται με αυτήν την ανασφάλεια, κυριαρχούν η ερημική και κακοφωτισμένη περιοχή (11,3%) και ακολουθούν πολύ κοντά τα κλειστά μαγαζιά, εγκαταλελειμμένα κτίρια (10,9%), τα ναρκωτικά (8,4%)

και η ελλιπής ή αναποτελεσματική αστυνόμευση (8,4%) και η συγκέντρωση ομάδων πληθυσμού σε δημόσιους χώρους π.χ. πάρκα, πλατείες (7,3%).

Τέλος, από τη διασταύρωση των απαντήσεων που αφορούν τα χαρακτηριστικά του δείγματος και των απαντήσεων σχετικά με το αίσθημα ανασφάλειας, διαπιστώθηκε ότι το προφίλ των κατοίκων που αισθάνονταν ανασφαλείς μπορεί να συνοψιστεί ως εξής:

- Κάτοικοι του Δήμου Αθηναίων
- Γυναίκες
- Χαμηλού εισοδήματος
- Όσοι έχουν βιώσει προηγούμενη θυματοποίηση.

Στάσεις Απέναντι στον Επίσημο Κοινωνικό Έλεγχο

Κατά την περίοδο 2020-2021: Οι ερωτώμενοι σε αθροιστικό ποσοστό 48,8% αξιολογούν «πολύ» ή «αρκετά» αποτελεσματικό το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής τους στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας. Υψηλότερα ποσοστά θετικής αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του έργου του Α.Τ. καταγράφονται κυρίως στο Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού (56,6%), ενώ χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στο Δήμο Κορυδαλλού (47,6%) και κυρίως στο Δήμο Αθήνας (46,8%).

Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-19): Όσον αφορά τις απαντήσεις των ερωτώμενων στην ίδια ερώτηση, αλλά για την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019), οι θετικές αξιολογήσεις, δηλαδή οι απαντήσεις των ερωτώμενων που αξιολογούν ως «πολύ» ή «αρκετά» αποτελεσματικό το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής τους, εκφράζονται με ένα αθροιστικό ποσοστό της τάξης του 41,3%. Επιπλέον, μειωμένη ικανοποίηση για την αποτελεσματικότητα του ρόλου του Α.Τ. στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας, εντοπίζεται αποκλειστικά στους Δήμους Κορυδαλλού(31,7%) και Αθήνας (39,1%) σε σχέση με το Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού (54%).

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι από τη διασταυρωμένη ανάλυση των απαντήσεων διαπιστώθηκε ότι αξιολογούν θετικότερα το έργο του αστυνομικού τμήματος του τόπου κατοικίας τους:

- Οι κάτοικοι του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού σε σχέση με τους κατοίκους των Δήμων Αθήνας και Κορυδαλλού
- Όσοι δεν έχουν βιώσει προηγούμενη εμπειρία θυματοποίησης
- Όσοι αισθάνονται «πολύ/αρκετά» ασφαλείς **και το αντίστροφο**.

7. Συμπεράσματα

7.1. Εισαγωγικά

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων τεσσάρων περίπου δεκαετιών παρατηρείται αυξημένο ενδιαφέρον για το φαινόμενο του εγκλήματος και την αντεγκληματική πολιτική στο σύνολο των ευρωπαϊκών κρατών. Η περίπτωση της χώρας μας, έστω και με καθυστέρηση, δεν αποτέλεσε εξαίρεση⁹. Το ενδιαφέρον αυτό, όπως έχει υποστηριχθεί¹⁰, είναι προϊόν διαφόρων παραγόντων μεταξύ των οποίων κυρίαρχο ρόλο καταλαμβάνει η εμπειρικά διαπιστωθείσα αύξηση των δεικτών της εγκληματικότητας και της ποιοτικής της μετεξέλιξης¹¹, με τη μορφή του οργανωμένου και παγκοσμιοποιημένου εγκλήματος, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των

⁹ Αλεξιάδης, Σ. (2004). *Εγκληματολογία*. Έκδοση 4^η. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα. σελ. 281. Κουράκης, Ν. (1993). «Η εξέλιξη της εγκληματικότητας στην σημερινή Ελλάδα». *Αστυνομική Επιθεώρηση*. Οκτώβριος, σελ. 626 επ. Κουράκης, Ν. (1998). «Έκθεση για την εξέλιξη της εγκληματικότητας στη σημερινή Ελλάδα». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 3, σελ. 239-244. Ζαραφώνιτου, Χ. (2002). *Ο Φόβος του Εγκλήματος – Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας*, Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ.29. Βλ. επίσης και το Υπόμνημα της Καθηγήτριας Χρ. Ζαραφώνιτου στο πλαίσιο συζήτησης για το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «*Τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης*» της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης και της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (8/11/2021) όπου αναφέρεται ότι «*επειδή το εγκληματικό φαινόμενο είναι σύνθετο, σύνθετη και σφαιρική πρέπει να είναι και η αντιμετώπισή του*» και στη βάση αυτή ,μεταξύ άλλων, υπογραμμίζεται η ανάγκη για την υποστήριξη της επιστημονικής έρευνας και τη δημιουργία Ερευνητικών Κέντρων. Βλ. σχετικά το Ενημερωτικό Δελτίο της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας (Τεύχος 10^ο -Νοέμβριος 2021), σελ. 74-75 [crime-and-punishment-10.pdf \(hscriminology.gr\)](https://www.hscriminology.gr/crime-and-punishment-10.pdf). Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ίδια η επιστήμη της Εγκληματολογίας, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό γνώρισε «*ραγδαίες εξελίξεις*», έτσι σε Αλεξιάδης, Σ. (2004). *Εγκληματολογία*, ό.π., σελ. ix.

¹⁰ Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984). *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 106 επ. Home Office (1993). *A Practical Guide to Crime Prevention for Local Partnerships*. Prepared for the Home Office by Crime Concern, σελ. iii. Waller, I., Welsh, B. (1999). «Πρόληψη της Εγκληματικότητας: Ενέργειες, αποτελέσματα, πλεονεκτήματα και συμπεράσματα». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 4, σελ. 376. Hil, R. (2004). “In Pursuit of the Responsibilised Self: Boot Camps, Crime and Punishment”. Στο Richard Hil, Gordon Tait (Eds.). *Hard Lessons – Reflections on Governance and Crime Control in Late Modernity*. Aldershot: Ashgate Publications, σελ. 132.

¹¹ Σπινέλλη, Κ.Δ (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 22. Σπινέλλη, Κ.Δ. (1985). *Εγκληματολογία – Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις*. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, τ. α'. Αθήνα –Κομοτηνή: Νομικές Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 129. Young, J. (1997). “From Inclusive to Exclusive Society: Nightmares in the European Dream”. Στο J. Young (Ed.). *Writing in the Cusp of Change: Essays in Contemporary Criminological Theory*, London: Centre for Criminology, Middlesex University, σελ. 20. Garland, D. (1996). “The limits of the Sovereign State: Strategies of Crime Control in Contemporary Society”. *British Journal of Criminology*, vol. 36, σελ. 446. Ζαραφώνιτου, Χ. (1995) *Εμπειρική Εγκληματολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 49 επ. Farsedakis, J. (2003). «For the Advancement of Criminology – Prerequisites and Demands». Στο Α. Μαγγανά (Εκδ. Επιμ.). *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου /Εγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*. Τόμος Α'. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 357. Για τις τάσεις και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εγκλήματος στον 21^ο αιώνα βλ. Κουράκης, Ν. (2001). «Το έγκλημα και οι εγκληματολογικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα». *Ποινικός Λόγος*, τ. 3, σελ. 801-803. Κουράκης, Ν. (2005). *Εγκληματολογικοί Ορίζοντες*. Τ. Α': Ιστορική και θεωρητική προσέγγιση. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ.40 και 63. Κουράκης, Ν. (2005). *Εγκληματολογικοί Ορίζοντες*. Τ. Β': Πραγματολογική προσέγγιση και επιμέρους ζητήματα. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 5.

τελευταίων δεκαετιών, στοιχείο που είχε ως αποτέλεσμα το έγκλημα και ο φόβος του εγκλήματος να έχουν αναχθεί σε ιδιαίτερα σημαντικά θέματα ενδιαφέροντος για τον πολίτη αλλά και ένα σύγχρονο πολιτικό διακύβευμα¹². Ο φόβος του εγκλήματος αναφέρεται στο «συλλογικό άγχος των κατοίκων μιας περιοχής, μιας πόλης, μιας χώρας, το οποίο προέρχεται από το φόβο πιθανής θυματοποίησης των ιδίων ή κοντινών τους προσώπων από βίαιες εγκληματικές επιθέσεις»¹³ και θα πρέπει να διακρίνεται από την ανησυχία, την οποία αισθάνεται κάποιος λόγω της πρόσληψης της εγκληματικότητας ως σοβαρού κοινωνικού προβλήματος¹⁴. Ο φόβος του εγκλήματος αποτελεί ένα κατεχοχόν αστακό φαινόμενο, το οποίο, ωστόσο, δεν τελεί σε γραμμική σχέση με την εγκληματικότητα. Όπως αναφέρει η Ζαραφώνιτου «ο χαρακτήρας της πόλης και τα οξυμένα κοινωνικά προβλήματα, εξηγούν, εν μέρει τουλάχιστον, την ένταση του φόβου του εγκλήματος στο δεδομένο περιβάλλον»¹⁵, ωστόσο, η εμπειρική έρευνα έχει αναδείξει μια σειρά εξηγητικών παραγόντων, όπως η έννοια του «ευάλωτου» (vulnerability)¹⁶, η προσωπική γνώση σχετικά με το έγκλημα και τη θυματοποίηση, η βαρύτητα των αδικημάτων, η εμπειρία προηγούμενης θυματοποίησης¹⁷, η εμπιστοσύνη στο σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης και ιδιαίτερα στην αστυνομία αλλά και τα στοιχεία κοινωνικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης του αστακού περιβάλλοντος, τα οποία προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό την ποιότητα της καθημερινής ζωής των πολιτών στην πόλη. Μάλιστα, οι έρευνες καταδεικνύουν ότι ο φόβος του εγκλήματος στο αστακό περιβάλλον δεν ισοκατανέμεται καθώς τα υψηλότερα επίπεδα φόβου εντοπίζονται σε περιοχές υποβαθμισμένες με έντονα τα στοιχεία της εγκατάλειψης¹⁸.

¹² Conseil National des Villes et du Developpement Social Urbain – Delegation Interministerielle a la Ville et au Developpement Social Urbain (1990). *Cities Against Crime – Urban Safety and Crime Prevention*. Paris: La Lettre Ville, σελ. 2. Κουράκης, Ν. (1998). «Έκθεση για την εξέλιξη της εγκληματικότητας στη σημερινή Ελλάδα», ό.π., σελ. 239-244. Garland, D. (2000). “The Culture of High Crime Societies – Some Preconditions of Recent ‘Law and Order’ Policies”. *British Journal of Criminology*, vol. 40/3, σελ. 348. Ζαραφώνιτου, Χ. (2003). «‘New’ tendencies in prevention policy in Greece: Local Crime Prevention Councils and the partnership model». Στο Α. Μαγγανάς (Εκδ. Επιμ.). *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου / Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*. Τόμος Β’, Αθήνα/Βρυξελλές: Νομική Βιβλιοθήκη/Bruyland, σελ. 1569. Ζαραφώνιτου, Χ. (2006). «Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν)ασφάλειας». *Ποινική Δικαιοσύνη*, 8-9, σελ. 1038. Μαντζούφας, Π. (2006). *Συνταγματική προστασία των δικαιωμάτων στην κοινωνία της διακινδύνευσης*. Μελέτες Συνταγματικού Δικαίου και Πολιτειολογίας. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 67.

¹³ Léauté, J., (χ.χ.). *Criminologie et Pénologie*, Les Cours du droit, Paris, Cujas, σ. 16.

¹⁴ Furstenberg, F. (1971). “Public reaction to crime in streets”. *American Scholar*, 40, 601-610.

¹⁵ Ζαραφώνιτου, Χ. (2002). *Ο φόβος του εγκλήματος: Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας*. Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης. Αθήνα - Κομοτηνή, Εκδ. Σάκκουλα, σελ. 43 (ελληνικά-αγγλικά).

¹⁶ Για την έννοια του «ευάλωτου» βλ. σχετικά το θεωρητικό μοντέλο του Καθηγητή Εγκληματολογίας Μ. Killias. Killias, M., (1990). “Vulnerability: Towards a better understanding of a key variable in the genesis of fear of crime”. *Violence and Victim*, vol.5, 97-108 και Killias, M., Clerici Ch. (2000). “Different measures of vulnerability in their relation to different dimensions of fear of crime”. *British Journal of Criminology*, vol. 40, 437-450, Ζαραφώνιτου, Χ. (2006). ό.π.

¹⁷ Στο πλαίσιο των ελληνικών εμπειρικών μελετών για το φόβο του εγκλήματος προκύπτει σαφής σύνδεση ανάμεσα στην εμπειρία προηγούμενης θυματοποίησης και το φόβο του εγκλήματος. Βλ. Ζαραφώνιτου, Χ. (2011). “Fear of crime in contemporary Greece: Research evidence”. In Ch. Ζαραφώνιτου (Guest ed.), *CRIMINOLOGY (ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ), SPECIAL ISSUE*, 50-63, Tseloni, A., Ζαραφώνιτου Χ. (2008). “Fear of crime and victimisation: A multivariate multilevel analysis of competing measurements”. *European Journal of Criminology*, 5, 387-409.

¹⁸ Skogan, W., Maxfield, M. (1981). *Coping with crime: Individual and neighborhood reactions*. B Hills, Sage Publ. και Ζαραφώνιτου, Χ. (2002), ό.π. σελ. 45.

Σύμφωνα με σχετική Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2005), κατά μέσο όρο σε ποσοστό τουλάχιστον 35% του πληθυσμού σε 12 μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ελλάδα, Λουξεμβούργο, Ιταλία, Πορτογαλία, Εσθονία, Ισπανία, Πολωνία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Ιρλανδία, Ουγγαρία και Βέλγιο) αισθάνονται ανασφαλείς κυκλοφορώντας στους δρόμους της πόλης τους κατά τη διάρκεια της νύχτας εξαιτίας του φόβου θυματοποίησής τους. Επιπρόσθετα, σε 13 χώρες, όπως αναφέρεται στην ίδια Έκθεση, κατά μέσο όρο περίπου 50% του πληθυσμού έχει εγκαταστήσει αντικλεπτικές συσκευές για την πρόληψη διαρρήξεων και κλοπών (Ελλάδα, Λουξεμβούργο, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Ιρλανδία, Ουγγαρία, Βέλγιο, Σουηδία, Αυστρία και Κάτω Χώρες)¹⁹.

Η περιστολή του εγκλήματος αποτελεί και για την χώρα μας ζήτημα ύψιστης προτεραιότητας, όπως είναι άλλωστε και η μέριμνα για την προαγωγή του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών απέναντι σε κάθε είδους απειλές κατά της ζωής και της περιουσίας του²⁰. Η αναποτελεσματικότητα της Πολιτείας στη λήψη μέτρων και εφαρμογή των κατάλληλων στρατηγικών για την επίτευξη των στόχων της περιστολής του εγκλήματος και της προαγωγής του αισθήματος δημόσιας ασφάλειας στις πόλεις και τις κοινότητες της, έχει ως αποτέλεσμα να δοκιμάζεται η αντοχή αλλά και η αξιοπιστία των μηχανισμών ασφαλείας του κράτους και να κλονίζεται η εμπιστοσύνη των πολιτών προς του θεσμούς²¹.

Η αύξηση της εγκληματικότητας διαχρονικά²² κυρίως στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας αλλά και στα εγκλήματα βίας, μορφές εγκληματικότητας που όπως θα δούμε στην παρουσίαση των δεδομένων της διαγνωστικής μας έρευνας απασχολούν ιδιαίτερα τους συμμετέχοντες σε αυτήν, η αυξανόμενη εμφάνιση του οργανωμένου εγκλήματος, η επαγγελματικοποίηση και η διεθνής διαπλοκή τομέων της εγκληματικότητας, και η επελθούσα κρίση εμπιστοσύνης απέναντι στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης για την ικανότητά του να αντιμετωπίσει την κατάσταση κατά τρόπο αποτελεσματικό²³, αναδεικνύουν τις κρίσιμες ποιοτικές τομές και στάδια μιας προβληματικής για το εγκληματικό φαινόμενο και την αντιμετώπισή του στο περιβάλλον των ελληνικών πόλεων.

Αυτές τις **τομές και τα στάδια της σχετικής προβληματικής** επιχειρεί να αναδείξει η διαγνωστική μας έρευνα, υπό το πρίσμα της επελθούσας **υπερδεκαετούς σοβαρής πολυεπίπεδης παγκόσμιας οικονομικής**

¹⁹ van Dijk, J. J. M., Manchin, R., van Kesteren, J. N., Hideg, G. (2007). *The burden of crime in the EU: A comparative analysis of the European Survey of Crime and Safety (EU ICS 2005)*. Gallup Europe.

²⁰ Ζαραφωνίτου, Χ. (2022). *Εισήγηση στην θεματική «Η κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισμένων»* στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος και Λοιπών Δομών Εγκλεισμού Κρατουμένων της Βουλής, 24 Φεβρουαρίου 2022. Διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Βουλής των Ελλήνων, www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/ToKtirio/Fotografiko-Archeio/#cb761835-e997-4e8a-8fb7-ae48017e90cf [πρόσβαση 27-2-2022].

²¹ Μακρυδημήτρης, Α. (2006). *Κράτος και Κοινωνία των Πολιτών*. Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις, σελ. 109.

²² Βλ. σχετικά Παραδοτέο 1.2. «Έκθεση Αντεγκληματικής Πολιτικής» στο πλαίσιο του Έργου, σελ. 114 επ. [To Urban Crime είναι χρηματοδοτούμενο έργο από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας \(ΕΛΙΔΕΚ\)](#), Ζαραφωνίτου, Χ. (2018), Συνοπτική ανάλυση της εμφανούς εγκληματικότητας στην Ελλάδα:2008-2018. [\(PDF\) ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ 2008- 2018 \(researchgate.net\)](#) και Ζαραφωνίτου, Χ. (2016). «Βίαιη εγκληματικότητα και φόβος του εγκλήματος σε εποχές κρίσης». Στο Μ. Γασπαρινάτου (επιμ.). *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*, Τιμητικός Τόμος Ν. Κουράκη. Ηλεκτρονική έκδοση. Αθήνα, Εκδ. Σάκκουλα, 34-44.

²³ Ζαραφωνίτου, Χ. (1996). «Ο ρόλος των αναπαραστάσεων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης: το παράδειγμα της αστυνομίας». *Ανάπτυπο*, Πρακτικά του 5^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της Διεθνούς Ένωσης Γαλλόφωνων Εγκληματολόγων με τίτλο «Κρίση Αξιών και Εγκληματολογία. Η οπτική των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου». Μέγαρο Παλαιάς Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 15, 16 & 17 Μαΐου 1996.

κρίσης²⁴, η οποία έπληξε και την χώρα μας. Όπως υπογράμμισε πρόσφατα η Ζαραφωνίτου, συνοψίζοντας περιεκτικά την ανωτέρω αναφερόμενη προβληματική: «*Η εγκληματικότητα ως παλμογράφος των κοινωνικών προβλημάτων οξύνεται σε περιόδους διαδοχικών κρίσεων, οικονομικής, πολιτιστικής, πολιτικής, κοινωνικής και προσφάτως και υγειονομικής και η λεγόμενη κοινή γνώμη ανησυχεί, φοβάται και στρέφεται προς απαιτήσεις αυστηροποίησης των ποινικών κυρώσεων. Αντίστοιχα, η αντεγκληματική πολιτική τείνει να αποδέχεται παρόμοιες κοινωνικές πιέσεις και στην προσπάθεια δημιουργίας σχέσεων εμπιστοσύνης με τους πολίτες υιοθετεί συχνά τιμωρητικά μοντέλα απονομής δικαιοσύνης, παρότι η αποτελεσματικότητά τους δεν είναι η αναμενόμενη συγκριτικά με τις επιστημονικές ολιστικές προσεγγίσεις που ενισχύουν παράλληλα την πρόληψη*»²⁵.

7.2. Χαρακτηριστικά του δείγματος της έρευνας

Για την Εγκληματολογία και την εγκληματολογική έρευνα²⁶, ιδιαίτερο ενδιαφέρον και κρίσιμες επιστημονικά ερευνητικές κατευθύνσεις παρουσιάζει η **Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Εγκληματικότητα και ασφάλεια στις πόλεις»**²⁷ στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης με κατευθυντήριες αρχές, αφενός την ενίσχυση της προστασίας των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των υπηκόων των κρατών μελών της Ένωσης (άρθρο 2 της Συνθήκης του Άμστερνταμ) και, αφετέρου, την παροχή υψηλού επιπέδου προστασίας στους πολίτες με την πρόληψη και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας,

²⁴ Η Παγκόσμια Οικονομική Ύφεση (*Great Recession, Μεγάλη Ύφεση*) αποτέλεσε μια παγκόσμια περίοδο οικονομικής ύφεσης, η οποία, κατά την εκτίμηση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (Δ.Ν.Τ.), ήταν η σοβαρότερη οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση μετά την Παγκόσμια οικονομική ύφεση του 1929 και η δεύτερη χειρότερη ύφεση όλων των εποχών (Πηγή: Wikipedia, en.wikipedia.org/wiki/Great_Recession). Στην περίπτωση της χώρας μας οφείλουμε να υπογραμμίσουμε ότι η διάρκειά της ήταν ιδιαίτερα μεγάλη, ουσιαστικά θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες συνεχίζονται μέχρι και σήμερα, ενώ οι κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις της θα ταλανίζουν την ελληνική κοινωνία για πολλές δεκαετίες ακόμη. Για την έννοια της οικονομικής κρίσης βλ. Claessens, S., & Kose, M.A. (2013). "Financial crises: Explanations, types, and implications". Working Paper. International Monetary Fund, σελ. 4-5 όπου η οικονομική κρίση συνδέεται «*με ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω φαινόμενα: σημαντικές αλλαγές στον όγκο των παρεχόμενων πιστώσεων και στην αξία των περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού, σοβαρές διαταραχές στη δυνατότητα χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης και στην παροχή εξωτερικής χρηματοδότησης σε διάφορους φορείς της οικονομίας, ευρείας κλίμακας προβλήματα στους ισολογισμούς (επιχειρήσεων, νοικοκυριών, ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών και κρατών) και διευρυμένη κρατική παρέμβαση και στήριξη των προαναφερμένων (με τη μορφή της υποστήριξης της ρευστότητας στην αγορά και της ανακεφαλαιοποίησης χρεών)*». Βλ. επίσης, Κούφαρης, Γ. (2010). «Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές». *Περιοδικό Χρήμα*, τ. Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου και Eichengreen, B., Portes. R. (1987). *The anatomy of financial crises*. Massachusetts: National Bureau of Economic Research.

²⁵ Ζαραφωνίτου, Χ. (2022). *Εισήγηση στην θεματική «Η κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισμένων»*, ό.π.

²⁶ Η εγκληματολογική έρευνα θα πρέπει να αποτελεί προαπαιτούμενο για το σχεδιασμό και την εφαρμογή αποτελεσματικών μέτρων αντεγκληματικής πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό αναδεικνύεται τόσο η αξία της διαγνωστικής έρευνας όσο και η αξία της έρευνας αξιολόγησης με απώτερο σκοπό τη χάραξη μιας ορθολογικής επιστημονικής αντεγκληματικής πολιτικής στη βάση ενός «*διαρκούς κύκλου με εναλλαγές έρευνας, θεωρίας και πολιτικής*». Βλ. σχετικά Ζαραφωνίτου, Χ. (2003). *Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο. Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 32-33.

²⁷ Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 057 της 29-2-2000, σελ. 90-96. Η Γνωμοδότηση υιοθετήθηκε ομόφωνα κατά την 31^η Σύνοδο Ολομέλειας της 17^{ης} και 18^{ης} Νοεμβρίου 1999 (Συνεδρίαση της 18^{ης} Νοεμβρίου στις Βρυξέλλες).

η οποία θα βασίζεται στην ανάπτυξη κοινής δράσης σε αστυνομικό και δικαστικό επίπεδο («Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης», άρθρο 21 Συνθήκης του Άμστερνταμ). Στην Γνωμοδότηση αυτή γίνεται δεκτό ότι η αντιμετώπιση της λεγόμενης **κοινής εγκληματικότητας**, σε αντιδιαστολή με αυτήν του οργανωμένου και διεθνούς εγκλήματος, είναι **εξίσου ύψιστης σημασίας**, διότι ενισχύει το **αίσθημα ασφάλειας των πολιτών** και, περαιτέρω, η μη έγκαιρη αντιμετώπισή της μπορεί να τροφοδοτεί την οργανωμένη και διεθνή εγκληματικότητα. Για την αντιμετώπιση της κοινής εγκληματικότητας προκρίνεται η λήψη μέτρων αντεγκληματικής πολιτικής σε [α] τοπικό, [β] περιφερειακό και [γ] κοινοτικό επίπεδο ενώ, σε επίπεδο αστυνόμευσης, υποστηρίζει ότι η αστυνομία θα πρέπει να **συνεργάζεται** στενά με τους πολίτες και τις διάφορες συλλογικότητες της πόλης και ότι θα πρέπει να είναι **ορατή η παρουσία** της στους δρόμους²⁸. Περαιτέρω, καθοριστικής σημασίας για την επιτυχή πρόληψη του εγκλήματος θεωρούνται η **επιτυχής υλοποίηση συμβάσεων για την τοπική ασφάλεια και η ουσιαστική λειτουργία τοπικών συμβουλίων πρόληψης της εγκληματικότητας** (παράγραφοι 7.4 και 7.5) για την ανάληψη δράσεων αντεγκληματικής πολιτικής κοινωνικού χαρακτήρα²⁹, οι οποίες θα έχουν μακροπρόθεσμη στόχευση και μακροχρόνια αποτελεσματικότητα, με την οικονομική ενίσχυση και τους πόρους των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (παράγραφος 11). Για την ορθή επιλογή των μέτρων, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στη Γνωμοδότηση αυτή του Συμβουλίου της Ευρώπης, θα πρέπει, αφενός, να έχουμε αποκτήσει **καθαρή εικόνα** τόσο για τον αριθμό των κατοίκων, όσο και για το είδος των ατόμων που συχνάζουν στην συγκεκριμένη τοπικά περιοχή, π.χ. στην περιοχή στην οποία πρόκειται να εφαρμοσθούν τα εγκληματοπροληπτικά μέτρα (παράγραφος 2.3), δεδομένου ότι το **μέγεθος και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά** της εγκληματικότητας επηρεάζονται από τη **διάρθρωση του πληθυσμού** και, αφετέρου, να λαμβάνεται υπ' όψιν και ο πολεοδομικός παράγοντας (παράγραφος 2.5 και παράγραφος 4), για τη λήψη μέτρων περιστασιακής πρόληψης του εγκλήματος, κατ' εφαρμογή των παραδοχών της θεωρίας των καθημερινών δραστηριοτήτων, τα οποία θα στοχεύουν στην **επίτευξη επαρκούς προστασίας** από το έγκλημα. Συμπερασματικά, στην ανωτέρω Γνωμοδότηση υπογραμμίζεται ότι θα πρέπει να αναληφθούν **κοινωνικοπολιτικές δράσεις ιδιαιτέρως σε τοπική κλίμακα**: *«οι τοπικές κοινότητες θα πρέπει να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που έχουν και να συμβάλλουν στην καταπολέμηση των αιτιών μέσω της κοινωνικής και οικογενειακής πολιτικής καθώς και της πολιτικής που ασκούν έναντι των νέων»* (παράγραφος 12.1).

Προς την κατεύθυνση αυτήν της **ορθολογικά σχεδιασμένης και υλοποιημένης** ερευνητικής εργασίας κινήθηκε η παρούσα **διαγνωστική έρευνα**³⁰: το δείγμα της έρευνας αντανάκλα σε μεγάλο βαθμό την

²⁸ Σημειώνεται δε στη Γνωμοδότηση ότι *«στην περίπτωση που η σύνθεση του αστυνομικού σώματος αντανάκλα την πολυφωνία του πληθυσμού, αυτό είναι πλεονέκτημα»* (παρ. 7.2).

²⁹ Θα πρέπει να ενισχυθεί η ανταλλαγή και η υιοθέτηση καλών πρακτικών, μετά από αξιολόγησή τους, για την πρόληψη του εγκλήματος μεταξύ των χωρών, δηλαδή να υπάρξει διάδοση παραδειγμάτων ορθών πρακτικών, γι' αυτό και προτείνονται διάφοροι τρόποι για την επίτευξη του στόχου αυτού στο εσωτερικό της Ένωσης, όπως για παράδειγμα είναι η αδελφοποίηση πόλεων (παρ. 9.3), η ανταλλαγή υπαλλήλων και η διεξαγωγή διαπεριφερειακών συνεδρίων (παρ. 10.5).

³⁰ Στο πλαίσιο μελέτης των ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών της εγκληματικότητας, των διαστάσεων του φόβου και της ανασφάλειας καθώς και των σχετιζόμενων με το φαινόμενο παραγόντων διενεργείται η λεγόμενη διαγνωστική έρευνα στην υπό εξέταση περιοχή με σκοπό *«την καταγραφή των στάσεων, απόψεων, αντιλήψεων των κατοίκων σχετικά με τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθώς και των προτάσεών τους για την επίλυσή τους»*. Βλ. σχετικά Ζαραφωνίτου, Χ. (2019). «Κοινοτικές» μορφές πρόληψης του εγκλήματος και του φόβου του εγκλήματος. Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης-Αστυνομικός της Γειτονιάς. *Εγκληματολογία*, σελ. 45.

αντιπροσώπευση του πληθυσμού των υπό διερεύνηση δήμων, στη βάση συγκεκριμένων δημογραφικών και κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών.

Ειδικότερα, σε σχέση με το **φύλο** οι περισσότεροι συμμετέχοντες στη διαγνωστική μας έρευνα είναι **γυναίκες** (ποσοστό 54,2%) σε σχέση με τους άνδρες (ποσοστό 45,8%).

Σε σχέση με την **ηλικία** των συμμετεχόντων, το 27,1% ανήκουν στην **ηλικιακή ομάδα από 55 έως 64 ετών** και ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 45 έως 54 ετών και αυτή από 65 ετών και άνω, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 22,0% και το 20,7% αντίστοιχα των συμμετεχόντων στην έρευνα. Τέλος, οι ηλικιακές ομάδες 17 έως 44 ετών, υποεκπροσωπούνται με αντίστοιχα ποσοστά 5,3% για τις ηλικίες από 17 έως 24 ετών, 8,2% για τις ηλικίες από 25 έως 34 ετών και, τέλος, 16,7% για τις ηλικίες από 35 έως 44 ετών³¹. Αναφορικά δε με την ποσοστιαία κατανομή των ηλικιακών κατηγοριών των συμμετεχόντων στην έρευνα, ανάμεσα στα δύο φύλα, οι γυναίκες υπερεκπροσωπούνται στις ηλικιακές κατηγορίες 35 έως 64 ετών και υποεκπροσωπούνται στις υπόλοιπες ηλικιακές κατηγορίες.

Σε σχέση με την **οικογενειακή τους κατάσταση** και τη **σύνθεση του νοικοκυριού** των συμμετεχόντων στη διαγνωστική έρευνα, το 65,7% των συμμετεχόντων είναι έγγαμοι ή έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης, ενώ το 24,5% είναι άγαμοι και το 9,7% βρίσκεται σε διάσταση ή διαζευγμένο ή σε χηρεία. Επιπρόσθετα, η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα, περίπου έξι στους δέκα είναι γονείς έως δυο τέκνων. Ειδικότερα σε ποσοστό 33,5% δηλώνουν ότι δεν έχουν τέκνα, σε ποσοστό 22,9% δηλώνουν γονείς ενός παιδιού, σε ποσοστό 34,4% δηλώνουν ότι είναι γονείς δύο παιδιών και σε ποσοστό 7,5% ότι είναι γονείς τριών παιδιών. Όσον αφορά το πλήθος των προστατευόμενων μελών κάθε νοικοκυριού, οι απαντήσεις των ερωτώμενων υποδεικνύουν ότι το ένα τέταρτο και πλέον των νοικοκυριών της έρευνας (ποσοστό 44,7%) δεν έχουν προστατευόμενα τέκνα, ενώ από τα υπόλοιπα νοικοκυριά, το 27,1% έχει ένα και το 23,1% δύο προστατευόμενα μέλη, ενώ σε ποσοστό 5% των νοικοκυριών δηλώνουν τρία ή και τέσσερα προστατευόμενα μέλη (ποσοστά 4,6% και 0,4% αντίστοιχα).

Όσον αφορά την τρέχουσα, κατά τη διάρκεια της διαγνωστικής έρευνας, **επαγγελματική κατάσταση των συμμετεχόντων**, οι **ιδιωτικοί υπάλληλοι** είναι περισσότεροι από τους δημόσιους με ποσοστό 26,2% έναντι 12,4%, ενώ μεγάλη είναι και η αντιπροσώπευση των **συνταξιούχων** στο συνολικό δείγμα με ποσοστό 25,3% αλλά και των ελεύθερων επαγγελματιών με ποσοστό 13,7%. Μικρότερα ποσοστά κατέγραψαν οι άνεργοι (ποσοστό 9,2%), οι φοιτητές (ποσοστό 5,2%) και οι έμποροι-επιχειρηματίες (ποσοστό 1,4%). Τέλος, το 6,3% των συμμετεχόντων στην έρευνα δήλωσε ως απασχόληση τα οικιακά και το 0,4% δεν δήλωσε κανένα από τα παραπάνω είδη επαγγελματικής απασχόλησης.

Ιδιαίτερα σημαντικά είναι τα στοιχεία σχετικά με το **επίπεδο μόρφωσης** και την **εκπαίδευσή** του δείγματος, δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες στη διαγνωστική έρευνα αντιπροσωπεύουν ένα **υψηλό ή πολύ υψηλό μορφωτικό επίπεδο**: οι περισσότεροι δήλωσαν πτυχιούχοι ΑΕΙ – ΤΕΙ (ποσοστό 42,5%) ή είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή και διδακτορικού τίτλου (ποσοστό 23,6%). Ακολουθούν σε συχνότητα οι απόφοιτοι λυκείου σε ποσοστό 20,0% και οι απόφοιτοι της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δηλαδή Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης, ιδιωτικού κολλεγίου κ.λπ., σε ποσοστό 9,4%. Ελάχιστοι είναι αυτοί που

³¹ Τα «επί τοις εκατό» ποσοστά υπολογίστηκαν μόνο στο σύνολο των λεγόμενων έγκυρων απαντήσεων, δηλαδή των απαντήσεων κάθε ερώτησης, από τις οποίες εξαιρέθηκαν οι επιλογές «Δεν Ξέρω» (ΔΞ) ή «Δεν Απαντώ» (ΔΑ).

απάντησαν ότι είναι απόφοιτοι δημοτικού σχολείου (ποσοστό 0,8%) και **ένας μόνον** ερωτώμενος δήλωσε ότι ολοκλήρωσε ορισμένες μόνον τάξεις του **δημοτικού σχολείου**.

Αναφορικά με την **οικονομική κατάσταση**, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να την αξιολογήσουν οι ίδιοι, επιλέγοντας μία από τέσσερις συνολικά απαντήσεις. Σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος, το 43,3% από αυτούς αξιολογεί την οικονομική του κατάσταση ως «μέτρια», το 37,9% ως «καλή», το 9,7% ως «κακή» και τέλος το 9% ως «πολύ καλή». Η συνολική εικόνα που απορρέει από τις απαντήσεις του δείγματος αντανακλά **μια μέτρια προς καλή οικονομική κατάσταση**.

Σύμφωνα με το δειγματοληπτικό σχεδιασμό της διαγνωστικής έρευνας και ειδικότερα **ως προς το δήμο διαμονής του δείγματος**, υπερεκπροσωπούνται οι κάτοικοι του Δήμου Αθηναίων (ποσοστό 70%), με περαιτέρω υπερεκπροσώπηση εντός του συγκεκριμένου δήμου των κατοίκων του 1^{ου} και του 2^{ου} δημοτικού διαμερίσματος, με τους κατοίκους του 4^{ου} και 6^{ου} να ακολουθούν. Τα χαμηλότερα ποσοστά εκπροσώπησης εμφανίζονται στο 3^ο, 5^ο και 7^ο δημοτικό διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων³². Όσον αφορά τους άλλους Δήμους της έρευνας, οι κάτοικοι του Δήμου Ψυχικού ακολουθούν με ποσοστό 12% και έπονται οι κάτοικοι του Δήμου Κορυδαλλού (ποσοστό 9,6%) και Φιλοθέης (ποσοστό 8,4%).

Το δείγμα της έρευνας στο συντριπτικό τους ποσοστό είναι **κάτοικοι της περιοχής για πολλά χρόνια** και ως εκ τούτου μπορούμε να θεωρήσουμε ότι έχουν **γνώση των προβλημάτων** που αντιμετωπίζει η περιοχή τους. Ειδικότερα, το ποσοστό των ερωτηθέντων που διαμένουν στην περιοχή του Δήμου τους για περίοδο **μεγαλύτερη των δέκα (10) ετών** παρουσιάζει την υψηλότερη συχνότητα με ποσοστό που ξεπερνά το 85%. Ακολουθούν, με σαφώς χαμηλότερο ποσοστό (12,6%) οι ερωτώμενοι που δήλωσαν ότι διαμένουν στην περιοχή του Δήμου κατοικίας τους ένα (1) έως δέκα (10) έτη. Τέλος, μόλις 9 συμμετέχοντες στην έρευνα (ποσοστό 1,2%) δήλωσαν ότι διαμένουν για λιγότερο από ένα (1) έτος στην περιοχή του Δήμου κατοικίας τους.

7.3. Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης

Στην πρώτη ενότητα του **ερωτηματολογίου**, οι συμμετέχοντες στη διαγνωστική έρευνα κλήθηκαν να προσδιορίσουν τους **τομείς** οι οποίοι επηρεάστηκαν αρνητικά από την **οικονομική κρίση του 2009-2019** στη χώρα. Η αξιολόγηση της αποδιδόμενης από τους κατοίκους επίπτωσης στα προβλήματα αυτά συναρτήθηκε με τη **συχνότητα αναφοράς** τους.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος οι τομείς που αναφέρθηκαν με τη μεγαλύτερη συχνότητα (απαντήσεις «πολύ» και «αρκετά») μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες: στην πρώτη κατηγορία, η οποία παρουσιάζει τα μεγαλύτερα ποσοστά αναφοράς από τους συμμετέχοντες, περιλαμβάνονται η **ανεργία** (ποσοστό 97,6%), η **φτώχεια** (ποσοστό 96,2%), το εμπόριο (ποσοστό 94,7%), η ποιότητα ζωής (ποσοστό 94,5%) και η **εγκληματικότητα** (ποσοστό 91,6%). Στη δεύτερη κατηγορία με επίσης μεγάλη αναφορά αναφέρθηκαν η υγεία (ποσοστό 86,7%), η κοινωνική συνοχή (ποσοστό 86,0%) και η παιδεία (ποσοστό 84,0%). Τέλος, με μικρότερη συχνότητα αναφοράς καταγράφονται οι ηθικές αξίες (ποσοστό 78,1%) και ο τουρισμός (ποσοστό 58,2%). Από τις απαντήσεις του δείγματος αναδεικνύεται ότι πέραν των τομέων με ευθύ οικονομικό πρόσημο **και η εγκληματικότητα** θεωρείται ότι επηρεάστηκε σημαντικά κατά την περίοδο

³² Αναφορικά με τις περιοχές ανά δημοτικό διαμέρισμα βλ. παραπάνω σελ. 17-18.

της οικονομικής κρίσης, δεδομένου ότι **εννιά στους δέκα** περίπου συμμετέχοντες στην έρευνα την ανέφεραν ως ένας από τους τομείς που επηρεάστηκε (αρνητικά) κατά την χρονική περίοδο αυτή.

Επιπλέον η **σύνδεση της φτώχειας με το εγκληματικό φαινόμενο** και δη κατά κύριο λόγο με την λεγόμενη **κτητική εγκληματικότητα** έχει κατ' επανάληψη απασχολήσει την εγκληματολογική θεωρία και έρευνα. Όπως έχει επισημανθεί η φτώχεια οδηγεί σε **κοινωνική υποβάθμιση** και σε «**αδυναμία πρόσβασης σε αξίες ή και τα αγαθά που αντιστοιχούν σε μέσο επίπεδο ζωής του ανθρώπου της εποχής και έχει ως 'φυσική' συνέπεια την αντικοινωνική συμπεριφορά ή το έγκλημα. Η αποστέρηση και η ανέχεια, όταν συνδυάζονται με ανισότητα παρεχόμενων ευκαιριών, οδηγεί σε 'ανομικό χάος'**»³³.

Οι αναλύσεις εμπειρικών δεδομένων σχετικών επιστημονικών ερευνών καταληκτικά έδειξαν ότι συγκεκριμένοι κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες³⁴, όπως είναι η φτώχεια, η ανεργία, η πτώση των εισοδημάτων και η οικονομική ανισότητα συσχετίζονται με το εγκληματικό φαινόμενο με τα ποσοστά της εγκληματικότητας και ιδιαίτερα της λεγόμενης κτητικής εγκληματικότητας να παρουσιάζουν αύξηση σε περιόδους οικονομικής κρίσης και αντίστοιχα μείωση σε περιόδους οικονομικής ανάκαμψης και ευφορίας³⁵. Ο μακρο-οικονομικός δε παράγοντας που ερευνήθηκε περισσότερο και αποδείχθηκε ότι ασκεί επίδραση στους δείκτες των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας (διαρρήξεις, κλοπές) ήταν η **ανεργία**³⁶. Μεταξύ άλλων,

³³ Πανούσης, Γ. (2002). *Το έγκλημα του φτωχού & η φτώχεια ως 'έγκλημα'*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 29.

³⁴ Μέσω των διαφορετικών μακρο-οικονομικών παραγόντων όπως η ανεργία, το ακαθάριστο εθνικό προϊόν, ο δείκτης της εμπιστοσύνης του καταναλωτή, το επίπεδο του εισοδήματος, το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κ.λπ. δύνανται να μετρηθούν οι οικονομικές διακυμάνσεις οι οποίες συγκροτούν τους λεγόμενους οικονομικούς ή επιχειρηματικούς κύκλους. Σύμφωνα με τους Burns & Mitchell (1946:3) ο οικονομικός ή επιχειρηματικός κύκλος «*αποτελείται από διαστολές οι οποίες συμβαίνουν περίπου την ίδια χρονική στιγμή σε πολλές οικονομικές δραστηριότητες και οι οποίες ακολουθούνται με παρόμοιο τρόπο από γενικές υφέσεις, συστολές και αναγεννήσεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα κατά τη φάση ανόδου το επόμενου κύκλου. Αυτή η ακολουθία των αλλαγών είναι επαναλαμβανόμενη αλλά όχι περιοδική*». Βλ. σχετικά Burns, A., Mitchell, W. (1946). *Measuring business cycling*. N. York, National Bureau of Economic Research.

³⁵ Η ερευνητική εμπειρία έχει μεν καταδείξει τη συσχέτιση ανάμεσα σε συγκεκριμένους μακροοικονομικούς παράγοντες και την εγκληματικότητα, ωστόσο, τα αποτελέσματα αυτά δύνανται να διαφοροποιούνται στη βάση των διαφορετικών ποινικών αδικημάτων, των χρονικών περιόδων διερεύνησης, της μονάδας που χρησιμοποιείται σε επίπεδο γεωγραφικής ανάλυσης αλλά και των επιμέρους χαρακτηριστικών των εκάστοτε ερευνητικών σχεδιασμών. Βλ. σχετικά UNODC (2011). *Monitoring the impact of economic crisis on crime*. Rapid Impact and Vulnerability Analysis Fund, σελ. 9.

³⁶ Κωνσταντακόπουλος, Γ., Τσούβελας, Γ., Κονταξάκης Β. (2018). «Υπάρχει επίδραση της οικονομικής ύφεσης στην εγκληματικότητα; Αναλύοντας τα δεδομένα από την πρόσφατη διεθνή και ελληνική κρίση». *Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής*, 35 (Σύμπλ. 1), σελ. 38, όπου και αναφορά σε μακροχρόνιες έρευνες σε Η.Π.Α., Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Φιλανδία και Σουηδία και στο καταληκτικό συμπέρασμα ότι η πλειοψηφία των μελετών αυτών ανέδειξε την αρνητική επίδραση της ανεργίας στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, όχι όμως και σε άλλες μορφές εγκληματικότητας ή στο σύνολο της εγκληματικότητας. Βλ. επίσης Bell, D., Blanchflower, D. (2010). "UK Unemployment in the Great Recession". *National Institute Economic Review*, No. 214, October, σελ. R9, όπου και αναφορά στις έρευνες των *Thornberry and Christensen* (1984), *Fougere et al.* (2006) *Carmichael and Ward* (2001) και *Hansen and Machin* (2002) στις οποίες αναδεικνύεται η αρνητική επίδραση της ανεργίας ή και της κακώς αμειβόμενης ακόμη εργασίας στους δείκτες των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, ανεξαρτήτου ηλικίας (*Carmichael and Ward*, 2000). Τέλος, η εμπειρική ανάλυση της ανεργίας συγκεκριμένων πληθυσμιακών υπο-ομάδων από τον *Altindag* αποκάλυψε ότι περίπου το 65% της συνολικής επίδρασης της ανεργίας στην εγκληματικότητα αποδίδεται στην ανεργία ανδρών με χαμηλή εκπαίδευση, βλ. *Altindag*, D.T. (2009). "Crime and Unemployment: Evidence from Europe". *Working Paper 2009-13*. Department of Economics Working Paper Series. Louisiana State University. Συναφή ερευνητικά πορίσματα προέκυψαν και από τις έρευνες του *Lin* (2008) και των

παράλληλη εμπειρική έρευνα και ανάλυση δεδομένων σε 16 ευρωπαϊκές χώρες κατά την διάρκεια των ετών 1996-2003 ανέδειξε την σαφή επίδραση της ανεργίας στους δείκτες των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας³⁷, το ίδιο δε εύρημα αναδείχθηκε και σε άλλη μακροχρόνια έρευνα, σε 19 αυτήν τη φορά ευρωπαϊκές χώρες για τη χρονική περίοδο 1993-2009³⁸. Εξάλλου, έχει υποστηριχθεί ότι η επίδραση της ανεργίας είναι δυνατό να αφορά και εγκληματικές πράξεις, οι οποίες δεν στρέφονται κατά κύριο λόγο κατά του εννόμου αγαθού της ιδιοκτησίας και της περιουσίας, δεν έχουν δηλαδή **οικονομικό υπόβαθρο** (monetary crime) και αυτό μπορεί να συμβαίνει στις **περιπτώσεις συρροής εγκληματικών πράξεων**, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στις περιπτώσεις που η διάπραξη μιας ανθρωποκτονίας συρρέει με το έγκλημα της ληστείας³⁹. Επιπρόσθετα, ενδιαφέροντα συμπεράσματα προέκυψαν στις ερευνητικές περιπτώσεις που πέραν του παράγοντα της ανεργίας, εξετάστηκαν και άλλα χαρακτηριστικά και ιδιότητες της εξεταζόμενης πληθυσμιακής υπο-ομάδας, όπως είναι για παράδειγμα **το φύλο** ή/και **το επίπεδο μόρφωσης και εκπαίδευσης** του υποκειμένου⁴⁰. Τέλος, ο παράγοντας της ανεργίας συνδέεται με την εγκληματικότητα και κατά έναν ακόμη **διπτό** αυτή τη φορά **αντίστροφο τρόπο**: οι εργοδότες συχνά δείχνουν **απροθυμία να προσλάβουν άτομα με βεβαρυσμένο ποινικό μητρώο** στις επιχειρήσεις τους ή **τις μεταφέρουν** από περιοχές όπου υφίστανται υψηλά επίπεδα εγκληματικότητας σε άλλες, συντελώντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην **αύξηση της ανεργίας** στις ήδη «πληγείσες» από το έγκλημα περιοχές⁴¹.

Raphael και Winter-Ember (2001), σύμφωνα με τα οποία η ανεργία συγκεκριμένων πληθυσμιακών υπο-ομάδων δύναται να αποτελεί την κινητήρια δύναμη της επίδρασης της συνολικής ανεργίας στην εγκληματικότητα, βλ. Lin, Ming-Jen (2008). "Does unemployment increase crime? Evidence from U.S. data 1974–2000". *Journal of Human Resources*. Vol. 43 (2), σελ. 413–436. Raphael, S., Winter-Ebmer, R. (2001). "Identifying the effect of unemployment on crime". *Journal of Law and Economics*. Vol. 44 (1), σελ. 259-283.

³⁷ Altindag, D. (2012). "Crime and Unemployment: Evidence from Europe". *International Review of Law and Economics*. Vol. 32, Issue 1, σελ. 145-157.

³⁸ Huang Li-Hsuan, Huang Yu-Tzu (2015). "[Impact of Unemployment on Crime in Europe](#)". *Romanian Economic Journal*. Department of International Business and Economics from the Academy of Economic Studies Bucharest, vol. 18 (57), σελ. 3-36. Σύμφωνα με την έρευνα αυτή, κάθε αύξηση του ποσοστού της ανεργίας κατά μία μονάδα, αυξάνει τα ποσοστά των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας κατά 9%, βλ. Κωνσταντακόπουλος, Γ., Τσούβελας, Γ., Κονταξάκης Β. (2018). «Υπάρχει επίδραση της οικονομικής ύφεσης στην εγκληματικότητα; Αναλύοντας τα δεδομένα από την πρόσφατη διεθνή και ελληνική κρίση», ό.π., σελ. 38.

³⁹ Corman, H., Mocan, H.N. (2000). "A time-series analysis of crime, deterrence, and drug abuse in New York City". *The American Economic Review*. Vol. 90 (3), σελ. 584-604.

⁴⁰ Για το φύλο, βλ. Freeman, R. B. (1995). "Why do so many young American men commit crimes and what might we do about it?". *The Journal of Economic Perspectives*. Vol 10, σελ. 25-42. Grogger, J. (1998). "Market wages and youth crime". *Journal of Labor Economics*. Vol. 16 (4), σελ. 756-791. LaGrange, T. C., Silverman, R. A. (1999). "Low self-control and opportunity: testing the general theory of crime as an explanation for gender differences in delinquency". *Criminology*. Vol. 37 (1), σελ. 41-72. Για το μορφωτικό επίπεδο, βλ Becker, G.S., Mulligan, C.B. (1997). "The endogenous determination of time preference". *Quarterly Journal of Economics*. Vol. 112 (3), σελ. 729-758. Lochner, L. (2004). "Education, work, and crime: a human capital approach". *International Economic Review*. Vol. 45 (3), σελ. 811-843. Gould, E.D., Weinberg, B.A., Mustard, D.B. (2002). "Crime rates and local labor market opportunities in the United States: 1979-1997". *The Review of Economics and Statistics*. Vol. 84 (1), σελ. 45-61. Lochner, L., Moretti, E. (2004). "The effect of education on crime: evidence from prison inmates, arrests, and self-reports". *The American Economic Review*. Vol. 94 (1), σελ. 155-189.

⁴¹ Cullen, J. B., Levitt, S. D. (1999). "Crime, urban flight, and the consequences for cities". *The Review of Economics and Statistics*. Vol. 81 (2), σελ. 159-169.

Η έρευνα του *Altindag* σε 22 ευρωπαϊκές χώρες (2009) για την επίπτωση της ανεργίας στο εγκληματικό φαινόμενο είναι ιδιαίτερα διαφωτιστική και για ένα ακόμη στοιχείο: το μέγεθος της επίδρασης της ανεργίας στην εγκληματικότητα είναι **οικονομικά σημαντικό**. Για παράδειγμα, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία επιβαρύνονται ετησίως με περίπου 45.000 και 80.000 εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας (monetary crimes) **για κάθε μία ποσοστιαία μονάδα αύξησης στο ποσοστό ανεργίας** των χωρών τους. Αν ληφθεί υπόψη ότι το κοινωνικό κόστος ανά έγκλημα αυτού του είδους είναι περίπου 45.000 δολάρια, τότε οι Βρετανοί και οι Ιταλοί επιβαρύνονται με ένα επιπλέον κόστος περίπου 2 – 4 δισεκατομμύρια δολάρια εξαιτίας της επίπτωσης που έχει η αύξηση κατά 1% στο δείκτη της ανεργίας, η οποία προκαλείται από την αύξηση στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας⁴².

Για την περίπτωση της χώρας μας, σύμφωνα με τα εμπειρικά δεδομένα της έρευνας της *Laspa*, με την οποία εξετάστηκε η **επίδραση της ανεργίας και του μέσου επιπέδου μηνιαίων μισθών** στην εγκληματικότητα της χώρας κατά την χρονική περίοδο 1991-2010, διαπιστώθηκε σημαντική επίδραση των οικονομικών αυτών παραγόντων στη συνολική εγκληματικότητα, αλλά όχι και ειδικά σε κάποια μορφή εγκληματικότητας, με εξαίρεση τη συσχέτιση μέσου μηνιαίου μισθού με το έγκλημα του εκβιασμού. Αντιθέτως, **σαφής επίδραση της ανεργίας στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας** (όχι όμως και στα βίαια εγκλήματα) αναδείχθηκε από την έρευνα των *Saridakis* και *Sprengler*, η οποία κάλυψε προ κρίσης χρονικό διάστημα (1991-1998). Τέλος, έρευνα που επίσης αφορούσε την εξέταση χρονικής περιόδου προ κρίσης (1991-2007), αυτή των *Kollias* και *Paleologou*, ανέδειξε και αυτή τη **συσχέτιση της ανεργίας με συγκεκριμένες μορφές εγκληματικότητας κατά της ιδιοκτησίας**, όπως είναι οι ληστείες, οι κλοπές αυτοκινήτων αλλά και το λαθρεμπόριο⁴³. Τέλος, έρευνα κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης στην χώρα ανέδειξε ότι τα γναθοπροσωπικά κατάγματα εξαιτίας διαπροσωπικής βίας (συμπλοκές κ.ά.) αυξήθηκαν σημαντικά, εύρημα το οποίο κατά τους ερευνητές αποτελεί δείκτη αυξανόμενης διαπροσωπικής βίας⁴⁴. Σε κάθε περίπτωση, αναφορικά με τη σχέση της εγκληματικότητας και της οικονομικής κρίσης, η Ζαραφωνίτου επισημαίνει ότι «η οικονομική κρίση και η παγκοσμιοποίηση δεν άφησαν ανεπηρέαστη ούτε την εγκληματικότητα, η ποσοτική και ποιοτική μετεξέλιξη της οποίας είναι ενδεικτική της γενικότερης επιδείνωσής της. Έτσι και παρότι δεν επαληθεύεται άμεση σύνδεση μεταξύ μακροκοινωνικών φαινομένων με ατομικές συμπεριφορές, το περιβάλλον της κρίσης, με τη γενικότερη έννοια, συναρτάται θετικά με τη δημιουργία ανομικών και συγκρουσιακών καταστάσεων, όπως η εγκληματικότητα, με συνέπεια να αυξάνουν τις ατομικές και κοινωνικές ανασφάλειες των πολιτών»⁴⁵.

Περαιτέρω, με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην παρούσα διαγνωστική έρευνα οι εγκληματικές πράξεις που κατά την άποψή τους αυξήθηκαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης είναι οι

⁴²Altindag, D.T. (2009). "Crime and Unemployment: Evidence from Europe". *Working Paper 2009-13*. Department of Economics Working Paper Series. Louisiana State University, σελ. 21.

⁴³Laspa, C. (2015). "Do the economic factors affect criminality? Evidence from Greece, 1991-2010. *European Journal of Law and Economics*, Vol. 39 (1), February. Springer, σελ. 107-118. Saridakis, G., Sprengler, H. (2012). "Crime, deterrence and unemployment in Greece: A panel data approach". *Social Science Journal*, Vol. 49 (2), σελ. 167-174. Kollias, C., Paleologou, S. (2012). "Labour market conditions and crime in Greece". *International Journal of Social Economics*, Vol. 39, No. 12, σελ. 983-999 (αναφ. σε Κωνσταντακόπουλος, Γ., Τσούβελος, Γ., Κονταξάκης Β. (2018), ό.π., σελ. 41.

⁴⁴Rallis, G., Igoumenakis, D., Krasadakis, C., Stathopoulos, P. (2014). "Impact of the economic recession on the etiology of maxillofacial fractures in Greece". *Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology and Oral Radiology*, Vol. 119, σελ. 32-34.

⁴⁵Ζαραφωνίτου, Χ. (2016). «Βίαιη εγκληματικότητα και φόβος του εγκλήματος σε εποχές κρίσης». Στο Μ. Γασπαρινάτου (επιμ.). *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*, Τιμητικός Τόμος Ν. Κουράκη. Ηλεκτρονική έκδοση. Αθήνα: εκδ. Σάκκουλα, σελ. 41.

κλοπές/διαρρήξεις (αναφέρθηκαν σε ποσοστό 15,6%), οι ληστείες (15,1%), οι απάτες (ποσοστό 13,6%), οι σωματικές βλάβες (ποσοστό 12,2%), τα εγκλήματα που συσχετίζονται με τα ναρκωτικά (ποσοστό 11,5%), το οργανωμένο έγκλημα (ποσοστό 11,2%), οι ανθρωποκτονίες (ποσοστό 11,1%) και οι βιασμοί (ποσοστό 9,7%).

Από τις απαντήσεις του δείγματος αναδεικνύεται ότι η κυριότερη μορφή εγκληματικότητας που παρουσίασε κατά την άποψη των συμμετεχόντων αύξηση κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης στη χώρα είναι τα **εγκλήματα που στρέφονται κατά του εννόμου αγαθού της ιδιοκτησίας και της περιουσίας**, πράξεις, οι οποίες συναποτελούν την λεγόμενη **κτητική εγκληματικότητα** (κυρίως μικρής και μεσαίας βαρύτητας). Το είδος αυτό της εγκληματικότητας, το οποίο λαμβάνει χώρα τόσο σε δημόσιο όσο και σε ιδιωτικό χώρο, χαρακτηρίζεται από **μεγάλη θεατότητα και υψηλό βαθμό κοινωνικής απαίτησης για δίωξη και τιμώρηση**. Αποτελεί κατεξοχήν **αστεακό φαινόμενο** και παρουσιάζει μεγάλα ποσοστά στην συνολική εγκληματικότητα και μαζικότητα⁴⁶. Κύριες επιμέρους εκφάνσεις αυτής της μορφής εγκληματικότητας, συνιστούν οι αναφερόμενες από το δείγμα στην παρούσα διαγνωστική έρευνα, δηλαδή κυρίως η **εγκληματικότητα κατά της ιδιοκτησίας**, όπως είναι για παράδειγμα οι κλοπές⁴⁷ και οι διαρρήξεις καταστημάτων και σπιτιών, οι ληστείες που διαπράττονται εντός της οικίας του θύματος, οι κλοπές οχημάτων και οι κλοπές από αυτοκίνητα, οι κλοπές και μικρο-ληστείες στο δρόμο, όπως κινητών τηλεφώνων, πορτοφολιών, αρπαγές τσαντών⁴⁸ αλλά και «απρεπείς» συμπεριφορές με δράστες κυρίως νέους⁴⁹, όπως είναι για παράδειγμα οι φθορές πραγμάτων, η λεκτική βία κ.ά. οι οποίες είναι ορατές στους δημόσιους και ημι-δημόσιους συλλογικούς χώρους⁵⁰. Στο πλαίσιο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια η λεγόμενη καθημερινή εγκληματικότητα στο περιβάλλον της πόλης παρουσιάζει διαφορετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά καθώς οι κλοπές και οι διαρρήξεις φαίνεται να διαπράττονται με αυξημένη χρήση βίας και βαρύ οπλισμό, ενώ σε πολλές περιπτώσεις

⁴⁶ Ζαραφώνιτου, Χ. (1995). *Εμπειρική Εγκληματολογία*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 66. Λαμπροπούλου, Ε. (2003). «Μη κυβερνητικοί μέτοχοι στην πρόληψη και τον έλεγχο του εγκλήματος: Ρητορεία και εφαρμογή του κοινοτισμού». *Επιστήμη και Κοινωνία – Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, τ. 10, Άνοιξη, σελ. 172, σημ. 2. Για τη θεμελίωση ενός θετικού συσχετισμού μεταξύ της αστικοποίησης και των εγκλημάτων βίας μέσα από εμπειρική έρευνα και εξέταση της βίαιης εγκληματικότητας στην ελληνική πρωτεύουσα, βλ. αντί πολλών Ζαραφώνιτου, Χ. (1995). *Εμπειρική Εγκληματολογία*, σελ.154 επ. Λαμπροπούλου, Ε. (2003). «Κοινοτισμός και κοινοτική πρόληψη: Το 'νέο παράδειγμα' στην αντεγκληματική πολιτική;». Στο Α. Μαγγανάς (Εκδ. Επιμ.). *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου / Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*. Τόμος Α'. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 778. Lahaye, N., Lempreur, N. and Janssen, C. (The Belgian National Group). (1981). "The City and Criminality". Στο *Cities and Criminality – General Reports and Synopses of National and Individual Reports*, Tenth International Congress on Social Defence, September 28th – October 2nd, Hellenic Section of the International Society of Social Defence, σελ. 58.

⁴⁷ Σύμφωνα με τον *Maurice Cusson* ο πολλαπλασιασμός των κλοπών αποτελεί σίγουρα ένα διακριτικό χαρακτηριστικό γνώρισμα του 20^{ου} αιώνα, βλ. Cusson, M. (2002). *Σύγχρονη Εγκληματολογία*. Μτφ. Ηρώ Σαγκουνίδου – Δασκαλάκη. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 64.

⁴⁸ Clarke, R.V., Harris P.M. (1992). "Auto Theft and its Prevention". Στο M. Tonry (Ed.). *Crime and Justice – A Review of Research*. No. 16. Chicago: University of Chicago Press, σελ. 1-54. Webb, B., Laycock, G. (1992). *Tackling Car Crime: the Nature and Extent of the Problem*. Paper No. 32. London: Home Office. Spencer, E. (1992). *Car Crime and Young People on a Sutherland Housing Estate*, Crime Prevention Unit, Paper No. 40, London: Home Office.

⁴⁹ Ζαραφώνιτου, Χ. (1993). «Κοινοτική παρέμβαση στην πρόληψη και αντιμετώπιση της βίαιης παραβατικότητας των ανηλίκων στις γειτονιές της πόλης». *Εισήγηση*. Ημερίδα για την Αντιμετώπιση και Πρόληψη της Παραβατικότητας των Ανηλίκων. Δήμος Καλλιθέας και Πάντειο Πανεπιστήμιο, 9 Ιουνίου 1993, σελ. 31 επ.

⁵⁰ Καλογερόπουλος, Δ. (2005). *Συνειδητοποιήσεις σε σχέση με τη διαχείριση του Εγκληματικού Ζητήματος*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 77, σημ. 42.

εγκλήματα όπως η ληστεία συνοδεύονται από την υποβολή των θυμάτων σε βασανιστήρια ή ακόμα και στο έγκλημα του βιασμού⁵¹.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα κλήθηκαν επίσης να δηλώσουν αν επηρεάστηκε η οικονομική τους κατάσταση κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Όπως ήταν **αναμενόμενο**, η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτώμενων, **περίπου οκτώ στους δέκα**, ανέφεραν ότι η οικονομική τους κατάσταση **επηρεάστηκε** με κάποιον τρόπο από την επελθούσα οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα, ενώ **εννιά στους δέκα** περίπου δήλωσαν ότι η επίδραση αυτή είχε **αρνητικό πρόσημο**. Στο ίδιο πλαίσιο, οι συμμετέχοντες στη διαγνωστική έρευνα ανέφεραν ότι οι **τομείς** των νοικοκυριών, οι οποίοι επηρεάστηκαν περισσότερο από την οικονομική κρίση, ήταν το **εισόδημά** τους (ποσοστό 18,9%) αλλά και η **αποταμιευτική** τους **δυνατότητα** (ποσοστό 18,3%). Τέλος, όσον αφορά τις γενόμενες κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης **περικοπές στις δαπάνες των νοικοκυριών**, οι απαντήσεις του δείγματος αναδεικνύουν ως σημαντικότερες τις δαπάνες για **διασκέδαση** (ποσοστό 17,3%) και οι δαπάνες για την **θέρμανση** (ποσοστό 12,4%). Εξίσου σημαντικές όμως αναδεικνύονται οι περικοπές δαπανών για τρόφιμα αλλά και για ιατροφαρμακευτικές δαπάνες (ποσοστά 10,5% και 8,4% αντίστοιχα), ενώ οι δαπάνες για σπουδές καθώς και για την κάλυψη των λογαριασμών του νοικοκυριού, φαίνεται να επηρεάστηκαν λιγότερο από την οικονομική κρίση, μιας και τα ποσοστά περικοπής τους είναι τα χαμηλότερα (ποσοστά 6,8% και 7,5% αντίστοιχα).

Περαιτέρω, όσον αφορά το πως επηρεάστηκαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα **σε προσωπικό επίπεδο** από την οικονομική κρίση, αναδεικνύεται ότι η σημαντικότερη αρνητική επίπτωση της κρίσης επικεντρώνεται στις **στάσεις τους απέναντι στους κρατικούς φορείς και στη μείωση της εμπιστοσύνης απέναντι σε αυτούς** κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης (ποσοστό 20,8%). Εκτός από τους κρατικούς φορείς, το δείγμα της έρευνας ανέφερε ότι κλονίστηκε η εμπιστοσύνη τους και απέναντι στους ανθρώπους (ποσοστό 12,6%) κατά τη διάρκεια της κρίσης. Επιπρόσθετα αναφέρθηκαν η **δημιουργία διαφόρων ψυχολογικών προβλημάτων** (ποσοστό 12,5%) αλλά και η πρόκληση εντάσεων εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος (ποσοστό 12,5%). Τέλος, οι συμμετέχοντες της έρευνας ανέφεραν την απώλεια εργασίας κάποιου μέλους της οικογένειάς τους (ποσοστό 11,7%), την πρόκληση εντάσεων στις διαπροσωπικές τους σχέσεις (ποσοστό 11,4%), την αδυναμία λήψης μέτρων αυτοπροστασίας, όπως είναι για παράδειγμα η τοποθέτηση πόρτας ασφαλείας ή συναγερμού κ.ά. (ποσοστό 10,3%) και, τέλος, στην απώλεια εργασία του ίδιου του συμμετέχοντα στην έρευνα (ποσοστό 8,2%).

Σε πρόσφατη έρευνα (Δεκέμβριος 2021, Eteron) με ηλεκτρονικές συνεντεύξεις μέσω διαδικτύου και τηλεφωνικές συνεντεύξεις σε δείγμα 1659 ατόμων από τη Μονάδα ερευνών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας σχεδόν **έξι στους δέκα δήλωσαν πολύ ή μάλλον δυσαρεστημένοι από την προσωπική οικονομική τους κατάσταση**. Όσον αφορά τους θεσμούς και το βαθμό εμπιστοσύνης του δείγματος σε αυτούς, μεγαλύτερα ποσοστά συγκεντρώνει η **αστυνομία** (47,1%), η κυβέρνηση (45,8%), ο πρωθυπουργός (45,7%), η Δικαιοσύνη (43,5%) και το κοινοβούλιο (42,7%). Επίσης, επτά στους δέκα θεωρούν ότι για την υπέρβαση των προβλημάτων της κοινωνίας θα πρέπει να ενισχυθεί η **συνεργασία των πολιτών, η συλλογικότητα και η**

⁵¹ Βλ. σχετικά Ζαραφώνιτου, Χ. (2016). «Βίαση εγκληματικότητα και φόβος του εγκλήματος σε εποχές κρίσης», ό.π. και Ζαραφώνιτου, Χ. (2018), Συνοπτική ανάλυση της εμφανούς εγκληματικότητας στην Ελλάδα:2008-2018, ό.π., σελ. 6 όπου αναφέρεται ότι τη δεκαετία 2008-2018 παρατηρείται μια «ποσοτική και ποιοτική διαφοροποίηση της εγκληματικότητας στην Ελλάδα με κύρια χαρακτηριστικά: την αύξηση της βίας που συνοδεύει τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, την αύξηση της εγκληματικότητας του δρόμου καθώς και τη μετατόπισή της σε ευάλωτους στόχους όπως είναι οι οικείες, τα περίπτερα κ.λ.π.» ([PDF\) ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ 2008- 2018 \(researchgate.net\)](#)).

αλληλεγγύη, ενώ πάνω από τους μισούς (ποσοστό 53,3%) πιστεύει ότι η ελευθερία του ατόμου προϋποθέτει **απελευθέρωση από τη φτώχεια** και ισχυρή κοινωνική προστασία⁵².

Στη χώρα μας, η αύξηση της εγκληματικότητας τις τελευταίες δεκαετίες κυρίως στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας αλλά και στα εγκλήματα βίας, η αυξανόμενη εμφάνιση του οργανωμένου εγκλήματος, η επαγγελματοποίηση και η διεθνής διαπλοκή τομέων της εγκληματικότητας, και η επελθούσα κρίση εμπιστοσύνης απέναντι στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης⁵³ για την ικανότητά του να αντιμετωπίσει την κατάσταση κατά τρόπο αποτελεσματικό, αναδεικνύουν τις κρίσιμες ποιοτικές τομές και στάδια μιας προβληματικής για το εγκληματικό φαινόμενο και την αντιμετώπισή του. Οι τομές αυτές επηρεάζουν σημαντικά την ίδια την αντεγκληματική πολιτική που οφείλει η επίσημη Πολιτεία να χαράξει και να υλοποιήσει. Η δομή της εγκληματικότητας έχει πρωτεύουσα σημασία για την ακολουθητέα αντεγκληματική πολιτική, η δε εξέλιξή της απαιτεί προσεκτική ανάγνωση και προσέγγιση⁵⁴. Στην περίπτωση της χώρας μας ειδικότερα παρατηρήθηκε κατά την περίοδο 1980-1997, η εμφάνιση μιας εμφανούς ποσοτικής αύξησης της εγκληματικότητας κυρίως στα εγκλήματα κακούργηματικού χαρακτήρα, τη λεγόμενη βαριά εγκληματικότητα⁵⁵, ενώ σε επίπεδο συνολικής εγκληματικότητας παρατηρήθηκε επίσης μια αύξηση αλλά σε μικρότερη κλίμακα⁵⁶. Εν' όψει της διαμορφωθείσας κατάστασης η περιστολή του εγκλήματος αποτελεί ζήτημα ύψιστης προτεραιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, όπως εύστοχα αναφέρθηκε, «*η μέριμνα για την ασφάλεια των πολιτών απέναντι σε κάθε μορφής απειλές της προσωπικότητας, της ζωής και της περιουσίας τους έχει ιδιαίτερη σημασία στην εποχή της διακινδύνευσης. Με αποτέλεσμα να δοκιμάζεται η αντοχή και η αξιοπιστία των μηχανισμών ασφαλείας του κράτους και να κλονίζεται η εμπιστοσύνη των πολιτών προς αυτούς. Έτσι, η αποκατάσταση μιας νέας ισορροπίας ανάμεσα στην αποτελεσματικότητα και τη νομιμοποίηση του συστήματος και κυρίως του αισθήματος δημόσιας ασφάλειας στις πόλεις και τις κοινότητες της εποχής μας*

⁵² ETERON, Ινστιτούτο για την έρευνα και την κοινωνική αλλαγή, Aboutreople (2021). Έρευνα για την οικονομία και την κοινωνική δικαιοσύνη: Γνώμες, προτιμήσεις, αξίες, Δεκέμβριος.

⁵³ Για την έννοια του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, βλ. αντί πολλών Σπινέλλη, Κ.Δ. (1985). *Εγκληματολογία – Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις*, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Α'. Αθήνα – Κομοτηνή: Νομικές Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 32. Σύμφωνα με την Σπινέλλη ως σύστημα «*ορίζεται συνήθως η αυτοτελής, σύνθετη οντότητα που προκύπτει από την οργανωμένη συναρμογή επιμέρους στοιχείων. Είναι ένα πρότυπο με δομή λειτουργίας, φανερές και λανθάνουσες. Η ποινική δικαιοσύνη είναι και αυτή ένα σύστημα. Είναι μια οργανωμένη διασύνδεση των υποσυστημάτων: της αστυνομίας, των δικαστηρίων (της εισαγγελίας, της προδικασίας, της κύριας διαδικασίας), και της ποινικής και σωφρονιστικής μεταχείρισης. Μέσα σ' αυτά τα υποσυστήματα οι εγκληματολόγοι διακρίνουν ροές και λειτουργίες*».

⁵⁴ Πιτσελά, Α. (1996). «Σύγχρονες Μεταρρυθμιστικές Τάσεις στην Αντιμετώπιση Ανηλίκων Δραστών Εγκλημάτων – Ειδικότερα στο Δίκαιο της Γερμανίας». Στο Ν. Κουράκης (Επιμ.). *ΜΝΗΜΗ II*, Ι. Δασκαλόπουλου, Κ. Σταμάτη, Χρ. Μπάκα, Τόμος Γ', σελ.1012.

⁵⁵ Karydis, V. (1998). "Criminality or Criminalisation of Migrants in Greece? An Attempt in Synthesis". Στο V. Ruggiero, N. South, I. Taylor (Eds.). *The New European Criminology*. London and New York: Routledge, σελ. 353.

⁵⁶ Κουράκης, Ν. (1998). «Έκθεση για την εξέλιξη της εγκληματικότητας στη σημερινή Ελλάδα». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 3, σελ. 239 επ., όπου και η επισήμανση για ποιοτική διαφοροποίηση και μετεξέλιξη της εγχώριας εγκληματικότητας προς την κατεύθυνση του οικονομικού και του οργανωμένου εγκλήματος. Για το τελευταίο επισημαίνεται ότι έχει λάβει στη χώρα μας ανησυχητικά απροκάλυπτες διαστάσεις (σελ. 241). Πιτσελά, Α. (2007). «Έκταση, φύση και εξέλιξη της εγκληματικότητας των ναρκωτικών στην Ελλάδα». *Νόμος – Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Νομικής της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών*. τ. 9 – Αφιέρωμα στην Πελαγία Γέσιου Φαλτσή. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, σελ. 1210 επ.

αποτελεί ζήτημα ύψιστης προτεραιότητας»⁵⁷. Προς τούτο ως προϋπόθεση για την αποτελεσματική αντεγκληματική πολιτική αναγνωρίζεται πλέον αφενός η **τόνωση της εμπιστοσύνης των πολιτών στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης** και, αφετέρου, η ενεργός συμμετοχή τους στην χάραξη και την υλοποίηση του αντεγκληματικού σχεδιασμού⁵⁸.

Περαιτέρω, επιστημονικές έρευνες καταληκτικά έδειξαν ότι συγκεκριμένοι κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες, όπως είναι η φτώχεια, η ανεργία, η οικονομική δυσπραγία και η οικονομική ανισότητα συσχετίζονται όχι μόνον με το εγκληματικό φαινόμενο και τα ποσοστά της εγκληματικότητας αλλά και με το **επίπεδο γενικότερα της δημόσιας υγείας των κοινωνιών**⁵⁹.

Όσον αφορά την επίδραση της οικονομικής κρίσης **στο δήμο**, ως αρνητικές επιπτώσεις αναφέρονται το **κλείσιμο των καταστημάτων** (ποσοστό 10,7%), η αύξηση της **ανεργίας** στον Δήμο (ποσοστό 10,0%) και η αρνητική επίδρασή της στην **ποιότητα ζωής** (ποσοστό 8,2%). Επιπρόσθετα από το δείγμα της έρευνας αναφέρθηκαν τα φαινόμενα της **επαιτείας** και των **αστέγων** (ποσοστά 7,9% και 7,5% αντίστοιχα) αλλά και η **υποβάθμιση της περιοχής του δήμου** τους εξαιτίας της **μείωσης της αγοραίας αξίας των ακινήτων** (ποσοστό 7,2%) αλλά και των **παρεχόμενων υπηρεσιών για τη συντήρηση του δημόσιου χώρου** (ποσοστό 7,2%). Περαιτέρω, αναφέρθηκε η εγκατάσταση σε αυτόν πληθυσμού χαμηλού οικονομικού status (ποσοστό 6,3%) αλλά και η μετοίκηση των κατοίκων σε άλλη περιοχή (ποσοστό 5,5%). Παράλληλα, οι συμμετέχοντες στην έρευνα ανέφεραν ότι εξαιτίας της οικονομικής κρίσης επηρεάστηκαν οι παρεχόμενες υπηρεσίες ασφάλειας και πρόληψης του εγκλήματος (ποσοστά 5,8% και 5,6% αντίστοιχα), οι παρεχόμενες από το δήμο υπηρεσίες στον τομέα της υγείας (ποσοστό 5,4%) και της παιδείας (ποσοστό 5,2%). Μικρότερη επίδραση, σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος, καταγράφεται σε σχέση με τη δημόσια χρήση ναρκωτικών (ποσοστό 4,6%) και την πορνεία (ποσοστό 2,8%). Όλα τα παραπάνω αναφερόμενα στοιχεία συνηγορούν στην περιβαλλοντική και κοινωνική υποβάθμιση των περιοχών κατοικίας υποβαθμίζοντας περαιτέρω την ποιότητα της καθημερινής ζωής των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, αναδεικνύεται η συσχέτιση της περιβαλλοντικής και κοινωνικής

⁵⁷ Μακρυδημήτρης, Α. (2006). *Κράτος και Κοινωνία των Πολιτών*. Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις, σελ.109.

⁵⁸ Ζαραφωνίτου, Χ. (2011). «Τοπική κοινωνία και αντεγκληματική πολιτική: Όροι και προϋποθέσεις της συμμετοχής των πολιτών στις κοινοτικές μορφές πρόληψης της εγκληματικότητας» σε Ε. Φασούλα, Φ. Μηλιώνη (Επιμ.). *Κοινωνία, Έγκλημα, Εθελοντισμός*. Τεύχος 25. Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Α Σάκκουλα, σελ. 45-61. Bottomley, K. (2003). «Politics, Criminology and the Reduction of Crime». Στο Α. Μαγγανάς (Εκδ. Επιμ.). *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου / Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 205-206.

⁵⁹ Κωνσταντακόπουλος, Γ., Τσούβελας, Γ., Κονταξάκης Β. (2018). «Υπάρχει επίδραση της οικονομικής ύφεσης στην εγκληματικότητα; Αναλύοντας τα δεδομένα από την πρόσφατη διεθνή και ελληνική κρίση». *Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής*, 35 (Σύμπλ. 1), σελ. 36 και 37.

υποβάθμισης⁶⁰ τόσο με την αύξηση των εγκληματικών ευκαιριών⁶¹ όσο και με τη δημιουργία και ενίσχυση του φόβου και της ανασφάλειας, ειδικά σε περιοχές, οι οποίες εγκαταλείπονται σταδιακά από τους μόνιμους κατοίκους τους με αποτέλεσμα τη μείωση της αξίας των κατοικιών, την εγκατάσταση νέων πληθυσμών χαμηλού κοινωνικού και οικονομικού status και την αδυναμία των κατοίκων να απαιτήσουν περισσότερες και καλύτερης ποιότητας υπηρεσίες για τη βελτίωση της καθημερινότητάς τους⁶².

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων διαφοροποιούνται ανάλογα με την περιοχή κατοικίας. Ειδικότερα στο **Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού**, οι συμμετέχοντες θεωρούν πρωτίστως (ποσοστό 10,8%) ότι **μειώθηκε η εμπορική αξία των κατοικιών**, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά στους υπόλοιπους δήμους της έρευνας είναι σαφώς χαμηλότερα: στο Δήμο Αθηναίων 6,9% και 5,0% στο Δήμο Κορυδαλλού. Αντιθέτως, σε σχέση με το **φαινόμενο των αστέγων** τα ποσοστά που καταγράφονται μεταξύ των κατοίκων του **Δήμου Αθηναίων** (8,3%) είναι σαφώς αυξημένα συγκριτικά με τα αντίστοιχα ποσοστά στο Δήμο Κορυδαλλού (6,0%) και το Δήμο Φιλοθέης – Ψυχικού (3,3%). Περαιτέρω, από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων αναδεικνύεται ότι η οικονομική κρίση στη χώρα επέφερε σημαντικά ποσοστά **διαδημοτικής μετακίνησης** κατοίκων σε άλλη περιοχή στην περίπτωση του **Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού** (ποσοστό 8,6%), και λιγότερο στο Δήμο Αθηναίων (ποσοστό 5,2%) και το Δήμο Κορυδαλλού (ποσοστό 3,9%). Η μείωση της εμπορικής αξίας των ακινήτων, η πώληση ακινήτων και η διαδημοτική μετακίνηση κατοίκων σε άλλη περιοχή στην περίπτωση του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης αναδείχθηκε και μέσα από τις συνεντεύξεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο διεξαγωγής ποιοτικής έρευνας με εκπροσώπους των δημοτικών αρχών και της αστυνομίας στους τρεις υπό εξέταση δήμους⁶³.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα κλήθηκαν, επίσης, να δηλώσουν την εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης του νοικοκυριού τους μετά το 2019, όταν πλέον οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης είχαν αμβλυνθεί. Περίπου πέντε στους δέκα (ποσοστό 53,1%) θεωρούν ότι η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους **παρέμεινε σταθερή**, ενώ ένας στους τρεις (ποσοστό 29,8%) θεωρεί ότι η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους **βελτιώθηκε**. Αντίθετα, τα χαμηλότερα ποσοστά απαντήσεων (ποσοστό 16,8%) αναφέρονται στους

⁶⁰ Οι έννοιες της περιβαλλοντικής και κοινωνικής υποβάθμισης παραπέμπουν στις συναφείς έννοιες της φυσικής και κοινωνικής αταξίας (disorder). Σύμφωνα με τον Sampson η κοινωνική αταξία αναφέρεται στη «*συμπεριφορά αγνώστων, η οποία θα μπορούσε να θεωρηθεί απειλητική, όπως η λεκτική παρενόχληση στο δρόμο, η πορνεία, η χρήση ναρκωτικών ουσιών στο δημόσιο χώρο καθώς και η εριστική συμπεριφορά ομάδων νεαρών στο δημόσιο χώρο*», ενώ ο όρος φυσική αταξία αναφέρεται σε στοιχεία στον περιβάλλοντα χώρο, όπως «*γκράφιτι σε κτίρια, εγκαταλελειμμένα οχήματα, σκουπίδια στους δρόμους και το παροιμιώδες σπασμένο τζάμι*» Βλ. σχετικά Sampson, R.J. (2009). "Disparity and diversity in the contemporary city: Social (dis)order revisited. *The British Journal of Sociology*, 60(1), σελ. 1.

⁶¹ Βλ. σχετικά Wikström, P-O H., Oberwittler, D., Treiber, K., & Hardie B. (2012). *Breaking rules: The social and situational dynamics of young people's urban crime*. Oxford University Press σελ. 186.

⁶² Βλ. Cusson, M. (1989). "Les zones urbaines criminelles". *Criminologie*, Vol. XXII, No2, σελ. 95-105 όπως παραπέμπεται σε Ζαραφώνιτου, Χ. (2002), ό.π., σελ. 47.

⁶³ Σκοπός της έρευνας ήταν η καταγραφή των στάσεων και απόψεων των εκπροσώπων τόσο των δημοτικών αρχών όσο και των Τμημάτων Ασφάλειας των Δήμων Αθηναίων, Κορυδαλλού και Φιλοθέης-Ψυχικού αναφορικά με την εγκληματικότητα και την ανασφάλεια κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης στους δήμους αυτούς. Η ποιοτική έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη διεξαγωγή συνεντεύξεων με τους εκπροσώπους κατά το διάστημα Σεπτεμβρίου – Οκτωβρίου 2020. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται αναλυτικά στο παραδοτέο του Έργου D.1.2. με τίτλο «Έκθεση Αντεγκληματικής Πολιτικής» (Criminal Policy Report) [Το Urban Crime είναι χρηματοδοτούμενο έργο από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας \(ΕΛΙΔΕΚ\)](#).

συμμετέχοντες που θεωρούν ότι μετά το τέλος της κρίσης το νοικοκυριό τους βρίσκεται σε χειρότερη οικονομική κατάσταση.

Στο πλαίσιο της επεξεργασίας των ερευνητικών δεδομένων, όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω αναλυτικά, αναπτύχθηκαν δείκτες, οι οποίοι αποτυπώνουν συνδυαστικά την επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο νοικοκυριού, δήμου αλλά και σε ατομικό επίπεδο. Σε επίπεδο νοικοκυριού ο Δείκτης Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης (ΔΕΝ) κατέδειξε ότι η πλειονότητα των ερωτώμενων (40,4%) θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης στο νοικοκυριό τους ήταν μέτρια, ενώ ακολουθούν όσοι θεωρούν ότι η προαναφερόμενη επίπτωση της οικονομικής κρίσης ήταν χαμηλή (31,1%). Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι το ένα τρίτο περίπου των ερωτηθέντων (28,5%) θεωρεί ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης στο νοικοκυριό τους ήταν υψηλή. Επιπλέον, ανά δήμο κατοικίας προέκυψε ότι η υψηλότερη επίπτωση της οικονομικής κρίσης (σε επίπεδο νοικοκυριού) καταγράφεται μεταξύ των κατοίκων του Δήμου Κορυδαλλού (45,1%), ενώ ακολουθεί ο Δήμος Αθηναίων (29,9%). Τα χαμηλότερα δε ποσοστά εντοπίζονται στους κατοίκους του Δήμου Φιλοθέης - Ψυχικού (16,0%).

Όσον αφορά την επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε ατομικό επίπεδο, ο αντίστοιχος δείκτης (Δείκτης Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε ΑΤομικό επίπεδο- ΔΕΑΤ) κατέδειξε ότι η πλειονότητα των απαντήσεων των ερωτώμενων, περίπου, ισοκατανέμονται μεταξύ όσων θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης υπήρξε μέτρια (45,5%) ή χαμηλή (41,6%), ενώ χαμηλότερο συνολικό ποσοστό των ερωτηθέντων (12,9%) θεωρεί ότι η οικονομική κρίση επέφερε υψηλή επίπτωση σε ατομικό επίπεδο. Σε επίπεδο Δήμων κατοικίας των ερωτώμενων, προκύπτει εκ νέου ότι η υψηλότερη επίπτωση της οικονομικής κρίσης (σε ατομικό επίπεδο) καταγράφεται μεταξύ των κατοίκων του Δήμου Κορυδαλλού (15,5%), ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά που εντοπίζονται μεταξύ των κατοίκων του Δήμου Αθηναίων (12,8%) και του Δήμου Φιλοθέης - Ψυχικού (12,0%) δεν διαφέρουν ιδιαίτερα.

Τέλος, όσον αφορά τον Δείκτη Επίπτωσης της Οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Δήμου (ΔΕΔ), τα ερευνητικά δεδομένα κατέδειξαν ότι το μοτίβο των απαντήσεων διαφοροποιείται σε σχέση με τους δύο προηγούμενους δείκτες. Πράγματι, οι απαντήσεις των ερωτώμενων που θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης στο Δήμο κατοικίας ήταν μέτρια (38,3%) ή υψηλή (36,5%) εμφανίζονται με τα υψηλότερα ποσοστά μεταξύ των ερωτώμενων. Αντίθετα, τα ποσοστά όσων θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης στο Δήμο κατοικίας τους ήταν χαμηλή, εμφανίζονται με τη μικρότερη συχνότητα (25,1%). Παράλληλα, αξίζει να σημειωθεί ότι λαμβάνοντας υπ' όψιν την κατανομή του συγκεκριμένου δείκτη ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων, προέκυψε ότι στο Δήμο Αθηναίων καταγράφονται τα μεγαλύτερα ποσοστά (45,4%) υψηλής επίπτωσης από την οικονομική κρίση. Ο Δήμος Κορυδαλλού, στον οποίο καταγράφηκαν τα υψηλότερα ποσοστά στους δύο προηγούμενους δείκτες, εμφανίζεται τώρα με σαφώς μικρότερα ποσοστά (32,4%) σε σχέση με το Δήμο Αθήνας. Τέλος, τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται εκ νέου στο Δήμο Φιλοθέης - Ψυχικού (μόλις 8,0%). Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των δεικτών, η υψηλότερη επίπτωση της οικονομικής κρίσης καταγράφεται κυρίως σε επίπεδο δήμου παρά σε ατομικό επίπεδο ή σε επίπεδο νοικοκυριού.

7.4. Εγκληματικό φαινόμενο

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στην έρευνα και σε σχέση με την εξέλιξη της συνολικής εγκληματικότητας **στην Ελλάδα** κατά την περίοδο 2020-2021, είναι διάχυτη η εκτίμηση **περί αύξησης της εγκληματικότητας**. Συγκεκριμένα **επτά στους δέκα** συμμετέχοντες πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα στη χώρα το τελευταίο έτος πριν την διεξαγωγή της έρευνας αυξήθηκε, ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό, της τάξης του 7,1%, πιστεύει πως μειώθηκε, ενώ περίπου δύο στους δέκα (ποσοστό 18,9%) εκτιμούν ότι η εγκληματικότητα παρέμεινε ίδια.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν **την περιοχή κατοικίας** των συμμετεχόντων στην έρευνα **και τις απαντήσεις όσων πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα αυξήθηκε**, προκύπτει ότι η άποψη περί αύξησης της εγκληματικότητας διατυπώνεται κυρίως από τους ερωτώμενους που κατοικούν στο **Δήμο Κορυδαλλού** (ποσοστό 80,3%) και στο **Δήμο Αθηναίων** (ποσοστό 76,0%). Εμφανώς χαμηλότερο ποσοστό καταγράφεται στους κατοίκους του Δήμου Φιλοθέης - Ψυχικού (ποσοστό 62,8%).

Στην ερώτηση του διαγνωστικού μας εργαλείου αναφορικά με την **εξέλιξη της εγκληματικότητας στην περιοχή του τόπου κατοικίας κατά την περίοδο 2020-2021** στις απαντήσεις του δείγματος αναδεικνύεται μια **σταθεροποιητική τάση**, δεδομένου ότι πάνω από τους μισούς (ποσοστό 52,4%) θεωρούν ότι η εγκληματικότητα στην περιοχή τους **παρέμεινε σταθερή**. Οι ερωτώμενοι που πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα στην περιοχή τους μειώθηκε αντιπροσωπεύονται με τα χαμηλότερα ποσοστά απαντήσεων, μόλις ένας στους δέκα, ενώ το ένα τρίτο και πλέον του δείγματος (ποσοστό 37%) θεωρούν ότι η εγκληματικότητα στην περιοχή τους αυξήθηκε.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν το **Δήμο κατοικίας** των συμμετεχόντων στην έρευνα και τις απαντήσεις όσων πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα αυξήθηκε, προκύπτει ότι η αύξηση αυτή αναφέρεται ξανά, πρωτίστως από τους κατοίκους του **Δήμου Κορυδαλλού** (ποσοστό 45,3%) και ακολουθούν οι κάτοικοι του Δήμου Αθηναίων (ποσοστό 40%). Μόνον όμως δύο περίπου στους δέκα μεταξύ των κατοίκων του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού εκτιμούν ότι αυξήθηκε η εγκληματικότητα στην περιοχή τους. Περαιτέρω, σε σχέση με το **Δήμο Αθηναίων**, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η **αντίληψη περί αύξησης της εγκληματικότητας** στην περιοχή τους εντοπίζεται κυρίως στους κατοίκους του **4^{ου} και του 6^{ου} Δημοτικού Διαμερίσματος**⁶⁴.

Σύμφωνα με το δείγμα της έρευνας σχετικά με την εξέλιξη της εγκληματικότητας **στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία της οικονομικής κρίσης 2009-2019**, είναι σαφής η θεώρηση των ερωτώμενων περί **αύξησης της εγκληματικότητας** (ποσοστό 87,5%). Περαιτέρω μόλις το 2,0% πιστεύει ότι η εγκληματικότητα μειώθηκε, ενώ ένας στους δέκα θεωρεί ότι η εγκληματικότητα παρέμεινε ίδια.

Αναφορικά με την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην **περιοχή του τόπου κατοικίας τη δεκαετία 2009-2019**, και πάλι είναι σαφής η αντίληψη των ερωτώμενων περί αυξητικής τάσης της εγκληματικότητας στην περιοχή τους, (ποσοστό **62,2%**). Τρεις στους δέκα περίπου (ποσοστό 34,3%) θεωρούν ότι η εγκληματικότητα στην

⁶⁴ Το 4ο Δημοτικό Διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει τις Δ. συνοικίες (Κολωνού, Ακαδημίας Πλάτωνος, Σεπόλια μέχρι Πατήσια). Συγκεκριμένα περιλαμβάνει τις περιοχές: Ακαδημία Πλάτωνος, Κολοκυνθού, Κολωνός, Σεπόλια, Άγιος Νικόλαος, Πλατεία Αττικής). Πληθυσμός σύμφωνα με την απογραφή του 2011: 85.629 (2001: 92.310). Το 6ο δημοτικό διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει τις βόρειες κεντρικές συνοικίες (Πατήσια Κυψέλη). Συγκεκριμένα περιλαμβάνει τις περιοχές: Πλατεία Κολιάτσου, Πλατεία Βικτωρίας, Σταθμός Λαρίσης, Πεδίον του Άρεως, Πατήσια, Κυψέλη). Πληθυσμός σύμφωνα με την απογραφή του 2011: 130.582 (2001: 162.366).

περιοχή τους παρέμεινε σταθερή, ενώ μόλις 3,5% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι η εγκληματικότητα στην περιοχή τους μειώθηκε κατά τη δεκαετία της οικονομικής κρίσης (2009-2019). Λαμβάνοντας υπ' όψιν το **Δήμο κατοικίας** του δείγματος, αναδεικνύεται ότι η αντίληψη περί αύξησης της εγκληματικότητας εντοπίζεται και πάλι κατά κύριο λόγο στους **κατοίκους του Δήμου Κορυδαλλού** (67,6%) και του **Δήμου Αθηναίων** (62,7%) και λιγότερο αλλά με περισσότερους από τους μισούς στους κατοίκους του Δήμου Φιλοθέης – Ψυχικού (57,9%). Ειδικότερα, στο Δήμο Αθηναίων την αντίληψη περί αύξησης της εγκληματικότητας την εκφράζουν κυρίως οι κάτοικοι του 3^{ου}, του 4^{ου} και του 5^{ου} δημοτικού διαμερίσματος του δήμου⁶⁵.

Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων της έρευνας που θεωρούν ότι η εγκληματικότητα αυξήθηκε (είτε στην Ελλάδα είτε στην περιοχή τους), ως **σημαντικότεροι λόγοι αύξησης της εγκληματικότητας** τόσο **συνολικά** όσο **και ανά Δήμο κατοικίας του δείγματος**, αναφέρθηκαν κατά κύριο λόγο η **οικονομία, η ανεργία, η φτώχεια και η μετανάστευση**. Περαιτέρω, σε μικρότερη συχνότητα αναφέρθηκαν και λόγοι, οι οποίοι σχετίζονται με τη **μειωμένη αστυνόμευση**, τους επικεικείς νόμους κ.ά. Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της προαναφερθείσας ποιοτικής έρευνας αναφέρθηκε από τους συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις εκπροσώπους των Α.Τ. των Δήμων Αθηναίων και Φιλοθέης-Ψυχικού ο σημαντικός ρόλος της ανεργίας, των ελλείψεων σε υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό της αστυνομίας καθώς των μεταναστευτικών ροών στη διαμόρφωση της εγκληματικότητας στην περιοχή της αρμοδιότητάς τους κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης⁶⁶.

Το ζήτημα της **μειωμένης αστυνόμευσης** θα μπορούσε να συσχετιστεί με την επελθούσα **οικονομική κρίση**, η οποία αν και παγκόσμια, στη χώρα μας είχε **ιδιαίτερα μεγάλη διάρκεια** και έλαβε σημαντικές διαστάσεις επιφέροντας ιδιαίτερα αρνητικές κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις. Η αστυνομία, με την ουσιαστική της έννοια, ως ενέργεια δηλαδή της Πολιτείας η οποία αποβλέπει στην αποτροπή κάθε κινδύνου διατάραξης της δημόσιας τάξης είναι πολύ πιθανό να επηρεάστηκε αρνητικά από την οικονομική κρίση, υπό την έννοια της **μείωσης των διαθέσιμων πόρων για την ορθολογική και αποτελεσματική της υλοποίηση**. Κατ' αυτόν τον τρόπο καθίσταται πιθανή η **δυσλειτουργία της αστυνόμευσης ως ανασχετικού του εγκλήματος παράγοντα** κατά τη διάρκεια της κρίσης στη χώρα μας.

Επιπρόσθετα, στα πλαίσια της διαγνωστικής μας έρευνας εξετάσθηκε η **προηγούμενη εμπειρία θυματοποίησης των συμμετεχόντων**, με τη χρήση της ερώτησης «*Μέσα στο χρόνο που πέρασε⁶⁷, γίνατε θύμα ενός ή περισσότερων ποινικών αδικημάτων;*». Από την στατιστική επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας προέκυψε ότι τα ποσοστά θυματοποίησης που αναφέρθηκαν από το δείγμα της έρευνας θεωρούνται **σχετικά μικρά των γενικώς ισχυόντων** (ποσοστό 15%), γεγονός που δύναται να ερμηνευτεί από τα χαμηλά ποσοστά θυματοποίησης που παρατηρούνται στους δύο περιφερειακούς Δήμους της έρευνας, συγκριτικά με το Δήμο Αθηναίων. Περαιτέρω ανάλυση των απαντήσεων, ανά Δήμο κατοικίας των ερωτώμενων, υποδεικνύει ότι τα υψηλότερα ποσοστά άμεσης θυματοποίησης για την περίοδο 2020–2021 καταγράφονται στο Δήμο Αθήνας

⁶⁵Το 3ο Δημοτικό Διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει τις ΝΔ. συνοικίες (Αστεροσκοπείου, Πετραλώνων, Μεταξουργείου και Θησείου). Συγκεκριμένα περιλαμβάνει τις περιοχές: Βοτανικός, Μεταξουργείο, Γκάζι, Πετράλωνα, Ρουφ, Θησείο. Πληθυσμός σύμφωνα με την απογραφή του 2011: 46.508 (2001: 54.794). Το 5ο δημοτικό διαμέρισμα Αθήνας, περιλαμβάνει τις ΒΔ. συνοικίες μέχρι Προμπονά. Συγκεκριμένα περιλαμβάνει τις περιοχές: Ριζούπολη, Πατήσια, Άγιος Ελευθέριος. Πληθυσμός σύμφωνα με την απογραφή του 2011: 98.665 (2001: 105.539).

⁶⁶ Βλ. σχετικά Παραδοτέο D.1.2 «Έκθεση Αντεγκληματικής Πολιτικής» (Criminal Policy Report), σελ. 272 επ. [To Urban Crime είναι χρηματοδοτούμενο έργο από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας \(ΕΛΙΔΕΚ\)](#)

⁶⁷ Δηλαδή κατά την περίοδο 2020-2021.

και στο Δήμο Φιλοθέης – Ψυχικού. Αντίθετα, στο Δήμο Κορυδαλλού καταγράφηκαν τα χαμηλότερα ποσοστά θυματοποίησης σε σχέση με τους υπόλοιπους δήμους του δείγματος. Η θυματοποίηση του δείγματος, άπαξ ή περισσότερες φορές και του ίδιου του συμμετέχοντα ή κάποιου μέλους της οικογένειάς του, κατά τη διάρκεια της προηγούμενης της διεξαγωγής της έρευνας χρονιάς, αφορούσε κατά κύριο λόγο το **έγκλημα της κλοπής** (συνήθως πορτοφολιού) **στο δρόμο ή στα μέσα μαζικής μεταφοράς και της διάρρηξης**.

Τα ποσοστά θυματοποίησης, τα οποία αναφέρθηκαν για τη δεκαετία 2009-2019, ανήλθαν στο 33,4%. Από τα αδικήματα που ανέφεραν όσοι υπήρξαν θύμα ενός ή περισσότερων εγκληματικών πράξεων τετελεσμένων ή σε απόπειρα (οι ίδιοι ή κάποιο μέλος της οικογένειάς τους) κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, συχνότερα αναφερόμενα εξ αυτών είναι η **κλοπή**, η **ληστεία** και η **διάρρηξη**. Ανά δήμο κατοικίας των ερωτώμενων, διαπιστώθηκε ότι τα υψηλότερα ποσοστά άμεσης θυματοποίησης κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης αναφέρονται και πάλι από τους ερωτώμενους στο Δήμο Αθηναίων και Φιλοθέης-Ψυχικού.

Ιδιαίτερα ενδιαφέροντα στοιχεία για την εξέταση του φαινομένου του φόβου του εγκλήματος προέκυψαν από τις απαντήσεις του δείγματος στην ερώτηση «Πόσο ασφαλείς αισθάνεστε όταν κυκλοφορείτε μόνος/η στην περιοχή του δήμου που κατοικείτε, όταν βραδιάζει»⁶⁸ (η ερώτηση αφορούσε την περίοδο 2020-2021): μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνει η απάντηση «λίγο ασφαλής» (ποσοστό 16,9%), ακολουθούμενη από την απάντηση «καθόλου ασφαλής» (ποσοστό 18,2%). Μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνει η απάντηση «αρκετά ασφαλής», η οποία προτιμήθηκε περίπου από τέσσερις στους δέκα συμμετέχοντες στην έρευνα (ποσοστό 41,4%), ακολουθούμενη από αυτούς που δήλωσαν «πολύ ασφαλής» (ποσοστό 23,5%). Αθροιστικά στην πλειονότητά τους οι ερωτώμενοι του δείγματος (ποσοστό 64,9%) αισθάνονται **πολύ ή αρκετά ασφαλείς** όταν κυκλοφορούν το βράδυ στα χωρικά όρια του Δήμου κατοικίας τους. Το ποσοστό, από την άλλη πλευρά, των κατοίκων που αισθάνονται λίγο ή καθόλου ασφαλείς, αθροιστικά, είναι σημαντικό, δεδομένου ότι εκδηλώθηκε από **πάνω από το ένα τρίτο** περίπου του δείγματος της έρευνας (35,1%). Η ανάλυση των απαντήσεων ανά δήμο κατοικίας των ερωτώμενων κατέδειξε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά ανασφάλειας καταγράφηκαν στους Δήμους Φιλοθέης-Ψυχικού και Αθηναίων. Όσοι δήλωσαν ότι αισθάνονταν λίγο ή καθόλου ασφαλείς κατονόμασαν **ως υπεύθυνη για την ανασφάλειά τους**, κατά κύριο λόγο, την **τέλεση**

⁶⁸ Συνήθης ερώτηση διαγνωστικού εργαλείου σχετικών εγκληματολογικών ερευνών τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Βλ. Pitsela, A. (1991). "Results of Victim Survey Research in a Small Greek Town with Particular Reference to Attitudes towards Crime and the Criminal Justice System". Στο Kaiser, G., Kury, H., Albrecht, H. –J. (Eds.). *Victims and Criminal Justice. Victimological Research: Stocktaking and Prospects*. In: Criminological Research Reports by the Max Planck Institute for Foreign and International Penal Law. Vol. 50, σελ. 740. Pitsela, A. (1991). "Criminal Victimization of Greek Migrant Workers in the Federal Republic of Germany". Στο Kaiser, G., Kury, H., Albrecht, H. –J. (Eds.). *Victims and Criminal Justice. Particular Groups of Victims*. Part 1. In: Criminological Research Reports by the Max Planck Institute for Foreign and International Penal Law. Vol. 52/1, σελ. 256. Ζαραφώνιτου, Χ. – Ερευνητική Ομάδα Φοιτητών (2000). «Εμπειρική διερεύνηση του φόβου του εγκλήματος σε ένα δήμο της ελληνικής πρωτεύουσας». Στο συλλογικό *Εγκληματίες και Θύματα στο Κατώφλι του 21^{ου} Αιώνα – Αφιέρωμα στη Μνήμη Ηλίας Δασκαλάκη*, σελ. 514. Ζαραφώνιτου, Ch. (2011). "Fear of crime in contemporary Greece: Research evidence", ό.π. Tremblay, P., Cordeau, G., Kaczorowski, J. (1993). "La peur du crime et ses paradoxes: cartes mentales, ecologie criminelle et sentiment d'insécurité" in *Revue canadienne de criminologie*, σελ. 1-18. Vrij, A., Winkel, F.W. (1991). "Characteristics of the built environment and fear of crime: a research note on interventions in unsafe locations". *Deviant Behavior*. Vol. 12, No. 2, σελ. 203-215. Ditton, J. (2000). "Crime and the City – Public Attitudes towards Open – Street CCTV in Glasgow". *British Journal of Criminology*, Vol. 40, σελ. 696 επ.

κλοπών και διαρρήξεων (ποσοστό 15,8%), **ληστειών** (ποσοστό 15,6%), τις εγκληματικές πράξεις που στρέφονται κατά του εννόμου αγαθού **της ζωής και της σωματικής ακεραιότητάς του** (ποσοστό 14,6%), αλλά και τους **βανδαλισμούς** (ποσοστό 11,1%)⁶⁹. Από τις απαντήσεις των «ανασφαλών» κατοίκων του δείγματος αναδεικνύεται και πάλι το γεγονός ότι η **κτητική και βίαιη εγκληματικότητα** ανησυχεί τον πληθυσμό και του προκαλεί ανασφάλεια. Περαιτέρω, στο πλαίσιο αυτό, διερευνήθηκαν **τα εγκλήματα που προκαλούν ανασφάλεια** στο δείγμα **ανά δήμο κατοικίας** για την περίοδο 2020-2021. Στην περίπτωση του Δήμου Αθηναίων σε μεγαλύτερο ποσοστό αναφέρονται **οι κλοπές/διαρρήξεις, οι ληστείες, οι επιθέσεις κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας** καθώς και οι βανδαλισμοί. Ακολουθούν εγκλήματα που σχετίζονται με ναρκωτικά, εκβιάσεις – απειλές κ.ά. Στην περίπτωση του Δήμου Κορυδαλλού και αναφορικά με τις αναφερόμενες σε υψηλότερα ποσοστά εγκληματικές πράξεις **το μοτίβο παραμένει το ίδιο** με μικρές διαφοροποιήσεις στην κατανομή των υπόλοιπων κατηγοριών ποινικών αδικημάτων (βλ. λ.χ. σεξουαλικές επιθέσεις, οι οποίες αναφέρονται σε υψηλότερα ποσοστά στο Δήμο Κορυδαλλού σε σύγκριση με το Δήμο Αθηναίων, όπου κατέχουν μία από τις τελευταίες θέσεις στη λίστα). Τέλος, και στο Δήμο Φιλοθέης – Ψυχικού **οι ληστείες, οι επιθέσεις κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας και οι κλοπές/διαρρήξεις** αντιπροσωπεύουν τις εγκληματικές συμπεριφορές που επηρεάζουν περισσότερο, σε σχέση με τις υπόλοιπες, το αίσθημα ανασφάλειας των κατοίκων, ενώ οι σεξουαλικές επιθέσεις, οι απάτες, οι εκβιασμοί – απειλές ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά.

Παράλληλα, οι ερωτώμενοι, που δήλωσαν ανασφαλείς, ιεράρχησαν ως σημαντικότερους λόγους που συνδέονται με την ανασφάλειά τους την ύπαρξη **κλειστών καταστημάτων και εγκαταλελειμμένων κτιρίων** (ποσοστό 11,6%), την **ύπαρξη ερημικών εν γένει και κακοφωτισμένων περιοχών** (ποσοστό 11,3%), τη **δημόσια χρήση και διακίνηση ναρκωτικών** (ποσοστό 9,4%) και την **ελλιπή ή αναποτελεσματική αστυνόμευση** (ποσοστό 8,8%). Σημαντικούς, επίσης, παράγοντες αποτελούν για το ίδιο δείγμα η συγκέντρωση ομάδων πληθυσμού σε δημόσιους χώρους, όπως είναι τα πάρκα και οι πλατείες (ποσοστό 7,7%), η απουσία ενδιαφέροντος από την δημοτική αρχή (ποσοστό 7,5%), η άσκηση της πορνείας σε δημόσιους χώρους (ποσοστό 7,1%) και η αδιαφορία των γειτόνων/περαστικών (ποσοστό 7,1%). Χαμηλότερα ποσοστά ως παράγοντες ανασφάλειας κατέγραψαν η έλλειψη μηχανισμών υποστήριξης των θυμάτων (ποσοστό 6,7%), η απουσία καμερών σε δημόσιους χώρους (ποσοστό 6,5%), η ύπαρξη αστέγων στην περιοχή τους (ποσοστό 5,9%), η κυκλοφοριακή και εμπορική κίνηση (ποσοστό 5,4%) και, τέλος, η προσωπική αδυναμία για αποκατάσταση των αρνητικών συνεπειών της θυματοποίησης (5,0%). Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι η **απουσία μέτρων αυτοπροστασίας**, όπως είναι οι πόρτες ασφαλείας, οι συναγερμοί κ.λπ., δεν επιλέχθηκε από **κανέναν** από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Περαιτέρω, διερευνήθηκαν οι παράγοντες που σχετίζονται με το αίσθημα της ανασφάλειας ανά δήμο κατοικίας κατά το χρονικό διάστημα 2020-2021. Ειδικότερα, για το Δήμο Αθηναίων οι παράγοντες που σχετίζονται με την ανασφάλεια έχουν να κάνουν κυρίως με το **κλείσιμο των καταστημάτων και τα εγκαταλελειμμένα κτίρια, την ερήμωση και τον κακό φωτισμό των**

⁶⁹Η Ζαραφωνίτου αναφέρει ότι τα εγκλήματα βίας συνδέονται παραδοσιακά με το φόβο του εγκλήματος παραπέμποντας τόσο στο σχετικό ορισμό του Léauté για το φόβο («το συλλογικό άγχος των κατοίκων μιας περιοχής, μιας πόλης ή χώρας, το οποίο προέρχεται από το φόβο πιθανής θυματοποίησης των ίδιων ή κοντινών τους προσώπων από βίαιες εγκληματικές επιθέσεις») όσο και στα ερευνητικά δεδομένα της μελέτης του Killias στη Ζυρίχη, σύμφωνα με τα οποία τα εγκλήματα βίας κατά προσώπων συνδέονταν με την «εντύπωση πως το έγκλημα αποτελεί μια απειλή πραγματική και δεόντως σοβαρή, ώστε να επηρεάζει τη διαχείριση της καθημερινότητας σε ατομικό επίπεδο». Βλ. Ζαραφωνίτου, Χρ. (2016), ό.π., όπου παραπέμπονται Léauté J., ο.π., σελ. 15 και Killias, Μ. (2001). *Précis de Criminologie*. Berne, Staempfli Editions, σελ. 399.

περιοχών, τη **δημόσια χρήση και διακίνηση ναρκωτικών** και την **ελλιπή αστυνόμευση**. Και στην περίπτωση του Δήμου Κορυδαλλού οι παράγοντες που συντελούν στην ανασφάλεια των κατοίκων έχουν να κάνουν κυρίως με την **ελλιπή αστυνόμευση, το κλείσιμο των καταστημάτων** και τις **έρημες και κακοφωτισμένες περιοχές**. Ακολουθούν όμως με υψηλά ποσοστά, η αδιαφορία των γειτόνων/περαστικών, η απουσία καμερών στους δημόσιους χώρους, η έλλειψη μηχανισμών στήριξης των θυμάτων και η δημόσια χρήση και διακίνηση ναρκωτικών. Στο Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού οι παράγοντες που συντελούν στην ανασφάλεια των κατοίκων φαίνεται να διαφοροποιούνται κάπως σε σχέση με τους υπόλοιπους δύο Δήμους. Ειδικότερα, κυριαρχούν παράγοντες όπως η **απουσία καμερών στους δημόσιους χώρους, η ελλιπής αστυνόμευση, η αδιαφορία γειτόνων/ περαστικών** και το **κλείσιμο των καταστημάτων/εγκαταλελειμμένα κτίρια**. Ακολουθούν η **έλλειψη μηχανισμών υποστήριξης των θυμάτων** και οι **ερημικές και κακοφωτισμένες περιοχές**, ενώ έπονται και άλλοι παράγοντες σε μικρότερα ποσοστά. Σε συνάρτηση με τα παραπάνω αξίζει να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της διεξαχθείσας ποιοτικής έρευνας στους εκπροσώπους των ως άνω αναφερόμενων Δήμων αλλά και των Τμημάτων Ασφάλειας των Δήμων αυτών, αναφέρθηκε ότι η ανασφάλεια ειδικά στο Δήμο Αθηναίων (λ.χ. σε περιοχές κάτω από την πλατεία Ομόνοιας καθώς και στο 6^ο Δημοτικό Διαμέρισμα) συναρτάται με την υψηλή συγκέντρωση αλλοδαπών, οι οποίοι εμπλέκονται σε παράνομες δραστηριότητες, την παράνομη διακίνηση και δημόσια χρήση ναρκωτικών ουσιών αλλά και την ύπαρξη πολλών εγκαταλελειμμένων κτιρίων. Στην ίδια κατεύθυνση, αναφέρθηκε ότι στην περίπτωση του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού οι κάτοικοι αισθάνονται γενικά ασφαλείς, γεγονός το οποίο αποδίδεται στην απουσία στοιχείων περιβαλλοντικής και κοινωνικής υποβάθμισης⁷⁰, στην ιδιωτική φύλαξη πολλών κτιρίων αλλά και στην ύπαρξη ιδιωτικής εταιρείας φρουρήσεως⁷¹. Τέλος, σε συνάρτηση με τα ως άνω στην περίπτωση της περιοχής του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού αναφέρθηκε ότι η διακοπή από ορισμένους κατοίκους των υπηρεσιών ιδιωτικής φύλαξης ενίσχυσε το αίσθημα της ανασφάλειάς τους, ενώ εξίσου σημαντική επίδραση φάνηκε να έχει και η κατάργηση του αστυνομικού τμήματος στην περιοχή της Φιλοθέης⁷².

Αναφορικά με την κατανομή των ερωτώμενων ανάλογα με το φόβο του εγκλήματος κατά την περίοδο 2009-2019, τα αθροιστικά έγκυρα ποσοστά της απάντησης «λίγο» ή «καθόλου ασφαλής» ανήλθαν σε ποσοστό 33,8%, ενώ οι απαντήσεις «πολύ ασφαλής» και «αρκετά ασφαλής» αναφέρθηκαν αθροιστικά σε ποσοστό 66,2%. Σε επίπεδο **σύγκρισης του φόβου του εγκλήματος στους τρεις Δήμους**, διαπιστώθηκε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά ασφάλειας καταγράφονται στο Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού, ενώ μικρότερα ποσοστά ασφάλειας καταγράφονται στους Δήμους Αθηναίων και Κορυδαλλού. Περαιτέρω, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα που δήλωσαν ότι αισθάνονται «λίγο» ή «καθόλου ασφαλείς», να κατονομάσουν **τις εγκληματικές πράξεις** που προξενούσαν αυτήν την ανασφάλεια κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Από τις απαντήσεις του δείγματος αναδεικνύεται ότι η ανασφάλεια αποτέλεσε προϊόν κατά κύριο λόγο των **κλοπών και διαρρήξεων** (ποσοστό 16,4%), των **ληστειών** (ποσοστό 15,7%), των **επιθέσεων κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας** (ποσοστό 14,0%) και των **βανδαλισμών** (ποσοστό 11,3%). Επιπρόσθετα, διερευνήθηκαν τα **ποινικά αδικήματα που προκαλούσαν ανασφάλεια** στο δείγμα, ανά Δήμο κατοικίας, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Όσον αφορά το Δήμο Αθήνας οι εγκληματικές συμπεριφορές που

⁷⁰ Η ερευνητική εμπειρία έχει καταδείξει ότι ο φόβος του εγκλήματος και η ανασφάλεια συναρτώνται θετικά με τα στοιχεία περιβαλλοντικής και κοινωνικής υποβάθμισης στον αστακό χώρο. Βλ. σχετικά Zarafonitou, Ch., Kontoroulou, E. (2020). "Environmental Degradation and Fear of Crime. The research evidence in the center of Athens". *Urban Crime - An International Journal* 1(1), 3- 33, Zarafonitou, Ch. (2011), ό.π.

⁷¹ Βλ. Παραδοτέο «Εκθεση Αντεγκληματικής Πολιτικής» D1.2. σελ. 299 [To Urban Crime είναι χρηματοδοτούμενο έργο από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας \(ΕΛΙΑΔΕΚ\)](#)

⁷² Το ίδιο, σελ. 300.

προκαλούσαν ανασφάλεια κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης αφορούν **κλοπές/διαρρήξεις, ληστείες, επιθέσεις κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας** και βανδαλισμούς. Ακολουθούν παραβάσεις του ν. περί Ναρκωτικών, εκβιάσεις-απειλές και σε χαμηλότερα ποσοστά οι τρομοκρατικές επιθέσεις, οι σεξουαλικές επιθέσεις κ.ά. Στην περίπτωση του Δήμου Κορυδαλλού και αναφορικά με τα ποινικά αδικήματα τα οποία αναφέρονται σε μεγαλύτερο ποσοστό **το μοτίβο παραμένει το ίδιο**, με τις ληστείες όμως να προηγούνται στην κατάταξη έναντι των κλοπών/διαρρήξεων. Ακολουθούν αδικήματα όπως οι απάτες, οι σεξουαλικές και τρομοκρατικές επιθέσεις, οι παραβάσεις του ν. περί Ναρκωτικών κ.ά. Τέλος, στο Δήμο Φιλοθέης – Ψυχικού οι εγκληματικές συμπεριφορές που επηρεάζουν περισσότερο, σε σχέση με τις υπόλοιπες, το αίσθημα ανασφάλειας των κατοίκων είναι και πάλι οι **κλοπές/διαρρήξεις, οι ληστείες και οι επιθέσεις κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας**. Οι εκβιασμοί- απειλές, οι βανδαλισμοί και οι σεξουαλικές επιθέσεις έπονται, με παρόμοια, μεταξύ τους ποσοστά. Ακολουθούν οι απάτες και οι τρομοκρατικές επιθέσεις, ενώ οι παραβάσεις του νόμου περί Ναρκωτικών και η παράνομη πορνεία προκαλούν σε μικρότερο βαθμό ανασφάλεια στους κατοίκους του Δήμου Φιλοθέης -Ψυχικού.

Όσον αφορά τους λόγους που συνδέονται με την ανασφάλειά των κατοίκων κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, αναφέρθηκαν κατά κύριο λόγο η **ερημική και κακοφωτισμένη περιοχή** (ποσοστό 11,3%), τα **κλειστά μαγαζιά και τα εγκαταλελειμμένα κτίρια** (ποσοστό 10,9%), η **δημόσια χρήση και διακίνηση ναρκωτικών** (ποσοστό 8,4%) και η **ελλιπής ή αναποτελεσματική αστυνόμευση** (ποσοστό 8,4%). Σημαντικοί, επίσης, παράγοντες αποτελούν για το ίδιο δείγμα η συγκέντρωση ομάδων πληθυσμού σε δημόσιους χώρους, όπως είναι τα πάρκα και οι πλατείες (ποσοστό 7,3%), η πορνεία σε δημόσιους χώρους (ποσοστό 6,7%), η απουσία ενδιαφέροντος από τη δημοτική αρχή (ποσοστό 6,7%), η αδιαφορία γειτόνων/περαστικών (ποσοστό 6,7%) και η απουσία καμερών στους δημόσιους χώρους (6,0%). Χαμηλότερα ποσοστά ως παράγοντες ανασφάλειας κατέγραψαν η έλλειψη μηχανισμών υποστήριξης θυμάτων (ποσοστό 5,9%), η κυκλοφοριακή και εμπορική κίνηση (ποσοστό 5,9%), οι άστεγοι (ποσοστό 5,8%), η απουσία μέτρων αυτοπροστασίας, όπως είναι οι πόρτες ασφαλείας, οι συναγερμοί κ.λπ. (ποσοστό 5,3%) και, τέλος η προσωπική αδυναμία για αποκατάσταση αρνητικών συνεπειών θυματοποίησης (ποσοστό 4,6%). Σε επίπεδο κατανομής των απαντήσεων ανά Δήμο κατοικίας και ειδικότερα στην περίπτωση του Δήμου Αθηναίων, οι παράγοντες ανασφάλειας, οι οποίοι κατατάχθηκαν στις πρώτες θέσεις, ήταν η ερημική και κακοφωτισμένη περιοχή (11,7%), τα κλειστά καταστήματα και τα εγκαταλελειμμένα κτίρια (11,3%), η δημόσια χρήση και διακίνηση ναρκωτικών (8,6%) και η ελλιπής ή αναποτελεσματική αστυνόμευση (8,0%), ενώ οι υπόλοιποι παράγοντες ταξινομήθηκαν με χαμηλότερα ποσοστά. Και στο Δήμο Κορυδαλλού το μοτίβο παραμένει το ίδιο όσον αφορά την ιεράρχηση των πιο σημαντικών παραγόντων με κάποια μικρή, ωστόσο, διαφοροποίηση στην κατάταξη στις πρώτες θέσεις. Ειδικότερα, στην πρώτη θέση ταξινομήθηκε η ελλιπής ή αναποτελεσματική αστυνόμευση (10,1%), στη δεύτερη θέση τα κλειστά και εγκαταλελειμμένα κτίρια (9,7%) και έπειτα ακολουθούν οι ερημικές και κακοφωτισμένες περιοχές (8,8%) και η δημόσια χρήση και διακίνηση ναρκωτικών (8,0%). Στο Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού η ιεράρχηση των πιο σημαντικών παραγόντων ανασφάλειας στις πρώτες θέσεις παρουσιάζει διαφοροποίηση καθώς η ελλιπής ή αναποτελεσματική αστυνόμευση και οι ερημικές και κακοφωτισμένες περιοχές βρίσκονται στις πρώτες θέσεις με ποσοστό 10,5% και ακολουθούν η αδιαφορία των γειτόνων/περαστικών (9,5%) και η απουσία ενδιαφέροντος από τη δημοτική αρχή (8,4%). Τα κλειστά καταστήματα και τα εγκαταλελειμμένα κτίρια ταξινομούνται σε χαμηλότερη θέση (σε σύγκριση με την περίπτωση των Δήμων Αθηναίων και Κορυδαλλού), ενδεχομένως λόγω του οικιστικού χαρακτήρα της περιοχής αλλά και της περιορισμένης παρουσίας στοιχείων περιβαλλοντικής υποβάθμισης, ενώ το ίδιο

παρατηρείται και αναφορικά με τη δημόσια χρήση και διακίνηση ναρκωτικών, η οποία ταξινομείται και αυτή σε χαμηλή θέση.

Προκειμένου να ερευνηθεί η **προέλευση του φόβου του εγκλήματος**, εξετάστηκαν αρχικά τα χαρακτηριστικά των υποκειμένων της έρευνας που δήλωσαν «λίγο» ή «καθόλου ασφαλείς». Στα εμπειρικά δεδομένα εφαρμόστηκε ο στατιστικός έλεγχος χ^2 προκειμένου να διαπιστωθεί αν ο φόβος εγκλήματος σχετίζεται με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα.

Αρχικά εξετάστηκε, αν υπάρχει εξάρτηση μεταξύ του φύλου και του αισθήματος ανασφάλειας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική εξάρτηση τόσο κατά το προηγούμενο έτος της έρευνας όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Ειδικότερα, αναδείχθηκε ότι οι **άνδρες** (σε ποσοστά 75,2% και 74,6% αντίστοιχα) εμφανίζουν αρνητική εξάρτηση με το αίσθημα ανασφάλειας, δηλαδή αισθάνονταν **πιο ασφαλείς όταν κυκλοφορούσαν μόνοι όταν βράδιαζε σε σύγκριση με τις γυναίκες (56,1% και 59,0% αντίστοιχα)**⁷³.

Εξετάζοντας το φόβο του εγκλήματος σε σχέση με την **ηλικία** των ερωτηθέντων δεν προκύπτει μια ανάλογη σχέση μεταξύ ηλικίας και ανασφάλειας.

Στη συνέχεια, εξετάστηκε αν υπάρχει εξάρτηση μεταξύ του Δήμου κατοικίας των συμμετεχόντων στην έρευνα και του φόβου εγκλήματος. Τα εμπειρικά αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική εξάρτηση, τόσο κατά το προηγούμενο έτος όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Ειδικότερα, οι κάτοικοι του **Δήμου Αθηναίων** (σε ποσοστά 59,9% και 61,7% αντίστοιχα) εμφανίζουν θετική και στατιστικά σημαντική συσχέτιση με το αίσθημα ανασφάλειας, δηλαδή αισθάνονταν λίγο ή καθόλου ασφαλείς να κυκλοφορούν μόνοι όταν βράδιαζε στα εξεταζόμενα χρονικά διαστήματα⁷⁴. Αντίθετα, οι κάτοικοι του **Δήμου Φιλοθέης - Ψυχικού** συσχετίζονται αρνητικά και στατιστικά σημαντικά με το αίσθημα ανασφάλειας τόσο κατά τον προηγούμενο χρόνο όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Τέλος, στην περίπτωση του **Δήμου Κορυδαλλού** δεν εντοπίζεται στατιστικά σημαντική συσχέτιση όσον αφορά το αίσθημα ανασφάλειας.

Όσον αφορά τη **συσχέτιση μεταξύ του αισθήματος ανασφάλειας και της εμπειρίας άμεσης θυματοποίησης**, διαπιστώθηκε ότι αυτή είναι θετική και στατιστικά σημαντική για το προηγούμενο έτος της διαγνωστικής μας έρευνας (2020-2021). Αυτή όμως η συσχέτιση δεν επιβεβαιώνεται και κατά τη δεκαετή περίοδο της οικονομικής κρίσης. Σχετικά με αυτή τη διαπίστωση, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ερώτηση, η οποία αφορά την εμπειρία θυματοποίησης κατά τη δεκαετία 2009-2019, δεν έχει χαρακτήρα μέτρησης διότι αναφέρεται σε ένα μεγάλο σε χρονικό εύρος διάστημα. Στη βάση αυτή, λοιπόν, εξετάζεται ο ρόλος της εμπειρίας θυματοποίησης στη διαμόρφωση μιας γενικότερης ανασφάλειας αλλά και των στάσεων των υποκειμένων. Ειδικότερα, η ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων έδειξε ότι τα ποσοστά του αισθήματος ανασφάλειας,

⁷³ Για το φύλο ως βιολογικό παράγοντα του «ευάλωτου» (vulnerability) και το ρόλο του στο φόβο του εγκλήματος βλ. Killias M., Clerici C. (2000), ό.π, Jackson J., "A psychological perspective on vulnerability in the fear of crime", *Psychology, crime and law*, Vol.15, No.4, May 2009, Franklin C. A., Franklin T. W. (2009). "Predicting Fear of Crime Considering Differences Across Gender", *Feminist Criminology*, Vo. 4, No. 1, 83-106 όπως αναλυτικά αναφέρονται στο παραδοτέο του Έργου με τίτλο «Έκθεση Αξιολόγησης του Ευάλωτου» (Vulnerability Assessment Report) D.3.3.

⁷⁴ Όλες οι ελληνικές έρευνες για το φόβο του εγκλήματος στην ελληνική πρωτεύουσα, και ειδικότερα στο κέντρο της Αθήνας, καταδεικνύουν υψηλά ποσοστά φόβου και ανασφάλειας. Μεταξύ των εξηγητικών παραγόντων είναι και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά περιβαλλοντικής και κοινωνικής υποβάθμισης του κέντρου της πόλης της Αθήνας. Βλ. Ζαραφωνίτου, Χ. (2019), ό.π., σελ. 47, Ζαραφονίτου, Ch. (2011), ό.π., Ζαραφονίτου, Ch, Kontoroulou, E. (2020), ό.π.

είναι υψηλότερα μεταξύ όσων έχουν βιώσει εμπειρία άμεσης θυματοποίησης μέσα στο έτος που πέρασε (ποσοστό 43,6%) έναντι όσων δε βίωσαν κάτι αντίστοιχο (ποσοστό 33,7%). Δηλαδή, ότι όσοι βίωσαν εμπειρία άμεσης θυματοποίησης εντός του προηγούμενου έτους της έρευνας, είναι πιο πιθανό να αισθάνονταν ανασφαλείς όταν κυκλοφορούσαν μόνοι τους όταν βράδιαζε αλλά και το αντίστροφο.

Συναφή ερευνητικά πορίσματα, με τα οποία προκύπτει η **σύνδεση της θυματοποίησης με το φόβο του εγκλήματος**, έδωσε και παλαιότερη (1996) έρευνα της Ζαραφωνίτου σε δήμο της Αθήνας⁷⁵. Στην έρευνα αυτή περισσότεροι από οκτώ στους δέκα συμμετέχοντες απάντησαν θετικά στο ερώτημα αν «*υπάρχουν κάποιες περιοχές στη συνοικία τους, όπου φοβούνται να κυκλοφορήσουν μόνοι*». Από αυτούς σε ποσοστό 39,5% ήταν άνδρες και 60,5% γυναίκες⁷⁶. Ως προς τα **χαρακτηριστικά των περιοχών αυτών** για τις οποίες εκφράσθηκε **ανασφάλεια** αναφέρθηκε ότι πρόκειται αφενός για περιοχές στις οποίες στεγάζονται χώροι διασκέδασης, στους οποίους συχνάζουν νέοι άνθρωποι (όπως bars, clubs κ.λπ.) και οι οποίοι είτε θεωρούνται κακόφημοι, είτε παρουσιάζεται σε αυτούς διακίνηση ναρκωτικών ουσιών και, αφετέρου, για περιοχές του δήμου με έκδηλα τα σημάδια της υποβάθμισης και της εγκατάλειψης, όπως είναι για παράδειγμα η έλλειψη εμπορικών κέντρων και συναφούς εμπορικής κινήσεως, τα εγκαταλελειμμένα και μισογκρεμισμένα σπίτια, η έλλειψη επαρκούς φωτισμού της περιοχής, και οι οποίες κατοικούνται από ανομοιογενή στα χαρακτηριστικά του πληθυσμού⁷⁷. Σε αυτήν την έρευνα διαπιστώθηκε εμπειρικά **διαβάθμιση στην ένταση του φόβου θυματοποίησης ανάλογα με την ώρα**: η μεγαλύτερη ανασφάλεια καταγράφηκε όταν αυτή αφορούσε την διάρκεια της νύκτας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό τις ώρες της ημέρας ήταν πολύ μικρό (4,9%)⁷⁸. Η ανασφάλεια, τέλος, σύμφωνα με το δείγμα, οφείλεται κατά κύριο λόγο στην **ανεπαρκή αστυνόμευση** (65,9%), στα **ναρκωτικά** (62,2%), στους **αλλοδαπούς** (54,9%), στις **ερημικές και κακοφωτισμένες περιοχές** (47,6%) στην **αδιαφορία των περαστικών** (39%) και στον **τρόπο παρουσίασης του εγκληματικού φαινομένου από τα ΜΜΕ** (32,9%)⁷⁹.

Επιπρόσθετα στην έρευνα του Τοπικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας της Ζακύνθου⁸⁰, ένας στους πέντε κατοίκους του δείγματος θεωρεί τον εαυτό του ασφαλή (ποσοστό 20%), ενώ οι υπόλοιποι (ποσοστό 80%) αισθάνονται **σχετικά ή καθόλου ασφαλείς**. Ως πιο συχνές δε εγκληματικές συμπεριφορές αναφέρθηκαν και σε αυτήν την περίπτωση κατά κύριο λόγο μορφές κτητικής εγκληματικότητας, δηλαδή οι **κλοπές και οι διαρρήξεις οικιών και καταστημάτων** (55,3%), η χρήση ναρκωτικών ουσιών (38,2%), οι κλοπές τσαντών και πορτοφολιών (29,6%), οι ληστείες (24,9%), διαρρήξεις οχημάτων (20,7%), τα τροχαία ατυχήματα (13%) και οι σεξουαλικές επιθέσεις (8,9%). Τέλος, ένας στους πέντε ανέφερε ότι έχει πέσει θύμα εγκληματικής δράσης κατά την διάρκεια του τελευταίου έτους.

⁷⁵ Για τη σύνδεση φόβου του εγκλήματος και εμπειρίας προηγούμενης θυματοποίησης σε εμπειρικό επίπεδο βλ. επίσης και Ζαραφωνίτου, Χ. (2006), ό.π., Ζαραφονίτου, Χ. (2011), ό.π., Tseloni, A., Ζαραφονίτου, Χ. (2008), ό.π.

⁷⁶ Ζαραφωνίτου, Χ. – Ερευνητική Ομάδα Φοιτητών (2000), ό.π., σελ. 515. Ζαραφωνίτου, Χ. (2000). «Φόβος του εγκλήματος: Ερευνητικά πορίσματα και σύγχρονοι προβληματισμοί». Στο *Εγκληματίες και Θύματα στο Κατώφλι του 21^{ου} Αιώνα – Αφιέρωμα στη Μνήμη Ηλίας Δασκαλάκη*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, σελ. 492. Ζαραφωνίτου, Χ. (2006). «Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν)ασφάλειας». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 8-9 (Έτος 9^ο), σελ. 1033.

⁷⁷ Ζαραφωνίτου, Χ. – Ερευνητική Ομάδα Φοιτητών (2000), ό.π., σελ. 516-517.

⁷⁸ Ζαραφωνίτου, Χ. – Ερευνητική Ομάδα Φοιτητών (2000), ό.π., σελ. 517.

⁷⁹ Ζαραφωνίτου, Χ. – Ερευνητική Ομάδα Φοιτητών (2000), ό.π., σελ. 518.

⁸⁰ Ξένος, Σ. (2005). *Εγκληματικότητα στο Δήμο Ζακυνθίων*. Σειρά Εγκληματο-Λογικά Νο. 30, σελ. 44.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στατιστικά σημαντικές **συσχετίσεις** εντοπίστηκαν μεταξύ αφενός της μέτριας ή κακής **οικονομικής κατάστασης και ανασφάλειας** και αφετέρου της πολύ καλής ή καλής οικονομικής κατάστασης και ασφάλειας. Τα ερευνητικά πορίσματα έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική εξάρτηση, τόσο κατά το προηγούμενο έτος όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Ειδικότερα, όσοι αξιολόγησαν την οικονομική τους κατάσταση ως «πολύ καλή» ή «καλή» σχετίζονται αρνητικά με το αίσθημα της ανασφάλειας, υπό την έννοια ότι αισθάνονται περισσότερο ασφαλείς όταν κυκλοφορούν (ή κυκλοφορούσαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης) μόνοι, στην περιοχή του τόπου κατοικίας τους. Αντίθετα, όσοι αξιολόγησαν «μέτρια» ή «κακή» την οικονομική τους κατάσταση, σχετίζονται θετικά με το αίσθημα της ανασφάλειας, κάτι που στην περίπτωση τους σημαίνει ότι αισθάνονται ανασφαλείς όταν κυκλοφορούν μόνοι, στην περιοχή του τόπου κατοικίας τους (ή κυκλοφορούσαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης).

Παράλληλα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της **συσχέτισης των τριών δεικτών**, που αναπτύχθηκαν για την επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο νοικοκυριού, ατομικό επίπεδο καθώς και σε επίπεδο Δήμου, **με το αίσθημα της ανασφάλειας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, διαπιστώθηκε θετική και στατιστικά σημαντική σχέση**, ένα εύρημα ιδιαίτερης σημασίας καθώς καταδεικνύει τη συνάρτηση της ανασφάλειας με την οικονομική κρίση. Πράγματι, αναφορικά με τον **Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Νοικοκυριού**, διαπιστώθηκε ότι όσοι θεωρούν την επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο νοικοκυριού υψηλή εμφανίζονται ανασφαλείς σε μεγαλύτερο ποσοστό (38,9%, τιμή κανονικοποιημένου υπολοίπου 1,8) σε σχέση με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης υπήρξε μέτρια (28,6%) αλλά και με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης στα νοικοκυριά υπήρξε χαμηλή (35,9%). Στην ίδια κατεύθυνση, η σύνδεση του αισθήματος ανασφάλειας (κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης) και του **Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε Ατομικό επίπεδο**, προέκυψε εκ νέου θετική και στατιστικά σημαντική. Στο πλαίσιο αυτό, όσοι θεωρούν ότι, σε ατομικό επίπεδο, η επίπτωση της οικονομικής κρίσης υπήρξε υψηλή εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά ανασφάλειας (54,3%, τιμή κανονικοποιημένου υπολοίπου 4,5) σε σχέση με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης υπήρξε μέτρια (33,2%) αλλά και κυρίως σε σχέση με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης σε ατομικό επίπεδο υπήρξε χαμηλή (28,0%). Τέλος, και η συσχέτιση του **Δείκτη Επίπτωσης της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο Δήμου** με το αίσθημα της ανασφάλειας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης κατέδειξε θετική και στατιστικά σημαντική σχέση. Ειδικότερα, από τη διασταυρωμένη ανάλυση διαπιστώθηκε ότι όσοι θεωρούν ότι η επίπτωση της οικονομικής κρίσης, σε επίπεδο Δήμου, υπήρξε υψηλή εμφανίζονται πιο ανασφαλείς (45,5%, τιμή κανονικοποιημένου υπολοίπου 5,1) σε σχέση με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης υπήρξε μέτρια (33,1%) αλλά και κυρίως σε σχέση με όσους θεωρούν ότι η επίπτωση της κρίσης σε επίπεδο δήμου υπήρξε χαμηλή (17,8%). Η ερευνητική εμπειρία άλλωστε έχει αναδείξει τη θετική συσχέτιση οικονομικών δεικτών όπως η οικονομική ανισότητα, η φτώχεια αλλά και η οικονομική ανασφάλεια με το φόβο του εγκλήματος⁸¹. Ωστόσο, αυτό το οποίο θα πρέπει να επισημανθεί είναι ότι η σχέση αυτή δεν είναι άμεση αλλά δύναται να εξηγηθεί στη βάση του ευάλωτου, το οποίο λειτουργεί διαμεσολαβητικά.

⁸¹ Vauclair, C.M., Bratanova, B. (2017). "Income inequality and fear of crime across the European region". *European Journal of Criminology*, 14(2), 221-241, Kujala, P., Kallio, J., Niemelä, M. (2019). "Income inequality, poverty, and fear of crime in Europe". *Cross-Cultural Research*, 53(2), 163-185, Pantazis, C. (2000). "Fear of crime, vulnerability and poverty. Evidence from the British Crime Survey". *British Journal of Criminology*, 40, 414-436, Britto, S. (2013). "Diffuse anxiety: the role of economic insecurity in predicting fear of crime". *Journal of Crime and Justice*, 36(1), 18-34. Βλ. αναλυτικά το Παραδοτέο 1.2 «Έκθεση Αντεγκληματικής Πολιτικής» (Criminal Policy Report), σ. 62 επ. [URBAN-CRIME-DELIVERABLE-D.1.2-CRIMINAL-POLICY-REPORT.pdf \(urbancrime.gr\)](https://www.urban-crime.eu/urban-crime-deliverable-d.1.2-criminal-policy-report.pdf)

7.5. Στάσεις απέναντι στον επίσημο κοινωνικό έλεγχο

Σημαντική για την κατανόηση των αντιδράσεων των πολιτών αλλά και των προβλημάτων που συνδέονται με αυτές, είναι η εικόνα τους για το ρόλο των φορέων του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος και κατά κύριο λόγο της αστυνομίας. Στο πλαίσιο αυτό, οι συμμετέχοντες στη διαγνωστική έρευνα κλήθηκαν να αξιολογήσουν το **έργο του αστυνομικού τμήματος**⁸² του Δήμου κατοικίας τους.

Το έργο του αστυνομικού τμήματος νοείται κατά κύριο λόγο στην **αστυνόμευση για την περιστολή του εγκλήματος**⁸³ και την **εμπέδωση αισθήματος ασφάλειας** στους κατοίκους και επαγγελματίες της συγκεκριμένης περιοχής. Η προληπτική ειδικότερα λειτουργία της αστυνομίας, η οποία κατέχει κρίσιμη θέση στο σύστημα του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, αναδεικνύεται μέσα από τη **δημόσια παρουσία** της και την **ορατότητά** της⁸⁴. Η ύπαρξη **ορατής και εντατικής αστυνόμευσης** με πεζές και εποχούμενες περιπολίες υποστηρίζεται ότι **αυξάνει τη βεβαιότητα σύλληψης** σε περίπτωση τέλεσης εγκληματικής πράξης και επιπρόσθετα **λειτουργεί αποτρεπτικά**. Εξάλλου, όπως έχει καταγραφεί στην εγκληματολογική έρευνα και υποστηρίζεται συχνά, η αύξηση της βεβαιότητας της σύλληψης, αλλά και της καταδίκης μεταγενέστερα, έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της εγκληματικότητας⁸⁵.

⁸² Στο εξής Α.Τ.

⁸³ Δράση τόσο κατασταλτική (post factum), όσο και προληπτική (ante factum), βλ. Βουγιούκας, Κ. (1966). «Η αστυνομία ως παράγων προλήψεως της εγκληματικότητας των ανηλίκων». Στο *Τιμητικός Τόμος Υπέρ Ηλία Γ. Κυριακόπουλου*, Επιστημονική Επετηρίς Σχολής Νομικών και Οικονομικών Επιστημών, Τόμος ΙΓ'. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, σελ. 817.

⁸⁴ Derbyshire, R. (1970). "The social control role of the police in changing urban communities". Στο Daniel Glaser (ed.). *Crime in the City*. New York, Evanston and London: Harper & Row Publishers, σελ. 213. Αλεξιάδης, Σ. (1994). «Η αντεγκληματική πολιτική: Προσεγγίσεις και προβληματισμοί». Στο Ν. Κουράκης (Επιμ.). *Αντεγκληματική Πολιτική*. Είκοσι έξι μελέτες για τα θεωρητικά της ζητήματα και τις αστοχίες κατά την εφαρμογή της. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ.26. de Lint, W. (2003). "Keeping Open Windows". *British Journal of Criminology*, 43, σελ. 385. Η απουσία της ορατής αστυνόμευσης και ιδιαίτερα της πεζής περιπολίας έχει συνδεθεί με την αύξηση της εγκληματικότητας. Ως παραδείγματα αναφέρονται στη βιβλιογραφία οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η αστυνόμευση μιας περιοχής για διάφορους λόγους, όπως για παράδειγμα η απεργία αστυνομικών, ο πόλεμος κ.ά., «απουσίασε» για κάποιο χρονικό διάστημα. Έτσι υποστηρίχθηκε ότι: [α] η μείωση σε ποσοστό 90% της ένστολης αστυνομικής δύναμης στο Λίβερπουλ και την Βοστώνη το 1919 κατά τη διάρκεια των απεργιών των αστυνομικών και της αποχής τους από τα καθήκοντα τους, συνοδεύτηκε από αύξηση των εγκλημάτων βίας και των κλοπών, [β] η σύλληψη όλης της αστυνομικής δύναμης της πόλης της Κοπεγχάγης, είκοσι χρόνια μετά από τους Ναζί κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, συνοδεύτηκε από μια αύξηση στο δεκαπλάσιο των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, η οποία καταγράφηκε στις εκθέσεις των ασφαλιστικών εταιριών, και [γ] τέλος, το 1969, η απεργία των αστυνομικών στο Μόντρεαλ συνδέθηκε επίσης με την ραγδαία αύξηση στα επίπεδα της λεγόμενης βαριάς εγκληματικότητας, η οποία περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, αύξηση κατά 13 φορές στις διαρρήξεις και κατά 50 φορές στις ληστείες τραπεζών. Αντίστοιχη απεργία στη Φινλανδία το 1976 συνδέθηκε επίσης με αυξήσεις στα επίπεδα της εγκληματικότητας, κυρίως ληστείες, κλοπές και σωματικές βλάβες, βλ. σχετικά Sherman, L., Weisburd, D. (1995). "Does Patrol Prevent Crime? The Minneapolis Hot Spots Experiment". Στο K. Miyazawa, S. Miyazawa (Eds.). *Crime Prevention in the Urban Community*, Deventer – Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, σελ. 87.

⁸⁵ Βλ. σχετικά Σπινέλλη, Κ.Δ. «Εκφοβισμός: Μύθος ή πραγματικότητα;». *Ποινικά Χρονικά*, Τόμος ΚΘ', σελ. 330 και σημ. 20, όπου η σ. υπογραμμίζει «οι περισσότερες μελέτες υποδηλώνουν πως όσο αυξάνεται η βεβαιότητα σύλληψης και

Σε εμπειρική έρευνα της Σπινέλλη σε δείγμα αποτελούμενο από κοινό, κρατούμενους και αστυνομικούς, στην ερώτηση «ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος αποτροπής εγκληματικής συμπεριφοράς», μεγάλο ποσοστό συγκέντρωσε η απάντηση «**το 'κτένισμα' της περιοχής από την Αστυνομία**». Ειδικότερα, το κοινό προτίμησε την απάντηση αυτή σε ποσοστό 36%, οι κρατούμενοι σε ποσοστό 38% και οι αστυνομικοί σε ποσοστό 75,2%⁸⁶. Στην ίδια έρευνα ως **αποδοτικότερο μέσο αναστολής εγκληματικής συμπεριφοράς η περιπολία αστυνομικών** προτιμήθηκε σε ποσοστό 25,2% από το κοινό, σε ποσοστό 10% από τους κρατούμενους και σε ποσοστό 49,5% από τους αστυνομικούς. Επίσης, η μεγάλη και καλά οργανωμένη αστυνομία προτιμήθηκε ως αποδοτικότερο μέσο σε ποσοστό 27,0% από το κοινό, σε ποσοστό 14,0% από τους κρατούμενους και σε ποσοστό 47,5% από τους αστυνομικούς. Τέλος, η δυσχέραση στόχου, η προσοχή των πολιτών και η αυτοπροστασία τους προτιμήθηκε από το κοινό σε ποσοστό 32,4%, σε ποσοστό 40% από τους κρατούμενους και 44,6% από τους αστυνομικούς του δείγματος⁸⁷.

Στη χώρα μας, για τους υπευθύνους χάραξης και υλοποίησης της αντεγκληματικής πολιτικής, η εμπιστοσύνη στις θετικές επενέργειες της πεζής και εποχούμενης περιπολίας θεωρείται δεδομένη. Το ενδιαφέρον της ΕΛ.ΑΣ για την αποκόμιση θετικών αποτελεσμάτων από την πεζή ειδικά περιπολία με την οποία ο ένστολος αστυνομικός έρχεται σε άμεση επαφή με το κοινό είναι μεγάλο. Τα σχέδια «Ασφαλείς Πόλεις» στη χώρα μας βασίζονταν ακριβώς στην ύπαρξη και την επέκταση των πεζών και εποχούμενων περιπολιών σε καθημερινή βάση σε όλες τις πόλεις της χώρας και υλοποιούνταν μετά από την χαρτογράφηση των διαφόρων περιοχών με βάση το βαθμό επικινδυνότητάς τους. Επίσης, συχνά εκπονούνται και ανακοινώνονται επιχειρησιακά σχέδια της ΕΛ.ΑΣ για την επιτήρηση ευαίσθητων και ευάλωτων χώρων όπως είναι, για παράδειγμα, τα σχολικά συγκροτήματα με πεζές και εποχούμενες περιπολίες καθ' όλη τη διάρκεια του 24ώρου για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας που λαμβάνει χώρα σε τέτοιες εγκαταστάσεις, με κυριότερη μορφή τη διακίνηση ναρκωτικών αλλά και τους βανδαλισμούς. Σε έρευνα μάλιστα που πραγματοποιήθηκε το 1999 με θέμα «Εγκληματικότητα και Ξενοφοβία» (7-9 Ιουλίου), στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι το μέτρο των πεζών περιπολιών της αστυνομίας θα συμβάλει ή όχι στη μείωση της εγκληματικότητας;», περίπου οκτώ στους δέκα (79,2%) του δείγματος απάντησαν θετικά⁸⁸.

Στην διαγνωστική μας έρευνα ειδικότερα, **πέντε στους δέκα** περίπου από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 48,8%) αξιολογούν ως «**πολύ**» ή «**αρκετά**» **αποτελεσματικό** το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής τους στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας. Επιπλέον, ανάλυση των ευρημάτων **ανά Δήμο** κατοικίας των ερωτώμενων καταδεικνύει **υψηλότερα ποσοστά θετικής αξιολόγησης**, της αποτελεσματικότητάς του έργου του Α.Τ. **στο Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού** (56,6%), ενώ χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στο Δήμο

καταδίκης, τόσο μειώνεται η εγκληματικότητα, και μάλιστα η σχέση αυτή εξαρτάται από το είδος των εγκλημάτων και από το βαθμό της αστικοποίησης. Όσο περισσότερο αστικοποιημένη είναι δηλαδή μια περιοχή, τόσο μικρότερη η βεβαιότητα».

⁸⁶ Σπινέλλη, Κ.Δ. (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 321, Πίνακας 5.13.

⁸⁷ Σπινέλλη, Κ.Δ. (1982), ό.π., σελ. 327, Πίνακας 5.14. Η πρώτη προτίμηση για το κοινό ήταν οι ευκαιρίες εργασίας, για τους κρατούμενους, επίσης οι ευκαιρίες εργασίας και για τους αστυνομικούς, η κοινωνικοποίηση των παιδιών με σεβασμό στους νόμους. Βλ. επίσης στο ίδιο, σελ. 331-332, Διάγραμμα 5.3.

⁸⁸ Μόλις το 16,8% είχε αρνητική άποψη, ενώ ποσοστό 4% δεν γνώριζαν ή δεν απάντησαν. Πρόκειται για έρευνα που πραγματοποίησε η εταιρία *Metron Analysis*, για λογαριασμό της εφημερίδας «ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ», αναφέρεται σε Τσουραμάνης, Χ. (2003). *Σύγχρονα Κοινωνικά Προβλήματα – Η Ελληνική Πραγματικότητα*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 50-51.

Κορυδαλλού (47,6%) και, κυρίως, στο Δήμο Αθήνας (46,8%). Ειδικότερα στο Δήμο Αθηναίων, οι **θετικότερες αξιολογήσεις** εντοπίζονται στους κατοίκους του **7^{ου} και 5^{ου} Δημοτικού Διαμερίσματος** και οι **αρνητικότερες** στους κατοίκους του **3^{ου} και 6^{ου} Δημοτικού Διαμερίσματος**.

Όταν οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του έργου του Α.Τ. της περιοχής κατοικίας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης 2009-2019, φάνηκε να αξιολογούν το έργο του τοπικού αστυνομικού τμήματος ως «πολύ» ή «αρκετά» αποτελεσματικό σε αθροιστικό ποσοστό 41,3%. Περαιτέρω, όπως προκύπτει από την ανάλυση των απαντήσεων του δείγματος **ανά Δήμο κατοικίας**, στην περίπτωση του **Δήμου Κορυδαλλού** η θετική αξιολόγηση του έργου του τοπικού αστυνομικού τμήματος ανήλθε σε ποσοστό 31,7%, στην περίπτωση του Δήμου Αθηναίων σε ποσοστό 39,1%, ενώ στην περίπτωση του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού καταγράφηκε το υψηλότερο ποσοστό θετικής αξιολόγησης (54%).

Η **διασταυρωμένη ανάλυση** των ανωτέρω αναφερομένων ευρημάτων με το Δήμο κατοικίας, το φόβο του εγκλήματος και τη θυματοποίηση κρίνεται σημαντική για την καλύτερη κατανόηση τους και την εξαγωγή κρίσιμων συμπερασμάτων.

Ειδικότερα, εξετάζοντας την **αποτελεσματικότητα του αστυνομικού τμήματος σε σχέση με το Δήμο κατοικίας** προκύπτει ότι κατά το προηγούμενο έτος (2020-2021) δεν υφίσταται σημαντική διαφοροποίηση των ποσοστών ικανοποίησης των συμμετεχόντων στην έρευνα, μεταξύ των τριών Δήμων της έρευνας, όσον αφορά την αποτελεσματικότητα του αστυνομικού τμήματος. Προκύπτει μεν αυξημένη ικανοποίηση μεταξύ των κατοίκων του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού (ποσοστό 56,6%) σε σχέση με τα ποσοστά ικανοποίησης που καταγράφηκαν στους Δήμους Αθηναίων και Κορυδαλλού, με το Δήμο Αθηναίων να εμφανίζει τα χαμηλότερα ποσοστά ικανοποίησης (46,8% και 47,6% αντίστοιχα) ωστόσο οι διαφορές αυτές δεν προέκυψαν ως στατιστικά σημαντικές ($\chi^2 = 3,678, 2 \beta. \epsilon, p = 0,159$). Επίσης, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019) καταγράφονται σημαντικές διαφοροποιήσεις των ποσοστών ικανοποίησης του δείγματος μεταξύ των τριών Δήμων. Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι των Δήμων Αθηναίων και Κορυδαλλού εμφανίζουν και πάλι χαμηλότερα ποσοστά ικανοποίησης (ποσοστά 39,1% και 31,7% αντίστοιχα), ενώ οι κάτοικοι του Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού υψηλότερα ποσοστά ικανοποίησης (ποσοστό 54,0%), διαφοροποιήσεις μεταξύ των ποσοστών στατιστικά σημαντικές. Τέλος, είναι οι κάτοικοι του Δήμου Κορυδαλλού που εμφανίζουν τα χαμηλότερα ποσοστά ικανοποίησης από το ρόλο του Α.Τ. του Δήμου τους κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας.

Αναφορικά με το **φόβο του εγκλήματος** σε σχέση με την **αποτελεσματικότητα του αστυνομικού τμήματος**, προκύπτει ότι η **συσχέτιση των δύο μεταβλητών** είναι **στατιστικά σημαντική και αμφίδρομη**, τόσο κατά το έτος που πέρασε (2020-2021) όσο και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019). Ειδικότερα, **για την περίοδο 2020-2021**, όσοι θεωρούν ότι το αστυνομικό τμήμα τους είναι «πολύ» ή «αρκετά» αποτελεσματικό στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, **αισθάνονται πιο ασφαλείς** σε σχέση με τους υπόλοιπους (ποσοστά 72,3% έναντι 53,4%), ενώ όσοι κατά το ίδιο χρονικό διάστημα δήλωσαν ότι αισθάνονται ασφαλείς, αξιολογούν ως αποτελεσματικό το αστυνομικό τμήμα της περιοχής τους στο ζήτημα της αντιμετώπισης της εγκληματικότητας (ποσοστά 56,3% έναντι 36,0%). Επίσης, **κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019)**, όσοι θεωρούν ότι το αστυνομικό τμήμα της περιοχής ήταν «πολύ» ή «αρκετά» αποτελεσματικό στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, **αισθάνονταν πιο ασφαλείς** σε σχέση με τους υπόλοιπους (ποσοστά 74,9% έναντι 56,3%), ενώ, όσοι κατά το ίδιο χρονικό διάστημα αισθάνονταν ασφαλείς, αξιολογούν ως αποτελεσματικό το ρόλο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής τους στην

αντιμετώπιση της εγκληματικότητας (ποσοστά 48,0% έναντι 28,6%). Τέλος, η διασταυρωμένη ανάλυση των δεδομένων που αφορούν την **εμπειρία θυματοποίησης** με την **αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του αστυνομικού τμήματος**, και για τις δύο ερευνώμενες χρονικές περιόδους, θεμελιώνει **σημαντική συσχέτιση**, με τις απαντήσεις των θυμάτων να είναι σαφώς αρνητικότερες συγκριτικά με εκείνες των μη θυμάτων.

Η διαγνωστική έρευνα εξέτασε και τις απόψεις και προτιμήσεις του δείγματος για το **είδος των μέτρων** που θα έπρεπε να ληφθούν και να υλοποιηθούν στην περιοχή τους, προκειμένου **να αισθάνονται ασφαλείς**. Ειδικότερα, τα **μέτρα που προκρίνουν οι ίδιοι οι κάτοικοι για την προαγωγή της ασφάλειάς τους** είναι: ο **καλύτερος φωτισμός στους δρόμους** (ποσοστό 10,4%), η **βελτίωση εν γένει της οικονομικής κατάστασης** (ποσοστό 10,0%), η **περισσότερη αστυνόμευση** (ποσοστό 9,8%), η **χαρτογράφηση της εγκληματικότητας** (ποσοστό 9,2%), η **ενημέρωση των πολιτών για την κατανομή της εγκληματικότητας στην περιοχή τους** (ποσοστό 8,8%), η **βελτίωση της ποιότητας ζωής** (ποσοστό 8,8%) και οι **κάμερες στους δημόσιους χώρους και δρόμους** (ποσοστό 8,4%). Επιπρόσθετα, αναφέρθηκαν η βελτίωση της εμπιστοσύνης απέναντι στους επίσημους φορείς, όπως είναι η αστυνομία, ο δήμος και η δικαιοσύνη (ποσοστό 7,9%), η συμμετοχή των πολιτών σε προγράμματα πρόληψης του εγκλήματος (ποσοστό 7,8%), η ίδρυση και λειτουργία υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων (ποσοστό 7,5%), η ίδρυση και λειτουργία Τοπικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ποσοστό 6%) και, τέλος, η δραστηριοποίηση ιδιωτικών επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών ασφαλείας (ποσοστό 5,3%).

Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα αναδεικνύεται μια **προτίμηση στην ενίσχυση της αστυνόμευσης αλλά και σε άλλα μέτρα περιστασιακής πρόληψης του εγκλήματος**, όπως είναι για παράδειγμα ο καλύτερος φωτισμός και η τοποθέτηση καμερών σε δημόσιους χώρους και σε δρόμους. Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι και στο πλαίσιο της ποιοτικής έρευνας⁸⁹, η οποία διεξήχθη στους προαναφερόμενους τρεις δήμους, σε ερώτηση αναφορικά με τα προτεινόμενα μέτρα για την πρόληψη του εγκλήματος και την ενίσχυση του αισθήματος της ασφάλειας των κατοίκων των υπό εξέταση περιοχών, υπήρξε σύγκλιση απόψεων των εκπροσώπων των δημοτικών αρχών ως προς την ανάγκη ενίσχυσης του έργου και της δράσης της αστυνομίας. Επιπρόσθετα, όσον αφορά ειδικά το Δήμο Αθηναίων, τονίστηκε η ανάγκη για καλύτερο φωτισμό των δημόσιων χώρων, για τη διασφάλιση περισσότερων ελεύθερα προσβάσιμων χώρων καθώς και για τον εντοπισμό των περιοχών με προβλήματα εγκληματικότητας, έτσι ώστε να προλαμβάνεται η δημιουργία εστιών εγκλήματος (hot spots). Όσον αφορά το Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού έμφαση δόθηκε και στο ζήτημα της λήψης μέτρων αυτοπροστασίας των ίδιων των κατοίκων. Παράλληλα, η ανάγκη για την ενίσχυση της εμφανούς αστυνόμευσης και των περιπολιών επισημάνθηκε και από τους εκπροσώπους των Τ.Α. τόσο του Δήμου Κορυδαλλού όσο και του Δήμου Αθηναίων, με έναν εκ των συνεντευξιζόμενων να υπογραμμίζει, ειδικά για το Δήμο της Αθήνας, ότι *«χρειάζεται να εντοπιστούν οι εγκληματογόνες εστίες και να εφαρμοστεί ποιοτική εμφανής αστυνόμευση, όχι ποσοτική»*. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπρόσωποι των Τ.Α. των δύο περιφερειακών δήμων τόνισαν και τη σημασία της ανάπτυξης στενής συνεργασίας μεταξύ πολίτη και αστυνομίας. Τέλος, στην περίπτωση του Δήμου Αθηναίων, ο οποίος, όπως έχει άλλωστε αναφερθεί, είναι και ο πιο επιβαρυνμένος από άποψη εγκληματικότητας και στοιχείων περιβαλλοντικής και κοινωνικής υποβάθμισης, αναφέρθηκε ως προτεινόμενο μέτρο τόσο ο καθαρισμός όσο και ο καλύτερος φωτισμός των δημόσιων χώρων.

⁸⁹ Βλ. Παραδοτέο 1.2. «Έκθεση Αντεγκληματικής Πολιτικής» (Criminal Policy Report) [To Urban Crime είναι χρηματοδοτούμενο έργο από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας \(ΕΛΙΔΕΚ\)](#)

Όσον αφορά την τοποθέτηση καμερών και το φωτισμό των δημόσιων χώρων, πρόκειται για μέτρα κοινοτικής πρόληψης, τεχνικής φύσεως, τα οποία σχετίζονται άμεσα με την πολεοδομία και την χωροταξία⁹⁰ τα οποία εντάσσονται στο πρότυπο αντεγκληματικής πολιτικής⁹¹, το οποίο βασίζεται στη δυσχέραση προσβολής του στόχου της εγκληματικής πράξης (target hardening, delit-obstacle) και στη μείωση των ευκαιριών για τη διάπραξη της (opportunity reduction model)⁹². Το έργο του *Oscar Newman* και η θεωρητική εννοιολογική κατασκευή του περί «*υπερασπίσιμου χώρου*» (defensible space)⁹³ αποτελεί το θεωρητικό υπόβαθρο για το πρότυπο της περιστασιακής πρόληψης του εγκλήματος, όπως αυτό εμφανίζεται κυρίως με την πρακτική του ανασχεδιασμού του αστακού περιβάλλοντος⁹⁴ και την εφαρμογή εγκληματοπροληπτικών πρακτικών, **όπως αυτών που προτιμά περισσότερο το δείγμα της έρευνάς μας για την προαγωγή της ασφάλειάς τους.**

⁹⁰ Σπινέλλη, Κ.Δ. (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*, ό.π., σελ. 105 επ. και 112 επ. Λαμπροπούλου, Ε. (2003). «Μη κυβερνητικοί μέτοχοι στην πρόληψη και τον έλεγχο του εγκλήματος: Ρητορεία και εφαρμογή του κοινοτισμού», ό.π., σελ. 165 επ. Τσήτσουρα, Α. (2003). «Εγκληματικότητα και αντεγκληματική πολιτική στην εποχή της παγκοσμιοποίησης». Στο Α. Μαγγανάς (Εκδ. Επιμ.). *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου / Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*. Τόμος Β'. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1415. Όπως υπογραμμίζει ο Πανούσης είναι δεδομένη η επίδραση της πολεοδομικής μορφής του χώρου, αλλά κυρίως των κοινωνικών σχέσεων που αναπτύσσονται σε αυτόν, πάνω στην συμπεριφορά του ανθρώπου, βλ. Πανούσης, Γ. (1988). *Φυσιολογική – Μία σύγχρονη Εγκληματολογική Προσέγγιση*. Αθήνα – Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 263.

⁹¹ Καταλυτικές για την διατύπωση των θέσεων της εγκληματοπροληπτικής αυτής κατεύθυνσης και κυρίως της αντεγκληματικής πολιτικής μέσω του περιβαλλοντικού σχεδιασμού (crime prevention through environmental design) θεωρούνται οι μελέτες των Αμερικανών *Oscar Newman* και *C. Ray Jeffery*. Βλ. σχετικά Newman, O. (1972). *Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design*. New York: Macmillan. Jeffery, C.R. (1971). *Crime Prevention Through Environmental Design*. California: Sage Publications. Crove, T. (1991). *Crime Prevention Through Environmental Design*. Boston: Butterworth-Heinemann. Newman, O. (1980). *Community of Interest*. New York: Anchor Press/Doubleday.

⁹² Αλεξιάδης, Σ. (1994). «Η αντεγκληματική πολιτική: Προσεγγίσεις και προβληματισμοί». Στο Ν. Κουράκης (Επιμ.). *Αντεγκληματική Πολιτική*, Είκοσι έξι μελέτες για τα θεωρητικά της ζητήματα και τις αστοχίες κατά την εφαρμογή της. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ.18. Young, J. (1995). "The Rising Demand for Law and Order and our Maginot Lines of Defence against Crime". Στο J. Mooney, J. Young (Eds.). *Introducing Criminology*. Centre for Criminology, School of Sociology and Social Policy, Middlesex University, σελ. 7.

⁹³ U.S. Department of Housing and Urban Development (1975). *A Design Guide for Improving Residential Security*, Prepared for the Office of Policy Development and Research, Division of Building Technology. New York, June, σελ. 5. Αλεξιάδης, Σ. (2004). *Εγκληματολογία*. Έκδοση 4^η. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 295. Η *Ζαραφωνίτου* προκρίνει την απόδοση του όρου *defensible space* ως «προστατεύσιμος χώρος», βλ. Ζαραφωνίτου, Χ. (1996). «Πόλη και Φόβος του Εγκλήματος: Παραγοντικές Εμπειρικές Προσεγγίσεις και Τοπικές Πολιτικές Πρόληψης». Στο Ν. Κουράκης (Επιμ.). *ΜΝΗΜΗ II*, Ι. Δασκαλόπουλου, Κ. Σταμάτη, Χρ. Μπάκα, Τόμος Γ', σελ. 807. Σύμφωνα με τον Πανούση: «το αίσθημα της (αν)ασφάλειας και η συναφής πολιτική ασφάλειας θέτει σε πρώτη προτεραιότητα τον επαναπροσδιορισμό του υπερασπίσιμου χώρου», βλ. Πανούσης, Γ. (2004). «Ασύμμετρες ελευθερίες;». Πρόλογος στο Δ. Μπελαντής, *Αναζητώντας τον «εσωτερικό εχθρό»*, Αθήνα: Εκδόσεις Προσκήνιο, σελ. 16.

⁹⁴ Για την ανάγκη ανάπτυξης σχεδίων πρόληψης της εγκληματικότητας με λήψη μέτρων οικοδομικής επενέργειας και κτιριακής εξυγίανσης, βλ. αντί πολλών Πιτσελά, Α. (1992). «Μέτρηση της Εγκληματικότητας με Έρευνες Θυματοποίησης–Εναλλακτική μέθοδος ή συμπλήρωμα στις εγκληματολογικές στατιστικές;». Στο *Πανηγυρικός Τόμος για τα Εικοσάχρονα του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Εταιρείας Κοινωνικής Αμύνης*, Θεσσαλονίκη, σελ. 438, όπου και αναφορά στην έρευνα θυματοποίησης με συνεντεύξεις στην πόλη Solingen (1981) των Plate, M., Schwinges, U., Weiss, R. (1985). *Strukturen der Kriminalitatet in Solingen*. Wiesbaden. Στην έρευνα αυτήν εξετάστηκαν οι επενέργειες οικοδομικών και μέτρων υλικοτεχνικής υποδομής στην εγκληματικότητα και στόχευε στην ανάπτυξη σχεδίου πρόληψης της εγκληματικότητας με βάση συγκεκριμένα μέτρα κτιριακής εξυγίανσης.

Από εγκληματολογική σκοπιά άλλωστε η συστηματική μελέτη της θυματοποίησης έχει αναδείξει τον κεντρικό και ενεργητικό ρόλο του θύματος στην εμφάνιση του εγκληματικού φαινομένου αλλά και τη συμβολή του στον αντεγκληματικό σχεδιασμό⁹⁵. Σχετικές εμπειρικές έρευνες ανέδειξαν ότι η μεγάλη πλειοψηφία των περιστατικών θυματοποίησης και ιδίως των μορφών της λεγόμενης προσωπικής θυματοποίησης (personal victimization) όπως είναι, για παράδειγμα, οι περιπτώσεις της επίθεσης, του βιασμού, της ληστείας, της κλοπής κ.ά. λαμβάνει χώρα κατά κύριο λόγο στο δρόμο ή σε άλλους δημόσιους χώρους⁹⁶. Από αυτήν την άποψη η πολεοδομία και η χωροταξία επηρεάζει την εμφάνιση του εγκληματικού φαινομένου και τα ποσοστά της εγκληματικότητας μέσα από τη διαμόρφωση των εγκληματικών ευκαιριών.

Επιπρόσθετα, πέραν των μέτρων περιστασιακής πρόληψης του εγκλήματος θα πρέπει να σημειωθεί ότι το δείγμα της διαγνωστικής έρευνας προκρίνει σε μεγάλο ποσοστό **πρακτικές κοινωνικής προληπτικής αντεγκληματικής πολιτικής** για τη βελτίωση της οικονομικής εν γένει κατάστασης αλλά και τη βελτίωση της ποιότητάς ζωής. Η προτίμηση του κοινού σε μη κατασταλτικές πρακτικές αντιμετώπισης του εγκληματικού φαινομένου έχει κατ' επανάληψη αποτυπωθεί σε εγκληματολογικές έρευνες.

Ειδικότερα, κατά την διάρκεια των ετών 1985-1986 η **Canadian Sentencing Commission (C.S.C.)** διεξήγαγε έρευνα σε μεγάλο δείγμα του πληθυσμού της χώρας⁹⁷. Στην ερώτηση ποιος είναι ο πλέον **αποτελεσματικός τρόπος για την πρόληψη του εγκλήματος**, μόλις ένα 4% του δείγματος απάντησε ότι αποτελεσματικότερος τρόπος είναι η αύξηση του αστυνομικού δυναμικού της χώρας, ενώ σε ποσοστό 27% απάντησαν ότι περισσότερο αποτελεσματικό μέτρο είναι η αυστηροποίηση των ποινών που επιβάλλονται από τα ποινικά δικαστήρια. Η συνηθέστερη όμως απάντηση των Καναδών του δείγματος, η οποία συγκέντρωσε ποσοστό 41%, είναι η **καταπολέμηση της ανεργίας και η μείωση των δεικτών της**⁹⁸. Ενδιαφέροντα ήταν τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής και στην ερώτηση που αφορούσε στο **φορέα** που θα πρέπει κατά κύριο

⁹⁵ Σύμφωνα με τον Sparks, το ενδιαφέρον για τα θύματα των εγκλημάτων οφείλεται σε τρεις λόγους: [α] στην ανάπτυξη των προγραμμάτων παροχής αποζημίωσης ή και αποκατάστασης των θυμάτων εγκλημάτων από τα μέσα της δεκαετίας του '60, [β] στην υιοθέτηση από την εγκληματολογική κοινότητα ότι ο ρόλος του θύματος στην πρόκληση του εγκλήματος είναι κεντρικός και [γ] στην ανάπτυξη της νέας εγκληματολογικής μεθόδου έρευνας που απευθύνεται στα θύματα των εγκληματικών πράξεων, τις έρευνες θυματοποίησης (victimization surveys), βλ. Sparks, R. (1985). *Έρευνες σε Θύματα Εγκλημάτων – Επιτεύγματα και Προοπτικές*. Μτφ-Επιμ. Χρήστος Τσουραμάνης. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ.13. Βλ. επίσης Spinellis, C. (1992). "Victim-oriented crime prevention through the prism of (new) school of social defense and the school of economic analysis of law". Στο *Πανηγυρικός Τόμος για τα εικοσάχρονα του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Εταιρείας Κοινωνικής Αμύνης*. Θεσσαλονίκη, σελ.511.

⁹⁶ Hindelang, M.J., Gottfredson, M.R., Garofalo, J. (1978). *Victims of Personal Crime: An empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization*. Cambridge, MA: Ballinger, σελ. 251-255. Gottfredson, M.R., Hirschi, T. (1990). *A General Theory of Crime*, Stanford: Stanford University Press, σελ. 32. Clarke, R.V., Harris P.M. (1992). "Auto Theft and its Prevention". Στο M. Tonry (Ed.). *Crime and Justice – A Review of Research*, No. 16. Chicago: University of Chicago Press, σελ. 1-54. Webb, B., Laycock, G. (1992). *Tackling Car Crime: the Nature and Extent of the Problem*. Crime Prevention Unit, Paper No. 32. Philips, S., Cochrane, R. (1988). *Crime and Nuisance in the Shopping Center*. Crime Prevention Unit. Home Office. London.

⁹⁷ Canadian Sentencing Commission (1987). *Sentencing reform: A Canadian approach. Report of the Canadian Sentencing Commission*. Ottawa: Minister of Supply and Services, Canada. Roberts, J.V., Grossman, M.G. (1990). "Crime prevention and public opinion". *Canadian Journal of Criminology*, vol. 32, σελ. 75-90. Brodeur, J-P., Shearing, C. (2005). "Configuring Security and Justice". *European Journal of Criminology*, vol. 2., no.4, σελ. 379-406.

⁹⁸ Canadian Sentencing Commission (1987), ό.π., σελ. 485, πίνακας 6.

λόγο να είναι αρμόδιος και υπεύθυνος για την πρόληψη και αντιμετώπιση της εγκληματικότητας. Μόλις 8,3% του δείγματος απάντησε ότι αυτός θα πρέπει να είναι η αστυνομία, ενώ 24% εκδήλωσε την προτίμηση του στα ποινικά δικαστήρια της χώρας. Η απάντηση όμως **«η κοινωνία γενικότερα»** (“society generally”) προτιμήθηκε από το συντριπτικό 47% του δείγματος της έρευνας⁹⁹. Η έρευνα του Καναδά επαναλήφθηκε δέκα χρόνια αργότερα, το έτος 1996 στο Ηνωμένο Βασίλειο στο πλαίσιο του British Crime Survey (B.C.S.)¹⁰⁰. Τα αποτελέσματα έδειξαν **κοινά χαρακτηριστικά** στην στάση των Καναδών και Βρετανών του δείγματος. Έτσι σε ποσοστό 20% οι Βρετανοί υποστήριξαν ότι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για την πρόληψη του εγκλήματος είναι το να γίνουν πιο αυστηρές οι ποινές για τους δράστες των εγκληματικών πράξεων και μόλις 9% θεώρησαν ότι για την πρόληψη του εγκλήματος αυτό που προέχει είναι η αύξηση της δύναμης της Βρετανικής Αστυνομίας. Όπως παρατηρήθηκε και στο δείγμα της έρευνας στον Καναδά από την C.S.C., το βρετανικό κοινό ομοίως δήλωσε ότι η πρόληψη του εγκλήματος δεν αποτελεί αντικείμενο ενασχόλησης και αρμοδιότητα πρωταρχικά του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης: η ανάγκη για επιβολή αυξημένης πειθαρχίας στο οικογενειακό περιβάλλον και ο **αγώνας για τη μείωση των δεικτών της ανεργίας του πληθυσμού** αποτέλεσαν τις προτιμήσεις των Βρετανών του δείγματος σε ποσοστά 36% και 25% αντίστοιχα¹⁰¹. Η προτίμηση του δείγματος τόσο στην έρευνα της Canadian Sentencing Commission (1985-1986) όσο και σε αυτήν της British Crime Survey (1996) σε **κοινωνικο-οικονομικά μέτρα για την αποτελεσματικότερη πρόληψη του εγκλήματος και για τη μείωση των δεικτών της εγκληματικότητας**, μεταφράσθηκε ως απόδειξη του ότι οι πολίτες στην σύγχρονη κοινωνία μας τελικά θεωρούν ότι **η λύση του προβλήματος της εγκληματικότητας βρίσκεται κατά κύριο λόγο εκτός του πεδίου του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης**¹⁰².

Σε αντίστοιχη έρευνα στην Ελλάδα του 1998, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (ποσοστό 57,6%) που συμμετείχαν στην έρευνα (γενικό δείγμα) προτείνει για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας τη λήψη μέτρων εντονότερης καταστολής. Ωστόσο, ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος, περίπου ένας στους τρεις, υποστήριξε ότι για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εγκληματικότητας θα πρέπει να ληφθούν **μέτρα γενικής πρόληψης κοινωνικού χαρακτήρα**¹⁰³. Αξίζει πάντως να σημειωθεί σχετικά με την παραπάνω έρευνα και τα ερευνητικά της πορίσματα ότι διαφαίνεται και στις στάσεις **μεγάλου τμήματος της ελληνικής κοινωνίας μια προτίμηση σε μη κατασταλτικές πολιτικές** για την αντιμετώπιση του εγκλήματος. Στην

⁹⁹ Canadian Sentencing Commission (1987), ό.π., σελ. 490, πίνακας 12.

¹⁰⁰ Hough, M., Roberts, J.V. (1998). *Attitudes to punishment: Findings from the British Crime Survey*. A Research and Statistics Directorate Report. London: Home Office.

¹⁰¹ Hough, M., Roberts, J.V. (1998), ό.π., σελ. 33-34, πίνακες 4.2 και 4.3. Επίσης βλ. Welsh, B. (1999). «Πρόληψη της Εγκληματικότητας: Ενέργειες, αποτελέσματα, πλεονεκτήματα και συμπεράσματα», ό.π., σελ. 376, όπου και αναφορά σε δημοσκοπήσεις σε Καναδά και Η.Π.Α. στις οποίες εμφανίζεται σταθερά μεγαλύτερος βαθμός υποστήριξης από την πλευρά του κοινού στη χρήση προληπτικών μέτρων για την καταπολέμηση του εγκλήματος σε σύγκριση με τις στρατηγικές της ποινικής δικαιοσύνης.

¹⁰² Roberts, J.V. (1992). “Public opinion, crime and criminal justice”. Στο M. Tonry (Ed.). *Crime and Justice: An annual review of research*, vol.16, Chicago: University of Chicago Press, σελ. 131 επ. Hough, M. and Roberts, J.V. (1998), ό.π., σελ. 34 και 43.

¹⁰³ Σε ποσοστό 3,6% προτιμήθηκε η απάντηση «κοινωνική επανένταξη», σε ποσοστό 5% το γενικό δείγμα απάντησε «πολιτική – ΜΜΕ» και σε ποσοστό 5,8% υποστήριξε ότι η αντιμετώπιση της εγκληματικότητας απαιτεί την εφαρμογή πρακτικών της λεγόμενης περιστασιακής πρόληψης του εγκλήματος. Βλ. σχετικά Ζαραφωνίτου, Χ. (2002). *Ο Φόβος του Εγκλήματος*. Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης, ό.π., σελ. 145 επ. Ζαραφωνίτου, Χ. (2004). «Ανασφάλεια και επέκταση του κοινωνικού ελέγχου: Ποινικοποίηση των ‘αντικοινωνικοτήτων’ και της ‘αταξίας’». *Ποινικός Λόγος*, τ. 4, σελ. 2052.

περίπτωση που θεματοποιηθούν οι απαντήσεις του γενικού δείγματος της έρευνας σε «κατασταλτικές» και «μη κατασταλτικές»¹⁰⁴ προτιμήσεις, τα ποσοστά διαγράφονται σε 57,6% και 40,5%.

Μερικά χρόνια πριν, η έρευνα της Σπινέλλη σε δείγμα κοινού, κρατουμένων και αστυνομικών κατέγραψε παρόμοιες στάσεις. Σύμφωνα με την έρευνά της το δείγμα της έρευνας αντιλαμβάνονταν την αποτροπή και τη συμμόρφωση στο νόμο ως αποτέλεσμα κατά κύριο λόγο επιρροής **εξωποινικών διαδικασιών κοινωνικού ελέγχου** και λιγότερο ως αποτέλεσμα της απειλής της ποινής του ποινικού νόμου και του τιμωρητικού μηχανισμού του επίσημου κοινωνικού ελέγχου τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο τρίτων¹⁰⁵. Στην ερώτηση ειδικότερα «τι νομίζετε πως θα βοηθούσε στη μείωση της εγκληματικότητας;» η απάντηση (για το συνολικό δείγμα) «περισσότεροι αστυνομικοί» έλαβε ποσοστό μόλις 1,6% του δείγματος, η μεγαλύτερη διάρκεια φυλακίσεως 1,6% και οι αυστηρότερες ποινές 4,5%. Αντίθετα, η απάντηση «**περισσότερες ευκαιρίες μορφώσεως και εργασίας για όλους**» έλαβε ποσοστό 51,3% του δείγματος, η απάντηση «να μάθουν από μικροί το σεβασμό προς τους νόμους» προτιμήθηκε σε ποσοστό 27,9%, και η απάντηση «να πληροφορούνται τι απαγορεύει ο νόμος και γιατί» ποσοστό 8,7%¹⁰⁶. Στην ίδια έρευνα, στις απαντήσεις του κοινού, που αφορούν στα **αποδοτικότερα μέσα αναστολής εγκληματικής συμπεριφοράς**, μεγαλύτερα ποσοστά καταγράφονται στις **ευκαιρίες εργασίας** (71,2%) και στην κοινωνικοποίηση των παιδιών με σεβασμό στους νόμους (67,6%) και μικρότερα στην περιπολία αστυνομικών (25,2%), στην δυσχέραση στόχου (32,4%) ή στη μεγάλη και καλά οργανωμένη αστυνομία (27,0%)¹⁰⁷.

¹⁰⁴ Ζαραφωνίτου, Χ. (2002), *Ο Φόβος του Εγκλήματος*, ό.π., σελ. 145 επ. Ως κατασταλτική δύναται να θεματοποιηθεί η απάντηση «περισσότερη καταστολή» μόνη της, ενώ ως μη κατασταλτικές οι απαντήσεις: «περιστασιακή πρόληψη», η «γενική πρόληψη κοινωνικού χαρακτήρα», η «κοινωνική επανένταξη και η κοινωνική πρόνοια» και τέλος, η κατηγορία «πολιτική-ΜΜΕ».

¹⁰⁵ Σπινέλλη, Κ.Δ (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*, ό.π., σελ. 289 και πίνακες 5.7. (σελ. 267) και 5.9. (σελ. 280).

¹⁰⁶ Οι προτιμήσεις του δείγματος οδήγησαν την Σπινέλλη να αναρωτηθεί «Αν ένα δείγμα του ελληνικού πληθυσμού έχει την τάση να θεωρεί, τόσο στο προσωπικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο των τρίτων, την επίδραση των ποινών στην ανάσχεση της εγκληματικής συμπεριφοράς ως μηδαμινή, που βασίζεται άραγε ο Έλληνας ποινικός νομοθέτης και εμμένει στην αντιμετώπιση των σύγχρονων ποιοτικών ή και ποσοτικών μεταβολών της εγκληματικότητας πρώτιστα με αυστηροποίηση των ποινών;», βλ. Σπινέλλη, Κ.Δ (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*, ό.π., σελ. 289.

¹⁰⁷ Σπινέλλη, Κ.Δ (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*, ό.π., σελ. 327.

Στη βάση των ανωτέρω αναφερομένων εμπειρικών δεδομένων βάσιμα τονίζεται η ανάγκη ορθολογικής χάραξης της αντεγκληματικής πολιτικής¹⁰⁸ με την ενίσχυση της λεγόμενης αποθετικής ποινικής πρόληψης¹⁰⁹. Πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή είναι η αποφυγή της ποινικοποίησης των κοινωνικών προβλημάτων¹¹⁰ και η διατήρηση της ποινικής καταστολής στο αναγκαίο σε μια δημοκρατική κοινωνία πλαίσιο¹¹¹. Όπως υπογραμμίζει η Ζαραφονίτου «η ποινικοποίηση των κοινωνικών προβλημάτων όχι μόνον δεν τα επιλύει αλλά συμβάλλει στην όξυνση και στην επέκτασή τους, μέσα και από τη δημιουργία νέων μορφών περιθωριοποίησης και κοινωνικού αποκλεισμού. Στο πλαίσιο αυτό συρρικνώνονται οι πιθανότητες εφαρμογής κοινοτικών προγραμμάτων κοινωνικού χαρακτήρα»¹¹².

Περαιτέρω, η εικόνα για το εγκληματικό φαινόμενο διαμορφώνεται βάσει και της **πηγής πληροφόρησης** σχετικά με αυτό αλλά και με τη γενική οικονομική κατάσταση. Στο πλαίσιο αυτό το δείγμα της διαγνωστικής μας έρευνας κλήθηκε να αναφέρει τις πηγές πληροφόρησής του σχετικά με τη **γενική οικονομική κατάσταση** και το **εγκληματικό φαινόμενο**. Από τη στατιστική ανάλυση δε των απαντήσεων προκύπτει ότι οι πηγές αυτές φαίνεται να ταυτίζονται: πηγές πληροφόρησης του κοινού, τόσο για την γενική οικονομική κατάσταση όσο και για το εγκληματικό φαινόμενο αποτελούν κατά κύριο λόγο τα **μέσα μαζικής ενημέρωσης**.

Όσον αφορά τον τρόπο προβολής του εγκλήματος από τα ΜΜΕ, οι μισοί περίπου από τους συμμετέχοντες στην έρευνα (ποσοστό 50,7%) θεωρούν ότι αυτά παρουσιάζουν το έγκλημα **σοβαρότερο από ότι είναι στην πραγματικότητα**. Μόλις δύο στους δέκα θεωρούν ότι το έγκλημα παρουσιάζεται στις πραγματικές τους

¹⁰⁸ Πανούσης, Γ. (1985). *Οι Κοινωνικές Σχέσεις ως Αναγκαίοι Όροι της Εγκληματογένεσης*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 193. Schafft, A. (1996). *Crime and Punishment in Norwegian Criminology*". *Crime and Social Order in Europe*. Newsletter No. 3, σελ. 3. Καραγιαννίδης, Χ. (2010). «Εγκληματολογική έρευνα και Αντεγκληματική Πολιτική: Παρατηρήσεις, διαπιστώσεις και προτάσεις για τη χάραξη και υλοποίηση μιας ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής», στο *ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ*. Τιμητικός Τόμος του Καθηγητή Εγκληματολογίας της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Στέργιου Αλεξιάδη. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 467-484. Πρβλ. επίσης Σπινέλλη, Κ.Δ (1982) *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*, ό.π., σελ. 182-183: «Θεωρώ ότι το δίκαιο και όχι μόνο το ποινικό δίκαιο ως μια από τις βασικές επιρροές κοινωνικοποιήσεως. Τείνω να πιστέψω ότι μια σύγχρονη εκβιομηχανισμένη και αστικοποιημένη κοινωνία δυτικού τύπου δύσκολα θα μπορούσε να λειτουργήσει χωρίς ποινικό δίκαιο, αστυνομία και ένα λογικά αποτελεσματικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Κι αυτό το σύστημα δεν λειτουργεί μόνο με το φόβο, αλλά ασκεί την επίδρασή του στην ανθρώπινη σκέψη και συμπεριφορά με διάφορους και περισσότερους λεπτεπίλεπτους τρόπους που είναι δύσκολο να απομονωθούν και να μετρηθούν. Από αυτή την άποψη, ο θεσμός της ποινής βρίσκεται στην ίδια θέση που βρίσκονται και άλλοι βασικοί κοινωνικοί θεσμοί».

¹⁰⁹ Σπινέλλη, Κ.Δ (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*, ό.π., σελ. 74-75. Η αποθετική ποινική πρόληψη ή πρόληψη με αποφυγή του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης εμφανίζεται με τις μορφές: [α] της πρόληψης με την αποφυγή της εγκληματοποίησης, [β] της πρόληψης με την αποφυγή της ποινικοποίησης και [γ] της πρόληψης με την αποφυγή του σωφρονισμού – ιδρυματισμού.

¹¹⁰ Ζαραφονίτου, Χ. (2004). «Ανασφάλεια και επέκταση του κοινωνικού ελέγχου: Ποινικοποίηση των 'αντικοινωνικοτήτων' και της 'αταξίας', ό.π., σελ. 2050. Zarafonitou, Ch. (2003). «'New' tendencies in prevention policy in Greece: Local Crime Prevention Councils and the partnership model». Στο Α. Μαγγανάς (Εκδ. Επιμ.). *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου / Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*, ό.π., σελ. 1572.

¹¹¹ Μανωλεδάκης, Ι. (2006). *Η απονομή της δικαιοσύνης σε περίοδο κρίσης*, ό.π., σελ. 36.

¹¹² Ζαραφονίτου, Χ. (2004). «Ανασφάλεια και επέκταση του κοινωνικού ελέγχου: Ποινικοποίηση των 'αντικοινωνικοτήτων' και της 'αταξίας', ό.π., σελ. 2059

διαστάσεις, όσοι και αυτοί που θεωρούν ότι το έγκλημα παρουσιάζεται από τα ΜΜΕ λιγότερο σοβαρό απ' ότι είναι.

Η **προβληματική της παρουσίασης της εγκληματικότητας από τα ΜΜΕ** και ιδιαίτερα από το λεγόμενο **δικαστικό ρεπορτάζ**, έχει κατ' επανάληψη απασχολήσει την επιστημονική κοινότητα¹¹³. Τα Μ.Μ.Ε και ειδικότερα το δικαστικό ρεπορτάζ αποτελεί ένα από τα κυριότερα μέσα πληροφόρησης του κοινού σχετικά με το γενικότερο ζήτημα της εγκληματικότητας¹¹⁴, όπως αποδείχθηκε άλλωστε και από την διαγνωστική μας έρευνα. Όπως έχει επισημανθεί από την εγκληματολογική έρευνα η δραματοποιημένη και αποπροσανατολιστική παρουσίαση του εγκληματικού φαινομένου έχει καταστεί από τους σημαντικότερους παράγοντες, οι οποίοι συμβάλλουν στη δημιουργία και την ενίσχυση του φόβου θυματοποίησης του σύγχρονου πολίτη, στοιχείο που επηρεάζει αρνητικά τόσο την ποιότητα ζωής του όσο και το ίδιο το αστεακό περιβάλλον, με την ερήμωση και υποβάθμιση ολόκληρων περιοχών της πόλης¹¹⁵. Περαιτέρω η αποτύπωση της «πραγματικής» βίας στην τηλεοπτική μετάδοση και στα δελτία ειδήσεων έχει αυξηθεί κατά πολύ, τόσο σε συχνότητα όσο και σε διάρκεια προβολής των σχετικών θεμάτων βίας¹¹⁶, με τα κανάλια να ανταγωνίζονται

¹¹³ Για τον κοινωνικό ρόλο του δικαστικού ρεπορτάζ, τα προβλήματα οργάνωσής του, τη νομοθετική θεμελίωσή του και τους περιορισμούς που επιβάλλονται κατά την παρουσίασή του, βλ. Αλεξιάδης, Σ. (1999). «Το Δικαστικό Ρεπορτάζ στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης». Στο *Ποινικό Δίκαιο – Ελευθερία – Κράτος Δικαίου*. Τιμητικός Τόμος για τον Γ.-Α. Μαγκάκη. Επιμέλεια: G. Bemmman – Δ. Σπινέλλης, Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 591-613. Επίσης βλ. Αλεξιάδης, Σ. (1994). «Έγκλημα και Τύπος: Πανόραμα». Στο *Αντιχάρισμα στη Μνήμη του Καθηγητού Ιωάννου Κ. Παπαζαχαρίου*. Τόμος Α', Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, σελ. 46. Ζησιιάδης, Β. (2003). «Ο συνήγορος υπεράσπισης και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης – Δικονομική και Ψυχολογική θεώρηση». *Ποινικά Θέματα 1995-2001*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 75-93. Πανούσης, Γ. (2004). «Συμβολικές κατασκευές της πραγματικότητας;». Στο *Εταιρία Παιδείας και Πολιτισμού ΕΝΤΕΛΕΧΕΙΑ – Εκπαιδευτήρια Γείτονα & Κωστέα – Γείτονα. Εισηγήσεις Συνεδρίου Μ.Μ.Ε. & Πολιτισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Εντελέχεια, σελ. 81-86.

¹¹⁴ Βλ. αντί πολλών Pitsela, A. (1991). "Results of Victim Survey Research in a Small Greek Town with Particular Reference to Attitudes towards Crime and the Criminal Justice System". Στο Kaiser, G., Kury, H., Albrecht, H. –J. (Eds.). *Victims and Criminal Justice. Victimological Research: Stocktaking and Prospects*. Criminological Research Reports by the Max Planck Institute for Foreign and International Penal Law. Vol. 50. Freiburg i. Br., σελ. 739 και 757.

¹¹⁵ Αλεξιάδης, Σ. (1999), ό.π., σελ. 597-599. Ζαραφωνίτου, Χ. (2006). «Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν)ασφάλειας». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 8-9 (Έτος 9^ο), σελ. 1035.

¹¹⁶ Αλεξιάδης, Σ. (1994). «Έγκλημα και Τύπος: Πανόραμα». Στο *Αντιχάρισμα στη Μνήμη του Καθηγητού Ιωάννου Κ. Παπαζαχαρίου*, ό.π., σελ.53. Αλεξιάδης, Σ. (2004). *Εγκληματολογία*, ό.π., σελ. 158. Κουράκης, Ν. (2005). *Εγκληματολογικοί Ορίζοντες*. Τόμος Β': Πραγματολογική προσέγγιση και επιμέρους ζητήματα (2^η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 243 επ.

όσον αφορά την κατ' αποκλειστικότητα κάλυψη δραματικών γεγονότων βίας στο τηλεοπτικό πεδίο¹¹⁷, με επιστημονικοφανή ανάλυσή της από «ειδικούς» αναλυτές στα τηλεοπτικά «παράθυρα»¹¹⁸.

Ειδικά δε στις περιπτώσεις των εγκλημάτων που μας αφορούν και απασχολούν και το δείγμα της διαγνωστικής μας έρευνας, την περίπτωση δηλαδή της **κτητικής** και της **βίαιης εγκληματικότητας**, η διάπραξη τους γίνεται δεκτό ότι παρουσιάζεται συχνά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης κατά τρόπο αποπροσανατολιστικό¹¹⁹. Το ίδιο διαπιστώνεται και στην παρουσίαση των εγκλημάτων βίας αλλά και στο ζήτημα γενικότερα της έκτασης της εγκληματικότητας, η οποία προκαλεί ανησυχία και φόβο στο κοινό¹²⁰, συχνά αδικαιολόγητο, μέσα από την εγκαθίδρυση μιας **ιδεολογίας του φόβου** και την αναζήτηση αποδιοπομπαίων τράγων για όλα τα δεινά της κοινωνίας¹²¹. Όπως εύστοχα έχει υπογραμμίσει ο Αλεξιάδης: «Πολλές φορές ο καθημερινός 'Τύπος' μας σερβίρει εντυπωσιακά ερεθίσματα για να μας κερδίσει ως καταναλωτές του, μας παραπλανά σκόπιμα ή από αδιαφορία αναφορικά με το έγκλημα, επιχειρεί να καλλιεργήσει το έδαφος εκείνο που είναι κατάλληλο για να περάσουμε απόψεις ή λύσεις (για την εγκληματικότητα, τους εγκληματίες, την αντιμετώπισή τους), οι οποίες αλλιώς θα συναντούσαν δυσκολίες. Αν ο 'Τύπος' ήταν απλά ειλικρινής κι αν η πληροφόρηση που μας προσφέρει για το έγκλημα και την εγκληματικότητα ήταν σκέτα αντικειμενική, η προσφορά του θα μπορούσε να είναι πολύτιμη»¹²².

¹¹⁷ Για την περίπτωση της Γερμανίας και της Ιταλίας βλ. Messner, C. (2004). «Νεολαία, βία και τα νέα μέσα επικοινωνίας: Δυσκολίες στην προστασία παιδιών και εφήβων από κινδύνους της επικοινωνίας στη σύγχρονη κοινωνία». Στο *Νέοι, Βία και Ρατσισμός – Η 'εικόνα' από τα ΜΜΕ και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια*, Πρακτικά Συνεδρίου, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 63 επ. Για την ελληνική περίπτωση βλ. Παπαθανασόπουλος, Σ. (2004). «Τηλεόραση και Βία: Η ελληνική περίπτωση». Στο *Νέοι, Βία και Ρατσισμός – Η 'εικόνα' από τα ΜΜΕ και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια*, Πρακτικά Συνεδρίου, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 96 επ.

¹¹⁸ Πρβλ. Μαργαρίτης, Λ. (2001). «Δημοσιογραφική παντογνωσία και κοινωνική παραπληροφόρηση: μία κορυφαία νομική διαστρέβλωση». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 11, (Έτος 4^ο), σελ. 1163: «το τηλεοπτικό (ή ραδιοφωνικό – έντυπο) «παράθυρο» οργιάζει και η «άκριτη υποβολή» πολλαπλασιάζεται». Βλ. επίσης Μανωλεδάκης, Ι. (2006). *Η απονομή της δικαιοσύνης σε περίοδο κρίσης*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 14, όπου και αναφορά στην «εξοντωτική επίδραση της τηλεκατηγορίας, της τηλεανάκρισης, της τηλεδίκης και τηλεαπόφασης» από τους ισχυρούς των ΜΜΕ (σημ. 20).

¹¹⁹ Garland, D. (2000). «The Culture of High Crime Societies – Some Preconditions of Recent 'Law and Order' Policies». *British Journal of Criminology*, 40/3, σελ. 353. Ξένος, Σ. (2005). (Επιμ.). *Εγκληματικότητα στο Δήμο Ζακυνθίων*. Σειρά Εγκληματο-Λογικά, Νο. 30. Αθήνα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 51.

¹²⁰ Αλεξιάδης, Σ. (1994). «Έγκλημα και Τύπος: Πανόραμα», ό.π., σελ. 47, όπου και η αναφορά για άρθρα ή δημοσιογραφικές «έρευνες» στις οποίες «το πραγματικό συγχέεται με το φανταστικό και η αλήθεια με το παραμύθι» (σελ. 48).

¹²¹ Ζαραφωνίτου, Χ. (2006) «Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν)ασφάλειας», ό.π., σελ. 1035.

¹²² Αλεξιάδης, Σ. (1994). «Έγκλημα και Τύπος: Πανόραμα», ό.π., σελ. 53. Βλ. επίσης Πανούσης, Γ. (2004). «Συμ-βολικές κατασκευές της πραγματικότητας;», ό.π., σελ. 84: «Οι έρευνες έχουν δείξει ότι όλο και μεγαλώνει η έκταση αναφοράς στα εγκληματικά νέα (το δελτίο ειδήσεων μοιάζει με αστυνομικό δελτίο), τα στατιστικά ποσοστά της εγκληματικότητας δεν συμπίπτουν με την προβαλλόμενη έκταση της εγκληματικότητας από τα ΜΜΕ (έτσι συχνά έχουμε πολλά άρθρα για συγκεκριμένα και μόνον εγκλήματα), κυρίαρχη εικόνα είναι αυτή της βίας και της ανθρωποκτονίας (που συνήθως τελούν νέοι ή μετανάστες), ενώ οι τηλεθεατές (κατά 95%) ενημερώνονται – δυστυχώς – μόνον από την TV για το είδος και την έκταση της εγκληματικότητας».

7.6. Προτάσεις αντεγκληματικής πολιτικής

i. Για την περίπτωση της χώρας μας υποστηρίζεται ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση **επέδρασε αρνητικά στα επίπεδα της εγκληματικότητας**, υπό την έννοια της σαφούς αρνητικής επίδρασής της στην **έτι περαιτέρω αυξητική τάση** στους δείκτες της εγκληματικότητας, η οποία καταγραφόταν κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ετών στις εγκληματολογικές στατιστικές, συμβαδίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο με τις **μακροπρόθεσμες τάσεις** στους δείκτες της εγκληματικότητας. Περαιτέρω, υποστηρίζεται ότι η αύξηση αυτή της εγκληματικότητας καταγράφεται κυρίως **στα πρώτα χρόνια της οικονομικής κρίσης**, ενώ, τουλάχιστον όσον αφορά τα εγκλήματα κατά του εννόμου αγαθού της ιδιοκτησίας, τα οποία απασχολούν σε μεγάλο βαθμό και το δείγμα της έρευνάς μας, καταγράφεται μια επάνοδος στα προ κρίσης επίπεδα εγκληματικότητας¹²³. Από την άλλη πλευρά, αναδεικνύεται η συσχέτιση των δυσχερών οικονομικών συνθηκών με το εγκληματικό φαινόμενο. Όπως έχει επισημανθεί «*δεν αμφισβητείται ότι όχι μόνο σε μακρο-επίπεδο (π.χ. εθνικών δεικτών) αλλά και σε επίπεδο πληθυσμιακών ομάδων, περιοχών και ατόμων, οι δυσχερείς οικονομικές συνθήκες συμβαδίζουν με την εγκληματική δραστηριότητα. Γι' αυτό, οι συστάσεις για πολιτικές που μειώνουν την εγκληματικότητα, περιλαμβάνουν και σήμερα προγράμματα εργασιακής ένταξης, αύξηση των ευκαιριών στην αγορά εργασίας, ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας καθώς και μακροπρόθεσμα μείωση της φτώχειας και των εισοδηματικών ανισοτήτων. Για την Ελλάδα η εγκληματικότητα και η βία είναι μία ακόμα ηχηρή προειδοποίηση για την επείγουσα σημασία που έχουν για τη δημόσια υγεία η μείωση της ανεργίας, η κοινωνική προστασία και η διαφύλαξη των εισοδημάτων, ιδίως των πιο χαμηλών*»¹²⁴.

ii. Η βελτίωση της άποψης του κοινού αναφορικά με την **αποτελεσματικότητα του ΑΤ** της περιοχής του και ειδικά ως προς το ζήτημα της **αστυνόμευσης**, όπως έχει καταδειχθεί από την εγκληματολογική έρευνα, μπορεί να βελτιωθεί μέσα από τη **μεγαλύτερη θεατότητα** της¹²⁵. Όπως έχει υπογραμμισθεί από τον Αλεξιάδη: «*Ο προληπτικός / αποτρεπτικός ρόλος της αστυνομίας φέρει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα κυρίως με τη δημόσια «παρουσία» της αστυνομικής δύναμης. Για αυτό το λόγο, μάλιστα, θεωρείται αποτελεσματικότερη η αστυνόμευση με πεζούς αστυνομικούς που περιπολούν στο πεζοδρόμιο, παρά με μηχανοκίνητα μέσα, τα οποία εύλογα καλύπτουν μεγάλες περιοχές κι έτσι κατ' ανάγκη προσπερνούν τις κρίσιμες συνθήκες*»¹²⁶. Η

¹²³ Κωνσταντακόπουλος, Γ., Τσούβελας, Γ., Κονταξάκης Β. (2018). «Υπάρχει επίδραση της οικονομικής ύφεσης στην εγκληματικότητα; Αναλύοντας τα δεδομένα από την πρόσφατη διεθνή και ελληνική κρίση», ό.π., σελ. 42.

¹²⁴ Κωνσταντακόπουλος, Γ., Τσούβελας, Γ., Κονταξάκης Β. (2018). «Υπάρχει επίδραση της οικονομικής ύφεσης στην εγκληματικότητα; Αναλύοντας τα δεδομένα από την πρόσφατη διεθνή και ελληνική κρίση», ό.π., σελ. 43.

¹²⁵ Βλ. σχετικά και Ζαραφωνίτου, Χ., (2019), ό.π. σελ. 49 όπου επισημαίνεται η αξία της εγγύτητας, προσεγγισιμότητας και θεατότητας ως συστατικών στοιχείων της κοινοτικής αστυνόμευσης καθώς και Ζαραφωνίτου, Χ. (2012), «(Αν)ασφάλεια καταστηματαρχών Αθηνών και Πειραιώς και νέες μορφές αστυνόμευσης». *Εγκληματολογία*, τ.1., σελ. 91-98 όπου αναφέρεται ότι μεταξύ των προτάσεων των ερωτώμενων (καταστηματαρχών) για τη βελτίωση της αστυνομίας τονίστηκε η ανάγκη για εντονότερη παρουσία της αστυνομίας (26,5%) αλλά και για περισσότερες περιπολίες (16,5%), ενώ αναδείχθηκε και η χρησιμότητα της συνεργασίας του πολίτη με την αστυνομία στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι στη βάση των πορισμάτων της εν λόγω έρευνας, η Ζαραφωνίτου υπογραμμίζει ότι «*ιδανική αστυνομία για τους ίδιους τους αστυνομικούς είναι εκείνη που συνδυάζει τα χαρακτηριστικά της εγγύτητας και αποτελεσματικότητας*». Βλ. σχετικά Ζαραφωνίτου, Χ. (2019), ό.π., σελ. 50.

¹²⁶ Αλεξιάδης, Σ. (1989). *Εγκληματολογία*. Έκδοση 3^η. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 423, όπου και σχετική ξενόγλωσση βιβλιογραφία (υποσημείωση 58).

αστυνομική περιπολία αποτελεί μία εκ των κυριότερων μορφών αστυνομικής πρόληψης στην οποία αναδεικνύεται ο **κοινωνικός ρόλος της αστυνομίας** στην πρόληψη του εγκλήματος¹²⁷. Θεωρείται δε αυτονόητο ότι όσο περισσότερη αστυνομική δύναμη σε περιπολία αναπτύσσεται και λειτουργεί σε μια συγκεκριμένη τοπικά περιοχή τόσο περισσότερη ποσοτικά εγκληματικότητα θα προληφθεί και, αντιστρόφως, όσο μεγαλύτερη είναι η απουσία της αστυνόμευσης, και δη ορατή αστυνόμηση από μια αστυνομία της εγγύτητας όπως καλείται, τόσο μεγαλύτερη θα είναι και αύξηση στα επίπεδα της εγκληματικότητας σε αυτήν την συγκεκριμένη περιοχή. Από τη διεθνή εμπειρία και τις διενεργηθείσες επιστημονικές έρευνες στις Η.Π.Α.¹²⁸ παρατηρήθηκε **εμφανής μείωση στα επίπεδα εγκληματικότητας**, στις περιπτώσεις που αποφασίσθηκε και υλοποιήθηκε πειραματικά μια **αιφνίδια και βραχυπρόθεσμη αύξηση της αστυνομικής δύναμης σε περιπολία** (police patrol) με αυστηρό έλεγχο και εντατική αστυνόμηση στους δρόμους των συγκεκριμένων περιοχών (crackdowns). Σχετική έρευνα σε δεκαοκτώ τέτοιες περιπτώσεις υλοποίησης του παραπάνω μέτρου έδειξε ότι στις δέκα πέντε από αυτές, η αιφνίδια και βραχυπρόθεσμη αύξηση της αστυνομικής δύναμης σε πεζή και εποχούμενη περιπολία για τον έλεγχο μεγάλου φάσματος μορφών εγκληματικότητας, από την οδήγηση υπό την επήρεια οινοπνεύματος και την παράνομη πορνεία μέχρι τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και σχετικά με το νόμο περί ναρκωτικών, συνοδεύτηκε από μείωση του αριθμού των τελούμενων εγκλημάτων. Η μείωση αυτή υποστηρίχθηκε ότι οφείλεται στην **επίδραση ενός αρχικού και βραχυπρόθεσμου αποτρεπτικού του εγκλήματος αποτελέσματος**. Διαπιστώθηκε επίσης ότι στις παραπάνω δεκαπέντε περιπτώσεις που ερευνήθηκαν και απέδωσε το μέτρο, **ακόμα και μετά την απόσυρση** της επιπλέον της συνήθους αστυνομικής δύναμης σε περιπολία από την συγκεκριμένη περιοχή, το αρχικό αποτρεπτικό του εγκλήματος αποτέλεσμα **συνέχιζε να διαρκεί** για κάποιο χρονικό διάστημα, η διάρκεια του οποίου εξαρτιόταν από το πότε η επιστροφή στα προηγούμενα επίπεδα ορατής αστυνόμησης και περιπολίας θα γινόταν αντιληπτή από τους εν δυνάμει εγκληματίες. Υποστηρίχθηκε δε από τους ερευνητές, που ασχολήθηκαν με την πειραματική εφαρμογή του μέτρου, ότι άμεσο όφελος αυτής της πρακτικής ήταν το ανέξοδα, από άποψη σπατάλης αστυνομικού δυναμικού, επιπρόσθετο/προστιθέμενο αποτρεπτικό του εγκλήματος αποτέλεσμα για τη συγκεκριμένη περιοχή, όπου εφαρμόσθηκε το μέτρο. Έτσι προτάθηκε και υλοποιήθηκε ένα πλάνο δράσης για την πεζή και εποχούμενη αστυνομική περιπολία, το οποίο βασιζόμενο σε **συνεχείς και εναλλασσόμενες διαθέσεις και τοποθετήσεις** της δύναμης αυτής για βραχύ χρονικό διάστημα και σε διάφορες προκαθορισμένες περιοχές της πόλης, θα συντελούσε στην όσο το δυνατό μεγαλύτερη κάρπωση αυτού του επιπλέον και ανέξοδου αποτρεπτικού του εγκλήματος αποτελέσματος¹²⁹.

¹²⁷ Σπινέλλη, Κ.Δ (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 106 επ., σύμφωνα με την σ. η αστυνομική πρόληψη αποτελεί ειδικότερη μορφή της λεγόμενης μηχανικής ή τεχνικής πρόληψης των εγκλημάτων. Fijnaut, C. (1995). "Police and Crime Prevention in Dutch Urban Areas". Στο Miyazawa, K., Miyazawa, S. (Eds.). *Crime Prevention in the Urban Community*. Deventer/Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, σελ. 123.

¹²⁸ Βλ. κυριότερα πορίσματα των σχετικών ερευνών "*Kansas City Preventive Patrol Experiment*" και "*Minneapolis Hot Spots Patrol Experiment*" σε Καραγιαννίδης, Χ. (2011). *Προς μια Συμμετοχική Αντεγκληματική Πολιτική*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. ... Επίσης βλ. Kelling, G., Pate, A., Dieckman, D. και Brown, Ch. (1974). *The Kansas City Preventive Patrol Experiment: Summary Report*. Washington, D.C.: Police Foundation. Sherman, L., Weisburd, D. (1995). "Does Patrol Prevent Crime? The Minneapolis Hot Spots Experiment". Στο K. Miyazawa, S. Miyazawa (Eds.). *Crime Prevention in the Urban Community*, Deventer – Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, σελ. 87-95.

¹²⁹ Sherman, L. (1990). "Police Crackdowns: Initial and Residual Deterrence". Στο M. Tonry, N. Morris (Eds.). *Crime and Justice: A Review of Research*, Vol. 12. Chicago: University of Chicago Press, σελ. 1-48. Sherman, L., Weisburd, D. (1995).

Για την περίπτωση των πεζών περιπολιών της αστυνομίας έχει και ορθά επισημανθεί ότι αυτή αφορά κυρίως στην **τόνωση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών**, οι οποίοι αισθάνονται περισσότερο ασφαλείς στη θέα και τη φυσική παρουσία ένστολων αστυνομικών που περιπολούν και εποπτεύουν τη γειτονιά τους¹³⁰.

Από την άλλη πλευρά όμως έχει επισημανθεί τόσο η μικρή ουσιαστικά εγκληματοπροληπτική λειτουργία της πεζής περιπολίας, όσο και το οριακό και βραχυπρόθεσμο αποτέλεσμά της στους δείκτες της εγκληματικότητας¹³¹. Ειδικότερα, η θέση ότι η ορατή αστυνόμευση, η ύπαρξη δηλαδή του ένστολου αστυνομικού δυναμικού στους δρόμους μιας πόλης, έχει **από μόνη της** εγκληματοπροληπτικά αποτελέσματα έχει δεχθεί ισχυρή κριτική. Εγκληματολογικές έρευνες κατέδειξαν ότι η πεζή κατά κύριο λόγο, αλλά και η εποχούμενη περιπολία, έχει **μικρή μόνο επίπτωση στην εμφάνιση του εγκλήματος** και ως μέτρο για την πρόληψη του εγκλήματος είναι ανεπαρκές και αναποτελεσματικό. Τα μέτρα αυτά, χωρίς να έχουν κάποιο πρακτικό αποτέλεσμα στους δείκτες εγκληματικότητας μιας περιοχής, αυτό που προσφέρουν είναι η **αίσθηση ασφάλειας** που δημιουργείται στους πολίτες που αντικρίζουν συχνά-πυκνά ένστολους αστυνομικούς σε

“Does Patrol Prevent Crime? The Minneapolis Hot Spots Experiment”. Στο K. Miyazawa, S. Miyazawa (Eds.). *Crime Prevention in the Urban Community*, σελ.87-88.

¹³⁰ Από την άλλη πλευρά θα πρέπει να σημειωθεί ότι στη χώρα μας η εφαρμογή πρακτικών επιτήρησης της γειτονιάς (“neighborhood watch”, “block watch”) δεν έχει τύχει εφαρμογής. Τούτο δε σε αντίθεση με την περίπτωση άλλων ευρωπαϊκών χωρών προερχόμενων κυρίως από τον αγγλοσαξονικό χώρο και στις Η.Π.Α., όπου η πρακτική αυτή της επιτήρησης της γειτονιάς και της περιπολίας πολιτών για την πρόληψη του εγκλήματος είναι ιδιαίτερα δημοφιλής ήδη από την δεκαετία του ‘70 και έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις. Η πρακτική της επιτήρησης της γειτονιάς χαρακτηρίζεται ως συλλογική, με τη συμμετοχή δηλαδή της τοπικής κοινωνίας και της αστυνομίας, επιχείρηση επιτήρησης μιας γειτονιάς ή συνοικίας για την πρόληψη του εγκλήματος. Οι θιασώτες των πρακτικών αυτών υποστηρίζουν ότι η ανάληψη τέτοιων δράσεων συμβάλλει στην τόνωση της εμπιστοσύνης του κοινού απέναντι στην αστυνομική δράση και στη βελτίωση των σχέσεων πολίτη – αστυνομίας. Βλ. σχετικά Ζαραφωνίτου, Χ. (2003), ό.π. Πανούσης, Γ. (1997) «Πόλη, Πολίτης, Κινητοποίηση», ό.π., σελ. 51. Skogan, W. (1988). “Community Organizations and Crime”. Στο Michael Tonry, Norval Morris (Eds.). *Crime and Justice*. Chicago: University of Chicago Press, σελ. 39-78. Σπινέλλη, Κ.Δ (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*, ό.π., σελ. 252 επ. Η επιτυχία όμως αυτών των πρακτικών αμφισβητείται έντονα. Για τα προγράμματα επιτήρησης της γειτονιάς η Ζαραφωνίτου αναφέρει ότι η ερευνητική εμπειρία έχει καταδείξει ότι «*υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας σε περιοχές όπου η εγκληματικότητα προσλαμβάνεται ως σοβαρό πρόβλημα αλλά και εκεί όπου είναι εντονότερη η έννοια της γειτονιάς και περισσότερες οι επαφές των κατοίκων μεταξύ τους*» ενώ αναφορικά με τα μέτρα των περιπολιών επισημαίνει ότι «*Αν και τα αποτελέσματά τους θεωρούνται αμφίβολα ως προς τη μείωση της εγκληματικότητας, είναι ωστόσο θετικότερα ως προς τη βελτίωση των σχέσεων των κατοίκων με την αστυνομία*». Βλ. Ζαραφωνίτου, Χ. (2003), *Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο. Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας*, ό.π., σελ. 108-109. Επίσης, η Λαμπροπούλου υπογραμμίζει ότι: «*Παρά τις προσπάθειες δεν υπάρχουν σαφείς ενδείξεις για την επιτυχία των μέτρων. Τόσο στην περίπτωση των ΗΠΑ στο πρόγραμμα του Σικάγου, όσο και στη Μεγάλη Βρετανία, διαπιστώθηκε ότι εξωτερικοί παράγοντες, για παράδειγμα, η κινητικότητα του πληθυσμού, τα ποσοστά φτώχειας, η κοινωνική ανομοιογένεια της περιοχής είναι πιο σημαντικοί από τα προγράμματα. Μόνο όταν τα μέτρα συνδέονται με τη βελτίωση του γενικότερου κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου των κατοίκων έχουν θετικά αποτελέσματα*», βλ. Λαμπροπούλου, Ε. (2003). «Μη κυβερνητικοί μέτοχοι στην πρόληψη και τον έλεγχο του εγκλήματος: Ρητορεία και εφαρμογή του κοινοτισμού» *Επιστήμη και Κοινωνία – Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, τ. 10, σελ.166.

¹³¹ Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2003). «Πρόληψη του Εγκλήματος στις Τοπικές Κοινωνίες». Εισήγηση. Ημερίδα του Τοπικού Συμβουλίου Πρόληψης Εγκληματικότητας του Δήμου Θέρμης. Θέρμη, 6-4-2003 (αδημοσίευτη), σελ. 4-5.

περιπολία¹³². Όπως υπογραμμίζει η Σπινέλλη «η σχέση μεταξύ αστυνομείσεως και εγκληματικότητας δεν είναι ούτε αυτονόητη ούτε διαπιστώνεται εύκολα. Κάθε αύξηση της αστυνομικής δυνάμεως δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη μείωση της εγκληματικότητας και συχνά η αύξηση της αστυνομικής δυνάμεως είναι επακόλουθο αυξήσεως της εγκληματικότητας»¹³³.

iii. Σε σχέση με τα **μέσα μαζικής ενημέρωσης** και την **ενημέρωση του κοινού για τα θέματα της εγκληματικότητας**, αυτή θα πρέπει να γίνεται με πληρότητα, διαφάνεια και χωρίς στρεβλώσεις της πραγματικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση της επίτευξης ποιοτικότερων και απροκατάληπτων παρουσιάσεων γεγονότων που σχετίζονται με το εγκληματικό φαινόμενο. Και όλα τα παραπάνω, όπως έχει επισημανθεί, με αίσθημα ευθύνης και συναίσθηση της υψηλής αποστολής από την πλευρά των μέσων μαζικής ενημέρωσης¹³⁴. Η **ορθή λειτουργία του δικαστικού ρεπορτάζ** μπορεί να συμπυκνωθεί στα όσα αναφέρει ο Αλεξιάδης: «Πρέπει να καταβάλλεται προσοχή, ώστε ο δέκτης τηλεθεατής να μη σχηματίζει την εντύπωση ότι όσα εγκλήματα παρουσιάζονται είναι τα μόνα που διαπράττονται κι έτσι να κοιμάται ήσυχος, ούτε ότι όλα τα εγκλήματα που τελούνται στην χώρα μας, ή έστω, η πλειοψηφία τους είναι σαν αυτά που παρουσιάζονται στο δελτίο ειδήσεων κι έτσι να μην κοιμάται καθόλου»¹³⁵.

iv. Όσον αφορά το **φόβο του εγκλήματος** είναι γνωστό ότι κατέχει πλέον σημαντική θέση στην πολιτική διαχείρισης του αστακού περιβάλλοντος και των προβλημάτων που αναφέρονται σε αυτό¹³⁶. Η σχέση μεταξύ της πόλης, του εγκλήματος και του φόβου του εγκλήματος έχει επανειλημμένα απασχολήσει την εγκληματολογική σκέψη¹³⁷ και η καταπολέμηση του φόβου του εγκλήματος, ως κατεξοχήν αστακού φαινομένου, αποτελεί πλέον πρωταρχικής προτεραιότητας στόχο της αντεγκληματικής πολιτικής¹³⁸.

Ο φόβος της θυματοποίησης, ο φόβος του εγκλήματος δηλαδή σε ατομικό επίπεδο, αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, κατ' εξοχήν αστακό φαινόμενο¹³⁹ συναρτώμενο με την απουσία του άτυπου κοινωνικού

¹³² Sharp, D. (2005). "Who Needs Theories in Policing? An Introduction to a Special Issue on Policing". *The Howard Journal of Criminal Justice*, vol. 44, no. 5, σελ. 449-459.

¹³³ Σπινέλλη, Κ.Δ (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*, ό.π., σελ. 110-111, όπου και παραπομπή σε Σπινέλλη, Κ.Δ. (1971). «Σύγχρονη κοινωνία και περιβάλλον: Απόψεις κοινωνιολόγων». *Αρχιτεκτονικά Θέματα*, σελ. 96-100.

¹³⁴ Ζησιάδης, Β. (2003). «Ο συνήγορος υπεράσπισης και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης – Δικονομική και Ψυχολογική θεώρηση», ό.π., σελ. 82.

¹³⁵ Αλεξιάδης, Σ. (1999), ό.π., σελ. 602.

¹³⁶ Ζαραφωνίτου, Χ. (2006). «Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν)ασφάλειας», ό.π., σελ. 1035.

¹³⁷ Ζαραφωνίτου, Χ. (1989). «Τα εγκλήματα βίας στο κατ' εξοχήν αστικοποιημένο περιβάλλον της Αθήνας». *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάρτιος, σελ.145 επ. Ζαραφωνίτου, Χ. (1995) *Εμπειρική Εγκληματολογία*, ό.π., σελ. 264 επ. Ζαραφωνίτου, Χ. (1996). «Πόλη και Φόβος του Εγκλήματος: Παραγοντικές και Εμπειρικές Προσεγγίσεις και Τοπικές Πολιτικές Πρόληψης», ό.π., σελ. 801-818. Young, J. (1995). "The Rising Demand for Law and Order and our Maginot Lines of Defence against Crime. Στο Jayne Mooney, Jock Young (Eds.) *Introducing Criminology*. Centre for Criminology, School of Sociology and Social Policy, Middlesex University, σελ. 8.

¹³⁸ Αλεξιάδης, Σ. (1991). «Ο φόβος του εγκλήματος – Κατάστρωση ενός ερευνητικού προγράμματος». *Αφιέρωμα Η. Δασκαλάκη*, Αθήνα, σελ. 4. Παππάς, Β. (1970). «Το Έγκλημα: Μύθος και Πραγματικότητα». *Ποινική Επιθεώρησης*. Έτος Α', σελ. 91 επ.

¹³⁹ Ζαραφωνίτου, Χ. – Ερευνητική Ομάδα Φοιτητών (2000). «Εμπειρική διερεύνηση του φόβου του εγκλήματος σε ένα δήμο της ελληνικής πρωτεύουσας». Στο (συλλογικό) *Εγκληματίες και Θύματα στο Κατώφλι του 21^{ου} Αιώνα – Αφιέρωμα*

ελέγχου, τον κοινωνικό κατακερματισμό και την χαλάρωση των κοινωνικών δεσμών. Ως ένα **σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα**, κατέχει κεντρική θέση στο θέμα της πρόληψης του εγκλήματος ιδίως στο περιβάλλον των σύγχρονων μεγαλουπόλεων και αποτελεί **ζήτημα προς αντιμετώπιση όσο και το ίδιο το έγκλημα**¹⁴⁰. Στο πλαίσιο αυτής της παραδοχής κατευθύνθηκε και η παρούσα διαγνωστική μας έρευνα, εξετάζοντας το φόβο θυματοποίησης των κατοίκων των δήμων που αποτέλεσαν το δείγμα της.

Ο φόβος του εγκλήματος έχει **οντολογικό χαρακτήρα** και αποτελεί το **αποτέλεσμα μιας άμεσης ή έμμεσης θυματοποίησης**, η οποία μπορεί να αποφευχθεί **όταν οι τοπικές κοινωνίες εμπλακούν ενεργά στην πρόληψη του εγκλήματος**¹⁴¹. Ο φόβος του εγκλήματος διαφοροποιείται ανάλογα με τη συνδρομή ποικίλων παραγόντων¹⁴² και αποτελεί ένα σοβαρότατο κοινωνικό πρόβλημα με δυσάρεστες επιπτώσεις στην **ποιότητα ζωής** μεγάλου τμήματος του πληθυσμού. Περαιτέρω, όπως έχει αποδειχθεί από πληθώρα εμπειρικών ερευνών, οι πολίτες που αισθάνονται εντονότερα φόβο θυματοποίησής τους αναπτύσσουν σε μεγαλύτερο βαθμό **τιμωρητικές στάσεις** και απαιτούν αυστηρότητα στην καταστολή του εγκλήματος¹⁴³, ενώ, όπως επίσης

στη Μνήμη Ηλία Δασκαλάκη. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, σελ. 512. Ζαραφωνίτου, Χ. (1996). «Πόλη και Φόβος του Εγκλήματος: Παραγοντικές και Εμπειρικές Προσεγγίσεις και Τοπικές Πολιτικές Πρόληψης», ό.π., σελ. 801. Ζαραφωνίτου, Χ. (2006). «Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν)ασφάλειας», ό.π., σελ. 1035, (:«*Η σύνδεση του φόβου του εγκλήματος με το περιβάλλον των μεγάλων κυρίως πόλεων είναι αδιαμφισβήτητη*»). Αλεξιάδης, Σ. (2004). *Εγκληματολογία*, ό.π., σελ. 272. Σύμφωνα με την Πιτσελά το φαινόμενο αυτό του μαζικού φόβου εγκλήματος ή φόβου θυματοποίησης του πληθυσμού στις αρχές της νέας χιλιετίας ήταν σχετικά νέο στην ελληνική κοινωνία, βλ. Πιτσελά, Α. (2000). «Προτάσεις για μια ορθολογική αντιμετώπιση της παραβατικότητας των ανηλίκων στην Ελλάδα στο κατώφλι της νέας χιλιετίας». *Υπεράσπιση*, σελ. 161 επ.

¹⁴⁰ Ito, K. (1995). "Research on the Fear of Crime: Perceptions and Realities of Crime in Japan". Στο Miyazawa, K. and Miyazawa, S. (Eds.). *Crime Prevention in the Urban Community*, Deventer/Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, σελ. 151-158. Πανούσης, Γ. (2003). *Ο υπο-θετικός εγκληματίας*, ό.π., σελ. 102. Ζαραφωνίτου, Χ. (2006), ό.π., σελ. 1038. Lee, M. (2004). "Governing Fear of Crime". Στο Richard Hil and Gordon Tait (Eds.). *Hard Lessons – Reflections on Governance and Crime Control in Late Modernity*, Aldershot: Ashgate Publications, σελ. 34.

¹⁴¹ Miller, L. (2001) *The Politics of Community Crime Prevention*, ό.π., σελ.30. Καραγιαννίδης, Χ. (2011). *Προς μια Συμμετοχική Αντεγκληματική Πολιτική*, ό.π., σελ. ...

¹⁴² Σύμφωνα με την Ζαραφωνίτου, η διαφοροποίηση αυτή οφείλεται αφενός στις ιδιαιτερότητες των ατόμων και αφετέρου στο πλαίσιο στο οποίο ο φόβος του εγκλήματος εκδηλώνεται, βλ. Ζαραφωνίτου, Χ. (1996) «Πόλη και Φόβος του Εγκλήματος: Παραγοντικές και Εμπειρικές Προσεγγίσεις και Τοπικές Πολιτικές Πρόληψης», ό.π., σελ. 801.

¹⁴³ Βλ. αντί πολλών Ζαραφωνίτου, Χ. (2002). *Ο Φόβος του Εγκλήματος – Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας*. Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, ό.π., σελ. 17 επ. Ζαραφωνίτου, Χ. (1996). «Πόλη και Φόβος του Εγκλήματος: Παραγοντικές και Εμπειρικές Προσεγγίσεις και Τοπικές Πολιτικές Πρόληψης», ό.π., σελ. 803: «*Ο συνεχώς αυξανόμενος φόβος του εγκλήματος και το άγχος των πολιτών για περισσότερη ασφάλεια σε συνάρτηση με τον κλονισμό της εμπιστοσύνης τους απέναντι στο θεσμό της δικαιοσύνης, διαμορφώνει τις έντονα τιμωρητικές στάσεις του, οι οποίες εκφράζονται μέσα από την απαίτηση μεγαλύτερης αυστηρότητας απέναντι στους δράστες αξιόποινων πράξεων και λειτουργούν ως τροχοπέδη στον εκσυγχρονισμό της αντεγκληματικής πολιτικής*». Βλ. επίσης, Ζαραφωνίτου, Χ. και Κουράκης, Ν. (2008). «Ο φόβος του εγκλήματος στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και οι τάσεις αυστηροποίησης της ποινικής καταστολής». Στο *Ποινικός Λόγος*, τ. 5, σελ. 1007-1015. Ζαραφωνίτου, Χ. (2008). *Τιμωρητικότητα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

έχει ερευνητικά αποδειχθεί επανειλημμένα, υφίσταται **αναντιστοιχία** μεταξύ του εκφραζόμενου φόβου θυματοποίησης από τους κατοίκους μιας περιοχής και τα πραγματικά επίπεδα εγκληματικότητας σε αυτήν¹⁴⁴.

Από την άλλη πλευρά, η δράση της Πολιτείας και του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης στην πρόληψη και την καταστολή της μικρομεσαίας εγκληματικότητας, αυτή που μας απασχολεί και στην παρούσα διαγνωστική έρευνα, παρουσιάζει συχνά ατονία. Όπως δε προκύπτει από τις απαντήσεις της πλειοψηφίας του δείγματος της έρευνάς μας, οι ακολουθούμενες εγκληματοπροληπτικές δράσεις δεν διακρίνονται ούτε για την ένταση, αλλά ούτε και για την αποτελεσματικότητά τους. Η ασκούμενη κριτική έχει ήδη προ πολλού επισημανθεί από την εγκληματολογική θεωρία και έρευνα¹⁴⁵. Κρίσιμη συνεπώς παρίσταται η ανάγκη αφενός **τόνωσης της εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στο θεσμό της ποινικής δικαιοσύνης και στους φορείς κοινωνικού ελέγχου** και, αφετέρου, καλλιέργειας της θέσης ότι **η ασφάλεια τους είναι και δικό τους θέμα**¹⁴⁶.

Επιπρόσθετα, όπως έχουν καταδείξει σχετικές εγκληματολογικές έρευνες, είναι δυνατή η μείωση της εγκληματικότητας ειδικά αυτής που στρέφεται κατά του εννόμου αγαθού της ιδιοκτησίας, με τη **μέριμνα για την πρόληψη της επανάληψης συμβάντων**¹⁴⁷, δηλαδή με την **αποφυγή της επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης** (preventing revictimization) με τη λήψη προστατευτικών του εγκλήματος μέτρων και πρακτικών¹⁴⁸. Οι διενεργούμενες **εγκληματολογικές έρευνες** για την εξέταση των λόγων της επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης υποστηρίζεται ότι είναι δυνατό να οδηγήσει στην υιοθέτηση

¹⁴⁴ Ζαραφωνίτου, Χ. (2006). «Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν)ασφάλειας», ό.π., σελ. 1031. Ζαραφωνίτου, Χ. (2002) *Ο Φόβος του Εγκλήματος – Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας*, ό.π., σελ. 35, όπου και η διαπίστωση ότι «ο φόβος του εγκλήματος δεν αποτελεί πιστή αντανάκλαση της εγκληματικότητας και των διαστάσεών της ούτε εξελίσσεται κατά τρόπο αντίστοιχο με αυτή, ενώ η πρόληψη του κινδύνου θυματοποίησης είναι πολύ συχνά ανακριβής». Βλ. επίσης Αλεξιάδης, Σ. (2004). *Εγκληματολογία*, ό.π., σελ. 267: «οι ίδιες πραγματικές καταστάσεις σε άλλα άτομα γεννούν φόβο και σε άλλα όχι, ενώ, εξάλλου, το ίδιο άτομο μπροστά στα ίδια γεγονότα άλλοτε νιώθει φόβο κι άλλοτε όχι».

¹⁴⁵ Πρβλ. Cusson, M. (2002), ό.π., σελ. 79: «Οι αστυνομικοί δεν μετακινούνται πια για μια κλοπή πραγμάτων εκτεθειμένων στα ράφια ενός καταστήματος».

¹⁴⁶ Βλ. σχετικά την Σύσταση Νο. R (87) 19 «Η οργάνωση της πρόληψης του εγκλήματος» σε Αλεξιάδης, Σ. (1998). *Κείμενα Αντεγκληματικής Πολιτικής - Α' - Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική Πολιτική*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 250-254. Η Σύσταση αυτή υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 17 Σεπτεμβρίου 1987 κατά την 410^η συνάντηση των Εκπροσώπων των Υπουργών. Για την έννοια της ατομικής υπευθυνότητας (individual responsibility) ενός έκαστου των μελών μίας τοπικής κοινωνίας στο ζήτημα της πρόληψης του εγκλήματος, βλ. United Nations – Department of International Economic and Social Affairs (1981). “Sixth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders”. *Report* prepared by the Secretariat, σελ. 44. Miller, L. (2001). *The Politics of Community Crime Prevention*, ό.π., σελ. 30.

¹⁴⁷ Τσελώνη, Α., Pease, K. (1999). «Επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση και έλεγχος της εγκληματικότητας». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 1, σελ. 66, όπου και αναφορά στις σχετικές έρευνες για την πρόληψη της επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης: Anderson D., Chenery, S., Pease, K. (1995). *Preventing Repeat Victimization: A Report on Progress in Huddersfield*, Police Research Group, Briefing Note 4/95. Forrester D., Chatterton, M., Pease, K. (1988). *The Kirkholt Burglary Prevention Project, Rochdale*, Crime Prevention Unit Paper 13. Lloyd S., Farrell, G., Pease, K. (1994). *Preventing Repeated Domestic Violence: A Demonstration Project on Merseyside*, Crime Prevention Unit Paper 49.

¹⁴⁸ Home Office (1993). *A Practical Guide to Crime Prevention for Local Partnerships*, Prepared for the Home Office by Crime Concern, September, σελ. 22.

αποτελεσματικών μέσων για την πρόληψη της εγκληματικότητας¹⁴⁹. Κατ' αυτόν τον τρόπο η Εγκληματολογία δύναται να αντιμετωπίσει το εγκληματικό φαινόμενο και την ανασφάλεια των πολιτών προτείνοντας **εμπειρικά ελεγμένες πρακτικές περιστολής της εγκληματικότητας**. Σε εμπειρικό άλλωστε επίπεδο, η μελέτη του θύματος του εγκλήματος είναι δυνατό να συμβάλλει κατά τρόπο αποφασιστικό στην αποτελεσματικότητα της αντεγκληματικής πολιτικής¹⁵⁰.

ν. Η **ενεργός συμμετοχή των ανθρώπων** που ζουν και εργάζονται στο αστυακό περιβάλλον στην πρόληψη της εγκληματικότητας, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα θέματα της σύγχρονης εγκληματολογικής agenda¹⁵¹. Η ανάγκη συνειδητοποίησης του γεγονότος ότι το ζήτημα της αντιμετώπισης της εγκληματικότητας **αφορά όλους τους πολίτες** και δεν είναι μόνο υπόθεση της Πολιτείας έχει καταγραφεί επανειλημμένα και στην ελληνική επιστημονική κοινότητα¹⁵². Η μορφή και τα επιμέρους χαρακτηριστικά της κοινωνικής συμβίωσης, μέρος της οποίας αποτελεί άλλωστε και το εγκληματικό φαινόμενο, διαμορφώνεται και οργανώνεται από το κοινό, το οποίο βιώνοντας το κοινωνικό γίνεσθαι έχει την ευκαιρία - και προς τούτο πρέπει να του δίδεται η δυνατότητα - να προλαμβάνει την εμφάνισή του. Εξάλλου το δίπτυχο των πρωταγωνιστών του φαινομένου του εγκλήματος ανήκει σε αυτό το κοινό, ως δράστες και ως θύματα¹⁵³. Κρίσιμη συνεπώς καθίσταται, η διεύρυνση της αρμοδιότητας στο ζήτημα της πρόληψης του εγκλήματος με την εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας στην αντεγκληματική πολιτική, στην ποιότητα¹⁵⁴ της κοινοτικής εμπλοκής στη χάραξη και εφαρμογή της πολιτικής κατά του εγκληματικού φαινομένου και στη διαδικασία θέσπισης ενός γενικού αντεγκληματικού προστατευτικού πλαισίου των αστικών κοινωνιών¹⁵⁵, ζητήματα που αναδείχθηκαν και από τις **απαντήσεις του δείγματος** της διαγνωστικής μας έρευνας.

¹⁴⁹ Για παράδειγμα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα εκείνων που επαναλαμβανόμενα διαπράττουν ληστείες κατά των ιδίων ατόμων και στην ίδια χωρική περιοχή προσφέρουν μια χρήσιμη ένδειξη για το τι είδους επαναλαμβανόμενη παρακολούθηση θα μπορέσει να λειτουργήσει προληπτικά για το μεγαλύτερο μέρος της εγκληματικότητας του είδους αυτού, βλ. σχετικά Τσελώνη, Α., Pease, K. (1999), ό.π. σελ. 68-69.

¹⁵⁰ Αλεξιάδης, Σ. (1969). «Η μελέτη του θύματος ως κοινωνικού παράγοντος της εγκληματικότητας». *Αρμενόπουλος*, τ. 9, σελ. 660-667.

¹⁵¹ Hancock, L. (2001). *Community, Crime and Disorder: Safety and Regeneration in Urban Neighbourhoods*. Basingstoke: Palgrave, σελ. 33 επ.

¹⁵² Αλεξιάδης, Σ. (1989). *Εγκληματολογία*, ό.π., σελ. 431 επ. Φαρσεδάκης, Ι. (1998). «Η αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 3, σελ. 236. Κουράκης, Ν. (2005). «Η συμμετοχή των πολιτών στην αντιμετώπιση του εγκλήματος και τα τοπικά συμβούλια πρόληψης της παραβατικότητας». *Ποινικός Λόγος*, τ. 2, σελ. 393-396. Πανούσης, Γ. (1993). *Έγκλημα και Τοπική Κοινωνία*. Εγκληματο-Λογικά, No. 1. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα. Παπαθεοδώρου, Θ. (2002). *Δημόσια Ασφάλεια & Αντεγκληματική πολιτική - Συγκριτική Προσέγγιση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 274 επ.

¹⁵³ Αλεξιάδης, Σ. (1989). *Εγκληματολογία*, ό.π., σελ. 431.

¹⁵⁴ Miller, L. (2001). *The Politics of Community Crime Prevention*. Aldershot: Ashgate, σελ. viii. Hope, T. (1995). "Community crime prevention". Στο M. Tonry, D. Farrington (Eds.). *Building a safer society – Strategic approaches to crime*. Chicago: University of Chicago Press, σελ. 21. Ζαραφωνίτου, Χ. (2003). *Πρόληψη της Εγκληματικότητας σε Τοπικό Επίπεδο*. Αθήνα – Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 43 επ. Garland, D. (2001). *The culture of control: Crime and social order in contemporary society*. Oxford: Oxford University Press, σελ. 124.

¹⁵⁵ Nellis, M. (2000). "Creating community justice". Στο S. Ballantyne, K. Pease, V. McLaren (Eds.). *Secure Foundations: Key Issues in Crime Prevention, Crime Reduction and Community Safety*. London: Institute of Public Policy Research, σελ. 67-86.

Η ενεργός συμμετοχή του κοινού όμως στην υλοποίηση εγκληματοπροληπτικών δράσεων **δεν σημαίνει και αυτόκλητη προστασία του νόμου και εμπέδωση του αισθήματος ασφάλειας από την ιδιωτική πρωτοβουλία**, για παράδειγμα με τη μορφή «επιτροπών επαγρυπνήσεως κατά του εγκλήματος». Οι πρακτικές αυτές μπορεί να λάβουν ανεξέλεγκτες διαστάσεις ιδιαίτερα επικίνδυνες για μια ευνομούμενη πολιτεία¹⁵⁶. Οι ομάδες επιτήρησης για την πρόληψη του εγκλήματος μπορούν να μετατραπούν σε ομάδες αυτο-άμυνας, οι οποίες μπορούν να διαπράξουν εγκληματικές πράξεις χειρότερες από αυτές που υποτίθεται ότι θέλουν να προλάβουν. Το πέρασμα από την πρόληψη του εγκλήματος στη μορφή μιας άμεσης απόδοσης της δικαιοσύνης στο δρόμο (street-justice and sidewalk law enforcement)¹⁵⁷ που βασίζεται σε πρακτικές εκδίκησης και ανταπόδοσης, καλυμμένες υπό το μανδύα του μηχανισμού αυτοπροστασίας από το έγκλημα, είναι πολύ πιθανό και άκρως επικίνδυνο¹⁵⁸. Ο κίνδυνος να οδηγηθούμε σε δημιουργία «επιτροπών επαγρύπνησης» (vigilance committees) και αυτόκλητων δικαστών και τιμωρών του εγκλήματος, ορισμένες φορές σε συνεργασία με την αστυνομία, τόσο η διεθνής εμπειρία όσο και η ελληνική πραγματικότητα μάς έδειξε ότι είναι κοντά¹⁵⁹. Η ίδια εξάλλου η δικαιολόγηση και η συνέχιση εφαρμογής τέτοιων πρακτικών πρόληψης του εγκλήματος προϋποθέτει την **ενίσχυση** ή τουλάχιστον τη **διατήρηση** σε υψηλά επίπεδα του **αισθήματος του φόβου του εγκλήματος** στους πολίτες και απαιτεί επιπρόσθετα την εφαρμογή πολιτικών μηδενικής ανοχής (zero tolerance) κατά του εγκλήματος. Η **ανατροφοδότηση** αυτή βασίζεται στη θέση ότι απέναντι στη μη ορθή λειτουργία του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης (“nothing works”) η απάντηση θα πρέπει να λάβει το χαρακτήρα μιας **επιστροφής σε αυστηρότερες και κατασταλτικές μορφές πρόληψης του εγκλήματος και επιβολής του νόμου**.

Για την περίπτωση της χώρας μας, θα πρέπει να καταστεί δυνατή η αναδιοργάνωση της ακολουθούμενης αντεγκληματικής πολιτικής με την **ενίσχυση των θεσμών πρόληψης κυρίως σε κοινοτικό επίπεδο**¹⁶⁰ με απώτερο σκοπό τη χάραξη και υλοποίηση μιας ορθολογικής και αποτελεσματικής επιστημονικής αντεγκληματικής πολιτικής με **όρους σύγχρονους και συμμετοχικούς**¹⁶¹. Στο πλαίσιο αυτό, τα εφαρμοζόμενα εγκληματοπροληπτικά μέτρα οφείλουν να έχουν ολιστικό αλλά και συμμετοχικό χαρακτήρα καθώς και να είναι προσαρμοσμένα στις εμπειρικά διαπιστωμένες ανάγκες και ιδιαιτερότητες της κάθε κοινωνίας.

¹⁵⁶ Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Ζαραφωνίτου «Όταν, αντίθετα τα μέσα που χρησιμοποιούνται αποσκοπούν αποκλειστικά και μόνο στην επιτήρηση κάθε πολίτη από το συμπολίτη του ή από τεχνικά μέσα ή από την επέκταση της αστυνόμευσης, μέσα και από την ίδρυση νέων αστυνομιών πλην της κρατικής (δημοτική, κοινοτική, ιδιωτική), τότε η κοινωνική αλληλεγγύη έχει παραχωρήσει τη θέση της στην καχυποψία και στην έλλειψη εμπιστοσύνης». Βλ. Ζαραφωνίτου, Χ. (2003), ό.π., σελ. 185-186.

¹⁵⁷ Greenfield, S., Osborn, G. (1999). “Film, Law and the Delivery of Justice: The Case of Judge Dread and the Disappearing Courtroom”. *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, Vol. 6, Issue 2, σελ. 35-45.

¹⁵⁸ United Nations – Department of Economic and Social Affairs (1967). “Third United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders”. *Report prepared by the Secretariat*. Stockholm, 9 – 18 August 1965. United Nations: New York, σελ. 15.

¹⁵⁹ Λαμπροπούλου, Ε. (2003). «Μη κυβερνητικοί μέτοχοι στην πρόληψη και τον έλεγχο του εγκλήματος: Ρητορεία και εφαρμογή του κοινοτισμού», ό.π., σελ. 169. Λαμπροπούλου, Ε. (2003). «Κοινοτισμός και κοινοτική πρόληψη: Το ‘νέο παράδειγμα’ στην αντεγκληματική πολιτική;», ό.π., σελ. 791.

¹⁶⁰ Πανούσης, Γ. (2003). *Ο υπο-θετικός εγκληματίας*. Σειρά Media + Έγκλημα. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 41.

¹⁶¹ Καραγιαννίδης, Χ. (2011). *Προς μια Συμμετοχική Αντεγκληματική Πολιτική*, ό.π., σελ. 381 επ.

Τα **τοπικά συμβούλια πρόληψης της εγκληματικότητας** θα μπορούσαν να αποτελέσουν αφενός τον πυρήνα για τη συνέργεια και την επικοινωνία ανάμεσα στην Πολιτεία και τον πολίτη σε θέματα αντεγκληματικού σχεδιασμού¹⁶² και, αφετέρου, στο πεδίο διαμόρφωσης πρακτικών πρόληψης του εγκλήματος τοπικού χαρακτήρα μέσα από διαδικασίες κοινωνικής διάδρασης, οι οποίες θα αναδεικνύουν τα **πολλαπλά οφέλη της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής και τις τεράστιες δυνατότητες της συλλογικότητας και της συλλογικής δράσης** στην άμεση συμμετοχή των πολιτών στην λήψη των αποφάσεων για την στρατηγική της πρόληψης του εγκλήματος στην κοινότητά τους¹⁶³, την αποτελεσματικότητα του ελέγχου επί του περιεχομένου και των συνεπειών αυτών των αποφάσεων, τη διαμόρφωση των όρων για την προώθηση της ιδέας μιας τοπικής κοινωνίας «*συμπολιτών και συνανθρώπων που γνωρίζουν τα προβλήματα και νοιάζονται ο ένας για τον άλλο, ανοιχτών θυρών, φιλικών γειτονιών, ασφαλών σχολείων, ξέγνοιαστων χώρων αναψυχής... με αίσθηση συνευθύνης, σχέδιο και προγραμματισμό και βέβαια λογοδοσία όλων προς όλους*»¹⁶⁴.

vi. Η χάραξη και η υλοποίηση μιας ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής απαιτεί κατά την άποψή μας μια πολιτική με κοινωνικό – προληπτικό χαρακτήρα, μια κοινωνική αντεγκληματική πολιτική προληπτικού χαρακτήρα¹⁶⁵. Το εγκληματικό φαινόμενο, αυτό τουλάχιστον που εμφανίζεται με τις μορφές που απασχολούν το **δείγμα της διαγνωστικής μας έρευνας**, θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο της **κοινωνικής πολιτικής της ελληνικής Πολιτείας**, με τους ποικίλους **θεσμούς, δομές και φορείς υποστήριξης των πολιτών**. Η αντεγκληματική αυτή πολιτική οφείλει συνεπώς να διαμορφώσει μια **κοινωνικο-οικονομική στρατηγική** για τη **διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης** στην κοινωνία μας. Για το μέσο απλό πολίτη η **αντιμετώπιση της ανεργίας, της εισοδηματικής ανισότητας και της φτώχειας, η προσπάθεια επίλυσης των προβλημάτων δυσλειτουργίας μέσα στο πλαίσιο της οικογένειας**, αποτελούν **μέτρα πρώτης γραμμής** για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εγκληματικότητας και σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει η

¹⁶² Τσήτσουρα, Α. (2003). «Εγκληματικότητα και αντεγκληματική πολιτική στην εποχή της παγκοσμιοποίησης». Στο Α. Μαγγανάς (Εκδ. Επιμ.) *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου / Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*. Τόμος Β'. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σελ. 1422.

¹⁶³ Όπως υπογραμμίζει η Ζαραφωνίτου «*η εμπλοκή αυτή του κοινού δεν αντανακλά ιδεολογίες για «λιγότερο κράτος» αλλά καθαρό «πραγματισμό», ο οποίος μπορεί επιπρόσθετα, να συμβάλει στο μεγαλύτερο εκδημοκρατισμό της τοπικής ζωής, εφόσον η συμμετοχή των πολιτών στα κοινά αποτελεί θεμελιακή προϋπόθεση της δημοκρατίας*». Βλ. Ζαραφωνίτου, Χ. (2003), Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο. Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας, ό.π., σελ. 15.

¹⁶⁴ Πανούσης, Γ. (2006). «Επί της Αρχής (Όχι της Αρχομανίας)». *Δικαιόγραμμα*, τ. 8^ο, Ιούλιος – Σεπτέμβριος, σελ. 7. Η ουσιαστική λειτουργία των ΤοΣΠΕ είναι δυνατό να δώσει ώθηση στην υιοθέτηση και άλλων μορφών συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής στη χώρα μας, όπως είναι για παράδειγμα ο θεσμός του «Αστυνομικού της Γειτονιάς». Προς την κατεύθυνση αυτή η οργανωτική αναδιάρθρωση και η διασφάλιση οικονομικής αυτοτέλειας για τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί κρίσιμο ζήτημα που πρέπει να επιτευχθεί προς την κατεύθυνση της χάραξης και υλοποίησης μιας κοινωνικής προληπτικής αντεγκληματικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο. Οι κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων μπορούν να αναλάβουν και να συνεισφέρουν σημαντικό κοινωνικό έργο με εγκληματοπροληπτική λειτουργία, βλ. Καραγιαννίδης, Χ. (2011). *Προς μια Συμετοχική Αντεγκληματική Πολιτική*, ό.π., σελ. 365. Βλ. επίσης, Ζαραφωνίτου, Χ. (2019), «“Κοινοτικές” μορφές πρόληψης του εγκλήματος και του φόβου του εγκλήματος. Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης-Αστυνομικός της Γειτονιάς», ό.π.

¹⁶⁵ Karagiannidis, Ch. (2018). “Vers une Politique Sociale anti-Criminelle en Temps de Crise”. Στο ηλεκτρονικό περιοδικό *Law, Politics, Administration*, vol. 5, Issue 3, σελ. 2-7.

εμπειρικά αυτή διαπιστωθείσα άποψη να παραβλέπεται από τους επαγγελματίες της χάραξης και υλοποίησης της αντεγκληματικής πολιτικής¹⁶⁶.

Η παραδοχή αυτή προέκυψε και από τις απαντήσεις του δείγματος της διαγνωστικής μας έρευνας: η χάραξη και υλοποίηση της ακολουθητέας αντεγκληματικής πολιτικής να γίνεται στη βάση μιας προσέγγισης η οποία θα εξετάζει τους **γενικούς κοινωνικοπολιτικούς παράγοντες**, οι οποίοι επηρεάζουν τις διεργασίες των καταστάσεων που προκαλούν την εμφάνιση του εγκληματικού φαινομένου, σε ένα **πλαίσιο ευρύτερης συνεργασίας, γόνιμης διαπραγμάτευσης και συνδιαλλαγής με την τοπική κοινωνία**¹⁶⁷.

Η αντιμετώπιση των αναφερομένων προβλημάτων από το δείγμα της έρευνας, «**προϊόντα**» της οικονομικής κρίσης που έπληξε τη χώρα μας και συνδέονται με το εγκληματικό φαινόμενο, μπορούν να αποτελέσουν **τμήμα μιας προληπτικής αντεγκληματικής πολιτικής συμμετοχικού χαρακτήρα**. Υπό το πρίσμα των αρχών της προτεινόμενης συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, ο αντεγκληματικός σχεδιασμός αποκτά κύρος και αξιοπιστία και αποδέχεται την ισότητα των πολιτικών και ατομικών δικαιωμάτων των πολιτών¹⁶⁸. Η συνολική οργανωτική και διοικητική αποτελεσματικότητα του αντεγκληματικού σχεδιασμού ενισχύεται με την εκχώρηση ουσιαστικών αρμοδιοτήτων σε **θεσμικές δομές εγγύτερες προς τον πολίτη**, όπως είναι για παράδειγμα τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας, και, με την πρόκριση της συμπαραγωγής και συνδιαχείρισης της ακολουθητέας αντεγκληματικής πολιτικής. Εκτός από τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας ιδιαίτερα κρίσιμη κρίνεται και η συνεργασία με άλλες διοικητικές δομές κοινωνικού χαρακτήρα, όπως είναι για παράδειγμα οι στεγαστικές και οι κοινωνικές υπηρεσίες, οι υπηρεσίες γυναικείων θεμάτων, τα συμβουλευτικά κέντρα, οι δομές υποστήριξης θυμάτων, οι διάφορες υπηρεσίες του συστήματος δημόσιας υγείας, οι εκκλησιαστικές αρχές και οι διάφορες συλλογικότητες και ενώσεις πολιτών¹⁶⁹. Η σημασία της παρέμβασης, της συμμετοχής και της συνεργασίας με τους κοινοτικούς φορείς και την τοπική κοινωνία

¹⁶⁶ Βλ. Σπινέλλη, Κ.Δ (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*, ό.π., σελ. 297-298, όπου αναφορά στο εύρημα του Ehrlich, σύμφωνα με το οποίο «οι δείκτες όλων των κακουργημάτων και ιδιαίτερα των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας συναρτώνται θετικά με το βαθμό εισοδηματικής ανισότητας μιας γεωγραφικής περιοχής. Στο βαθμό που αυτό αληθεύει η ισομερής κατανομή επαγγελματικής εκπαίδευσης και ευκαιριών εργασίας είναι δυνατό να είναι και αυτή μια αποδοτική μέθοδος ελέγχου του εγκλήματος». Βλ. επίσης Mocan, N. (1999). "Structural unemployment, cyclical unemployment and income inequality". *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 81 (1), σελ. 122-134. Kelly, M. (2000). "Inequality and Crime". *Review of Economics and Statistics*. Vol 82 (4), σελ. 530-539. Fajnzylber, P., Lederman, D., Loayza, N. (2002). "Inequality and violent crime". *Journal of Law and Economics*. Vol 45 (1), σελ. 1-40.

¹⁶⁷ Για μια γενική θεώρηση των τρόπων που οφείλει να αναπτύξει η Πολιτεία σε συνεργασία με την ίδια την κοινωνία για την αντιμετώπιση της ποσοτικής αύξησης και της ποιοτικής μετεξέλιξης της εγκληματικότητας στις μέρες μας βλ. αντί πολλών Φαρσεδάκης, Ι. (1998). «Η αντιμετώπιση του εγκληματικού ζητήματος». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 3, σελ. 236 επ. Βλ. επίσης, Ζαραφωνίτου, Χ. (2011). «Τοπική κοινωνία και αντεγκληματική πολιτική: Όροι και προϋποθέσεις της συμμετοχής των πολιτών στις κοινοτικές μορφές πρόληψης της εγκληματικότητας», ό.π., σελ. 45 επ. Ζαραφωνίτου, Χ. (2012). «(Αν)ασφάλεια καταστηματαρχών Αθηνών και Πειραιώς και νέες μορφές αστυνόμευσης», ό.π., σελ. 92.

¹⁶⁸ Nellis, M. (2000). "Creating community justice". Στο S. Ballantyne, K. Pease, V. McLaren (Eds.). *Secure Foundations: Key Issues in Crime Prevention, Crime Reduction and Community Safety*. London: Institute of Public Policy Research, σελ. 67-86. Hope, T. (1995) "Community crime prevention" in M. Tonry and D. Farrington (eds.) *Building a safer society – Strategic approaches to crime*, σελ. 21-89. Crawford, A. (1996). "The spirit of community: Rights, responsibilities and the communitarian agenda". *Journal of Law and Society*, σελ. 247-264.

¹⁶⁹ Waller, I., Welsh, B. (1999). «Πρόληψη της Εγκληματικότητας: Ενέργειες, αποτελέσματα, πλεονεκτήματα και συμπεράσματα», ό.π., σελ. 373 και 377.

συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, μέρος των οποίων αναμφισβήτητα αποτελεί και το εγκληματικό φαινόμενο κατά τρόπο δημοκρατικό¹⁷⁰.

Η άσκηση αποτελεσματικής κοινωνικής πολιτικής από την πλευρά της Πολιτείας, η διορθωτική και προληπτική παρέμβασή της στην κοινωνική πραγματικότητα με στόχο την άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων και την προαγωγή της κοινωνικής δικαιοσύνης, αποτελεί τον θεμέλιο λίθο για μια ορθή και αποτελεσματική αντεγκληματική πολιτική. Μια προληπτική του εγκλήματος κοινωνική πολιτική βασισμένη στην επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων και στην αλλαγή των αντιλήψεων της κοινωνίας για το εγκληματικό φαινόμενο, στην ενίσχυση της αυτορρυθμιστικής ικανότητας της κοινωνίας για την αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων, τη διατήρηση και ενίσχυση του δημοκρατικού κοινωνικού κράτους δικαίου, την υιοθέτηση δραστικών, λειτουργικών, ποιοτικών και αποδοτικών πολιτικών κοινωνικής ανάπτυξης¹⁷¹, την ανάπτυξη και τόνωση του κοινοτικού πνεύματος και των βιώσιμων τοπικών κοινωνιών¹⁷².

8. Επίλογος

Η παρούσα διαγνωστική έρευνα ανέδειξε την αρνητική επίπτωση των δυσμενών οικονομικών συνθηκών στην εγκληματικότητα καθώς μεταξύ των αναφερόμενων τομέων που επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση ήταν και το έγκλημα. Παράλληλα, στην πλειονότητά τους οι ερωτώμενοι εξέφρασαν την άποψή τους περί αύξησης της εγκληματικότητας κατά την περίοδο 2009-2019 τόσο σε επίπεδο Ελληνικής Επικράτειας όσο και σε επίπεδο περιοχής κατοικίας. Η αύξηση, μάλιστα, αυτή σε επίπεδο Ελληνικής Επικράτειας φάνηκε να αφορά πρωτίστως εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας καθώς και εγκλήματα βίας. Η αρνητική επίπτωση της οικονομικής κρίσης αναφέρθηκε και σε επίπεδο δήμου, αφού τα ερευνητικά δεδομένα κατέδειξαν ότι κατά την υπό εξέταση περίοδο δημιουργήθηκαν τόσο οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα όσο και προβλήματα κοινωνικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης στις υπό διερεύνηση περιοχές. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι το αίσθημα της ανασφάλειας αναφέρεται σε υψηλότερο ποσοστό στο Δήμο της Αθήνας, ο οποίος άλλωστε είναι και ο πιο επιβαρυσμένος δήμος όσον αφορά τα προβλήματα εγκληματικότητας αλλά και τη φυσική και κοινωνική υποβάθμιση. Στο πλαίσιο αυτό, η ανασφάλεια συνδέθηκε κυρίως με την καθημερινή εγκληματικότητα (κλοπές/διαρρήξεις, ληστείες, επιθέσεις) καθώς και με τα στοιχεία φυσικής και κοινωνικής αταξίας της πόλης αλλά και με την ανεπαρκή αστυνόμευση. Από τη διασταυρωμένη, μάλιστα, ανάλυση των

¹⁷⁰ Πρβλ. Σπινέλλη, Κ.Δ. (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*, ό.π., σελ. 95: «Η κεντρική ιδέα αφενός της αναλήψεως του έργου της προλήψεως από μέλη της κοινότητας με έμμισθη ή άμισθη εργασία και αφετέρου της ενισχύσεως της σύννομης κοινής γνώμης και των θετικών προτύπων συμπεριφοράς είναι μία χρήσιμη ιδέα που αξίζει να δοκιμασθεί περισσότερο. Ας σημειωθεί, εξάλλου, ότι οι τρόποι αυτοί ελέγχου των εγκλημάτων από την ίδια την κοινότητα είναι και συνεπείς προς τις δημοκρατικές διαδικασίες».

¹⁷¹ Young, J. (1997). "Writing on the Cusp of Change: A New Criminology for an Age of Late Modernity". Στο J. Young (Ed.). *Writing in the Cusp of Change: Essays in Contemporary Criminological Theory*. London: Centre for Criminology, Middlesex University, σελ. 34. Πανούσης, Γ. (2007). «Quo vadis Criminologia?». Στο Στ. Γεωργούλας (Επιμ.). *Η Εγκληματολογία στην Ελλάδα σήμερα*. Τιμητικός Τόμος για τον Στέργιο Αλεξιάδη. Αθήνα: Εκδόσεις ΚΨΜ, σελ. 66.

¹⁷² Ζαραφωνίτου, Χ., Κοντοπούλου, Ε., Καραγιαννίδης, Χ. (2022). «Τοπικές πολιτικές πρόληψης του εγκλήματος και ποιότητα ζωής». *Εισήγηση στο διεθνές συνέδριο με τίτλο «Η Δημόσια Διοίκηση και το Περιβάλλον: Αναζητώντας τη Χρυσή Τομή της Βιώσιμης Ανάπτυξης» του Παντείου Πανεπιστημίου και του Πανεπιστημίου Πατρών, 1-4-2022 και 2-4-2022 (2 Απριλίου 2022)*.

δεδομένων προέκυψε η συνάρτηση του αισθήματος της ανασφάλειας με παράγοντες όπως το φύλο (γυναίκες), το εισόδημα (χαμηλό εισόδημα) και η διαμονή σε περιοχή με υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας και φυσικής/κοινωνικής αταξίας (Δήμος Αθηναίων), τα οποία συνιστούν στοιχεία που συνθέτουν την έννοια του ευάλωτου αλλά και με παράγοντες όπως η προηγούμενη θυματοποίηση και η αρνητική αξιολόγηση του έργου της αστυνομίας, επιβεβαιώνοντας έτσι τη διεθνή, ευρωπαϊκή και ελληνική ερευνητική εμπειρία. Ιδιαίτερη, ωστόσο, αξία έχουν τα αποτελέσματα, τα οποία προέκυψαν από τη διασταύρωση **των τριών δεικτών**, που αναπτύχθηκαν για την επίπτωση της οικονομικής κρίσης σε επίπεδο νοικοκυριού, ατομικό επίπεδο καθώς και σε επίπεδο Δήμου, **με το αίσθημα της ανασφάλειας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης καθώς διαπιστώθηκε θετική και στατιστικά σημαντική σχέση**. Τα εν λόγω ερευνητικά ευρήματα αναδεικνύουν τη συνάρτηση του φόβου του εγκλήματος και της ανασφάλειας με την οικονομική κρίση σύμφωνα άλλωστε και με τα πορίσματα διεθνών και ευρωπαϊκών εμπειρικών μελετών, στο πλαίσιο των οποίων έχει μελετηθεί η σχέση ανάμεσα στο φόβο του εγκλήματος και σε μια σειρά οικονομικών δεικτών όπως η οικονομική ανισότητα, η φτώχεια κ.ά. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το ευάλωτο (vulnerability), αποκτά έναν κομβικό διαμεσολαβητικό ρόλο εξηγώντας τη σχέση αυτή.

Τα πορίσματα της διαγνωστικής έρευνας παρουσιάζουν ιδιαίτερη χρησιμότητα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση επιστημονικά τεκμηριωμένων μέτρων και παρεμβάσεων για την προαγωγή της αστυακής ασφάλειας στο περιβάλλον της σύγχρονης πόλης, ειδικά σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης και έντονων κοινωνικών προβλημάτων, όπως αυτές που αντιμετώπισε η χώρα μας τα τελευταία χρόνια, ως απόρροια της δεκαετούς οικονομικής κρίσης. Σε κάθε περίπτωση, τα μέτρα και οι παρεμβάσεις θα πρέπει να έχουν εγκληματοπροληπτικό, ολιστικό και συμμετοχικό χαρακτήρα, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες του τοπικού επιπέδου. Στο πλαίσιο αυτό, μια βιώσιμη στρατηγική για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας και την ενίσχυση του αισθήματος της ασφάλειας με μακρόπνοο χαρακτήρα θα πρέπει να θέτει στον πυρήνα του σχεδιασμού της την ενεργό συμμετοχή της κοινότητας καθώς και την ανάπτυξη ενός συμπαγούς δικτύου τοπικών θεσμικών και κοινωνικών εταίρων με σκοπό τη διευκόλυνση της διαδικασίας συμπαραγωγής της αστυακής ασφάλειας. Ωστόσο, όπως πολύ ορθά υπογραμμίζει η Ζαραφωνίτου «η επιτυχής εφαρμογή ενός μέτρου ή θεσμού αντεγκληματικής πολιτικής δεν μπορεί να είναι αποσπασματική και εξαρτάται από τη βελτίωση της λειτουργίας του ευρύτερου πλαισίου στο οποίο εντάσσεται. Η αστυνομία, η δημόσια διοίκηση, η κοινωνία των πολιτών, αποτελούν τους βασικούς πυλώνες μιας ολιστικής προσέγγισης του θεμελιώδους ζητήματος της ασφάλειας των πολιτών και της σχετικής με την πρόληψη και την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας συζήτησης που θα πρέπει κάποια στιγμή να λάβει επιστημονικό και συστηματοποιημένο χαρακτήρα»¹⁷³.

¹⁷³ Ζαραφωνίτου, Χ. (2019). «“Κοινοτικές” μορφές πρόληψης του εγκλήματος και του φόβου του εγκλήματος. Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης-Αστυνομικός της Γειτονιάς», ό.π., σελ. 51.

9. Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

- Altindag, D.T. (2009). "Crime and Unemployment: Evidence from Europe". *Working Paper 2009-13*. Department of Economics Working Paper Series. Louisiana State University.
- Altindag, D. (2012). "Crime and Unemployment: Evidence from Europe". *International Review of Law and Economics*. Vol. 32, Issue 1, σελ. 145-157.
- Becker, G.S., Mulligan, C.B. (1997). "The endogenous determination of time preference". *Quarterly Journal of Economics*. Vol. 112 (3), σελ. 729-758.
- Bell, D., Blanchflower, D. (2010). "UK Unemployment in the Great Recession". *National Institute Economic Review*, No. 214, October, σελ. R3-R25.
- Bottomley, K. (2003). «Politics, Criminology and the Reduction of Crime». Στο Α. Μαγγανάς (Εκδ. Επιμ.). *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου / Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 199-211.
- Britto, S. (2013). "Diffuse anxiety: the role of economic insecurity in predicting fear of crime". *Journal of Crime and Justice*, 36(1), 18-34.
- Brodeur, J-P., Shearing, C. (2005). "Configuring Security and Justice". *European Journal of Criminology*, vol. 2, no. 4, October, σελ. 379-406.
- Burns, A., Mitchell, W. (1946). *Measuring business cycling*. N. York, National Bureau of Economic Research.
- Canadian Sentencing Commission (1987). *Sentencing reform: A Canadian approach. Report of the Canadian Sentencing Commission*. Ottawa: Minister of Supply and Services, Canada.
- Carmichael, F., Ward, R. (2000). "Youth unemployment and crime in the English regions and Wales". *Applied Economics*, Vol. 32(5), April, σελ. 559-571.
- Carmichael, F., Ward, R. (2001). "Male unemployment and crime in England and Wales". *Economics Letters*, Vol. 73, σελ. 111-115.
- Claessens, S., & Kose, M.A. (2013). "Financial crises: Explanations, types, and implications". Working Paper. International Monetary Fund.
- Clarke, R.V., Harris P.M. (1992). "Auto Theft and its Prevention". Στο M. Tonry (Ed.). *Crime and Justice – A Review of Research*. No. 16. Chicago: University of Chicago Press, σελ. 1-54.
- Conseil National des Villes et du Developpement Social Urbain – Delegation Interministerielle a la Ville et au Developpement Social Urbain (1990). *Cities Against Crime – Urban Safety and Crime Prevention*. Paris: La Lettre Ville.
- Corman, H., Mocan, H.N. (2000). "A time-series analysis of crime, deterrence, and drug abuse in New York City". *The American Economic Review*. Vol. 90 (3), σελ. 584-604.
- Crawford, A. (1996). "The spirit of community: Rights, responsibilities and the communitarian agenda". *Journal of Law and Society*, σελ. 247-264.
- Crove, T. (1991). *Crime Prevention Through Environmental Design*. Boston: Butterworth-Heinemann.
- Cullen, J. B., Levitt, S. D. (1999). "Crime, urban flight, and the consequences for cities". *The Review of Economics and Statistics*. Vol. 81 (2), σελ. 159-169.
- Cusson, M. (1989). "Les zones urbaines criminelles". *Criminologie*, Vol. XXII, No2, σελ. 95-105.
- Derbyshire, R. (1970). "The social control role of the police in changing urban communities". Στο Daniel Glaser (ed.). *Crime in the City*. New York, Evanston and London: Harper & Row Publishers, σελ. 210-218.

- van Dijk, J. J. M., Manchin, R., van Kesteren, J. N., Hideg, G. (2007). *The burden of crime in the EU: A comparative analysis of the European Survey of Crime and Safety (EU ICS 2005)*. Gallup Europe.
- Ditton, J. (2000). "Crime and the City – Public Attitudes towards Open – Street CCTV in Glasgow". *British Journal of Criminology*, Vol. 40, σελ. 692-709.
- Eichengreen, B., Portes. R. (1987). *The anatomy of financial crises*. Massachusetts: National Bureau of Economic Research.
- Fajnzylber, P., Lederman, D., Loayza, N. (2002). "Inequality and violent crime". *Journal of Law and Economics*. Vol 45 (1), σελ. 1-40.
- Farsedakis, J. (2003). «For the Advancement of Criminology – Prerequisites and Demands». Στο Α. Μαγγανά (Εκδ. Επιμ.). *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου / Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*. Τόμος Α'. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 357-366.
- Fijnaut, C. (1995). "Police and Crime Prevention in Dutch Urban Areas". Στο Miyazawa, K., Miyazawa, S. (Eds.). *Crime Prevention in the Urban Community*. Deventer/Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, σελ. 117-126.
- Fougere, D., Kramarz, F., Pouget, J. (2006). 'Youth unemployment and crime in France'. CEPR Discussion paper, No. 5600.
- Franklin C. A., Franklin T. W., "Predicting Fear of Crime Considering Differences Across Gender", *Feminist Criminology*, Vo. 4, No. 1, January 2009, 83-106.
- Freeman, R. B. (1995). "Why do so many young American men commit crimes and what might we do about it?". *The Journal of Economic Perspectives*. Vol 10, σελ. 25-42.
- Furstenberg, F. (1971). "Public reaction to crime in streets". *American Scholar*, 40, 601-610.
- Garland, D. (1996). "The limits of the Sovereign State: Strategies of Crime Control in Contemporary Society". *British Journal of Criminology*, vol. 36, σελ. 445-471.
- Garland, D. (2000). "The Culture of High Crime Societies – Some Preconditions of Recent 'Law and Order' Policies". *British Journal of Criminology*, 40/3, σελ. 347-375.
- Garland, D. (2001). *The culture of control: Crime and social order in contemporary society*. Oxford: Oxford University Press.
- Gottfredson, M.R., Hirschi, T. (1990). *A General Theory of Crime*, Stanford: Stanford University Press.
- Gould, E.D., Weinberg, B.A., Mustard, D.B. (2002). "Crime rates and local labor market opportunities in the United States: 1979-1997". *The Review of Economics and Statistics*. Vol. 84 (1), σελ. 45-61.
- Greenfield, S., Osborn, G. (1999). "Film, Law and the Delivery of Justice: The Case of Judge Dredd and the Disappearing Courtroom". *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, Vol. 6, Issue 2, σελ. 35-45.
- Grogger, J. (1998). "Market wages and youth crime". *Journal of Labor Economics*. Vol. 16 (4), σελ. 756-791.
- Hancock, L. (2001). *Community, Crime and Disorder: Safety and Regeneration in Urban Neighbourhoods*. Basingstoke: Palgrave.
- Hansen, K., Machin, S. (2002). 'Spatial crime patterns and the introduction of the UK Minimum Wage'. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, Vol. 64, σελ. 677–699.
- Hil, R. (2004). "In Pursuit of the Responsibilised Self: Boot Camps, Crime and Punishment". Στο Richard Hil, Gordon Tait (Eds.). *Hard Lessons – Reflections on Governance and Crime Control in Late Modernity*. Aldershot: Ashgate Publications, σελ. 131-150.
- Hindelang, M.J., Gottfredson, M.R., Garofalo, J. (1978). *Victims of Personal Crime: An empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization*, Cambridge, MA: Ballinger.

- Home Office (1993). *A Practical Guide to Crime Prevention for Local Partnerships*, Prepared for the Home Office by Crime Concern, September.
- Hope, T. (1995). "Community crime prevention". Στο M. Tonry, D. Farrington (Eds.). *Building a safer society – Strategic approaches to crime*. Chicago: University of Chicago Press, σελ. 21-89.
- Hough, M., Roberts, J.V. (1998). *Attitudes to punishment: Findings from the British Crime Survey*. A Research and Statistics Directorate Report. London: Home Office.
- Huang Li-Hsuan, Huang Yu-Tzu (2015). "[Impact of Unemployment on Crime in Europe](#)". *Romanian Economic Journal*. Department of International Business and Economics from the Academy of Economic Studies Bucharest, vol. 18 (57), σελ. 3-36.
- Jackson J. (2009). "A psychological perspective on vulnerability in the fear of crime", *Psychology, crime and law*, Vol.15, No.4.
- Jeffery, C.R. (1971). *Crime Prevention Through Environmental Design*. California: Sage Publications.
- Ito, K. (1995). "Research on the Fear of Crime: Perceptions and Realities of Crime in Japan". Στο Miyazawa, K. and Miyazawa, S. (Eds.). *Crime Prevention in the Urban Community*, Deventer/Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, σελ. 151-158.
- Karagiannidis, Ch. (2018). "Vers une Politique Sociale anti-Criminelle en Temps de Crise". Στο ηλεκτρονικό περιοδικό *Law, Politics, Administration*, vol. 5, Issue 3, σελ. 2-7.
- Karydis, V. (1998). "Criminality or Criminalisation of Migrants in Greece? An Attempt in Synthesis". Στο V. Ruggiero, N. South, I. Taylor (Eds.). *The New European Criminology*. London and New York: Routledge, σελ. 350-367.
- Kelly, M. (2000). "Inequality and Crime". *Review of Economics and Statistics*. Vol 82 (4), σελ. 530–539.
- Killias, M., (1990). "Vulnerability: Towards a better understanding of a key variable in the genesis of fear of crime". *Violence and Victim*, vol.5, 97-108.
- Killias, M. (2001). *Précis de Criminologie*. Berne, Staempfli Editions.
- Killias, M., Clerici Ch. (2000). "Different measures of vulnerability in their relation to different dimensions of fear of crime". *British Journal of Criminology*, vol. 40, 437-450.
- Kollias, C., Paleologou, S. (2012). "Labour market conditions and crime in Greece". *International Journal of Social Economics*, Vol. 39, No. 12, σελ. 983-999.
- LaGrange, T. C., Silverman, R. A. (1999). "Low self-control and opportunity: testing the general theory of crime as an explanation for gender differences in delinquency". *Criminology*. Vol. 37 (1), σελ. 41-72.
- Lahaye, N., Lempreur, N. and Janssen, C. (The Belgian National Group). (1981). "The City and Criminality". Στο *Cities and Criminality – General Reports and Synopses of National and Individual Reports*, Tenth International Congress on Social Defence, September 28th – October 2nd, Hellenic Section of the International Society of Social Defence, σελ 57-59.
- Laspa, C. (2015). "Do the economic factors affect criminality? Evidence from Greece, 1991-2010. *European Journal of Law and Economics*, Vol. 39 (1), February. Springer, σελ. 107-118.
- Léauté, J. *Criminologie et Pénologie*, Les Cours du droit, Paris, Cujas.
- Lee, M. (2004). "Governing Fear of Crime". Στο Richard Hil and Gordon Tait (Eds.). *Hard Lessons – Reflections on Governance and Crime Control in Late Modernity*, Aldershot: Ashgate Publications, σελ. 33-52.
- Lin, Ming-Jen (2008). "Does unemployment increase crime? Evidence from U.S. data 1974–2000". *Journal of Human Resources*. Vol. 43 (2), σελ. 413–436.
- de Lint, W. (2003). "Keeping Open Windows". *British Journal of Criminology*, 43, σελ. 379-397.

- Lochner, L. (2004). "Education, work, and crime: a human capital approach". *International Economic Review*. Vol. 45 (3), σελ. 811-843.
- Lochner, L., Moretti, E. (2004). "The effect of education on crime: evidence from prison inmates, arrests, and self-reports". *The American Economic Review*. Vol. 94 (1), σελ. 155-189.
- Miller, L. (2001). *The Politics of Community Crime Prevention*. Aldershot: Ashgate.
- Mocan, N. (1999). "Structural unemployment, cyclical unemployment and income inequality". *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 81 (1), σελ. 122-134.
- Nellis, M. (2000). "Creating community justice". Στο S. Ballantyne, K. Pease, V. McLaren (Eds.). *Secure Foundations: Key Issues in Crime Prevention, Crime Reduction and Community Safety*. London: Institute of Public Policy Research.
- Newman, O. (1972). *Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design*. New York: Macmillan.
- Newman, O. (1980). *Community of Interest*. New York: Anchor Press/Doubleday.
- Philips, S., Cochrane, R. (1988). *Crime and Nuisance in the Shopping Center*. Crime Prevention Unit. Home Office. London.
- Pitsela, A. (1991). "Results of Victim Survey Research in a Small Greek Town with Particular Reference to Attitudes towards Crime and the Criminal Justice System". Στο Kaiser, G., Kury, H., Albrecht, H. –J. (Eds.). *Victims and Criminal Justice. Victimological Research: Stocktaking and Prospects*. Criminological Research Reports by the Max Planck Institute for Foreign and International Penal Law. Vol. 50. Freiburg i. Br., σελ. 731-762.
- Pitsela, A. (1991). "Criminal Victimization of Greek Migrant Workers in the Federal Republic of Germany". Στο Kaiser, G., Kury, H., Albrecht, H. –J. (Eds.). *Victims and Criminal Justice. Particular Groups of Victims*. Part 1. In: Criminological Research Reports by the Max Planck Institute for Foreign and International Penal Law. Vol. 52/1, σελ. 243-289.
- Kujala, P., Kallio, J., Niemelä, M. (2019). "Income inequality, poverty, and fear of crime in Europe". *Cross-Cultural Research*, 53(2), 163-185.
- Pantazis, C. (2000). "Fear of crime, vulnerability and poverty. Evidence from the British Crime Survey". *British Journal of Criminology*, 40, 414-436.
- Plate, M., Schwinges, U., Weiss, R. (1985). *Strukturen der Kriminalität in Solingen*. Wiesbaden.
- Rallis, G., Igoumenakis, D., Krasadakis, C., Stathopoulos, P. (2014). "Impact of the economic recession on the etiology of maxillofacial fractures in Greece". *Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology and Oral Radiology*, Vol. 119, σελ. 32–34.
- Raphael, S., Winter-Ebmer, R. (2001). "Identifying the effect of unemployment on crime". *Journal of Law and Economics*. Vol. 44 (1), σελ. 259-283.
- Roberts, J.V., Grossman, M.G. (1990). "Crime prevention and public opinion". *Canadian Journal of Criminology*, vol. 32, σελ. 75-90.
- Roberts, J.V. (1992). "Public opinion, crime and criminal justice". Στο M. Tonry (Ed.). *Crime and Justice: An annual review of research*, vol.16. Chicago: University of Chicago Press, σελ. 99-180.
- Sampson, R.J. (2009). "Disparity and diversity in the contemporary city: Social (dis)order revisited". *The British Journal of Sociology*, 60(1), 1-31.
- Saridakis, G., Sprengler, H. (2012). "Crime, deterrence and unemployment in Greece: A panel data approach". *Social Science Journal*, Vol. 49 (2), σελ. 167-174.
- Schafft, A. (1996). "Crime and Punishment in Norwegian Criminology". *Crime and Social Order in Europe*. Newsletter No. 3, June, σελ. 3.

- Skogan, W., Maxfield, M. (1981). *Coping with crime: Individual and neighborhood reactions*. B Hills, Sage Publ.
- Snedecor, G. W., Cochran, W. G (1989). *Statistical Methods*. Eighth Edition, Iowa State University Press.
- Sharp, D. (2005). "Who Needs Theories in Policing? An Introduction to a Special Issue on Policing". *The Howard Journal of Criminal Justice*, vol. 44, no. 5, σελ. 449-459.
- Sherman, L. (1990). "Police Crackdowns: Initial and Residual Deterrence". Στο M. Tonry, N. Morris (Eds.). *Crime and Justice: A Review of Research*, Vol. 12. Chicago: University of Chicago Press, σελ. 1-48.
- Sherman, L., Weisburd, D. (1995). "Does Patrol Prevent Crime? The Minneapolis Hot Spots Experiment". Στο K. Miyazawa, S. Miyazawa (Eds.). *Crime Prevention in the Urban Community*, Deventer – Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, σελ. 87-95.
- Skogan, W. (1988). "Community Organizations and Crime". Στο Michael Tonry, Norval Morris (Eds.). *Crime and Justice*. Chicago: University of Chicago Press, σελ. 39-78.
- Spencer, E. (1992). *Car Crime and Young People on a Sutherland Housing Estate*. Crime Prevention Unit, Paper No. 40, London: Home Office.
- Spinellis, C. (1992). "Victim-oriented crime prevention through the prism of (new) school of social defense and the school of economic analysis of law". Στο *Πανεργυρικός Τόμος για τα εικοσάχρονα του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Εταιρείας Κοινωνικής Αμύνης*. Θεσσαλονίκη, σελ. 509-520.
- Thornberry, T., Christensen, R. (1984). 'Unemployment and criminal involvement. An investigation of reciprocal causal structures'. *American Sociological Review*, Vol. 56, σελ. 609–627.
- Tremblay, P., Cordeau, G., Kaczorowski, J. (1993). "La peur du crime et ses paradoxes: cartes mentales, ecologie criminelle et sentiment d'insécurité". *Revue canadienne de criminologie*. Janvier, σελ. 1-1.
- Tseloni, A., Zarafonitou Ch. (2008). "Fear of crime and victimisation: A multivariate multilevel analysis of competing measurements". *European Journal of Criminology*, 5, 387-409.
- UNODC (2011). *Monitoring the impact of economic crisis on crime*. Rapid Impact and Vulnerability Analysis Fund.
- U.S. Department of Housing and Urban Development (1975). *A Design Guide for Improving Residential Security*, Prepared for the Office of Policy Development and Research, Division of Building Technology. New York, June.
- Vauclair, C.M., Bratanova, B. (2017). "Income inequality and fear of crime across the European region". *European Journal of Criminology*, 14(2), 221-241.
- Vrij, A., Winkel, F.W. (1991). "Characteristics of the built environment and fear of crime: a research note on interventions in unsafe locations". *Deviant Behavior*. Vol. 12, No. 2, σελ. 203-215.
- Webb, B., Laycock, G. (1992). *Tackling Car Crime: the Nature and Extent of the Problem*. Paper No. 32. London: Home Office.
- Wikström, P-O H., Oberwittler, D., Treiber, K., & Hardie B. (2012). *Breaking rules: The social and situational dynamics of young people's urban crime*. Oxford University Press.
- Young, J. (1995). "The Rising Demand for Law and Order and our Maginot Lines of Defence against Crime". Στο J. Mooney, J. Young (Eds.). *Introducing Criminology*. Centre for Criminology, School of Sociology and Social Policy, Middlesex University, σελ. 3-13.
- Young, J. (1997). "From Inclusive to Exclusive Society: Nightmares in the European Dream". Στο J. Young (Ed.). *Writing in the Cusp of Change: Essays in Contemporary Criminological Theory*. London: Centre for Criminology, Middlesex University, σελ. 1-40.
- Young, J. (1997). "Writing on the Cusp of Change: A New Criminology for an Age of Late Modernity". Στο J. Young (Ed.). *Writing in the Cusp of Change: Essays in Contemporary Criminological Theory*. London: Centre for Criminology, Middlesex University, σελ. 1-38.

Zarafonitou, Ch. (2003). «'New' tendencies in prevention policy in Greece: Local Crime Prevention Councils and the partnership model». Στο Α. Μαγγανάς (Εκδ. Επιμ.). *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου / Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*. Τόμος Β', Αθήνα/Bruxelles: Νομική Βιβλιοθήκη/Bruyland, σελ. 1563-1573.

Zarafonitou, Ch. (2011). "Fear of crime in contemporary Greece: Research evidence". In Ch. Zarafonitou (Guest ed.), *CRIMINOLOGY (ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ), SPECIAL ISSUE*, 50-63.

Zarafonitou, Ch., Kontopoulou, E. (2020). "Environmental Degradation and Fear of Crime. The research evidence in the center of Athens". *Urban Crime - An International Journal* 1(1), 3- 33.

Ελληνική

Αλεξιάδης, Σ. (1969). «Η μελέτη του θύματος ως κοινωνικού παράγοντος της εγκληματικότητας». *Αρμενόπουλος*, τ. 9, σελ. 660-667.

Αλεξιάδης, Σ. (1989). *Εγκληματολογία*. Έκδοση 3^η. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Αλεξιάδης, Σ. (1991). «Ο φόβος του εγκλήματος – Κατάστρωση ενός ερευνητικού προγράμματος». *Αφιέρωμα Η. Δασκαλάκη*, Αθήνα, σελ. 3-20.

Αλεξιάδης, Σ. (1994). «Έγκλημα και Τύπος: Πανόραμα». Στο *Αντιχάρισμα στη Μνήμη του Καθηγητού Ιωάννου Κ. Παπαζαχαρίου*. Τόμος Α', Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, σελ. 45-54.

Αλεξιάδης, Σ. (1998). *Κείμενα Αντεγκληματικής Πολιτικής - Α' - Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική Πολιτική*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Αλεξιάδης, Σ. (1999). «Το Δικαστικό Ρεπορτάζ στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης». Στο *Ποινικό Δίκαιο – Ελευθερία – Κράτος Δικαίου*. Τιμητικός Τόμος για τον Γ.-Α. Μαγκάκη. Επιμέλεια: G. Bemmman – Δ. Σπινέλλης, Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 591-613.

Αλεξιάδης, Σ. (2004). *Εγκληματολογία*. Έκδοση 4^η. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Αλεξιάδης, Σ. (1994). «Η αντεγκληματική πολιτική: Προσεγγίσεις και προβληματισμοί». Στο Ν. Κουράκης (Επιμ.). *Αντεγκληματική Πολιτική*. Είκοσι έξι μελέτες για τα θεωρητικά της ζητήματα και τις αστοχίες κατά την εφαρμογή της. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 15 – 62.

Βουγιούκας, Κ. (1966). «Η αστυνομία ως παράγων προλήψεως της εγκληματικότητας των ανηλίκων». Στο *Τιμητικός Τόμος Υπέρ Ηλίας Γ. Κυριακόπουλου*, Επιστημονική Επετηρίς Σχολής Νομικών και Οικονομικών Επιστημών, Τόμος ΙΓ'. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, σελ. 817-848.

Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984). *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

ETERON, Ινστιτούτο για την έρευνα και την κοινωνική αλλαγή, Aboutreople (2021). «Έρευνα για την οικονομία και την κοινωνική δικαιοσύνη: Γνώμες, προτιμήσεις, αξίες», Δεκέμβριος.

Ζαραφωνίτου, Χ. (1989). «Τα εγκλήματα βίας στο κατ' εξοχήν αστικοποιημένο περιβάλλον της Αθήνας». *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάρτιος, σελ. 144-147.

Ζαραφωνίτου, Χ. (1993). «Κοινωνική παρέμβαση στην πρόληψη και αντιμετώπιση της βίαιης παραβατικότητας των ανηλίκων στις γειτονιές της πόλης». *Εισήγηση*. Ημερίδα για την Αντιμετώπιση και Πρόληψη της Παραβατικότητας των Ανηλίκων. Δήμος Καλλιθέας και Πάντειο Πανεπιστήμιο, 9 Ιουνίου 1993, σελ. 31-40.

Ζαραφωνίτου, Χ. (1995). *Εμπειρική Εγκληματολογία*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Ζαραφωνίτου, Χ. (1996). «Πόλη και Φόβος του Εγκλήματος: Παραγοντικές Εμπειρικές Προσεγγίσεις και Τοπικές Πολιτικές Πρόληψης». Στο Ν. Κουράκης (Επιμ.). *ΜΝΗΜΗ II*, Ι. Δασκαλόπουλου, Κ. Σταμάτη, Χρ. Μπάκα, Τόμος Γ', σελ. 801-818.

- Ζαραφωνίτου, Χ. (1996). «Ο ρόλος των αναπαραστάσεων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης: το παράδειγμα της αστυνομίας». *Ανάπτυπο από τα Πρακτικά του 5^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της Διεθνούς Ένωσης Γαλλόφωνων Εγκληματολόγων με τίτλο «Κρίση Αξιών και Εγκληματολογία. Η οπτική των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου»*. Μέγαρο Παλαιάς Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 15, 16 & 17 Μαΐου 1996.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2000). «Φόβος του εγκλήματος: Ερευνητικά πορίσματα και σύγχρονοι προβληματισμοί». Στο *Εγκληματίες και Θύματα στο Κατώφλι του 21^{ου} Αιώνα – Αφιέρωμα στη Μνήμη Ηλία Δασκαλάκη*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, σελ. 491-509.
- Ζαραφωνίτου, Χ. – Ερευνητική Ομάδα Φοιτητών (2000). «Εμπειρική διερεύνηση του φόβου του εγκλήματος σε ένα δήμο της ελληνικής πρωτεύουσας». Στο (συλλογικό) *Εγκληματίες και Θύματα στο Κατώφλι του 21^{ου} Αιώνα – Αφιέρωμα στη Μνήμη Ηλία Δασκαλάκη*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, σελ. 511-519.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2002). *Ο Φόβος του Εγκλήματος – Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας*. Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα (ελληνικά-αγγλικά).
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2003). *Πρόληψη της Εγκληματικότητας σε Τοπικό Επίπεδο*. Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας. Αθήνα – Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2004). «Ανασφάλεια και επέκταση του κοινωνικού ελέγχου: Ποινικοποίηση των ‘αντικοινωνικοτήτων’ και της ‘αταξίας’». *Ποινικός Λόγος*, τ. 4, Ιούλιος- Αύγουστος, Έτος Δ΄, σελ. 2049-2059.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2006). «Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν)ασφάλειας». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 8-9 (Έτος 9^ο), σελ. 1031-1039.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2008). *Τιμωρητικότητα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ζαραφωνίτου, Χ. και Κουράκης, Ν. (2008). «Ο φόβος του εγκλήματος στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και οι τάσεις αυστηροποίησης της ποινικής καταστολής». Στο *Ποινικός Λόγος*, τ. 5, σελ. 1007-1015.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2011). «Τοπική κοινωνία και αντεγκληματική πολιτική: Όροι και προϋποθέσεις της συμμετοχής των πολιτών στις κοινοτικές μορφές πρόληψης της εγκληματικότητας» σε Ε. Φασούλα, Φ. Μηλιώνη (Επιμ.). *Κοινωνία, Έγκλημα, Εθελοντισμός*. Τεύχος 25. Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Α Σάκκουλα, σελ. 45-61.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2012). «(Αν)ασφάλεια καταστηματαρχών Αθηνών και Πειραιώς και νέες μορφές αστυνόμευσης», περιοδικό *Εγκληματολογία*, τ. 1, σελ. 91-98.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2016). «Βίαιη εγκληματικότητα και φόβος του εγκλήματος σε εποχές κρίσης». Στο Μ. Γασπαρινάτου (επιμ.). *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*, Τιμητικός Τόμος Ν. Κουράκη. Ηλεκτρονική έκδοση. Αθήνα, Εκδ. Σάκκουλα, 34-44.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2019). «“Κοινοτικές” μορφές πρόληψης του εγκλήματος και του φόβου του εγκλήματος. Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης-Αστυνομικός της Γειτονιάς». *Εγκληματολογία*, 41-51.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2021). Υπόμνημα στο πλαίσιο συζήτησης για το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «*Τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης*» της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης και της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (8/11/2021). Ενημερωτικό Δελτίο της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας (Τεύχος 10^ο -Νοέμβριος 2021), σελ. 74-75 [crime-and-punishment-10.pdf \(hscriminology.gr\)](https://www.hscriminology.gr/10.pdf).
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2022). *Εισήγηση στην θεματική «Η κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισμένων»* στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος και Λοιπών Δομών Εγκλεισμού Κρατουμένων της Βουλής, 24 Φεβρουαρίου 2022. Διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Βουλής των Ελλήνων. Στην Ιστοσελίδα της

Βουλής των Ελλήνων: www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/ToKtirio/Fotografiko-Archeio/#cb761835-e997-4e8a-8fb7-ae48017e90cf [πρόσβαση 27-2-2022].

Ζαραφωνίτου, Χ., Κοντοπούλου, Ε., Καραγιαννίδης, Χ. (2022). «Τοπικές πολιτικές πρόληψης του εγκλήματος και ποιότητα ζωής». *Εισήγηση* στο διεθνές συνέδριο με τίτλο «Η Δημόσια Διοίκηση και το Περιβάλλον: Αναζητώντας τη Χρυσή Τομή της Βιώσιμης Ανάπτυξης» του Παντείου Πανεπιστημίου και του Πανεπιστημίου Πατρών, 1-4-2022 και 2-4-2022 [2 Απριλίου 2022].

Ζησιάδης, Β. (2003). «Ο συνήγορος υπεράσπισης και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης – Δικονομική και Ψυχολογική θεώρηση». *Ποινικά Θέματα 1995-2001*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 75-93.

Καλογερόπουλος, Δ. (2005). *Συνειδητοποιήσεις σε σχέση με τη διαχείριση του Εγκληματικού Ζητήματος*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Καραγιαννίδης, Χ. (2010). «Εγκληματολογική έρευνα και Αντεγκληματική Πολιτική: Παρατηρήσεις, διαπιστώσεις και προτάσεις για τη χάραξη και υλοποίηση μιας ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής». Στο *ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ*. Τιμητικός Τόμος του Καθηγητή Εγκληματολογίας της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Στέργιου Αλεξιάδη. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 467-484.

Καραγιαννίδης, Χ. (2011). *Προς μια Συμμετοχική Αντεγκληματική Πολιτική*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Κουράκης, Ν. (1993). «Η εξέλιξη της εγκληματικότητας στην σημερινή Ελλάδα». *Αστυνομική Επιθεώρηση*. Οκτώβριος, σελ. 626-631.

Κουράκης, Ν. (1998). «Έκθεση για την εξέλιξη της εγκληματικότητας στη σημερινή Ελλάδα». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 3, σελ. 239-244.

Κουράκης, Ν. (2001). «Το έγκλημα και οι εγκληματολογικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα». *Ποινικός Λόγος*, τ. 3, σελ. 801-803.

Κουράκης, Ν. (2005). *Εγκληματολογικοί Ορίζοντες*. Τόμος Α': Ιστορική και θεωρητική προσέγγιση. 2^η έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Κουράκης, Ν. (2005). *Εγκληματολογικοί Ορίζοντες*. Τόμος Β': Πραγματολογική προσέγγιση και επιμέρους ζητήματα (2^η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Κουράκης, Ν. (2005). «Η συμμετοχή των πολιτών στην αντιμετώπιση του εγκλήματος και τα τοπικά συμβούλια πρόληψης της παραβατικότητας». *Ποινικός Λόγος*, τ. 2, σελ. 393-396.

Κούφαρης, Γ. (2010). «Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές». *Περιοδικό Χρήμα*, τ. Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου.

Κωνσταντακόπουλος, Γ., Τσούβελας, Γ., Κονταξάκης Β. (2018). «Υπάρχει επίδραση της οικονομικής ύφεσης στην εγκληματικότητα; Αναλύοντας τα δεδομένα από την πρόσφατη διεθνή και ελληνική κρίση». *Αρχαία Ελληνικής Ιατρικής*, 35 (Σύμπλ. 1), σελ. 36-45.

Λαμπροπούλου, Ε. (2003). «Μη κυβερνητικοί μέτοχοι στην πρόληψη και τον έλεγχο του εγκλήματος: Ρητορεία και εφαρμογή του κοινοτισμού». *Επιστήμη και Κοινωνία – Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, τ. 10, Άνοιξη, σελ. 155-176.

Λαμπροπούλου, Ε. (2003). «Κοινοτισμός και κοινοτική πρόληψη: Το 'νέο παράδειγμα' στην αντεγκληματική πολιτική;». Στο Α. Μαγγανάς (Εκδ. Επιμ.). *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου / Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*. Τόμος Α'. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.777-797.

Μακροδημήτρης, Α. (2006). *Κράτος και Κοινωνία των Πολιτών*. Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις.

Μαντζούφας, Π. (2006). *Συνταγματική προστασία των δικαιωμάτων στην κοινωνία της διακινδύνευσης*. Μελέτες Συνταγματικού Δικαίου και Πολιτειολογίας. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

- Μανωλεδάκης, Ι. (2006). *Η απονομή της δικαιοσύνης σε περίοδο κρίσης*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Μαργαρίτης, Λ. (2001). «Δημοσιογραφική παντογνωσία και κοινωνική παραπληροφόρηση: μία κορυφαία νομική διαστρέβλωση». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 11, (Έτος 4^ο), σελ. 1163-1164 (α' μέρος) και 1279-1281 (β' μέρος).
- Ξένος, Σ. (2005). (Επιμ.). *Εγκληματικότητα στο Δήμο Ζακυνθίων*. Σειρά Εγκληματο-Λογικά, Νο. 30. Αθήνα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Πανούσης, Γ. (1985). *Οι Κοινωνικές Σχέσεις ως Αναγκαίοι Όροι της Εγκληματογένεσης*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Πανούσης, Γ. (1988). *Φυσιογνωμική – Μία σύγχρονη Εγκληματολογική Προσέγγιση*. Αθήνα – Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Πανούσης, Γ. (1993). *Έγκλημα και Τοπική Κοινωνία*. Εγκληματο-Λογικά, Νο. 1. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Πανούσης, Γ. (1997). «Πόλη, Πολίτης, Κινητοποίηση». Εισήγηση στο Ελληνική Εταιρεία Ουματολογίας/Πανεπιστήμιο Θράκης/Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος *Η Συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Πρόληψη της Ουματοποίησης από το Έγκλημα*. Ημερίδα 7-5-1997. Αθήνα: Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα.
- Πανούσης, Γ. (2002). *Το έγκλημα του φτωχού & η φτώχεια ως 'έγκλημα'*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Πανούσης, Γ. (2003). *Ο υπο-θετικός εγκληματίας*. Σειρά Media + Έγκλημα. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Πανούσης, Γ. (2004). «Συμ-βολικές κατασκευές της πραγματικότητας;». Στο Εταιρία Παιδείας και Πολιτισμού ΕΝΤΕΛΕΧΕΙΑ – Εκπαιδευτήρια Γείτονα & Κωστέα – Γείτονα. *Εισηγήσεις Συνεδρίου Μ.Μ.Ε. & Πολιτισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Εντελέχεια, σελ. 81-86.
- Πανούσης, Γ. (2006). «Επί της Αρχής (Όχι της Αρχομανίας)». *Δικαιόραμα*, τ. 8^ο, Ιούλιος – Σεπτέμβριος, σελ. 7.
- Πανούσης, Γ. (2007). «Quo vadis Criminologia?». Στο Στ. Γεωργούλας (Επιμ.). *Η Εγκληματολογία στην Ελλάδα σήμερα*. Τιμητικός Τόμος για τον Στέργιο Αλεξιάδη. Αθήνα: Εκδόσεις ΚΨΜ, σελ. 62-72.
- Παπαθανασόπουλος, Σ. (2004). «Τηλεόραση και Βία: Η ελληνική περίπτωση». Στο *Νέοι, Βία και Ρατσισμός – Η 'εικόνα' από τα ΜΜΕ και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια*, Πρακτικά Συνεδρίου, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 89-103.
- Παπαθεοδώρου, Θ. (2002). *Δημόσια Ασφάλεια & Αντεγκληματική πολιτική - Συγκριτική Προσέγγιση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Παππάς, Β. (1970). «Το Έγκλημα: Μύθος και Πραγματικότητας». *Ποινική Επιθεώρησης*. Έτος Α', σελ. 86-93.
- Πιτσελά, Α. (1992). «Μέτρηση της Εγκληματικότητας με Έρευνες Ουματοποίησης– Εναλλακτική μέθοδος ή συμπλήρωμα στις εγκληματολογικές στατιστικές;». Στο *Πανηγυρικός Τόμος για τα Εικοσάχρονα του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Εταιρείας Κοινωνικής Αμύνης*, Θεσσαλονίκη, σελ. 429-445.
- Πιτσελά, Α. (1996). «Σύγχρονες Μεταρρυθμιστικές Τάσεις στην Αντιμετώπιση Ανηλίκων Δραστών Εγκλημάτων – Ειδικότερα στο Δίκαιο της Γερμανίας». Στο Ν. Κουράκης (Επιμ.). *ΜΝΗΜΗ II*, Ι. Δασκαλόπουλου, Κ. Σταμάτη, Χρ. Μπάκα, Τόμος Γ', σελ. 1005-1052.
- Πιτσελά, Α. (2000). «Προτάσεις για μια ορθολογική αντιμετώπιση της παραβατικότητας των ανηλίκων στην Ελλάδα στο κατώφλι της νέας χιλιετίας». *Υπεράσπιση*, σελ. 153-188.
- Πιτσελά, Α. (2007). «Έκταση, φύση και εξέλιξη της εγκληματικότητας των ναρκωτικών στην Ελλάδα». *Νόμος – Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Νομικής της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών*.

- τ. 9 – Αφιέρωμα στην Πελαγία Γέσιου Φαλτσή. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, σελ. 1207-1230.
- Σπινέλλη, Κ.Δ (1982). *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων*. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Σπινέλλη, Κ.Δ. (1985). *Εγκληματολογία – Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις*, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Α΄. Αθήνα – Κομοτηνή: Νομικές Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Σπινέλλη, Κ.Δ. «Εκφοβισμός: Μύθος ή πραγματικότητα;». *Ποινικά Χρονικά*, Τόμος ΚΘ΄, σελ. 330 επ.
- Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε. (2003). «Πρόληψη του Εγκλήματος στις Τοπικές Κοινωνίες». Εισήγηση. Ημερίδα του Τοπικού Συμβουλίου Πρόληψης Εγκληματικότητας του Δήμου Θέρμης. Θέρμη, 6-4-2003 (αδημοσίευτη).
- Τσελώνη, Α., Pease, Κ. (1999). «Επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση και έλεγχος της εγκληματικότητας». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 1, σελ. 66-69.
- Τσήτσουρα, Α. (2003). «Εγκληματικότητα και αντεγκληματική πολιτική στην εποχή της παγκοσμιοποίησης». Στο Α. Μαγγανάς (Εκδ. Επιμ.). *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Δικαιώματα του Ανθρώπου / Έγκλημα – Αντεγκληματική Πολιτική*. Τόμος Β΄. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1405-1422.
- Τσουραμάνης, Χ. (2003). *Σύγχρονα Κοινωνικά Προβλήματα – Η Ελληνική Πραγματικότητα*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Φαρσεδάκης, Ι. (1998). «Η αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 3, σελ. 236-238.

Διεθνή κείμενα

- Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών, «*Εγκληματικότητα και ασφάλεια στις πόλεις*». Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 057 της 29-2-2000, σελ. 90-96.
- United Nations – Department of Economic and Social Affairs (1967). “Third United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders”. *Report prepared by the Secretariat*. Stockholm, 9 – 18 August 1965. United Nations: New York, σελ. 15.
- United Nations – Department of International Economic and Social Affairs (1981). “Sixth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders”. *Report prepared by the Secretariat*. Caracas, Venezuela, 25 August – 5 September 1980. United Nations: New York.

Σε μετάφραση

- Cusson, M. (2002). *Σύγχρονη Εγκληματολογία*. Μτφ. Ηρώ Σαγκουνίδου – Δασκαλάκη. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Messner, C. (2004). «Νεολαία, βία και τα νέα μέσα επικοινωνίας: Δυσκολίες στην προστασία παιδιών και εφήβων από κινδύνους της επικοινωνίας στη σύγχρονη κοινωνία». Στο *Νέοι, Βία και Ρατσισμός – Η ‘εικόνα’ από τα ΜΜΕ και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια*, Πρακτικά Συνεδρίου, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σελ.59-75.
- Sparks, R. (1985). *Έρευνες σε Θύματα Εγκλημάτων – Επιτεύγματα και Προοπτικές*. Μτφ-Επιμ. Χρήστος Τσουραμάνης. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Waller, I., Welsh, B. (1999). «Πρόληψη της Εγκληματικότητας: Ενέργειες, αποτελέσματα, πλεονεκτήματα και συμπεράσματα». *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 4, σελ. 371-379 (απόδοση: Κυριακή Χατζηκωνσταντή, Δικηγόρος).

10. Παραρτήματα Α: Ερωτηματολόγιο

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΣΤΕΑΚΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τίτλος έρευνας:

*Χαρτογράφηση της εγκληματικότητας και της ανασφάλειας στην εποχή της οικονομικής κρίσης:
Τάσεις, διαστάσεις και συσχετισμοί*

Επιστημονικά Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφωνίτου

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ | _ | _ | _ |

ΟΔΟΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ----- |_|_|_|_|

ΠΕΡΙΟΧΗ----- |_|_|

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ/ΡΙΑ ----- |_|_|_|

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ:

|_|_|_|_|_|_|_|

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ-ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ

Το Έργο «*Χαρτογράφηση της εγκληματικότητας και της ανασφάλειας στην εποχή της οικονομικής κρίσης: Τάσεις, διαστάσεις και συσχετισμοί*» - “*UrbanCrime: Spatial aspects of Crime and insecurity in the era of economic crisis: Trends, dimensions and correlations*” [κωδ. Έργου 6029 (λογιστηρίου ΕΛΚΕ)], χρηματοδοτείται από το **Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.)** [ΑΔΑ Ανάλυσης Πολυετούς Δέσμευσης: ΩΚΦΣ46Μ924-ΩΦΤ] και την υλοποίησή του έχει αναλάβει ως Επιστημονικά Υπεύθυνος Εταίρος το Εργαστήριο Ασθεακής Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών. Σκοπό της έρευνας, η οποία διεξάγεται στο πλαίσιο του ως άνω Έργου, αποτελεί η μελέτη της εξέλιξης του φαινομένου της εγκληματικότητας και της ανασφάλειας που δημιουργείται σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Η πορεία του φαινομένου θα εξεταστεί σε σχέση με τις συνθήκες οικονομικού αποκλεισμού σε επίπεδο δήμων στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας. Η έρευνα διεξάγεται στα 6 δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου Αθηναίων καθώς και στους Δήμους Κορυδαλλού και Φιλοθέης-Ψυχικού. Στις περιοχές έρευνας θα πραγματοποιηθεί η καταγραφή της θυματοποίησης και του φόβου του εγκλήματος με τη χρήση ερωτηματολογίου στο πλαίσιο διεξαγωγής προσωπικής τηλεφωνικής συνέντευξης. Τα ερευνητικά δεδομένα της παρούσας

μελέτης θα επιτρέψουν τον εντοπισμό και προσδιορισμό των πιο επιβαρυνμένων από την εγκληματικότητα περιοχών σε συνάρτηση με τα αντίστοιχα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά. Παράλληλα, βάσει του κατάλληλου χωρικού οικονομετρικού μοντέλου θα ποσοτικοποιηθεί η σχέση μεταξύ εγκλήματος, ανασφάλειας και κοινωνικοοικονομικών παραγόντων.

Τα αποτελέσματα που θα προκύψουν δύνανται να αξιοποιηθούν για τη δημιουργία ενός πλαισίου με σκοπό την κατανόηση των παραγόντων που δημιουργούν και επιδεινώνουν την ανασφάλεια των πολιτών στην οικονομική κρίση. Μια τέτοια προσέγγιση θα επιτρέψει το σχεδιασμό και την υλοποίηση στοχευμένων και προσαρμοσμένων στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου. Η **καινοτομία** του Έργου έγκειται στο γεγονός ότι συνιστά την πρώτη απόπειρα καταγραφής του φόβου του εγκλήματος και των προσδιοριστικών του παραγόντων κατά την εποχή της οικονομικής κρίσης στο αστακό περιβάλλον της ελληνικής πρωτεύουσας αξιοποιώντας την εφαρμογή σύγχρονων τεχνικών χωρικής ανάλυσης.

Παρακαλούμε για τη συνδρομή και τη συγκατάθεσή σας για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, με τη διαβεβαίωση ότι τα προσωπικά σας δεδομένα προστατεύονται ως απόρρητα σύμφωνα με όσα ορίζει η εθνική και ευρωπαϊκή κείμενη νομοθεσία.

Ευχαριστούμε για τη συμβολή σας στην πραγμάτωση αυτής της ερευνητικής προσπάθειας.

ΈΝΤΥΠΟ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

Το Εργαστήριο Αστακής Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών την παρούσα έρευνα με τίτλο **«Χαρτογράφηση της εγκληματικότητας και της ανασφάλειας στην εποχή της οικονομικής κρίσης: Τάσεις, διαστάσεις και συσχετισμοί» - “UrbanCrime: Spatial aspects of Crime and insecurity in the era of economic crisis: Trends, dimensions and correlations”**, υπό την επιστημονική ευθύνη της Καθηγήτριας κας Χριστίνας Ζαραφωνίτου και από ομάδα ερευνητών του Παντείου Πανεπιστημίου, με σκοπό τα ερευνητικά δεδομένα και αποτελέσματά της να αξιοποιηθούν για επιστημονικούς λόγους και προς όφελος της κοινωνίας.

Η συμμετοχή στην έρευνα είναι **εθελοντική** και **προαιρετική**.

Σε περίπτωση που κάποιος/α συμμετέχων/ουσα **επιθυμεί τη διακοπή** της συμμετοχής του κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του Έργου δύναται να ζητήσει οποιαδήποτε στιγμή και από οποιοδήποτε

μέλος της ερευνητικής ομάδας να αποσύρει τη συμμετοχή του, χωρίς φυσικά να απαιτείται καμία ειδική προς τούτο αιτιολόγηση. Σε μια τέτοια περίπτωση το ερωτηματολόγιο και το έντυπο συγκατάθεσης θα καταστρέφονται.

Δεν υπάρχουν προβλέψιμοι κίνδυνοι που προκύπτουν από τη συμμετοχή σας στην παρούσα έρευνα. Εάν αισθανθείτε δυσφορία κατά την απάντησή σας σε συγκεκριμένες ερωτήσεις, παρακαλούμε μη διστάσετε να ζητήσετε να παραλειφθούν.

Σε περίπτωση που τα αποτελέσματα της έρευνας δημοσιευτούν ή παρουσιαστούν σε συνέδρια δεν θα συμπεριληφθούν πληροφορίες που θα αποκαλύπτουν την ταυτότητά σας.

Τα ερευνητικά δεδομένα που θα συλλεχθούν θα παραμείνουν ανωνυμοποιημένα καθόλη τη διάρκεια αλλά και μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησης του Έργου, για διάστημα τριών (3) ετών και μετά καταστρέφονται.

Επιπρόσθετα, όσον αφορά στην ανάγκη περαιτέρω (δευτερογενούς) επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με τον ισχύοντα ΓΚΠΔ, για λόγους ερευνητικούς, η δευτερογενής επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων θεωρείται συμβατή με τους αρχικούς σκοπούς της επεξεργασίας χωρίς να γίνεται λόγος περί της ανάγκης λήψης τεχνικών και οργανωτικών μέτρων. Κατά συνέπεια, τα προσωπικά δεδομένα της παρούσας έρευνας δύνανται να χρησιμοποιηθούν και από άλλες έρευνες που θα εγκριθούν αρμοδίως χωρίς να χρειαστεί να δοθεί εκ νέου η συγκατάθεση των συμμετεχόντων.

Το έντυπο συγκατάθεσης θα αποτελεί το μοναδικό στοιχείο καταγραφής της συμμετοχής του κάθε συμμετέχοντα και στο πλαίσιο αυτό τα προσωπικά δεδομένα προστατεύονται κατά απόλυτο τρόπο σύμφωνα με την εθνική και ευρωπαϊκή κείμενη νομοθεσία.

(Αν έχετε οποιοσδήποτε ερωτήσεις ή ανησυχίες σε σχέση με την έρευνα, μη διστάσετε να επικοινωνήσετε με την επιστημονικά υπεύθυνη στο email: chrizara@panteion.gr

Διάβασα τα παραπάνω, τα κατανόησα πλήρως και αποδέχομαι τη συμμετοχή μου στην έρευνα.

Όνοματεπώνυμο _____ Υπογραφή _____

Ημερομηνία _____

Α. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Ερώτηση 1. Φύλο:

(Σημειώστε Χ σε μία απάντηση)

1. Άντρας 2. Γυναίκα

Ερώτηση 2. Μπορείτε παρακαλώ να μου πείτε ποια χρονιά έχετε γεννηθεί;

Ερώτηση 3. Πόσα χρόνια διαμένετε στην περιοχή

(Σημειώστε Χ σε μία απάντηση)

1. Λιγότερο από ένα χρόνο (Από το 2020 και μετά)
2. Ένα με δέκα έτη(Εντός της δεκαετίας 2009-19)
3. Περισσότερα από δέκα έτη (Πριν από το 2009)

4. ΔΑ

Ερώτηση 4.α. Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση

1. Άγαμος-η (δεν συζεί με άλλον, ζει μόνος)
2. Έγγαμος-η/Σύμφωνο συμβίωσης (Συζεί με κάποιον)
3. Διαζύγιο/χρηρεία/διάσταση (δεν συζεί με άλλον, ζει μόνος)
4. Άλλο: Προσδιορίστε:.....

5. ΔΑ

Ερώτηση 4β. Πόσα παιδιά έχετε;

Ερώτηση 4γ. (αν 4β>=1) Πόσα είναι προστατευόμενα τέκνα σας;

Ερώτηση 5. Ποια είναι η παρούσα επαγγελματική σας κατάσταση;

(Σημειώστε Χ σε μία απάντηση)

1. Άνεργος Αν ναι, από πότε; **(5α) Από πότε, είστε άνεργος/η;**.....
2. Συνταξιούχος
3. Φοιτητής/τρια
4. Δημόσιος Υπάλληλος
5. Ιδιωτικός Υπάλληλος
6. Ελεύθερος Επαγγελματίας
7. Έμπορος-Επιχειρηματίας
8. Οικιακά
9. Άλλο: Προσδιορίστε:.....
- 10 ΔΑ

Ερώτηση 6. Ποιο είναι το ανώτερο επίπεδο σπουδών που έχετε ολοκληρώσει;

1. Δεν γνωρίζω γραφή και ανάγνωση
2. Ορισμένες τάξεις του Δημοτικού
3. Απόφοιτος Δημοτικού
4. Απόφοιτος Γυμνασίου
5. Απόφοιτος Λυκείου

6. Πτυχιούχος μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κ.λπ.)
7. Πτυχιούχος ΑΕΙ- ΤΕΙ
8. Κάτοχος Μεταπτυχιακού- Διδακτορικού
9. ΔΑ

Ερώτηση 7. Πώς χαρακτηρίζετε την οικονομική σας κατάσταση:

(Σημειώστε Χ σε μία απάντηση)

1. Πολύ καλή (Φτάνει για να ζείτε καλά και περισσεύει για αποταμίευση)
2. Καλή (Φτάνει για όσα είναι αναγκαία)
3. Μέτρια (Φτάνει μόνο για τα αναγκαία και υπάρχουν δυσκολίες)
4. Κακή (Δεν φτάνει ούτε για τα αναγκαία, υπάρχουν μεγάλες δυσκολίες)
5. Δεν απαντώ

B. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Θα ήθελα τώρα να μιλήσουμε για την οικονομική κρίση (2009-2019).

Θα σας διαβάσω τώρα κάποιες συνέπειες της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα τη δεκαετία 2009-2019 και θα ήθελα να μου πείτε πόσο σημαντικές θεωρείτε ότι ήταν οι συνέπειες της κρίσης.

Ερώτηση 8. Πόσο σημαντικές ήταν οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης;

ΤΟΜΕΑΣ	ΚΑΘΟΛΟΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ	ΛΙΓΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ	ΑΡΚΕΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ	ΠΟΛΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ	ΔΞ/ΔΑ
ΕΜΠΟΡΙΟ					
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ					
ΑΝΕΡΓΙΑ					
ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ					
ΠΑΙΔΕΙΑ					
ΥΓΕΙΑ					
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ					
ΦΤΩΧΕΙΑ					
ΗΘΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ					
ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ					

Ερώτηση 9. Πριν λίγο αναφερθήκατε στις σημαντικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην εγκληματικότητα. Θα ήθελα να μου πείτε ποια εγκλήματα πιστεύετε ότι αυξήθηκαν; (Διάβασε προσεκτικά και επέλεξε όσους τομείς βελτιώθηκαν)

- 1 Κλοπές/ διαρρήξεις
- 2 Ληστείες
- 3 Ανθρωποκτονίες
- 4 Βιασμοί

5	Ναρκωτικά	☐
6	Σωματικές βλάβες	☐
7	Απάτες	☐
8	Οργανωμένο έγκλημα	☐
9	Άλλο τι:.....	
10	Δεν αυξήθηκαν (αυθόρμητη απάντηση)	☐
11	ΔΓ	☐
12	ΔΑ	☐

Ερώτηση 10α. Η οικονομική κρίση επηρέασε την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού σας;

- 1) Ναι
- 2) Όχι
- 3) ΔΓ
- 4) ΔΑ

Ερώτηση 10β. Η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού σας, βελτιώθηκε ή χειροτέρευσε;

- A) Βελτιώθηκε
- B) Χειροτέρευσε
- 3) ΔΓ
- 4) ΔΑ

Ερώτηση 11. Σε ποιους τομείς επηρέασε η οικονομική κρίση, το νοικοκυριό σας; (Διάβασε προσεκτικά και επέλεξε κάθε τομέα που επηρεάστηκε)

1	Μειώθηκε το οικογενειακό σας εισόδημα	☐
2	Μειώθηκε η αποταμίευση των μελών της οικογένειάς σας	☐
3	Μειώθηκαν οι δαπάνες για τρόφιμα	☐

- 4 Μειώθηκαν οι δαπάνες για σπουδές
- 5 Μειώθηκαν οι δαπάνες για θέρμανση
- 6 Μειώθηκαν οι ιατροφαρμακευτικές δαπάνες
- 7 Μειώθηκαν οι δαπάνες για διασκέδαση
- 8 Δεν μπορούσατε να καλύψετε το σύνολο των λογαριασμών του νοικοκυριού σας (ηλεκτρισμός, τηλεφωνία, ύδρευση κ.λπ.)
- 9 Άλλο τι:.....
- 10 ΔΑ

Θα ήθελα τώρα να μιλήσουμε για την οικονομική κρίση (2009-2019) και πόσο σας επηρέασε προσωπικά

Ερώτηση 12α. Ποια από τα παρακάτω σας συνέβησαν; (τσεκάρουμε όσα συνέβησαν)

- 1 Χάσατε τη δουλειά σας
- 2 Έχασε τη δουλειά του κάποιο μέλος της οικογένειάς σας
- 3 Δημιουργήθηκε ένταση στις προσωπικές σας σχέσεις
- 4 Δημιουργήθηκε ένταση στις οικογενειακές σας σχέσεις
- 5 Είχατε αδυναμία λήψης μέτρων αυτοπροστασίας (π.χ. να βάλω πόρτα ασφαλείας, συναγερμό, κ.λπ.)
- 6 Σας δημιουργήθηκαν ψυχολογικά προβλήματα
- 7 Μειώθηκε η εμπιστοσύνη σας προς τους ανθρώπους
- 8 Μειώθηκε η εμπιστοσύνη σας προς τους κρατικούς φορείς
- 9 Μειώθηκε η εμπιστοσύνη σας προς την εκκλησία
- 10 Δε συνέβη κάτι από τα παραπάνω (αυθόρμητη απάντηση.)
- 11 ΔΑ

Θα ήθελα τώρα να μιλήσουμε για το πόσο επηρέασε η οικονομική κρίση το Δήμο σας

Ερώτηση 12β. Ποιοι από του τομείς που θα σας διαβάσω, επηρεάστηκαν λόγω της οικονομικής κρίσης, στο Δήμο σας; (επιλέγουμε όσους τομείς επηρεάστηκαν)

1	Ανεργία	☐
2	«Κλείσιμο» καταστημάτων	☐
3	Μετακόμιση κατοίκων σε άλλη περιοχή	☐
4	Μειώθηκε η αξία των κατοικιών	☐
5	Εγκατάσταση πληθυσμών με χαμηλό οικονομικό εισόδημα	☐
6	Άστεγοι	☐
7	Επαιτεία	☐
8	Πορνεία	☐
9	Δημόσια χρήση ναρκωτικών ουσιών	☐
10	Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα της παιδείας	☐
11	Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα της υγείας	☐
12	Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα της ασφάλειας από το έγκλημα	☐
13	Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα πρόληψης του εγκλήματος	☐
14	Παρεχόμενες υπηρεσίες για τη συντήρηση και τον καλλωπισμό των δημόσιων χώρων	☐
15	Ποιότητα ζωής των πολιτών	☐
16	ΔΑ	☐

Ερώτηση 13. Μετά το 2019, η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού σας βελτιώθηκε ή χειροτέρευσε;

- A) Βελτιώθηκε
- B) Έμεινε ίδια με πριν
- Γ) Χειροτέρευσε

Δ) ΔΑ

Ερώτηση 14. Μετά το 2019 σε ποιους από τους παρακάτω τομείς του Δήμου σας βελτιώθηκε η κατάσταση; (Διάβασε προσεκτικά και επέλεξε όσους τομείς βελτιώθηκαν)

1	Ανεργία	☐
2	«Κλείσιμο» καταστημάτων	☐
3	Μετακόμιση κατοίκων σε άλλη περιοχή	☐
4	Μειώθηκε η αξία των κατοικιών	☐
5	Εγκατάσταση πληθυσμών με χαμηλό οικονομικό εισόδημα	☐
6	Άστεγοι	☐
7	Επαιτεία	☐
8	Πορνεία	☐
9	Δημόσια χρήση ναρκωτικών ουσιών	☐
10	Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα της παιδείας	☐
11	Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα της υγείας	☐
12	Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα της ασφάλειας από το έγκλημα	☐
13	Παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα πρόληψης του εγκλήματος	☐
14	Παρεχόμενες υπηρεσίες για τη συντήρηση και τον καλλωπισμό των δημόσιων χώρων	☐
		☐
15	Ποιότητα ζωής των πολιτών	☐
16	ΔΑ	☐

Γ. ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Θα ήθελα τώρα να μιλήσουμε τώρα για το φαινόμενο της εγκληματικότητας

Ερώτηση 15α. Η εγκληματικότητα τον τελευταίο χρόνο:

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	Έχει μειωθεί	Παρέμεινε σταθερή	Έχει αυξηθεί	Δεν γνωρίζω	ΔΑ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ					
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΑΣ					

Ερώτηση 15β. Πώς αξιολογείτε την εξέλιξη της εγκληματικότητας τη δεκαετία 2009-19; (Σημειώστε ένα Χ σε κάθε σειρά)

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	Έχει μειωθεί	Παρέμεινε σταθερή	Έχει αυξηθεί	Δεν γνωρίζω	ΔΑ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ					
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΑΣ					

Ερώτηση 16. (Όσοι απάντησαν «έχει αυξηθεί» στην 15β) Ποιοι είναι, κατά την άποψή σας, οι σημαντικότεροι λόγοι αύξησης της εγκληματικότητας; (μέχρι 2 απαντήσεις)

A)

B)

Ερώτηση 17. Μέσα στο χρόνο που πέρασε (2020 – 2021), εσείς ή κάποιο μέλος της οικογένειάς σας, γίνατε θύμα ενός ή περισσότερων ποινικών αδικημάτων; (Σημειώστε Χ σε μία απάντηση)

1. Ναι Αν ναι, σε ποιο/α αδίκημα/τα; (μέχρι 2 απαντήσεις)
2. Όχι
3. ΔΑ

Ερώτηση 18. Κατά τη δεκαετία 2009 – 2019, εσείς ή κάποιο μέλος της οικογένειάς σας, γίνατε θύμα ενός ή περισσότερων ποινικών αδικημάτων; (Σημειώστε Χ σε μία απάντηση)

1. Ναι **Αν ναι, σε ποιο/α αδίκημα/τα;** (μέχρι 2 απαντήσεις)
2. Όχι
3. ΔΑ

Ερώτηση 19. Πόσο ασφαλής αισθάνεστε όταν κυκλοφορείτε μόνος/η, στην περιοχή του Δήμου που κατοικείτε, όταν βραδιάζει; (Σημειώστε Χ σε μία απάντηση)

1. Πολύ ασφαλής
2. Αρκετά ασφαλής
3. Λίγο ασφαλής
4. Καθόλου ασφαλής
5. ΔΑ

Ερώτηση 20. (Μόνο όσοι απάντησαν στην Ερώτηση 23 ότι αισθάνονταν λίγο ή καθόλου ασφαλείς). Ποιες εγκληματικές συμπεριφορές σας προξενούν αυτή την ανασφάλεια; (Διάβασε προσεκτικά και επέλεξε όσα ισχύουν)

1. Οι κλοπές/διαρρήξεις
2. Οι ληστείες
3. Τα ναρκωτικά
4. Οι επιθέσεις κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας
5. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις
6. Οι βανδαλισμοί
7. Οι εκβιασμοί-απειλές
8. Η πορνεία
9. Οι απάτες

10. Οι σεξουαλικές επιθέσεις

11. Άλλο Προσδιορίστε:

12. ΔΑ

**Ερώτηση 21. (Μόνο όσοι απάντησαν στην Ερώτηση 19 ότι αισθάνονται λίγο ή καθόλου ασφαλείς)
Από τους παράγοντες που θα σας διαβάσω ποιοι συντελούν στο να νιώθετε ανασφαλείς; (Διάβασε προσεκτικά και επέλεξε όσα ισχύουν)**

1 Κλειστά μαγαζιά, εγκαταλελειμμένα κτίρια

2 Ερημική και κακοφωτισμένη περιοχή

3 Κυκλοφοριακή και εμπορική κίνηση

4 Συγκέντρωση ομάδων πληθυσμού σε δημόσιους χώρους (πάρκα, πλατείες)

5 Άστεγοι

6 Πορνεία σε δημόσιους χώρους

7 Ναρκωτικά [Δημόσια χρήση και διακίνηση]

8 Ελλιπής ή αναποτελεσματική αστυνόμευση

9 Απουσία ενδιαφέροντος από τη δημοτική αρχή

10 Απουσία καμερών στους δημόσιους χώρους

11 Αδιαφορία γειτόνων/περαστικών

12 Έλλειψη μηχανισμών υποστήριξης θυμάτων

13 Προσωπική αδυναμία για αποκατάσταση αρνητικών συνεπειών θυματοποίησης

14 Απουσία μέτρων αυτοπροστασίας (πόρτες ασφαλείας, συναγερμοί κ.λπ.)

15. Άλλο Προσδιορίστε:

16 ΔΑ

Ερώτηση 22. Το διάστημα της οικονομικής κρίσης (2009-19), πόσο ασφαλής αισθανόσασταν όταν κυκλοφορούσατε μόνος/η, στην περιοχή του Δήμου που κατοικούσατε, όταν βράδιαζε; (Σημειώστε Χ σε μία απάντηση)

1. Πολύ ασφαλής
2. Αρκετά ασφαλής
3. Λίγο ασφαλής
4. Καθόλου ασφαλής
5. ΔΑ

Ερώτηση 23. (Μόνο όσοι απάντησαν στην Ερώτηση 22 ότι αισθάνονταν λίγο ή καθόλου ασφαλείς).
Ποιες εγκληματικές συμπεριφορές σας προξενούσαν αυτήν την ανασφάλεια; (Διάβασε προσεκτικά και επέλεξε όσα ισχύουν)

1. Οι κλοπές/διαρρήξεις
2. Οι ληστείες
3. Τα ναρκωτικά
4. Οι επιθέσεις κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας
5. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις
6. Οι βανδαλισμοί
7. Οι εκβιασμοί-απειλές
8. Η πορνεία
9. Οι απάτες
10. Οι σεξουαλικές επιθέσεις

11. Άλλο τι; Προσδιορίστε:

12. ΔΑ

**Ερώτηση 24. (Μόνο όσοι απάντησαν στην Ερώτηση 22 ότι αισθάνονται λίγο ή καθόλου ασφαλείς)
Από τους παράγοντες που θα σας διαβάσω ποιοι συντελούν στο να νιώθετε ανασφαλείς; (Διάβασε προσεκτικά και επέλεξε όσα ισχύουν)**

1	Κλειστά μαγαζιά, εγκαταλελειμμένα κτίρια	☐
2	Ερημική και κακοφωτισμένη περιοχή	☐
3	Κυκλοφοριακή και εμπορική κίνηση	☐
4	Συγκέντρωση ομάδων πληθυσμού σε δημόσιους χώρους (πάρκα, πλατείες)	☐
5	Άστεγοι	☐
6	Πορνεία σε δημόσιους χώρους	☐
7	Ναρκωτικά [Δημόσια χρήση και διακίνηση]	☐
8	Ελλιπής ή αναποτελεσματική αστυνόμευση	☐
9	Απουσία ενδιαφέροντος από τη δημοτική αρχή	☐
10	Απουσία καμερών στους δημόσιους χώρους	☐
11	Αδιαφορία γειτόνων/περαστικών	☐
12	Έλλειψη μηχανισμών υποστήριξης θυμάτων	☐
13	Προσωπική αδυναμία για αποκατάσταση αρνητικών συνεπειών θυματοποίησης	☐
14	Απουσία μέτρων αυτοπροστασίας (πόρτες ασφαλείας, συναγερμοί κ.λπ.)	☐

15. Άλλο Προσδιορίστε:

16. ΔΑ

Δ. ΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ

Ερώτηση 25. Πώς κρίνετε το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής σας στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας;

Πολύ αποτελεσματικό Αρκετά αποτελεσματικό

Λίγο αποτελεσματικό Καθόλου αποτελεσματικό ΔΞ/ΔΑ

Ερώτηση 26. Πώς κρίνετε το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής σας στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, την περίοδο της οικονομικής κρίσης;

Πολύ αποτελεσματικό Αρκετά αποτελεσματικό

Λίγο αποτελεσματικό Καθόλου αποτελεσματικό ΔΞ/ΔΑ

Ερώτηση 27 Ποια από τα παρακάτω μέτρα θα μπορούσαν να βελτιώσουν την ασφάλεια στην περιοχή σας; (Διάβασε προσεκτικά και επέλεξε όσα ισχύουν)

1 Περισσότερη αστυνόμευση

2 Κάμερες στους δημόσιους χώρους/δρόμους

3 Χαρτογράφηση εγκληματικότητας (πληροφόρηση για τα σημεία όπου εμφανίζεται έντονο το φαινόμενο της εγκληματικότητας)

4 Ενημέρωση των πολιτών για την κατανομή της εγκληματικότητας στην περιοχή

5 Καλύτερος φωτισμός στους δρόμους

6 Βελτίωση της οικονομικής κατάστασης εν γένει

7 Συμμετοχή πολιτών σε προγράμματα πρόληψης του εγκλήματος

- 8 Βελτίωση της εμπιστοσύνης απέναντι στους επίσημους φορείς (αστυνομία, δήμο, δικαιοσύνη κ.λπ.)
- 9 Δραστηριοποίηση Ιδιωτικών Επιχειρήσεων Παροχής Υπηρεσιών Ασφάλειας
- 10 Βελτίωση της ποιότητας ζωής
- 11 Ίδρυση και λειτουργία Τοπικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας
- 12 Ίδρυση και λειτουργία υπηρεσίας υποστήριξης θυμάτων
15. Άλλο Προσδιορίστε:
- 14 ΔΑ

Ερώτηση 28. Θα θέλατε να διατυπώσετε κάποια πρόταση για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στο Δήμο σας; Μέχρι 2 προτάσεις

1.:

2.:

Ερώτηση 29. Ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησής σας σχετικά με τη γενική οικονομική κατάσταση; (Σημειώστε Χ σε όσα ισχύουν)

1. Κοινωνικός Περίγυρος
2. Ηλεκτρονικός Τύπος (ηλεκτρονικές εφημερίδες/ blogs κ.λπ.)
3. Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (λ.χ. Facebook)
4. Έντυπος Τύπος (εφημερίδες/περιοδικά)
5. Ραδιόφωνο
6. Τηλεόραση
7. Καμία πληροφόρηση

8. Άλλη πηγή : Προσδιορίστε:.....

9. Δε γνωρίζω

10. Δεν απαντώ

Ερώτηση 30. Ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησής σας σχετικά με το εγκληματικό φαινόμενο;

(Σημειώστε Χ σε όσα ισχύουν)

1. Κοινωνικός Περίγυρος

2. Ηλεκτρονικός Τύπος (ηλεκτρονικές εφημερίδες/ blogs κλπ)

3. Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (λ.χ. Facebook)

4. Έντυπος Τύπος (εφημερίδες/περιοδικά)

5. Ραδιόφωνο

6. Τηλεόραση

7. Καμία πληροφόρηση

8. Άλλη πηγή : Προσδιορίστε:.....

9. Δε γνωρίζω

10. Δεν απαντώ

Ερώτηση 31. Κατά την εκτίμησή σας τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης προβάλλουν το έγκλημα:

(Σημειώστε Χ σε μία απάντηση)

1. Σοβαρότερο απ' ότι είναι στην πραγματικότητα

2. Στις πραγματικές του διαστάσεις

3. Λιγότερο σοβαρό απ' ότι είναι στην πραγματικότητα

4. Δεν έχω άποψη

5. Δεν απαντώ

11. Παραρτήματα Β: Πίνακες υπολογισμού ελάχιστου απαιτούμενου μεγέθους δείγματος

Υπολογισμός ελάχιστου απαιτούμενου μεγέθους δείγματος των κυρίων στρωμάτων

Παράμετροι της εκτίμησης							
P(prop)	Λόγος μεγέθους του στρώματος προς το συνολικό πληθυσμό						
N	Συνολικός πληθυσμός						
Nk	Μέγεθος του στρώματος						
n(f)	Ελάχιστο μέγεθος δείγματος (πεπερασμένος πληθυσμός)						
n(i)	Ελάχιστο μέγεθος δείγματος (μη πεπερασμένος πληθυσμός)						
Error	Ανώτατο ανεκτό επίπεδο σφάλματος τύπου α						
C.L.	Επιθυμητό διάστημα εμπιστοσύνης						
Test	1=Μονόπλευρος ή 2=Δίπλευρος έλεγχος						
Z(tab)	Κρίσιμη τιμή της κανονικής κατανομής						
S.E.	Τυπικό σφάλμα						
User Defined (Enter Your Information in These Cells)							
Calculated by Program (These Cells are Locked)							
One-Sided Tests: "Greater than Test"						Two-Sided Test:	
H ₀ : P1 < P2 H _A : P1 > P2				H ₀ : P1 > P2 H _A : P1 < P2		H ₀ : P1 = P2 H _A : P1 ≠ P2	
Strata 1: Δήμος Αθηναίων							
	P(1): Strata 1	N(1): Strata 1	Error (%)	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
Enter Data:	0,91	294476	2,1%	95%	1	1,64	0,001
Ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος δείγματος							
	n(f)			n(i)			
	Μετά από διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους			Χωρίς διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους			
	510			511			
Strata 2: Δήμος Κορυδαλλού							
	P(2): Strata 2	N(1): Strata 2	Error (%)	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
Enter Data:	0,07	23701	5,1%	95%	1	1,64	0,002
Ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος δείγματος							
	n(f)			n(i)			
	Μετά από διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους			Χωρίς διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους			
	71			71			
Strata 3: Δήμος Φιλοθέης							
	P(3): Sub Strata 1	N(1): Strata 2	Error (%)	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
Enter Data:	0,01	2738	2,3%	95%	2	1,96	0,002
Ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος δείγματος							
	n(f)			n(i)			
	Μετά από διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους			Χωρίς διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους			
	62			63			
Strata 4: Δήμος Ψυχικού							
	P(4): Sub Strata 3	N(4):Senior	Error (%)	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
Enter Data:	0,01	3789	2,2%	95%	2	1,96	0,002
MINIMUM NUMBER OF SENIOR'S REQUIRED							
	n(f)			n(i)			
	Μετά από διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους			Χωρίς διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους			
	87			89			
Substrata 3							
	P(5): Sub Strata 3	N(5):Staff	Error (%)	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
Enter Data:	0,00	0	5,0%	95%	2	1,96	#ΔΙΑΙΡ/0!
MINIMUM NUMBER OF STUFF REQUIRED							
	n(f)			n(i)			
	Finite Population			Infinite Population			
	#ΔΙΑΙΡ/0!			0			
Reference: Snedecor, G. W. and Cochran, W. G. 1989. <i>Statistical Methods</i> , Eighth Edition. Iowa State University Press. Ames, Iowa.							

Υπολογισμός ελάχιστου απαιτούμενου μεγέθους δείγματος των δευτερευόντων στρωμάτων

Παράμετροι της εκτίμησης						
P(prop)	Λόγος μεγέθους του στρώματος προς το συνολικό πληθυσμό					
N	Συνολικός πληθυσμός					
N_k	Μέγεθος του στρώματος					
n(f)	Ελάχιστο μέγεθος δείγματος (πεπερασμένος πληθυσμός)					
n(i)	Ελάχιστο μέγεθος δείγματος (μη πεπερασμένος πληθυσμός)					
Error	Ανώτατο ανεκτό επίπεδο σφάλματος τύπου α					
C.L.	Επιθυμητό διάστημα εμπιστοσύνης					
Test	1=Μονόπλευρος ή 2=Δίπλευρος έλεγχος					
Z(tab)	Κρίσιμη τιμή της κανονικής κατανομής					
S.E.	Τυπικό σφάλμα					
User Defined (Enter Your Information in These Cells)						
Calculated by Program (These Cells are Locked)						
One-Sided Tests: "Greater than Test"			"Less than Test"		Two-Sided Test:	
$H_0: P1 \leq P2$ $H_A: P1 > P2$			$H_0: P1 > P2$ $H_A: P1 < P2$		$H_0: P1 = P2$ $H_A: P1 \neq P2$	
1ο δημοτικό διαμέρισμα δήμου Αθηναίων						
	P(1): Strata 1	N(1):SubStrata 1	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
Enter Data:	0,20	58814	95%	1	1,64	0,002
Ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος δείγματος						
	n(f)		n(i)			
	Μετά από διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους		Χωρίς διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους			
	97		120			
2ο δημοτικό διαμέρισμα δήμου Αθηναίων						
	P(2): Strata 2	N(1): Strata 2	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
Enter Data:	0,16	47801	95%	1	1,64	0,002
Ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος δείγματος						
	n(f)		n(i)			
	Μετά από διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους		Χωρίς διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους			
	82		143			
3ο δημοτικό διαμέρισμα δήμου Αθηναίων						
	P(3): Sub Strata 1	N(1): Strata 2	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
Enter Data:	0,12	35720	95%	2	1,96	0,002
Ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος δείγματος						
	n(f)		n(i)			
	Μετά από διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους		Χωρίς διόρθωση λόγω Πεπερασμένου Πλήθους			
	64		73			

4ο δημοτικό διαμέρισμα δήμου Αθηναίων						
Enter Data:	P(4): Sub Strata 4	N(4):Senior	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
	0,19	57192	95%	2	1,96	0,002
Ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος δείγματος						
n(f)			n(i)			
Μετά από διόρθωση			Χωρίς			
95			123			
5ο δημοτικό διαμέρισμα δήμου Αθηναίων						
Enter Data:	P(5): Sub Strata 5	N(5):Stuff	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
	0,14	40666	95%	2	1,96	0,002
Ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος δείγματος						
n(f)			n(i)			
Finite Population			Infinite Population			
72			93			
6ο δημοτικό διαμέρισμα δήμου Αθηναίων						
Enter Data:	P(5): Sub Strata 6	N(5):Stuff	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
	0,12	34671	95%	2	1,96	0,002
Ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος δείγματος						
n(f)			n(i)			
Finite Population			Infinite Population			
63			81			
7ο δημοτικό διαμέρισμα δήμου Αθηναίων						
Enter Data:	P(5): Sub Strata 7	N(5):Stuff	C.L. (%)	Test	Z(tab)	S.E.
	0,57	19612	95%	2	1,96	0,004
Ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος δείγματος						
n(f)			n(i)			
Finite Population			Infinite Population			
37			48			

Snedecor, G. W. and Cochran, W. G. 1989. *Statistical Methods*, Eighth Edition. Iowa State University Press. Ames, Iowa.